

TILINPÄÄTÖS

2015

POP Pankki -ryhmän toimintakertomus ja
yhdistelty IFRS-tilinpäätös 31.12.2015

POP Pankki

SISÄLLYSLUETTELO

POP Pankki -ryhmän toimintakertomus 2015	5
POP Pankki -ryhmän tilinpäätös 31.12.2015	17
POP Pankki -ryhmän tase	19
Tilinpäätöksen laadintaa koskevat liitetiedot	21
LIITE 1: POP Pankki -ryhmä ja ensimmäisen IFRS-tilinpäätöksen laajuus	22
LIITE 2: POP Pankki -ryhmän IFRS-tilinpäätöksen laatimisperiaatteet	25
LIITE 3: Hallinto- ja ohjausjärjestelmät	35
LIITE 4: Riskienhallinta ja vakavaraisuuden hallinta POP Pankki -ryhmässä	40
Toimintasegmenttejä koskevat liitetiedot	57
LIITE 5: POP Pankki -ryhmä toimintasegmentit	58
Varoja koskevat liitetiedot	61
LIITE 6: Rahoitusvarojen ja velkojen luokittelu	62
LIITE 7: Käteiset varat	63
LIITE 8: Käypään arvoon tulosvaikuttaisesti kirjattavat rahoitusvarat	64
LIITE 9: Lainat ja saamiset	65
LIITE 10: Johdannaiset ja suojauslaskenta	66
LIITE 11: Sijoitusomaisuus	67
LIITE 12: Vahinkovakuutustoiminnan varat	68
LIITE 13: Aineettomat hyödykkeet	69
LIITE 14: Aineelliset hyödykkeet	70
LIITE 15: Muut varat	71
LIITE 16: Laskennalliset verot	72
Velkoja ja omaa pääomaa koskevat liitetiedot	73
LIITE 17: Velat luottolaitoksille ja asiakkaille	74
LIITE 18: Vahinkovakuutustoiminnan velat	75
LIITE 19: Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	76
LIITE 20: Lisäosuuspääoma	77
LIITE 21: Muut velat	78
LIITE 22: Oma pääoma	79
Muut liitetiedot	81
LIITE 23: Annetut ja saadut vakuudet	82
LIITE 24: Taseen ulkopuoliset sitoumukset	83
LIITE 25: Rahoitusvarojen ja -velkojen netotus	84
LIITE 26: Käyvät arvot arvostusmenetelmän mukaisesti	85
LIITE 27: Eläkesaaminen ja -velka	88
LIITE 28: Muut vuokrasopimukset	89
LIITE 29: POP Pankki -ryhmän tilinpäätökseen sisältyvät yhteisöt	90
LIITE 30: Lähipiiritiedot	94
LIITE 31: Tilinpäätöspäivän jälkeiset tapahtumat	95
LIITE 32: Siirtyminen IFRS-standardeihin	96
LIITE 33: Vakavaraisuuden yhteenveto	102
LIITE 34: Omat varat erittäin	103
LIITE 35: Omaan pääomaan luettavien instrumenttien keskeiset ominaisuudet	111
LIITE 36: Omien varojen vähimmäismäärä	115
LIITE 37: Kokonaisvastuiden keskimääräinen arvo tilikaudella vastuuryhmittäin	116
LIITE 38: Kokonaisvastuut riskipainoittain	117
LIITE 39: Kokonaisvastuiden maturiteettijakauma vastuuryhmittäin	118

LIITE 40: Kokonaisvastuut vastuuryhmittäin vastapuolittain	119
LIITE 41: Merkityksellisten luottovastuiden maantieteellinen jakautuminen	120
LIITE 42: Kokonaisvastuuarvot vastuu ryhmittäin suojaavien vakuuksien mukaan jaettuna	121
LIITE 43: Vakavaraisuudessa hyödynnetyt vakuudet	122
LIITE 44: Varojen sidonnaisuuden aste	123
LIITE 45: Operatiivisen riskin laskelma	124
LIITE 46: Vähimmäisomavaraisuusaste	125
LIITE 47: Kaupankäyntivaraston ulkopuoliset osakeomistukset	127
Taloudellinen lisäinformaatio	130
LIITE 48: Taloudellinen lisäinformaatio	130
Allekirjoitukset	273
Tilintarkastuskertomus	274

POP Pankki -ryhmän toimintakertomus 2015

1. POP PANKKI -RYHMÄ JA POP PANKKIEN YHTEENLIITTYMÄ

POP Pankki -ryhmä on suomalainen finanssiryhmä, joka tarjoaa vähittäispankkipalveluja henkilöasiakkaille, pienyrityksille ja maa- ja metsätalousyrityksille sekä vahinkovakuutuspalveluja henkilöasiakkaille. Osuustoimintataustaisen POP Pankki -ryhmän tavoitteissa korostuu terveen ja kannattavan liiketoiminnan lisäksi asiakaskokemuksen kehittäminen.

POP Pankki -ryhmällä tarkoitetaan vuonna 2015 syntyneitä uutta juridista kokonaisuutta, jonka muodostavat POP Pankit ja POP Pankkiliitto osk sekä näiden määräysvallassa olevat yhteisöt. POP Pankki -ryhmästä laaditaan IFRS-standardien mukainen tilinpäätös. POP Pankki -ryhmän merkittävimmät asiakasliiketoimintaa harjoittavat yhtiöt ovat:

- 26 POP Pankkiliitto osk:n jäsenosuuspankkia, jotka käyttävät markkinointinimeä POP Pankki
- Bonum Pankki Oy, joka on POP Pankkien keskusluottolaitos ja POP Pankkiliitto osk:n tytär-yhtiö
- Suomen Vahinkovakuutus Oy, joka käyttää aputoiminimeä POP Vakuutus

POP Pankit ja Bonum Pankki Oy ovat POP Pankkien yhteenliittymän keskusyhteisö POP Pankkiliitto osk:n jäsenluottolaitoksia. POP Pankkiliitto osk sai 14.12.2015 Finanssivalvonnalta luvan toimia talletuspankkien yhteenliittymän keskusyhteisönä.

POP Pankkien yhteenliittymä aloitti toimintansa 31.12.2015. Lain talletuspankkien yhteenliittymästä (24.6.2010/599)

(jäljempänä Yhteenliittymälaki) mukaan keskusyhteisön on laadittava keskusyhteisön ja sen jäsenluottolaitosten tilinpäätösten tai konsernitilinpäätösten yhdistelmänä tilinpäätös noudattaen kansainvälisiä IFRS-tilinpäätösstandardeja.

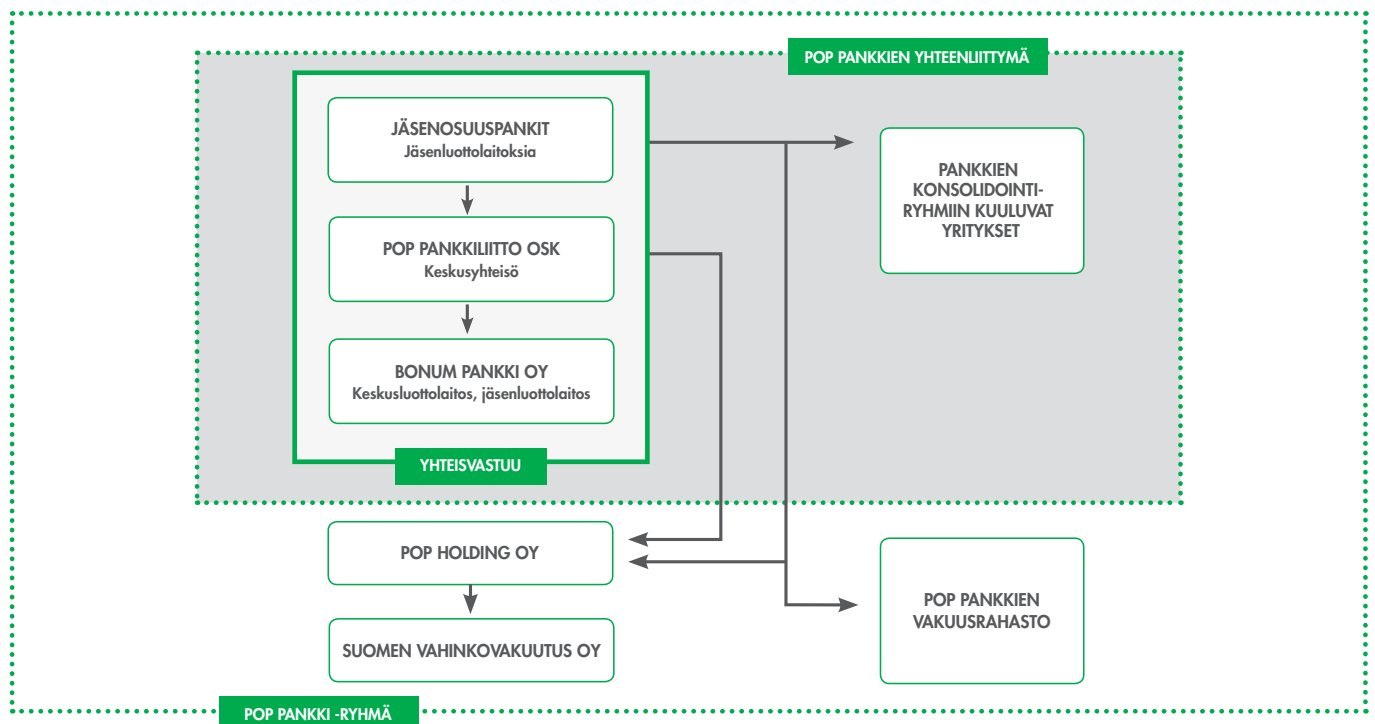
POP Pankki -ryhmän ensimmäinen yhdistelty tilinpäätös on laadittu POP Pankkien yhteenliittymän toiminnan aloittamishetkestä ja se kattaa tilikauden päättymispäivän 31.12.2015. Virallisen IFRS-tilinpäätöksen liitetietona annetaan lisäksi taloudellista lisäinformaatiota, joka kattaa IFRS-standardien mukaisesti laaditut tiedot tilikaudelta 1.1.–31.12.2015 ja vertailukaudelta 1.1.–31.12.2014.

Tarkempi kuvaus POP Pankki -ryhmän rakenteesta ja ensimmäisen IFRS-tilinpäätöksen laajuudesta on tilinpäätöksen liitteessä 1 ja POP Pankki -ryhmän IFRS-siirtymästä liitteessä 2.

Aikaisemmat, ennen POP Pankkien yhteenliittymän muodostamista POP Pankki -ryhmän nimellä annetut tulostiedotteet eivät ole vertailukelpoisia 31.12.2015 jälkeen annettujen POP Pankki -ryhmän tulostiedotteiden kanssa. Aiemmin POP Pankki -ryhmän tulostiedotteet ovat perustuneet ainoastaan POP Pankkien yhteenlaskettuihin tilinpäätöstietoihin eikä niissä ole mukana ryhmän muiden yritysten tietoja.

Alla olevassa kuvassa on esitetty POP Pankki -ryhmän rakenne sekä yhteenliittymään ja yhteisvastuun piiriin kuuluvat yhteisöt.

POP Pankki -ryhmä, POP Pankkien yhteenliittymä ja yhteisvastuu

Keskusyhteisönä toimiva POP Pankkiliitto osk vastaa POP Pankki -ryhmän ryhmäohjauksesta ja valvonnasta Yhteenliittymälain mukaisesti.

Lyhenteitä ja määritelmiä

Jäsenluottolaitos	Keskusyhteisö POP Pankkiliitto osk:n jäsenenä oleva luottolaitos, joita ovat POP Pankki markkinointinimeä käyttävät osuuspankit sekä POP Pankkien keskusluottolaitos Bonum Pankki Oy
Jäsenosuuspankki, POP Pankki	POP Pankkiliitto osk:n jäsenenä oleva osuuspankki
Keskusyhteisö	POP Pankkiliitto osk, Yhteenliittymälain mukainen talletuspankkien yhteenliittymän keskusyhteisö
POP Pankkien yhteenliittymä	Yhteenliittymälain mukainen talletuspankkien yhteenliittymä
Yhteenliittymälaki	Laki talletuspankkien yhteenliittymästä 24.6.2010/599

POP Pankki -ryhmän taustaa ja toimintaa

POP Pankki -ryhmän liiketoimintasegmentit ovat pankkitoiminta ja vakuutustoiminta.

POP Pankit ovat 1900-luvun alussa perustettuja osuuspankkeja, jotka vuonna 1997-1998 organisoituivat POP Pankkiliitto osk:n ja POP Pankkien vakuusrahaston jäsenpankkien muodostamaksi pankkiryhmäksi. Vuonna 2015 POP Pankkiliitto osk ja sen jäsenluottolaitokset muodostivat POP Pankkien yhteenliittymän.

Uusi 2010-luvulla laadittu eurooppalainen pankkisääntely ei tunnistanut POP Pankkiliitto osk:n ja sen jäsenosuuspankkien muodostaman pankkiryhmän toimintamallia ja tämä vaikeutti monia ryhmän yhteistoiminnan muotoja. Arvioituaan erilaisia rakennevaihtoehtoja POP Pankit ja POP Pankkiliitto osk päättivät vuonna 2013 perustaa oman keskusluottolaitoksen Bonum Pankki Oy:n, ja POP Pankkien yhteenliittymän perustamista koskevat päätökset tehtiin vuosina 2014 ja 2015.

POP Pankkiliitto osk:n ylimääräisen osuuskunnan kokouksen tehtyä 19.12.2014 POP Pankkien yhteenliittymän perustamista tarkoittavan sääntömuutoksen 26 jäsenosuuspankkia päättivät keväällä 2015 vastaavat pankin sääntöjen muutokset ja päättivät liittyä POP Pankkien yhteenliittymään. Myös Bonum Pankki Oy:stä tuli jäsenluottolaitos sen liittyttyä POP Pankkiliitto osk:n jäseneksi.

Yhteenliittymän valmistelu oli paljon energiaa ja aikaa vievä hanke sekä POP Pankeille että POP Pankkiliitto osk:lle. Osa jäsenpankeista ei liittynyt POP Pankkien yhteenliittymään eroten POP Pankkiliitto osk:n jäsenyydestä alkuvuonna 2015. Pankkiryhmästä poistui kahdeksan pankkia, mutta POP Pankki-

liitto osk:n jäsenenä jatkaneiden yksittäisten POP Pankkien volyymeihin tällä ei ollut vaikutusta. Ryhmän volyymin pieneneminen lisäsi jonkin verran yksittäisten POP Pankkien kuluja, kun ryhmätoimintojen kiinteiden kulujen jakajat vähenivät. Kokonaisuutena POP Pankkien liiketoiminta ja asiakastytyväisyys kehittyivät myönteisesti tilikaudella 2015.

Tilikauden 2015 aikana POP Pankki -ryhmän pankkitoiminnassa oli mm. seuraavia merkittäviä tapahtumia:

- POP Pankkien asiakkaiden maksujenvälitys siirrettiin Bonum Pankki Oy:n välitettäväksi helmikuussa 2015.
- POP Pankkien asiakkaiden maksukorttien liikkeelle lasku ja luottokanta siirtyivät Bonum Pankki Oy:lle.
- POP Pankkien yhteenliittymän perustamisen toimilupaprosessissa rakennettiin POP Pankkien yhteenliittymän sisäinen ohjeistus.
- POP Pankit perustivat viisi uutta konttoria.
- POP Pankit lanseerasivat uuden mobiilipankkisovelluksen.
- Euroopan pankkiviranomainen hyväksyi POP Pankkien ydinpääomainstrumentiksi POP Pankkien jäsenille suunnatun oman pääoman ehtoisen sijoitusinstrumentin POP Osuuden. Osa POP Pankeista laski syksyllä 2015 liikkeelle POP Osuuksia.
- Syksyllä 2015 toteutettiin laaja strategiatyö ja POP Pankit hyväksyivät POP Pankki -ryhmän uuden strategian joulukuussa 2015.

POP Pankki -ryhmän strategian keskiössä on hyvän asiakaskokemuksen vaaliminen ja kehittäminen kaikissa kanavissa. Digitalisaatiolla ja prosessien kehittämisellä luodaan edellytyksiä kannattavalle kasvulle ja asiakaskokemuksen edelleen kehittämiseksi.

Suomen Vahinkovakuutus Oy on aloittanut asiakasliiketoimintansa vuoden 2012 lopulla. Yhtiö tarjoaa henkilöasiakkaiden tavanomaisimmat vakuutukset: ajoneuvo-, koti-, vene-, matka- ja tapaturmavakuutukset. Yhtiö keskittyy henkilöasiakkaisiin. Asiakasmäärä on kolmessa vuodessa kasvanut yli 73 tuhanteen asiakkaaseen. Alkuvaiheessa olevan yhtiön tulos on vielä tappiollinen. Vuonna 2015 tappio lähes puolittui edelliseen vuoteen verrattuna ja tulos kehittyi budjetoitua paremmin. Yhtiön toiminta perustuu digitaalisuuden täysimääräiseen hyödyntämiseen ja yhtiö on jo toteuttanut tavoitteensa olla verkossa myytyjen uusien vakuutusten osalta Suomen kolmen suurimman vakuutusyhtiön joukossa.

Vakuutuksia myydään POP Vakuutus aputoiminimen alla www.popvakuutus.fi brändillä ja lisäksi yhtiö tuottaa vakuutuksia toisen yhteistyötahon brändillä.

2. TOIMINTAYMPÄRISTÖ

POP Pankkien toiminta on paikallista keskittyen erityisesti yksityisasiakkaisiin, pienyrityksiin sekä maa- ja metsätalousyrittäjiin. Ympäristötekijöistä keskeisimpiä ovat kotimaan talouskehityksen lisäksi pankkialan yleiset tekijät kuten korkotaso sekä toimialan erityissäätely.

Suomen talouden kehitys oli edelleen vaatimatonta vuonna 2015. Kotitalouksien ostovoima kehittyi heikosti ja työttömyys oli kasvussa. Yksityishenkilöiden kasvavat maksuvaikkeudet heijastuivat rekisteröityjen maksuhäiriöiden lisääntymisenä. Asuntokauppojen määrät olivat alhaisella tasolla ja asuntojen hintatasossa ei tapahtunut suuria muutoksia. Inflaatio oli hyvin alhaisella tasolla ja korkotaso jatkoi edelleen laskuaan. Suomen vienti ei onnistunut pääsemään hiljalleen elpyvän Euroalueen kasvuun mukaan, joten bruttokansantuote polki edelleen lähes paikallaan.

Kuluttajien epävarmuus ja ostovoiman heikko kehitys heikensivät palvelusektorin ja vähittäiskaupan toimintaedellytyksiä. Maatilyritysten toimintaedellytyksiä heikensivät osaltaan edelleen jatkuvat Venäjään kohdistuvat pakotteet. Harvoihin talouden positiivisiin tekijöihin lukeutui matala korkotaso, joka tuki asiakkaiden kykyä hoitaa luottositoumuksiaan. Myös polttoaineiden hintojen lasku parantaa kotitalouksien ostovoimaa ja siitä hyötyy myös suuri osa yrityksistä.

3. POP PANKKI -RYHMÄN ASIAKKAAT, LIIKETOIMINTA JA TUNNUSLUVUT

Asiakkuudet

POP Pankki jatkoi voittokulkuaan asiakkaiden tyytyväisyyttä mittavissa tutkimuksissa. EPSI Rating 2015 -tutkimuksesta käy ilmi, että POP Pankilla on jälleen Suomen tyytyväisimmät pankkiasiakkaat. Tutkimus toteutettiin samaan aikaan useissa maissa ja POP Pankilla todettiin olevan Pohjoismaiden tyytyväisimmät pankkiasiakkaat. Lisäksi POP Pankki on saanut toistuvasti kiitosta asiakaspalvelustaan Taloustutkimuk-

sen tekemisessä Kansallinen asiakaspalvelututkimuksissa sekä Asiakkuusmarkkinointiliiton toteuttamissa Asiakkuusindeksi-tutkimuksissa.

POP Pankeilla oli tilikauden 2015 lopussa 241,3 tuhatta asiakasta ja Suomen Vahinkovakuutus Oy:llä 73,1 tuhatta asiakasta.

POP Pankit ovat panostaneet henkilökohtaiseen asiakaspalveluun, jota jatkuvasti kehitetään. Tilikauden 2015 aikana POP Pankit jatkoivat asiakasarvon kehittämistä tarjoten asiakkaille juuri kunkin asiakkaan tarvitsemia palveluja.

Pankkitoiminnassa merkittävä strateginen kehittämiskohde on asiakaskokemuksen parantaminen sähköisissä palveluissa. Pankin sähköisten palvelujen kehittämiseksi antaa vahvaa taustatukea POP Pankki -ryhmään kuuluva Suomen Vahinkovakuutus Oy, joka POP Vakuutus verkkokaupallaan on finanssialan edelläkävijöitä kansainvälisestikin tarkasteltuna. POP Vakuutuksen sähköiset palvelut on alusta pitäen suunniteltu asiakkaan näkökulmasta ymmärrettäviksi ja helposti käytettäviksi. Keskeistä on myös verkkokaupan toiminnan jatkuva analysointi ja jatkuva kehittäminen.

Suomen Vahinkovakuutus Oy:llä ei ole yhtään kiinteää asiakaskonttoria. Myynti ja asiakaspalvelu hoidetaan sähköisissä kanavissa: verkossa, mobiilissa ja puhelimesta. Osoituksena sähköisen palvelun toimivuudesta on Suomen Vahinkovakuutuksen tilikaudella 2015 saamat keskimäärin 2,9 tuhatta uutta asiakasta kuukaudessa.

Liiketoiminnan kehitys

POP Pankki -ryhmän ensimmäinen yhdistelty IFRS-tilinpäätös on laadittu yhteenliittymän toiminnan aloittamishetkestä ja se kattaa tilikauden päättymispäivän 31.12.2015. Virallisen IFRS-tilinpäätöksen liitetietona annetaan lisäksi taloudellista lisäinformaatiota, joka kattaa IFRS-standardien mukaisesti laaditut tiedot tilikaudelta 1.1.-31.12.2015 ja vertailukaudelta 1.1.-31.12.2014. Aiemmin POP Pankki -ryhmän lukuja on julkistettu ainoastaan POP Pankkien tilinpäätöstitiedoista. POP Pankki -ryhmän tase oli tilikauden lopussa 4 073,9 miljoonaa euroa (3 858,5). Pankkitoiminnan varat olivat 4 081,8 miljoonaa euroa (3 862,5) kasvaen edellisestä vuodesta 5,7 prosenttia ja vakuutustoiminnan varat olivat 50,3 miljoonaa euroa (42,3) kasvaen 18,9 prosenttia.

POP Pankki -ryhmän tulos ennen veroja oli 12,9 miljoonaa euroa (12,8), missä kasvua edelliseen vuoteen oli yksi prosentti.

Toimintasegmenttien tulos ennen veroja

(1 000 euroa)	2015	2014
Pankkitoiminta	21 464	22 203
Vakuutustoiminta	-5 226	-9 150

Pankkitoiminnan tulos ennen veroja oli 21,5 miljoonaa euroa (22,2). Tulosta kasvatti palkkiotuottojen hyvä kehitys ja painoi sijoitustoiminnan nettotuottojen pienentyminen. Luotto- ja talletuskannan kasvu kompensoi yhä laskeneiden markkinakorkojen negatiivisen vaikutuksen korkokatteeseen, joka kasvoi 0,8 prosenttia edellisestä vuodesta 61,6 miljoonaa euroon. Pankkitoiminnan palkkiotuottojen nettomäärä kasvoi 8,7 prosenttia ja liiketoiminnan kulut 2,9 prosenttia. Sijoitustoiminnan nettotuotot pienenevät 4,0 miljoonaa euroa, liiketoiminnan muut tuotot kasvoivat 3,1 miljoonaa euroa ja arvonalentumistappiot luotoista ja muista saamisista kasvoivat 0,6 miljoonaa euroa.

Vakuutustoiminnan luvut ovat nuoren kasvavan yhtiön Suomen Vahinkovakuutus Oy:n toiminnasta. Tilikausi 2015 oli Suomen Vahinkovakuutus Oy:n toiminnan kolmas täysi kalenterivuosi. Yhtiön toiminta on kehittynyt tilikausien 2014 ja 2015 aikana suunnitelman mukaisesti ja tilikauden 2015 tulos oli budjetoitua parempi. Vakuutustoiminnan tilikauden 2015 tappio oli -5,2 miljoonaa euroa (-9,2). Vakuutusmaksutuotot kasvoivat 33,9 prosenttia ja korvauskulut 16,2 prosenttia. Suuresta volyymin kasvusta huolimatta liikekulut pienenevät 1,2 prosenttia. Suomen Vahinkovakuutusyhtiö Oy:n automaatioaste on alalle poikkeuksellisen korkea, mikä mahdollistaa toiminnan voimakkaan kasvun vain vähäisellä liikekulujen lisäyksellä. Vakuutustoiminnalta odotetaan positiivista tulosta seuraavan kahden vuoden kuluessa.

POP Pankki -ryhmän tunnusluvut

(1 000 euroa)	2015*	2014*
Liikevaihto	127 506	125 737
Korkokate	61 237	60 991
% liikevaihdosta	48,0 %	48,5 %
Tulos ennen veroja	12 876	12 750
% liikevaihdosta	10,1 %	10,1 %
Liiketoiminnan tuotot yhteensä	103 834	100 908
Liiketoiminnan kulut yhteensä	-80 474	-79 037
Kulu-tuottosuhde	78 %	78 %
Taseen loppusumma	4 073 900	3 858 523
Oma pääoma	425 982	394 543
Kokonaispääoman tuotto, ROA %	0,2 %	0,2 %
Oman pääoman tuotto, ROE %	2,2 %	1,9 %
Omavaraisuusaste	10,5 %	10,2 %
Ydinpääomasuhde, (CET1) %	20,2 %	19,1 %
Vakavaraisuussuhde, (TC) %	20,8 %	19,7 %
Arvonalentumistappiot luotoista ja muista saamisista	-4 961	-4 331
Henkilöstön määrä tilikauden lopussa	695	672

* Luvut perustuvat POP Pankkien yhteenliittymän toiminnan aloittamista edeltävältä ajalta esitettävään taloudelliseen lisäinformaatioon. Tarkemmat tiedot taloudellisesta lisäinformaatiosta on esitetty IFRS-tilinpäätöksen liitteessä 1.

4. PANKKITOIMINTA

Pankkitoimintasegmenttiin sisältyvät POP Pankkiliitto osk:n jäsenosuuspankit (POP Pankit) ja niiden keskusluottolaitoksena toimiva Bonum Pankki Oy.

Asiakkuudet

POP Pankeilla oli vuoden 2015 lopussa 241,3 tuhatta asiakasta (241,9). Asiakkaista 84,0 prosenttia on yksityisasiakkaita, 7,9 prosenttia yrityksiä ja 4,6 prosenttia maa- ja metsätalousasiakkaita.

Asiakkaista 84,5 tuhatta (84,1) oli vuoden lopussa myös POP Pankkien jäseniä. Tilikauden aikana osa POP Pankeista laski liikkeelle uusia oman pääoman ehtoisia sijoitusinstrumentteja POP Osuuksia, joita POP Pankkien jäsenet merkitsivät tilikaudella 17,9 miljoonaa euroa.

Osuustoiminnallisina yrityksinä POP Pankeille asiakaskokemuksen kehittäminen on keskeistä. POP Pankit ovat olleet koko 2000-luvun puolueettomien asiakastytyväisyystutkimusten ja asiakaspalvelututkimusten parhaimpia. Vuoden aikana tutkimuksiin saatiin uutta kansainvälistä vertailtavuutta: POP Pankilla on Pohjoismaiden tyytyväisimmät pankkiasiakkaat (EPSI Rating syksyn 2015 asiakastytyväisyystutkimukset Pohjoismaissa).

Liiketoiminnan kehitys

Pankkitoiminnan varat olivat yhteensä 4 081,8 miljoonaa euroa (3 862,5), talletuskanta 3 347,2 miljoonaa euroa (3 251,2) ja luottokanta 3 029,0 miljoonaa euroa (2 939,9).

Pankkitoiminnan tulos ennen veroja oli 21,5 miljoonaa euroa (22,2) ja tulos verojen jälkeen 17,6 miljoonaa euroa (17,0), jossa kasvua edellisestä tilikaudesta 4,1 prosenttia. Tulosta kasvatti palkkiotuottojen hyvä kehitys ja painoi sijoitustoiminnan nettotuottojen pieneneminen. Kuluja ja tuottojen suhde oli 0,73 (0,73).

Liiketoiminnan tuotot olivat yhteensä 98,5 miljoonaa euroa (96,6). Luotto- ja talletuskannan kasvu kompensoi yhä laskeneiden markkinakorkojen negatiivisen vaikutuksen korkokatteeseen, joka kasvoi 0,8 prosenttia edellisestä vuodesta 61,6 miljoonaan euroon. Pankkitoiminnan palkkiotuottojen nettomäärä kasvoi 8,7 prosenttia 27,5 miljoonaan euroon (25,3). Suurimmat palkkiotuottojen kasvut liittyivät sijoitusrahastoihin, talletustoimintaan ja maksuliikenteeseen. Kaupankäynnin nettotuotot olivat 0,5 miljoonaa euroa (0,4) ja sijoitustoiminnan nettotuotot pienenivät 3,8 miljoonaan euroon edellisen tilikauden 7,7 miljoonasta eurosta.

Liiketoiminnan kulut yhteensä olivat 72,1 miljoonaa euroa (70,0). Henkilöstökulut olivat 29,0 miljoonaa euroa (28,5) kasvaen 2,0 prosenttia. Liiketoiminnan muut kulut kasvoivat 1,8 prosenttia 38,8 miljoonaan euroon (38,2). Poistot ja arvonalentumistappiot aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä olivat 4,2 miljoonaa euroa (3,4).

Arvonalentumistappiot luotoista ja muista saamisista olivat 5,0 miljoonaa euroa (4,3). Arvonalentumistappiot olivat 0,16 prosenttia (0,15) luottokannasta. Yli 90 päivää erääntyneet saamiset luotto- ja takauskannasta olivat 0,76 prosenttia luottokannasta (0,96).

5. VAKUUTUSTOIMINTA

Vahinkovakuutussegmenttiin sisältyy Suomen Vahinkovakuutus Oy, joka tuottaa henkilöasiakkaille suunnattuja vahinkovakuutuksia. Vakuutusyhtiö tarjoaa tavanomaisimmat henkilöasiakkaiden vahinkovakuutukset, joita myydään pääasiassa sähköisissä kanavissa. Autovakuutuksia myyvät lisäksi asiamiehinä toimivat autoliikkeet ja katsastusasemat. Suomen Vahinkovakuutuksen vakuutuksia myydään kahdella eri brändillä: www.popvakuutus.fi ja www.saastopankinvakuutukset.fi.

POP Vakuutus on Suomen Vahinkovakuutus Oy:n aputoimintanimi.

Asiakkuudet

Suomen Vahinkovakuutus Oy aloitti asiakasliiketoimintansa vuoden 2012 lopulla. Kolmessa vuodessa yhtiö on kasva-

nut voimakkaasti. Tilikauden päättyessä yhtiöllä oli 73,1 tuhatta asiakasta. Yhtiö sai vuonna 2015 keskimäärin 2,9 tuhatta uutta asiakasta kuukaudessa. Asiakaskyselyissä yhdeksän kymmenestä asiakasta suosittelee POP Vakuutusta. Sähköisissä kanavissa toimivan yhtiön asiakasrakteesta puuttuvat kaikkein iäkkäimmät henkilöt. Muutoin asiakaskanta jakautuu suomalaisten ikärakenteen mukaisesti painottuen jonkin verran nuorempiin ikäluokkiin.

Liiketoiminnan kehitys

Suomen Vahinkovakuutus Oy:n liiketoiminnan kasvu jatkui voimakkaana. Yhtiö onnistui yhtäaikaaisesti kasvattamaan liiketoiminnan volyymeja ja parantamaan vahinkosuhdetta 13 prosenttiyksikköä 94 prosentista 81 prosenttiin.

Vakuutustoiminnan nettotuotot kasvoivat 278,8 prosenttia 1,4 miljoonasta eurosta 5,2 miljoonaan euroon. Vakuutusmaksutuotot kasvoivat 33,9 prosenttia vajaasta 21,0 miljoonasta 28,1 miljoonaan euroon. Korvauskulut kasvoivat 16,2 prosenttia 19,7 miljoonasta eurosta 22,9 miljoonaan euroon.

Merkittävimmät jakeluyhteistyökumppanit ovat POP Pankki -ryhmä sekä Säästöpankkiryhmä. Pankit ohjaavat omia asiakkaitaan sekä verkkokauppaan että välittävät yhteydenotopyyntöjä Suomen Vahinkovakuutuksen palvelukeskukseen. Yhtiö panosti myös autoliike- ja autokatsastuskanavaan solmimalla yhteistyösopimuksia uusien toimijoiden kanssa.

Liiketoiminnan volyymien kasvuun on vastattu ensisijaisesti prosesseja automatisoimalla ja toimintatapoja yksinkertaistamalla. Liiketoiminnan kulut laskivat 10,4 miljoonaan euroon (10,5).

Tilikauden 2015 tulos oli tappiollinen -5,2 miljoonaa euroa (-9,2). Omistaja on vuoden aikana vahvistanut yhtiön pääomaa ja tukenut liiketoiminnan voimakasta kasvua. Yhtiö tavoittelee positiivista tulosta viimeistään tilikaudella 2017.

Avainluvut

Avainluvut (milj. euroa)	2015	2014
Liikevoitto tai -tappio	-5,2	-9,1
Vakuutusmaksutulo	30,4	24,6
Vakuutusmaksutuotot	28,1	21,0
Korvauskulut	22,9	19,7
Vakavaraisuusaste	56 %	42 %
Vastuunkantokyky	44 %	34 %

Tuloksen muodostuminen

Toimintavuoden keskeisenä tavoitteena oli parantaa yhtiön vahinkosuhdetta hinnoittelua ja riskinvalintaa tarkentamalla ja korvausprosesseja kehittämällä. Vahinkosuhte paran-

tui 94 prosentista 81 prosenttiin. Yhtiö investoi merkittävästi toimintaprosessien automatisointiin ja palveluprosessien digitalisoimiseen. Liikekulusuhde parantui 50 prosentista 37 prosenttiin. Toiminnalta odotetaan positiivista tulosta seuraavan kahden vuoden kuluessa.

Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot

Vuonna 2015 Suomen Vahinkovakuutus myi noin 80,8 tuhatta (71,6) uutta vakuutus sopimusta ja sai maksutuloa yhteensä 30,4 miljoonaa euroa (24,6). Maksutulosta noin 90 prosenttia kertyy vakuutusluokkaryhmistä moottoriajoneuvon vastuu ja maa-ajoneuvot. Tapaturma ja sairaus, palo- ja muu omaisuusvahinko sekä muu ensivakuutus kerryttävät maksutuloa yhteensä 10 prosentin osuuden.

Vakuutusmaksutuotot tilikauden päättyessä olivat 28,1 miljoonaa euroa (21,0). Kasvua edellisestä vuodesta oli 33,9 prosenttia.

Korvauskulut olivat yhteensä 22,9 miljoonaa euroa (19,7), jossa kasvua 16,2 prosenttia.

Korvauskulut muodostuivat maksetuista korvauksista 20,3 miljoonaa euroa (14,7) korvausvastuun muutoksesta 2,5 miljoonaa euroa (5,0) ja korvausvastuun muutoksen jälleenvakuuttajan osuuden alentumisesta 0,1 miljoonaa euroa (0,0). Tilikaudella ei tullut tietoon jälleenvakuutuksen omapidätysrajojen ylittäneitä vahinkoja, joista olisi tehty jälleenvakuutusvastuuvelkaan.

Liiketoiminnan kulut

Henkilöstökulut olivat 5,3 miljoonaa euroa (5,6), liiketoiminnan muut kulut 3,7 miljoonaa euroa (3,7) ja liiketoiminnan kulut yhteensä 10,4 miljoonaa euroa (10,5).

Vahinkovakuutuksen vakavaraisuus

Tilikauden päättyessä toimintapääoma oli 12,2 miljoonaa euroa (7,2) ja toimintapääoman vähimmäismäärä 5,5 miljoonaa euroa (4,4). Toimintapääoma ylitti vähimmäismäärän 6,7 miljoonalla eurolla (2,8).

Yhtiön tasoitusmääräksi muodostui toimintavuoden aikana 0 euroa (0).

Vakavaraisuuspääoma oli 12,2 miljoonaa euroa (7,2). Yhtiön pääoma koostuu omistajien yhtiöön sijoittamasta pääomasta. Oikaistun vakavaraisuuspääoman tavoitearaja oli 7,2 miljoonaa euroa (5,9).

6. MUUT TOIMINNOT

Muihin toimintoihin sisältyvät POP Pankkien vakuusrahasto,

POP Holding Oy, POP Pankkiliitto osk ja muut POP Pankki -ryhmään yhdisteltävät pankki- ja vakuustustoimintasegmentteihin sisällyttämättömät yhteisöt. Muut toiminnot ei ole raportoitava segmentti POP Pankki -ryhmän IFRS-tilinpäätöksessä.

POP Pankkien vakuusrahasto on luottolaitoslain mukainen vapaaehtoinen vakuusrahasto, jonka erillistilinpäätöksen mukainen oma pääoma vuoden lopussa oli 12,2 miljoonaa euroa (12,3) ja tase 12,2 miljoonaa euroa (12,3). Vakuusrahaston alijäämä tilikaudelta 2015 oli 0,1 miljoonaa euroa. Vakuusrahasto ei perinyt kannatusmaksuja tilikaudella 2015. Yhtiön varat koostuvat lähes kokonaan sijoitusrahasto-osuuksista ja pankkitalletuksista. Vakuusrahastolla ei ole omaa henkilökuntaa. Vakuusrahasto on ostanut tarvittavat palvelut POP Pankkiliitto osk:lta. POP Pankkien yhteenliittymään kuulumattomien jäsenpankkien omistusosuus POP Pankkien vakuusrahastosta on 21,7 prosenttia.

POP Pankkien vakuusrahaston sääntöjen mukaisena tarkoituksena on sen jäsenenä olevien talletuspankkien vakaan toiminnan turvaaminen. Vakuusrahaston tehtäviin on kuulunut mm. jäsenpankkien tarkastus ja ryhmäcontrollertoiminta. Vakuusrahasto voi antaa avustuksia tai avustuslainoja jäsenpankeilleen, mutta POP Pankkien vakuusrahastolla ei ole historiansa aikana ollut tarvetta jäsenpankkeihinsa kohdistuviin tukitoimiin. Jatkossa POP Pankkien yhteenliittymän keskusyhteisö POP Pankkiliitto osk hoitaa POP Pankkien vakuusrahastolle kuuluneet tehtävät. Vakuusrahaston hallitus on päättänyt ryhtyä valmistelemaan vakuusrahaston purkamista perustuen vakuusrahaston ja sen jäsenpankkien 18.12.2014 tekemään sopimukseen. Vakuusrahaston valtuuskunta ei ole vielä tehnyt päätöstä vakuusrahaston purkamisesta.

Muut muihin toimintoihin sisältyvät yhteisöt ovat pääasiassa kiinteistöyhtiöitä.

7. POP PANKKI -RYHMÄN RISKIEN JA VAKAVARISUUDEN HALLINTA SEKÄ RISKIASEMA

Riskienhallinnan periaatteet ja organisointi

POP Pankki -ryhmässä riskienhallinnan tavoitteena on varmistaa, että kaikki merkittävät liiketoiminnasta aiheutuvat riskit tunnistetaan, arvioidaan, mitataan ja että niitä valvotaan säännöllisesti ja että ne ovat oikeassa suhteessa yhteenliittymän ja yksittäisen jäsenluottolaitoksen tai yrityksen riskinkantokykyyn. Riskienhallinnan tavoitteena on varmistaa, että yksittäinen jäsenluottolaitos ei ota toiminnassaan niin suurta riskiä, että siitä muodostuisi oleellista uhkaa jäsenluottolaitoksen, keskusyhteisön tai koko yhteenliittymän vakavaraisuudelle tai maksuvalmiudelle. Riskkejä koskeva ohjeistus ja päätöksenteko noudattavat terveitä ja varovaisia liiketoiminnan periaatteita. Riskienhallinnan periaatteiden rikkomiseen puututaan sovittujen toimintamallien mukaisesti.

Merkittävimmät POP Pankki -ryhmän toimintaan liittyvät riskit ovat luottoriski, likviditeettiriski ja rahoitustaseen korkoriski sekä vakuustustoiminnassa vakuutusriski. POP Pankki -ryhmän

strategia linjaa ryhmän riskinottohalukkuuden. Liiketoimintaa harjoitetaan maltillisella riskitasolla niin, että riskit pystytään täysimääräisesti hallitsemaan. POP Pankki -ryhmään kuuluvat yritykset ottavat liiketoiminnassaan itsenäisesti liiketoimintaan kuuluvat riskinsä.

POP Pankkiliitto osk yhteenliittymän keskusyhteisönä valvoo Yhteenliittymälain 17 §:n mukaisesti riskienhallintajärjestelmien riittävyttä ja toimivuutta jäsenluottolaitosten ja yhteenliittymän tasolla ja vastaa ryhmän riskien ja vakavaraisuuden hallinnasta. Keskusyhteisö antaa jäsenluottolaitoksille niiden maksuvalmiuden ja vakavaraisuuden turvaamiseksi sitovia ohjeita riskien ja vakavaraisuuden hallinnasta, luotettavasta hallinnosta ja sisäisestä valvonnasta.

Keskusyhteisö valvoo, että jäsenluottolaitokset noudattavat toiminnassaan lakia, asetuksia, viranomaisten antamia ohjeita ja määräyksiä, omia sääntöjään sekä ryhmän sisäisiä sitovia ohjeita. Keskusyhteisöön on perustettu liiketoiminnosta riippumaton riskien valvontatoiminto, joka hoitaa riskien valvontatehtäviä sekä säännösten noudattamisen varmistamista valvova compliance-toiminto.

Riskienhallinta kuuluu olennaisena osana sisäiseen valvontaan. Sisäisellä valvonnan on tarkoitus tuottaa kohtuullinen varmuus mm. tavoitteiden ja päämäärien saavuttamisesta, toiminnan tuloksellisuudesta ja luotettavuudesta, toiminnan asianmukaisuudesta ja tehokkuudesta, lakien ja säännösten noudattamisesta sekä toimintaan liittyvien riskien hallinnasta. Sisäistä valvontaa toteutetaan POP Pankki -ryhmässä kaikilla organisaatiotasolla.

Riskienhallintaa ja vakavaraisuuden hallintaa on kuvattu tarkemmin tilinpäätöksen liitteessä 4. EU:n vakavaraisuusasetuksen N:o 575/2013 (CRR) edellyttämät riskejä koskevat tiedot on esitetty lisäksi yhdistellyn IFRS-tilinpäätöksen Pilari III liitetiedoissa.

Pankkitoiminnan riskit

Luottoriski

Pankkitoiminnan luottoriskiasema säilyi vakaana ja riskitasoltaan maltillisena. Huolimatta kotimarkkinoilla vallitsevasta haastavasta taloudellisesta tilanteesta, eräntyneiden saamisen tunnusluvut asettuivat jopa jonkin verran vertailuvuotta paremmalle tasolle. Sekä saamis- että saamisryhmäkohtaisesti kirjattujen arvonalentumistappioiden määrä säilyi lähellä vertailuvuoden tasoa.

Luottokanta kasvoi tilikaudella 3,0 prosenttia päätyen 3 029,0 miljoonaan euroon (2 939,9). Välitettyjen Aktia Hypoteekkipankki Oyj:n kiinnitysluottojen määrä vuoden lopussa oli 203,1 miljoonaa euroa (271,7). Pääosa luotonannosta kohdistuu vähäriskiseen henkilöasiakasluototukseen. Henkilöasiakkaille myönnettyjen luottojen osuus luottokannasta oli 64,1 prosenttia (62,9), yritysten osuus 16,8 prosenttia (17,4) ja maatalousyrittäjien osuus 19,1 prosenttia (19,6). Asuinkiin-

teistövakuudellisten luottojen osuus luottokannasta oli 63,0 prosenttia (62,8).

POP Pankkien yhteenliittymän yli 90 päivää eräntyneenä olleet saamiset olivat 0,76 prosenttia (0,96) luottokannasta. Yhteenliittymän 30-90 päivää eräntyneenä olleet saamiset olivat vuoden 2015 lopussa 1,53 prosenttia (1,86) luottokannasta.

Tilikauden 2015 lopussa luottoihin ja saamisiin kohdistuvat arvonalentumiset olivat yhteensä 16,9 miljoonaa euroa (16,3). Näistä saamiskohtaisia arvonalentumisia oli yhteensä 14,2 miljoonaa euroa (13,9) ja saamisryhmäkohtaisia arvonalentumisia yhteensä 2,8 miljoonaa euroa (2,4).

POP Pankkien yhteenliittymän toimiala- ja asiakasriskit ovat hajautuneita. Vuoden 2015 lopussa Yhteenliittymällä ei ollut sellaisia asiakaskokonaisuuksia, jotka ylittävät EU:n vakavaraisuusasetuksen 392 artiklan mukaisen suuren asiakasriskin rajan, joka on 10 prosenttia yhteenliittymän omista varoista.

Likviditeettiriski

Ryhmän maksuvalmiusasema säilyi tilikauden aikana vahvana. Jäsenluottolaitosten likviditeettiä säätelevä viranomaisvaade LCR (liquidity coverage ratio) tuli voimaan 1.10.2015, jolloin kaikkien luottolaitosten tuli täyttää vähintään 60 prosentin viranomaisvaade. Vuoden 2016 alusta vaade on 70 prosenttia, josta se nousee portaattain 100 prosenttiin 1.1.2018 mennessä. POP Pankkien yhteenliittymällä oli 31.12.2015 LCR- kelpoisia likvidejä varoja 434,3 miljoonaa euroa, joista 39,8 prosenttia oli käteistä ja keskuspankkisaatavia, 88,5 prosenttia erittäin likvidejä varoja ja 11,5 prosenttia muita likvidejä varoja. Yhteenliittymän LCR-tunnusluku oli 202 prosenttia 31.12.2015.

Päivänsisäistä maksuvalmiutta valvoo yhteenliittymän keskusluottolaitos Bonum Pankki Oy. Yhteenliittymän keskusyhteisön hallitus määrittää likviditeettitarpeen huomioon ottaen yhteenliittymätason likviditeettiriskinottohalukkuuden. Jäsenluottolaitokset seuraavat jatkuvasti omaa maksuvalmiuttaan sekä LCR-tunnuslukuaan. Keskusyhteisö seuraa LCR-tunnuslukua yhteenliittymä- sekä jäsenpankkitasolla.

Markkinariski

Yhteenliittymän merkittävin markkinariski on rahoitustaseen korkoriski, jota seurataan ja rajoitetaan sekä nykyarvomenetelmän että tulariskimallin kautta. Korkoriskiä syntyy jäsenluottolaitosten rahoitustaseista, jotka koostuvat anto- ja ottolainauksesta, markkinaehtoisesta jälleenrahoituksesta sekä sijoitus- ja likviditeettisalkuista.

Sijoitustoiminnan markkinariskiä rajoitetaan POP Pankkien yhteenliittymässä, vahinkovakuutusyhtiössä ja vakuusrahastossa omaisuusluokkien allokaation, johdannaisten, valuuttariskin ja strukturoitujen tuotteiden osalta. Yhteenliittymän jäsenluottolaitosten liiketoimintaan ei lähtökohtaisesti kuulu kaupankäynti

omaan lukuun tai asiakaskaupankäynti. Johdannaisten käyttö on rajoitettu rahoitustaseen korkoriskin suojaustarkoitukseen. Suojausten tehokkuus todennetaan jatkuvana prosessina ja taseen sekä suojaavien johdannaisten korkoriskiä seurataan erikseen sekä nykyarvo- että tulo-riskilaskennalla. Valuuttariskiä ei oteta lainkaan luotonannossa. Jäsenluottolaitos saa käyttää strukturoituja tuotteita vain riskien valvontatoiminnon luvalla.

Operatiiviset riskit

Operatiivisten riskien toteutumista pyritään minimoimaan henkilöstön jatkuvalla kehittämisellä ja kattavilla toimintaohjeilla sekä sisäisen valvonnan toimenpiteillä mm. eriyttämällä mahdollisuuksien mukaan asioiden valmistelu, päätöksenteko, toimeenpano ja valvonta toisistaan.

Merkittävimpiin tuotteisiin, palveluihin, toimintoihin, prosesseihin ja järjestelmiin liittyvät operatiiviset riskit tunnistetaan liiketoiminnan tekemässä uuden tuotteen tai palvelun arviointiprosessissa, jonka riskien valvontatoiminto katselmoi. Lisäksi jäsenluottolaitokset tekevät vuosittain operatiivisten riskien itsearviointia. Osa operatiivisten riskien aiheuttamista tappioista suojataan vakuutusturvalla. Tietojärjestelmien toimintahäiriöistä aiheutuviin riskeihin on varauduttu jatkuvuussuunnittelulla.

Vakuutustoiminnan riskit

Suomen Vahinkovakuutus Oy:llä on takanaan vakuutusliiketoiminnan kolmas koko kalenterivuoden kestänyt tilikausi. Tilikaudella merkittävimmät vakuutusriskit ovat liittyneet liiketoiminnan kannattavuuskehitykseen ja siinä erityisesti hinnoittelun ja asiakasvalinnan kehittämiseen ja liiketoiminnan volyymien riittävään kasvattamiseen kannattavuusnäkökulma huomioiden.

Merkittävimmät operatiiviset riskit ovat edelleen liittyneet IT-järjestelmäkokonaisuuden rakentamiseen ja vakuutustoiminnan prosessien hallittuun skaalaamiseen ja kehittämiseen myynti-, asiakas- ja korvausvolyymeiden kasvaessa.

Tietoturvariskit ovat verkossa toimivalle yhtiölle merkittäviä, joten niiden hallintaan panostetaan voimakkaasti. Sijoitustoiminta on ollut turvaavaa eikä siihen ole kohdistunut merkittäviä riskejä.

Hallitus hyväksyy vuosittain yhtiön riskienhallintasuunnitelman. Riskejä ja riskienhallintaa käsitellään tarkemmin tilinpäätöksen liitetiedoissa.

Vakavaraisuuden hallinta

Vakavaraisuuden hallinnan tavoitteena on varmistaa POP Pankkien yhteenliittymän pääomien riittävä määrä, laatu ja niiden tehokas käyttö. Pääomilla katetaan yhteenliittymän

liiketoimintastrategiasta ja -suunnitelmasta aiheutuvat olennaiset riskit ja turvataan yhteenliittymän häiriötön toiminta odottamattomien tappioiden varalta. Tavoitteeseen pyritään dokumentoidulla ja systemaattisella vakavaraisuuden hallintaprosessilla, joka kytkeytyy kiinteästi yhteenliittymän ja jäsenluottolaitosten strategiaprosessiin ja liiketoiminnan suunnitteluun sekä johtamiseen.

Jäsenluottolaitokset tunnistavat ja arvioivat toimintaansa liittyvät riskit kattavasti ja mitoittavat riskinkantokykynsä vastamaan riskien yhteismäärää. Vakavaraisuutensa turvaamiseksi pankki asettaa riskiperusteiset pääomatavoitteet ja laatii pääomasuunnitelman tavoitteiden saavuttamiseksi.

POP Pankkien yhteenliittymän omat varat muodostuvat jäsenosuuksista, lisäosuuksista, POP Osuuksista, kertyneistä voittovaroista sekä muista vapaista rahastoista. EU:n vakavaraisuusasetus N:o 575/2013 ei tunnista jäsenluottolaitosten aiemmin käyttämiä lisäosuuksia pääomainstrumentiksi. Lisäosuus ei ole uuden sääntelyn mukaan enää jäsenluottolaitosten omien varojen erä. Vakavaraisuusasetusta sovelletaan 1.1.2014 alkaen, mutta lisäosuuksia koskevien siirtymäsääntösten osalta soveltaminen muuttuu asteittain. Osa yhteenliittymän jäsenluottolaitoksista on vuonna 2015 alkanut laskea liikelle uutta, omiin varoihin laskettavaa pääomainstrumentia, POP Osuuksia. POP Osuuksia on vuonna 2015 laskettu liikelle yhteensä 17,9 miljoonaa euroa.

Vuoden 2015 lopussa POP Pankkien yhteenliittymän vakavaraisuus oli hyvällä tasolla. Yhteenliittymän vakavaraisuusuhde oli 20,8 prosenttia (19,7) ja ydinpääoman suhde riskipainotettuihin eriin 20,2 prosenttia (19,1). Yhteenliittymä ei lue tilikauden voittoa omiin varoihin.

Lakisäätöinen alaraja vakavaraisuussuhteelle on 8 prosenttia ja ydinpääomalle 4,5 prosenttia. Vuoden 2015 alussa otettiin 8 prosentin vähimmäisvakavaraisuusvaatimuksen lisäksi käyttöön kiinteä lisäpääomavaatimus 2,5 prosenttia sekä muuttuva lisäpääomavaatimus, jonka viranomaiset voivat tarvittaessa asettaa 0 - 2,5 prosentin tasolle. Finanssivalvonta ei ole toistaiseksi asettanut muuttuvaa lisäpääomavaatimusta suomalaisille vastuulle, joista yhteenliittymän jäsenluottolaitosten luotto- ja vastapuoliriski lähes kokonaan muodostuu.

Vakavaraisuuden yhteenveto

(1 000 euroa)	2015	2014
Omat varat		
Ydinpääoma ennen vähennyksiä	461 632	438 966
Vähennykset ydinpääomasta	-6 089	-4 686
Ydinpääoma (CET1) yhteensä	455 542	434 281
Ensisijainen lisäpääoma ennen vähennyksiä	10 545	8 068
Vähennykset ensisijaisesta lisäpääomasta	0	0
Ensisijainen lisäpääoma (AT1)	10 545	8 068
Ensisijainen pääoma (T1 = CET1 + AT1)	466 087	442 349
Toissijainen pääoma ennen vähennyksiä	3 164	4 199
Vähennykset toissijaisesta pääomasta	0	0
Toissijainen pääoma (T2) yhteensä	3 164	4 199
Omat varat yhteensä (TC = T1 + T2)	469 251	446 548
Riskipainotetut erät yhteensä	180 228	181 547
josta luottoriskin osuus	163 067	164 085
josta vastuun arvonoikaisuriski (CVA)	288	487
josta markkinariskin osuus (valuuttakurssiriski)	1 991	2 333
josta operatiivisen riskin osuus	14 882	14 642
Luottolaitoslain mukainen kiinteä lisäpääomapuskuri (2,5%)	56 321	56 734
Ydinpääoma (CET1) suhteessa riskipainotettuihin eriin (%)	20,2 %	19,1 %
Ensisijainen pääoma (T1) suhteessa riskipainotettuihin eriin (%)	20,7 %	19,5 %
Omat varat yhteensä (TC) suhteessa riskipainotettuihin eriin (%)	20,8 %	19,7 %
Vähimmäisomavaraisuusaste		
Ensisijainen pääoma (T1)	466 087	442 349
Vastuut yhteensä	4 283 948	4 009 672
Vähimmäisomavaraisuusaste, %	10,9 %	11,0 %

8. TALLETTAJAN JA SIIJOITTAJAN SUOJA

Talletussuojasta säädetään rahoitusvakausviranomaisesta annetussa laissa. Talletussuojarahaston varoista korvataan tallettajan samassa talletuspankissa olevat korvauskelpoiset talletukset, kuitenkin yhteensä enintään 100 000 euroa.

Talletuspankkien yhteenliittymän jäsenenä olevia talletuspankkeja pidetään talletussuojan kannalta yhtenä talletuspankkina. Tämän johdosta saman tallettajan talletussuoja kaikista POP Pankkien yhteenliittymän jäsenluottolaitoksissa (POP Pankit ja Bonum Pankki Oy) olevista talletuksista on yhteensä 100 000 euroa. Myös sijoittajien korvausrahastoa koskevan lainsäädännön mukaan POP Pankkien yhteenliittymän jäsenluottolaitoksia pidetään sijoittajan suojan kannalta yhtenä pankkina.

9. POP PANKKILIITTO OSK:N HALLINTO

POP Pankkiliitto osk:n jäseniä ovat 26 jäsenosuuspankkia (POP Pankkia) ja Bonum Pankki Oy. Jäsenosuuspankit käyttävät sääntöjen mukaista äänivaltaa POP Pankkiliiton osuuskunnan kokouksessa, joka nimittää hallintoneuvoston. Sääntöjen mukaan Bonum Pankki Oy:llä liiton tytäryhtiönä ei ole äänivaltaa osuuskunnan kokouksessa.

POP Pankkiliitto osk:n hallintoneuvostoon kuuluu sääntöjen mukaan vähintään kolme (3) ja enintään kolmekymmentäneljä (34) osuuskunnan kokouksen valitsemaa jäsentä siten, että jokaisesta jäsenluottolaitoksesta on valittava yksi jäsen, ei kuitenkaan jäsenluottolaitoksena toimivasta keskusyhteisön tytäryhteisöstä.

Hallintoneuvostoon kuului varsinaiseen syyskokoukseen asti 15 jäsentä ja syyskokouksesta alkaen 26 jäsentä siten, että jokaisesta jäsenluottolaitoksesta valittiin yksi jäsen. Hallintoneuvoston puheenjohtajaksi ja varapuheenjohtajaksi voidaan valita vain jäsenluottolaitoksen hallituksen tai hallintoneuvoston puheenjohtaja. Hallintoneuvoston puheenjohtajana toimii Hannu Saarimäki (Keuruun Osuuspankin hallituksen puheenjohtaja) ja varapuheenjohtajana Harri Takala (Pohjanmaan Osuuspankin hallituksen puheenjohtaja).

POP Pankkiliitto osk:n hallitukseen kuuluu vähintään viisi (5) ja enintään kuusi (6) hallintoneuvoston valitsemaa jäsentä siten, että kultakin sääntöjen mukaiselta yhteistoiminta-alueelta valitaan vähintään yksi jäsen. Hallituksen jäsenistä enemmistön tulee olla työ- tai toimisuhteessa jäsenluottolaitokseen. Hallituksen jäsenten toimikausi on kolme vuotta luettuna hallintoneuvoston valinnasta päättäneen kokouksen päättymisestä hallintoneuvoston kolmen vuoden kuluttua seuraavan valinnosta päättävän kokouksen päättämiseen. Näistä jäsenistä eroaa vuosittain lähinnä kolmannelle osalle oleva lukumäärä toimikauden mukaan.

Hallitus valitsee keskuudestaan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan.

POP Pankkiliitto osk:n hallituksen jäseninä ovat toimineet seuraavat henkilöt:

Soile Pusa, puheenjohtaja (Siilinjärven Osuuspankki)
4.2.2015 lähtien hallituksen varsinainen jäsen ja puheenjohtaja, 4.2.2015 asti varajäsen

Petri Jaakkola, varapuheenjohtaja (Lapuan Osuuspankki)
4.2.2015 lähtien varapuheenjohtaja

Ari Heikkilä (Konneveden Osuuspankki)
hallituksen jäsen

Kirsi Pallas (Lammin Osuuspankki)
4.2.2015 asti hallituksen varapuheenjohtaja,
31.12.2015 asti hallituksen jäsen

Teemu Teljosuo (Kurikan Osuuspankki)
4.2.2015 lähtien hallituksen jäsen

Hannu Tuominiemi (Suupohjan Osuuspankki)
hallituksen jäsen

Puheenjohtajana toiminut **Esa Simanainen** (Tuusniemen Osuuspankki) erosi hallituksesta 30.1.2015. Soile Pusa toimi 4.2.2015 asti Esa Simanaisen henkilökohtaisena varajäsenenä.

Erkki Forsman (Honkajoen Osuuspankki) on toiminut hallituksen jäsenenä 4.2.2015 asti ja hänen henkilökohtaisena varajäsenenä on toiminut 4.2.2015 asti Mika Mäenpää (Lavian Osuuspankki).

POP Pankkiliitto osk:n varsinaisessa syyskokouksessa 26.11.2015 on muutettu POP Pankkiliitto osk:n sääntöjä siten, ettei hallituksen jäsenillä ole enää varajäseniä. Siihen asti hallituksen jäsenten varajäseninä ovat toimineet seuraavat henkilöt:

Sanna Voutilainen, Soile Pusan henkilökohtainen varajäsen (Siilinjärven Osuuspankki) 4.2.2015 lähtien

Päivi Peurala, Petri Jaakkolan henkilökohtainen varajäsen (Tiistenjoen Osuuspankki)

Raili Turpeinen, Ari Heikkilän henkilökohtainen varajäsen (Lanneveden Osuuspankki)

Ilkka Harjunpää, Kirsi Pallaksen henkilökohtainen varajäsen (Kosken Osuuspankki)

Erkki Forsman, Teemu Teljosuon henkilökohtainen varajäsen (Honkajoen Osuuspankki) 4.2.2015 lähtien

Mikael Zilliacus, Hannu Tuominiemen henkilökohtainen varajäsen (Suupohjan Osuuspankki)

POP Pankkiliitto osk:n toimitusjohtajana toimii **Heikki Suutala** ja toimitusjohtajan sijaisena **Timo Hulkko**.

POP Pankkiliitto osk:n tilintarkastajana toimii KHT-yhteisö KPMG Oy Ab päävastuullisena tilintarkastajanaan KHT **Johanna Gråsten**.

10. HENKILÖSTÖ JA PALKITSEMINEN

Henkilöstö

POP Pankki -ryhmään työsuhteessa vuoden 2015 lopussa oli 695 henkilöä (672), joista pankkitoiminnassa 555 henkilöä (544), vahinkovakuutustoiminnassa 96 henkilöä (89) ja muissa toiminnoissa 44 henkilöä (39).

Palkitseminen

Palkitsemisjärjestelmällä tarkoitetaan niitä päätöksiä, sopimuksia, toimintaperiaatteita ja menettelytapoja, joita noudatetaan johdon ja henkilöstön palkitsemisessa.

Palkitseminen jakautuu kiinteään ja muuttuvaan palkanosaan. Kiinteällä palkanosalla tarkoitetaan tiettyyn ajanjaksoon sidottua palkkaa ja muuttuvalla palkanosalla palkkionsaajan suoritukseen tai taloudellisiin tekijöihin sidottua palkkiota. Muuttuva palkanosa käsittää sekä lyhyen että pitkän aikavälin palkitsemisen. Lyhyen aikavälin palkitsemisessa ansaintajakso on kalenterivuosi ja palkkio maksetaan rahana.

POP Pankki -ryhmässä muuttuva palkitseminen on yrityskohtaista. POP Pankki -ryhmässä ei ole käytössä yhtenäistä palkitsemisjärjestelmää. Palkitsemisjärjestelmät ovat kunkin jäsenluottolaitoksen tai yrityksen liiketoimintastrategian, tavoitteiden ja arvojen mukaisia ja vastaavat yrityksen pitkän aikavälin etua. Palkitsemisjärjestelmät ovat sopusoinnussa hyvän ja tehokkaan riskienhallinnan ja riskinkantokyvyn kanssa. Palkitseminen ei kannusta toiminnassa riskinottoon, joka ylittäisi jäsenluottolaitoksen tai yrityksen riskinkantokyvyn perusteella määritellyn tai muuten kestävän riskitason.

Jäsenluottolaitoskohtaiset ja yrityskohtaiset palkitsemisjärjestelmät perustuvat EU-lainsäädäntöön, kansalliseen lainsäädäntöön sekä Finanssivalvonnan määräyksiin ja ohjeisiin.

11. YHTEISKUNTAVASTUU

Osuustoiminnallisten yritysten POP Pankki -ryhmään on sisäänrakennettu yhteiskuntavastuu. POP Pankki -ryhmän arvona on sekä asiakkaan että toimintaympäristön hyvinvoinnin edistäminen. Tätä POP Pankki -ryhmä toteuttaa kaikessa toiminnassaan jokapäiväisinä pieninä tekoina. Myös ryhmän yritysten terveestä liiketoiminnasta ja kannattavuudesta huolehtiminen sekä pitkäjänteinen kehittäminen ovat osa yhteiskuntavastuuta.

Veroja POP Pankki -ryhmä maksoi tilikauden tuloksesta vuodelta 2015 3,9 miljoonaa euroa (5,3) ja palkkoja 30,2 miljoonaa euroa (29,8).

12. TILIKAUDEN JÄLKEISET TAPAHTUMAT

POP Pankit myivät 8.2.2016 kaikki omistamansa sijoituspalveluyritys Optium Oy:n osakkeet UB Omaisuudenhoito Oy:lle. Osa-kekaupalla ei ole merkittävää vaikutusta vuoden 2016 tulokseen.

13. VUODEN 2016 NÄKYMÄT

POP Pankki -ryhmän toiminnassa vuonna 2016 painottuvat joulukuussa 2015 hyväksytyyn uuden strategian toimeenpanoon liittyvien hankkeiden käynnistämiset, vuoden vaihteessa aloittaneen POP Pankkien yhteenliittymän käytäntöjen kehittäminen ja tukkuvarainhankinnan käynnistäminen sekä vahinkovakuutusyhtiön hyvän kasvuvauhdin ja kannattavuuskehityksen ylläpitäminen.

Vuonna 2016 toteutuvaksi arvioituja, taloudellisesti merkittäviä yksittäisiä tapahtumia ovat POP Pankkiliitto osk:n osuuspääoman palautus liitosta vuonna 2015 eronneille jäsenpankeille ja POP Pankkien vakuusrahaston purkaminen.

Visa European hallitus on yhtiön omistajien valtuuttamana sopinut yhtiön myymisestä yhdysvaltalaiselle Visa Inc. -yhtiölle. Kaupan toteutuminen edellyttää viranomaisten hyväksyntää. Myynnin toteutumisen odotetaan varmistuvan vuoden 2016 toisella neljänneksellä. Visa European omistusrakenteen vuoksi POP Pankki -ryhmälle toteutuvaa myyntivoittoa ei pystytä luotettavasti arvioimaan. POP Pankki -ryhmästä Visa European jäsenenä ovat POP Pankkien korttien liikkeellelaskijana toimiva Bonum Pankki Oy (Principal Member) ja POP Pankkiliitto osk (Associate Member).

Talouden kehittämiseen liittyy paljon epävarmuustekijöitä Suomessa ja Euroopassa. Korkotason odotetaan edelleen pysyvän matalalla tasolla, mikä vaikeuttaa korkokatteen kasvattamista, mutta helpottaa asiakkaiden lainojen hoitoa. Digitalisaatio lisää tehokkuutta ja kiristää kilpailua. Varjopankkitoiminta valtaa vähitellen alaa ottaen perinteisiltä pankeilta osan finanssialan kasvusta. Samalla pankki- tai vakuutusyhtiön toimiluvan omaavia yrityksiä koskevien säännösten määrän jatkuva kasvu kuormittaa toimialan IT-järjestelmäkuluja ja muita säännösten toimeenpanoon liittyviä kuluja.

Haasteellisessa ympäristössä POP Pankki -ryhmän suunnitelmassa on vuonna 2016 nouseva tuloskehitys sekä pankki- että vakuutustoiminnassa samalla hyvää asiakastytyväisyyttä edelleen kehittäen.

Lisätietoja:

Toimitusjohtaja Heikki Suutala, puh. 0500 661431 ja johtaja Timo Hulkko, puh. 0500 894008

TUNNUSLUKUJEN LASKENTAKAAVAT

Liikevaihto

Korkotuotot, palkkiotuotot, kaupankäynnin nettotuotot, sijoitustoiminnan nettotuotot, vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot, liiketoiminnan muut tuotot, suojauslaskennan nettotuotot

Liiketoiminnan tuotot yhteensä

Korkokate, palkkiotuotot ja -kulut netto, kaupankäynnin nettotuotot, sijoitustoiminnan nettotuotot, vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot, liiketoiminnan muut tuotot, suojauslaskennan nettotuotot

Liiketoiminnan kulut yhteensä

Henkilöstökulut, liiketoiminnan muut kulut (ei sisällä poistoja)

Kulut/tuotot-suhde, %

$$\frac{\text{Liiketoiminnan kulut yhteensä}}{\text{Liiketoiminnan tuotot yhteensä}} \cdot 100$$

Oman pääoman tuotto (ROE)

$$\frac{\text{Liikevoitto/-tappio} - \text{Tuloverot}}{\text{Oma pääoma ja määräysvallattomien osuus + tilinpäätössiirtojen kertymä laskennallisella verovelalla vähennettynä (vuoden alun ja lopun keskiarvo)}} \cdot 100$$

Koko pääoman tuotto (ROA)

$$\frac{\text{Liikevoitto/-tappio} - \text{Tuloverot}}{\text{Taseen loppusumma keskimäärin (vuoden alun ja lopun keskiarvo)}} \cdot 100$$

Omavaraisuusaste, %

$$\frac{\text{Oma pääoma ja määräysvallattomien osuus + tilinpäätössiirtojen kertymä laskennallisella verovelalla vähennettynä}}{\text{Taseen loppusumma}} \cdot 100$$

Ydinpääomasuhde, (CET1) %

$$\frac{\text{Ydinpääoma (CET1)}}{\text{Omien varojen vähimmäisvaatimus yhteensä}} \cdot 100$$

Vakavaraisuussuhde, (TC) %

$$\frac{\text{Omat varat yhteensä (TC)}}{\text{Omien varojen vähimmäisvaatimus yhteensä}} \cdot 100$$

POP Pankki -ryhmän tilinpäätös 31.12.2015

POP Pankki -ryhmän tase

(1 000 euroa)	Liite	31.12.2015
Varat		
Käteiset varat	7	172 899
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat	8	3 383
Lainat ja saamiset luottolaitoksilta	9	129 327
Lainat ja saamiset asiakkailta	9	3 013 972
Johdannaiset	10	5 356
Sijoitusomaisuus	11	637 308
Vahinkovakuutustoiminnan varat	12	37 610
Aineettomat hyödykkeet	13	15 839
Aineelliset hyödykkeet	14	41 224
Muut varat	15	13 582
Verosaamiset	16	3 401
Varat yhteensä		4 073 900
Velat		
Velat luottolaitoksille	17	112 783
Velat asiakkaille	17	3 342 813
Vahinkovakuutustoiminnan velat	18	27 567
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	19	24 188
Lisäosuuspääoma	20	58 231
Muut varat	21	57 056
Verovelat	16	25 281
Velat yhteensä		3 647 918
Oma pääoma		
Osuuspääoma		
Jäsenosuudet	22	8 904
POP Osuudet	22	17 904
Osuuspääoma yhteensä		26 809
Rahastot	22	156 081
Kertyneet voittovarot	22	239 831
POP Pankki -ryhmän omistajien osuus yhteensä		422 721
Määräysvallattomien omistajien osuus	29	3 261
Oma pääoma yhteensä		425 982
Velat ja oma pääoma yhteensä		4 073 900

Tilinpäätöksen laadintaa koskevat liitetiedot

LIITE 1

POP Pankki -ryhmä ja ensimmäisen
IFRS-tilinpäätöksen laajuus

LIITE 2

POP Pankki -ryhmän IFRS-tilinpäätöksen
laatimisperiaatteet

LIITE 3

Hallinto- ja ohjausjärjestelmät

LIITE 4

Riskienhallinta ja vakavaraisuuden hallinta
POP Pankki -ryhmässä

LIITE 1: POP Pankki -ryhmä ja ensimmäisen IFRS-tilinpäätöksen laajuus

1. POP PANKKI -RYHMÄ

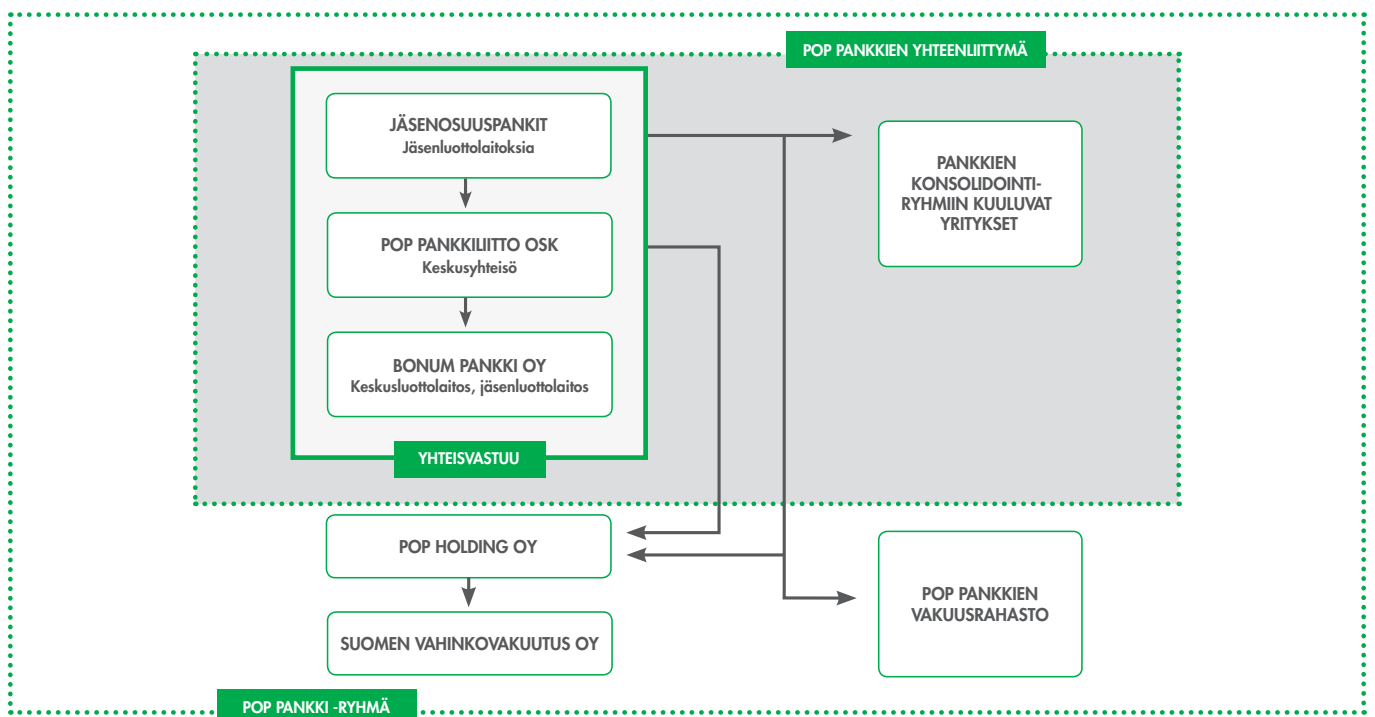
POP Pankki -ryhmä (jäljempänä myös Ryhmä) on POP Pankkien ja POP Pankkiliitto osk:n sekä niiden tytäryhteisöjen sekä yhteisessä määräysvallassa olevien yhteisöjen muodostama finanssiryhmä, joka toimii Suomessa. POP Pankit ovat itsenäisiä, alueellisesti ja paikallisesti toimivia osuuspankkeja. POP Pankkiliitto osk toimii Ryhmän keskusyhteisönä. POP Pankki -ryhmän palvelut kattavat henkilöasiakkaiden, pienten yritysten sekä maa- ja metsätalousyritysten maksuliike-, kortti-, säästämisen- ja sijoitus- sekä rahoituspalvelut. Vähittäispankkipalvelujen lisäksi Ryhmä tarjoaa vahinkovakuutuspalveluja henkilöasiakkaille.

POP Pankkiliitto osk:n jäsenluottolaitoksia ovat 26 osuuspankkia sekä jäsenosuuspankkien keskusluottolaitoksena toimiva Bonum Pankki Oy. POP Pankkien yhteenliittymä on Laissa talletuspankkien yhteenliittymästä 599/2010 (jäljempänä Yhteenliittymälaki) määritelty juridinen kokonaisuus, jossa jäsenluottolaitoksilla ja keskusyhteisöllä on vastuu toistensa veloista ja sitoumuksista. POP Pankkien yhteenliittymän muodostavat keskusyhteisö POP Pankkiliitto osk, sen jäsenluottolaitokset, näiden konsolidointiryhmiin kuuluvat yritykset sekä sellaiset luottolaitokset, rahoituslaitokset ja palveluyritykset, joiden äänivallasta yhteenliittymään kuuluvat yhteisöt yhdessä omistavat yli puolet. Jäsenluottolaitosten konsolidointiryhmiin kuuluvat yritykset ovat pääasiassa kiinteistöyhtiöitä.

POP Pankki -ryhmään kuuluu POP Pankkien yhteenliittymään kuuluvien yhteisöjen lisäksi myös muita yhteisöjä. Merkittävimmät POP Pankki -ryhmään sisältyvät yhteenliittymään kuulumat yhteisöt ovat POP Holding Oy, sen kokonaan omistama Suomen Vahinkovakuutus Oy sekä POP Pankkien vakuusrahasto, jotka eivät ole keskinäisen vastuun piirissä. POP Pankki -ryhmä ei muodosta kirjanpitolain 1336/1997 mukaista konsernia, eikä luottolaitostoiminnasta annetussa laissa 610/2014 määriteltyä konsolidointiryhmää. POP Pankkiliitto osk:lla tai sen jäsenosuuspankeilla ei ole toisiinsa nähden kansainvälisten IFRS-tilinpäätösstandardien mukaista määräysvaltaa, eikä Ryhmälle siten voida määritellä emoyhtiötä. Yhteenliittymälain mukaisesti POP Pankkiliitto osk:n hallitus on määritelty Ryhmälle sen rakenteeseen soveltuvat tilinpäätösperiaatteet siltä osin, kuin IFRS-tilinpäätösstandardit eivät huomioi Ryhmän rakennetta. Tilinpäätösperiaatteet, jotka sisältävät kuvauksen jäsenosuuspankkien muodostamasta laskentateknisestä emoyhtiöstä, on esitetty liitteessä 2. Laskentatekniseen emoyhtiöön kuuluvat jäsenosuuspankit sekä muut Ryhmän IFRS-tilinpäätöksen yhdistellyt yritykset on lueteltu liitteessä 29.

Alla olevassa kuvassa on esitetty POP Pankki -ryhmän rakenne sekä yhteenliittymään ja yhteisvastuun piiriin kuuluvat yhteisöt.

POP Pankki -ryhmä, POP Pankkien yhteenliittymä ja yhteisvastuu

Keskusyhteisönä toimiva POP Pankkiliitto osk vastaa POP Pankki -ryhmän ryhmäohjauksesta ja valvonnasta, kuten Yhteenliittymälain säädetään. POP Pankkiliitto osk:n kotipaikka on Helsinki ja sen osoite on Hevosenkentä 3, 02600 Espoo.

POP Pankkiliitto osk on laatinut Yhteenliittymälain mukaisesti POP Pankki -ryhmän yhdistellyn IFRS-tilinpäätöksen. POP Pankkiliitto osk:n hallitus hyväksyi toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen 29.2.2016. Tilinpäätös annetaan tiedoksi POP Pankkiliitto osk:n osuuskunnan kokoukselle 21.4.2016.

Jäljennös POP Pankki -ryhmän tilinpäätöksestä on saatavissa keskusyhteisön toimitiloista osoitteesta Hevosenkentä 3, 02600 Espoo tai sähköisesti osoitteessa www.poppankki.fi.

2. POP PANKKI -RYHMÄN ENSIMMÄISEN YHDISTELLYN TILINPÄÄTÖKSEN LAAJUUS

2.1 POP Pankki -ryhmän IFRS-tilinpäätös

POP Pankkiliitto osk sai 14.12.2015 Finanssivalvonnalta luvan toimia talletuspankkien yhteenliittymän keskusyhteisönä. POP Pankkien yhteenliittymä aloitti toimintansa 31.12.2015. Yhteenliittymälain mukaan keskusyhteisön on laadittava keskusyhteisön ja sen jäsenluottolaitosten tilinpäätösten tai konsernitilinpäätösten yhdistelmänä tilinpäätös noudattaen kansainvälisiä IFRS-tilinpäätösstandardeja. POP Pankki -ryhmän ensimmäinen yhdistelty tilinpäätös on laadittu yhteenliittymän toiminnan aloittamishetkestä ja se kattaa tilikauden päättämispäivän 31.12.2015. Tilinpäätös sisältää POP Pankki -ryhmän taseen sekä IFRS-standardien mukaisesti taseen liitteenä annettavat tiedot, laatimisperiaatteet sekä muut liitetiedot. Virallisen IFRS-tilinpäätöksen liitetietona annetaan lisäksi taloudellista lisäinformaatiota, joka kattaa IFRS-standardien mukaisesti laaditut tiedot tilikaudelta 1.1.–31.12.2015 ja vertailukaudelta 1.1.–31.12.2014.

Koska POP Pankki -ryhmä on uusi juridinen kokonaisuus, ei Ryhmä ole aikaisemmin laatinut yhdisteltyä tilinpäätöstä. Ryhmän yhdistelty IFRS-tilinpäätös on laadittu yhdistelemällä POP Pankki -ryhmään kuuluvien yritysten kansallisten kirjanpito- ja tilinpäätössäännösten mukaisesti laaditut erillistilinpäätökset siten, että yritysten keskinäiset erät on eliminoitu ja taseen sekä tuloslaskelman erät on oikaistu esitettäväksi IFRS-standardien mukaisesti. Ryhmään kuuluvat jäsenosuuspankit ovat noudattaneet erillistilinpäätöksissään Finanssivalvonnan määräykset ja ohjeet 1/2013 *Rahoitussektorin kirjanpito, tilinpäätös ja toimintakertomus* mukaisesti IAS 39 Rahoitusinstrumentit: kirjaaminen ja arvostaminen -standardia. Bonum Pankki Oy on siirtynyt noudattamaan IFRS-standardeja tilikaudelta 1.1.–31.12.2015 laaditussa tilinpäätöksessä.

POP Pankki -ryhmän IFRS-siirtymästä on kerrottu tarkemmin liitteessä 2 sekä liitteessä 32.

2.2 POP Pankkien yhteenliittymän muodostaminen

POP Pankkien yhteenliittymän perustamista koskevia päätöksiä edelsi POP Pankkiliitto osk:n ja sen jäsenosuuspankkien tekemä ryhmärakennetta koskeva strategiatyö useine taustaselvityksineen. Uusi EU-tasoinen sääntely ei tunnistanut aiempaa ryhmärakennetta ja teki käytännössä mahdottomaksi useiden hyvin toimineiden yhteistyörakenteiden jatkamisen. Muun muassa POP Pankkien yhdessä Aktia Pankki Oyj:n ja Säästöpankkien kanssa omistaman Aktia Hypoteekkipankki Oyj:n asuntoluottojen välitystoiminnan jatkamiselle ei enää ollut edellytyksiä eikä myöskään Aktia Pankki Oyj:n jatkamiselle POP Pankkien ja Säästöpankkien keskusluottolaitoksena.

POP Pankkiliitto osk:n ylimääräinen osuuskunnan kokous 26.6.2013 päätti oman keskusluottolaitoksen perustamisesta POP Pankeille. Kokous hyväksyi samalla osakekaupan, jolla POP Pankkiliitto osk osti osin omistamansa ACH Finland Oy:n kaikki osakkeet muilta osakkaina olleilta pankeilta. ACH Finland Oy tarjosi maksuliikenteen selvityspalveluja kaikille Aktia Pankki Oyj:n keskusluottolaitospalvelua käyttäneille pankeille. Kolmen pankkiryhmän maksulaitoksena toiminut ACH Finland Oy sai talletuspankin toimiluvan joulukuussa 2013 muuttamaan samalla nimensä Bonum Pankki Oy:ksi. Pankkitoiminnan Bonum Pankki Oy aloitti 4.8.2014. Keskusluottolaitospalvelujen rakentamisen ja kolmen pankkiryhmän palvelujen siirtojen valmistelun jälkeen helmikuussa 2015 POP Pankkien keskusluottolaitospalvelut siirrettiin Bonum Pankki Oy:lle.

Rakenneselvitysten jälkeen POP Pankkiliitto osk:n ylimääräinen osuuskunnan kokous 11.6.2014 päätti strategiseksi tavoitteeksi muodostaa POP Pankkien yhteenliittymä, jonka keskusyhteisönä toimii POP Pankkiliitto osk. POP Pankkiliitto osk:n keskusyhteisöksi muuttamista tarkoittava sääntömuutos hyväksyttiin POP Pankkiliitto osk:n ylimääräisessä osuuskunnan kokouksessa 19.12.2014. Sääntömuutoksen ehtona oli, että vähintään 70 prosenttia jäsenosuuspankkien yhteenlasketuista taseista edustava määrä jäsenosuuspankkeja päättää omissa osuuskunnan kokouksissaan muuttaa sääntönsä Yhteenliittymälain mukaisiksi ja liittyä POP Pankkien yhteenliittymään. POP Pankkiliitto osk:n hallitus totesi kokouksessaan 7.4.2015, että sääntömuutoksen edellytykset ovat täyttyneet. Alkuvuoden 2015 aikana 26 jäsenosuuspankkia päätti liittyä POP Pankkien yhteenliittymään ja kahdeksan jäsenosuuspankkia päätti erota POP Pankkiliitto osk:n jäsenyydestä. POP Pankkien yhteenliittymään liittyneiden ja POP Pankkiliitto osk:n jäsenosuuspankkeina jatkavien POP Pankkien osuus on 78,1 prosenttia POP Pankki -ryhmässä aiemmin toimineiden osuuspankkien yhteenlaskettujen taseiden loppusummasta (taseet 31.12.2013). Bonum Pankki Oy liittyi keskusyhteisön jäseneksi joulukuussa 2015.

POP Pankkiliitto osk jätti Finanssivalvonnalle yhteenliittymän keskusyhteisön toimilupahakemuksen 20.7.2015 ja Finanssivalvonta myönsi toimiluvan 14.12.2015. POP Pankkien yhteenliittymä aloitti toimintansa 31.12.2015.

2.3 Liitetietona annettava taloudellinen lisäinformaatio

POP Pankit ovat toimineet vuodesta 1997 alkaen omana pankkiryhmänään. POP Pankki -ryhmän ovat muodostaneet POP Pankkiliitto osk ja POP Pankkien vakuusrahasto sekä niihin jäsenenä kuuluneet osuuspankit sekä myöhemmin perustettu keskusluottolaitos, Bonum Pankki Oy.

POP Pankkiliitto osk:n tarkoituksena on ollut toimia jäsenpankkiensa keskusyhteisönä edistäen tasapuolisesti niiden kehitystä ja yhteistoimintaa sekä edustaa niitä ja valvoa niiden yhteisiä etuja vaikuttamalla pankkitoimialan yleisiin edellytyksiin ja lainsäädäntöön. Yhteinen päätöksenteko, päätöksentekoperiaatteet, päätösten sitovuus ja päätöksentekojärjestys ovat perustuneet erilliseen, vuonna 2003 laadittuun ryhmäsovimukseen, jonka voimassaolo päättyi POP Pankkiliitto osk:n saatua yhteenliittymän keskusyhteisön toimiluvan.

POP Pankkiliitto osk on tehnyt POP Pankkien toimintaa koskevat periaatteelliset, kaikille jäsenpankeille yhteiset päätökset. POP Pankkiliitto osk:n erityisenä tehtävänä on ollut järjestää, hankkia ja tuottaa jäsenilleen niiden tarvitsemia peruspalveluja. Tällaisia palveluja ovat mm. tietojärjestelmä- ja keskusluottolaitospalvelut, kirjanpito- ja tarkastuspalvelut, finanssialan tuote-yhtiöiden palvelut sekä muut jäsenten toiminnan kannalta tarpeelliset palvelut. POP Pankkiliitto osk on edustanut pankkeja mm. yhteisten IT-investointien ja niihin liittyvien päätösten ja yhteistyökumppaneiden kanssa tehtyjen puitesopimusten neuvotteluissa.

POP Pankki -ryhmän IFRS-tilinpäätökseen sisältyvä taloudellinen lisäinformaatio on laadittu POP Pankkien yhteenliittymän muodostamista edeltävältä ajalta, jolloin POP Pankit toimivat yhtenä pankkiryhmittymänä, mutta eivät olleet juridisesti vastuussa toistensa sitoumuksista. Taloudellisen lisäinformaation tarkoitus on antaa markkinoille hyödyllistä informaatiota, jotta luottoluokittajat, sijoittajat ja muut sidosryhmät voivat

saada oikean ja riittävän kuvan POP Pankki -ryhmän toiminnan tuloksellisuudesta, tuloksen muodostumisesta ja Ryhmän taloudellisesta asemasta.

POP Pankki -ryhmän yhdistellyn tilinpäätöksen liitteessä 48 esitetään POP Pankki -ryhmän yhdistelty tilinpäätös tilikaudelta 1.1.–31.12.2015 sekä edellistä tilikautta 1.1.–31.12.2014 koskevat vertailutiedot. Taloudellisessa lisäinformaatiossa esitetyt tiedot on laadittu liitteessä 2 esitettyjen laatimisperiaatteiden mukaisesti. Ryhmä on siirtynyt sovelta-
maan IFRS-standardeja 1.1.2014.

Taloudellinen lisäinformaatio on laadittu yhdistelemällä POP Pankki -ryhmään kuuluvien yhtiöiden ja yhteisöjen tilintarkastetut erillistilinpäätökset. Taloudellisena lisäinformaationa annettava tieto on laadittu ”combined financial statement” -periaatteella, jossa yhtiöiden ja yhteisöjen historialliset taloudelliset informaatiot on yhdistelty yhdeksi kokonaisuudeksi ja niihin on tehty Ryhmän sisäisten erien eliminoinnit sekä IFRS-standardien soveltamisesta johtuvat oikaisut. Yhdistellyn tilinpäätöksen laatiminen yhtenä kokonaisuutena perustuu ”common management” -käsitteeseen, koska POP Pankki -ryhmä on toiminut yhteisessä ohjauksessa soveltaen yhtenäisiä tilinpäätösprosesseja, huolimatta siitä, että ryhmä ei ole ollut saman määräysvallan alaisuudessa. Virallisen tilinpäätöksen tase 31.12.2015 vastaa taloudellisessa lisäinformaatiossa esitettyä tasetta 31.12.2015.

Taloudellinen lisäinformaatio sisältää myös laskelmat IFRS-tilinpäätökseen siirtymisen vaikutuksista sekä Suomen Kirjanpitolain mukaisesti laaditun tilinpäätöksen ja IFRS-tilinpäätöksen eroista.

LIITE 2: POP Pankki -ryhmän IFRS-tilinpäätöksen laatimisperiaatteet

1. YLEISTÄ

POP Pankki -ryhmän (jäljempänä myös Ryhmä) yhdistelty tilinpäätös on laadittu EU:ssa hyväksytyjä kansainvälisiä IFRS-standardeja (International Financial Reporting Standards) sekä standardeja koskevia tulkintoja (IFRIC) noudattaen. Tilinpäätöksen liitetietojen laadinnassa on huomioitu myös suomalaisen kirjanpito- ja yhteisöläinsäädännön sekä viranomaismääräysten vaatimukset. POP Pankki -ryhmän velvollisuus laatia tilinpäätös kansainvälisten tilinpäätösstandardien mukaisesti perustuu lakiin talletuspankkien yhteenliittymästä 599/2010 (jäljempänä Yhteenliittymälaki).

POP Pankki -ryhmän yhdistelty tilinpäätös esitetään tuhansina euroina, ellei toisin ole ilmoitettu. Liitetietojen luvut on pyöristetty, joten yksittäisten lukujen yhteenlaskettu summa saattaa poiketa taulukossa tai laskelmassa esitetystä summasta. Muut kuin euromääräiset varat ja velat on muutettu euroiksi tilinpäätöspäivän kurssiin. Arvostuksen yhteydessä syntyneet kurssierot on kirjattu tuloslaskelmaan sijoitustoiminnan nettotuottoihin. Vahinkovakuutustoiminnasta syntyneet kurssierot on kirjattu vakuutustoiminnan nettotuottoihin. Kaikkien POP Pankki -ryhmän kuuluvien yhtiöiden toimintavaluutta on euro.

POP Pankki -ryhmän yhdistelty tilinpäätös on laadittu alkupe räisiin hankintamenoihin perustuen lukuun ottamatta käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavia rahoitusvaroja ja -velkoja, myytävissä olevia rahoitusvaroja, käyvän arvon suojausten suojauskohteita (suojatun riskin osalta) ja käyvän arvon tai rahavirran suojauksessa käytettyjä suojaavia johdannaisia, jotka on arvostettu käypään arvoon. POP Pankki -ryhmä esittää EU:n vakavaraisuusasetuksen 575/2013 mukaiset Pilari III -vakavaraisuustiedot tilinpäätöksen liitetiedoissa.

2. YHDISTELYPERIAATTEET

2.1 Laskentatekninen emoyhtiö

Yhteenliittymälain mukaan POP Pankki -ryhmän yhdistelty tilinpäätös on laadittava keskusyhteisö POP Pankkiliitto osk:n ja sen jäsenluottolaitosten tilinpäätösten tai konsernitilinpäätösten yhdistelmänä. Yhdistelty tilinpäätös käsittää myös sellaiset yhteisöt, joissa edellä tarkoitetuilla yhteisöillä yhdessä on määräysvalta.

POP Pankkiliitto osk:illa ja sen jäsenosuuspankeilla ei ole

toisiinsa nähden määräysvaltaa, minkä vuoksi POP Pankki -ryhmälle ei voida määrittellä emoyhtiötä. IFRS-tilinpäätöksessä POP Pankki -ryhmälle on muodostettu jäsenosuuspankeista niin kutsuttu laskentatekninen emoyhtiö. Jäsenosuuspankeilla ja keskusyhteisöllä on yksin tai yhdessä määräysvalta muihin Ryhmän IFRS-tilinpäätökseen yhdisteltäviin yhteisöihin. Laskentateknisen emoyhtiön keskinäinen omistus, sisäiset liiketapahtumat, keskinäiset saamiset ja velat sekä sisäinen voitonjako on eliminoitu. Ryhmän omaan pääomaan luettava osuuspääoma muodostuu sellaisista jäsenosuuspankkien osuusmaksuista, joita koskee pankin ehdoton oikeus kieltäytyä lunastamasta. Jäsenosuuspankkien sääntöjä muutettiin vuonna 2015 siten, että osuuspankilla on ehdoton oikeus kieltäytyä jäsenosuuksien palautuksesta. Sääntömuutoksesta ja sen vaikutuksesta osuuspääoman luokitteluun omaksi pääomaksi on kerrottu tarkemmin liitteessä 22.

2.2 Tytäryhtiöt ja yhteisjärjestelyt

POP Pankki -ryhmän tilinpäätös sisältää laskentateknisen emoyhtiön ja sen tytäryhtiöiden tilinpäätökset. Tytäryhtiöiksi katsotaan ne yhtiöt, joissa Ryhmällä on määräysvalta. Ryhmällä on yrityksessä määräysvalta, jos sillä on yritystä koskeva valta ja se altistuu yrityksen muuttuvalle tuotolle tai on oikeutettu sen muuttuvaan tuottoon ja Ryhmä pystyy käyttämään yritystä koskevaa valtaansa ja näin vaikuttamaan saamansa tuoton määrään. Ryhmän määräysvalta perustuu äänivaltaan.

POP Pankki -ryhmän keskinäinen omistus on eliminoitu hankintamenetelmällä. Kaikki ryhmän sisäiset liiketapahtumat, sisäiset saamiset ja velat, sisäiset realisoitumattomat voitot sekä sisäinen voitonjako on eliminoitu Ryhmän yhdistellyssä tilinpäätöksessä.

POP Pankki -ryhmä on käyttänyt IFRS 1 *Ensimmäinen IFRS-standardien käyttöönotto* -standardin ensilaatijoille mahdollistamaa helpotusta jättäen soveltamatta IFRS 3 *Liiketoimintojen yhdistäminen* -standardia takautuvasti ennen 1.1.2014 tapahtuneisiin liiketoimintojen yhdistämiin. Ryhmä ei ole hankkinut tytäryrityksiä 1.1.2014 jälkeen.

Yhteinen toiminto on yhteisjärjestely, jossa kahdella tai useammalla osapuolella on yhteinen määräysvalta ja järjestelyyn liittyviä varoja koskevia oikeuksia ja velkoja koskevia veloitteita. Ryhmän tilinpäätökseen yhdistellään yhteisinä toimintoina

keskinäiset kiinteistöyhtiöt. Niiden tuloslaskelmaerät, varat ja velat yhdistellään Ryhmän omistussuuden mukaisesti.

2.3 Määräysvallattomien omistajien osuudet

Määräysvallattomien omistajien osuus POP Pankki -ryhmän omasta pääomasta, tilikauden tuloksesta ja muista laajan tuloksen eristä esitetään erillisinä erinään Ryhmän tuloslaskelmassa, laajassa tuloslaskelmassa ja taseessa. Osuus tilikauden tuloksesta ja laajasta tuloksesta kohdistetaan määräysvallattomille omistajille siinäkin tapauksessa, että se johtaisi siihen, että määräysvallattomien omistajien osuudesta tulisi negatiivinen. Määräysvallattomien omistajien osuus esitetään taseessa osana omaa pääomaa.

Sitä osuutta POP Pankki -ryhmän omasta pääomasta, jonka palauttamista määräysvallattomille omistajille koskee peruuttamaton sitomus, ei ole esitetty taseessa osana omaa pääomaa. Pääoman palautusta koskevat sitoumukset on esitetty tase-erässä muut velat. POP Pankkiliitto osk:n jäsenyydestä eronneiden pankkien taloudellisten oikeuksien käsittelystä on kerrottu tarkemmin laatimisperiaatteiden kohdassa 12.1. POP Pankkiliitto osk:n jäsenyydestä eronneiden pankkien taloudellisten oikeuksien esittäminen.

3. RAHOITUSINSTRUMENTIT

3.1 Luokittelu ja kirjaaminen taseessa

Rahoitusvarat ja -velat on luokiteltu alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä IAS 39 *Rahoitusinstrumentit: kirjaaminen ja arvostaminen* -standardin mukaisesti seuraaviin arvostusluokkiin:

- Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat
- Myytävissä olevat rahoitusvarat
- Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset
- Lainat ja muut saamiset
- Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat
- Muut rahoitusvelat

Rahoitusinstrumenttien kirjaaminen POP Pankki -ryhmän taseeseen ei ole riippuvainen arvostusta varten liitetiedoissa esitetystä luokittelusta. Taseeseen kirjattujen rahoitusvarojen ja -velkojen jako arvostusluokkiin esitetään liitteessä 6. Rahoitusinstrumenttien ostot ja myynnit on kirjattu kaupantekopäivänä. Myönnettyt lainat kirjataan taseeseen sinä päivänä, jona asiakas nostaa lainan. Liikkeeseen lasketut instrumentit kirjataan taseeseen sinä päivänä, jona asiakas tekee merkinnän tai viimeistään merkintäajan päättyessä.

Alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä kaikki rahoitusvarat ja -velat kirjataan käypään arvoon. Tulosvaikutteisesti käypään arvoon arvostettaviin rahoitusvaroihin ja -velkoihin liittyvät transaktiokulut kirjataan tuloslaskelmaan hankintahetkellä. Muiden rahoitusinstrumenttien transaktiokulut sisällytetään hankintamenuon.

Rahoitusvarat ja -velat netotetaan taseessa, jos POP Pankki -ryhmällä on tarkasteluhetkellä laillisesti toimeenpantavissa oleva kuittausoikeus tavanomaisessa liiketoiminnassa sekä laiminlyönti-, maksukyvyttömyys- ja konkurssitapauksissa ja sillä on aikomus ja kyky toteuttaa suoritukset nettomääräisesti. POP Pankki -ryhmä ei ole netottanut taseen rahoitusvaroja ja -velkoja.

Rahoitusvarat kirjataan pois taseesta, kun sopimusperusteinen oikeus rahoitusvaroihin kuuluvan erän rahavirtoihin lakkaa tai kun oikeudet on siirretty toiselle osapuolelle niin, että omistukseen liittyvät riskit ja edut on siirretty olennaisilta osin. Rahoitusvelat kirjataan pois taseesta, kun niiden veloitteet on täytetty ja niiden voimassaolo on lakannut.

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat muodostuvat strukturoiduista joukkovelkakirjalainoista ja kytkettyjä johdannaisia sisältävistä sijoituksista. Arvonmuutos kirjataan suoraan tuloslaskelmaan.

Myytävissä olevat rahoitusvarat

Myytävissä oleviin rahoitusvaroihin kirjataan saamistodistukset sekä osakkeet ja osuudet, jotka eivät ole käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettavia ja jotka saatetaan myydä ennen eräpäivää. Vakuutustoiminnan sijoitukset on luokiteltu myytävissä oleviksi rahoitusvaroiksi. Myytävissä olevat rahoitusvarat arvostetaan käypään arvoon ja realisoitumaton arvomuutos kirjataan muihin laajan tuloksen eriin. Muut kuin julkisesti noteeratut oman pääoman ehtoiset rahoitusvarat on kuitenkin arvostettu hankintamenuon tai arvonalentumisella alennettuun hankintamenuon, koska niiden käypää arvoa ei ole voitu luotettavasti määrittellä. Luovutuksen tai arvonalentumisen yhteydessä arvomuutos kirjataan muista laajan tuloksen eristä tuloslaskelmaan sijoitustoiminnan nettotuottoihin. Vakuutustoiminnan sijoitusten arvomuutos kirjataan vakuutustoiminnan nettotuottoihin.

Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset

Eräpäivään asti pidettäviin sijoituksiin kirjataan sellaiset saamistodistukset, joiden maksusuoritukset ovat kiinteitä tai määritettävissä, jotka erääntyvät määrättyä päivänä ja jotka on tarkoitus ja kyky pitää eräpäivään asti. Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset arvostetaan jaksotettuun hankintamenuon. Hankintamenuon ja nimellisarvon välinen ero jaksotetaan korkotuottoiksi tai niiden vähennykseksi.

POP Pankki -ryhmä on uudelleenluokitellut tilikaudella 2015 eräpäivään asti pidettäviä sijoituksia myytävissä oleviin rahoitusvaroihin. Uudelleenluokittelun vuoksi POP Pankki -ryhmä ei voi luokitella sijoituksia eräpäivään asti pidettäviin sijoituksiin seuraavan kahden tilikauden aikana. Uudelleenluokittelu johtui Bonum Pankki Oy:n sijoituspolitiikan muutoksesta, joka liittyy pankin vakavaraisuuden hallintaan ja sijoitusposition sopeuttamiseen vastaamaan liiketoiminnan volyymin odotettuja muutoksia.

Lainat ja muut saamiset

Lainoihin ja muihin saamisiin kirjataan saamiset luottolaitoksilta sekä saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä. Lainat ja muut saamiset arvostetaan jaksotettuun hankintamenuun.

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat muodostuvat suojauslaskentaan liittyvistä johdannaisveloista. POP Pankki -ryhmällä ei ole tilinpäätösheikellä johdannaisvelkoja.

Muut rahoitusvelat

Muihin rahoitusvelkoihin kirjataan velat luottolaitoksilta, velat yleisöltä ja julkisyhteisöiltä sekä yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat. Muut rahoitusvelat merkitään taseeseen jaksotettuun hankintamenuun lukuun ottamatta johdannaissopimuksia.

3.2 Käyvän arvon määrittäminen

Käypä arvo on se hinta, joka saataisiin omaisuuserän myynnistä tai maksettaisiin velan siirtämisestä markkinaosapuolten välillä arvostuspäivänä toteutuvassa tavanmukaisessa liiketoimessa.

Rahoitusinstrumentin käypä arvo määritetään joko toimivilla markkinoilta saatavien hintanoteerauksien avulla tai, jos toimivia markkinoita ei ole, vakiintuneita arvostusmenetelmiä käyttäen. Markkinoiden katsotaan olevat toimivat, jos hintanoteerauksia on helposti ja säännönmukaisesti saatavissa ja ne kuvastavat todellisia ja säännönmukaisesti toistuvia, toisistaan riippumattomien osapuolten välisiä markkinatransaktioita. Rahoitusvarojen noteerattuna markkinahintana käytetään sen hetkistä ostokurssia.

Mikäli markkinoilla on vakiintunut arvostuskäytäntö rahoitusinstrumentille, jolle ei saada suoraan markkinahintaa, käypä arvo perustuu markkinoilla yleisesti käytettyyn markkinahinnan laskentamalliin ja mallin käyttämien syöttötietojen markkinanoteerauksiin.

Mikäli arvostuskäytäntö ei ole markkinoilla vakiintunut, käytetään markkina-arvon määrittämisessä asianomaiselle tuotteelle laadittua omaa arvostusmallia. Arvostusmallit pohjautuvat yleisesti käytettyihin laskentamenetelmiin ja kattavat kaikki ne osatekijät, jotka markkinaosapuolelta ottaisivat huomioon hintaa asettaessaan. Arvostushintoina käytetään markkinatransaktioiden hintoja, diskontattuja rahavirtoja sekä toisen olennaisilta osin samanlaisen instrumentin tilinpäätösheikellä käypää arvoa. Arvostusmenetelmissä otetaan huomioon arvio luottoriskistä, käytettävistä diskonttauskoroista, ennenaikaisen takaisinmaksun mahdollisuudesta ja muista sellaisista tekijöistä, jotka vaikuttavat rahoitusinstrumentin luotettavaan käyvän arvon määrittämiseen.

Rahoitusinstrumenttien käyvät arvot jaetaan kolmeen hierarkiatasoon sen mukaan, miten käypä arvo on määritetty:

- täysin samanlaisille varoille tai veloille toimivilla markkinoilla noteeratut käyvät arvot (taso 1)
- käyvät arvot, jotka on määritetty käyttäen syöttötietoina muita kuin tason 1 noteerattuja hintoja, jotka ovat todennettavissa varoille tai veloille joko suoraan (esim. hintoina) tai välillisesti (esim. johdettuina hinnoista) (taso 2)
- käyvät arvot, jotka on määritetty käyttäen varoille tai veloille syöttötietoja, jotka eivät olennaisilta osin perustu todennettavissa oleviin markkinahintoihin (taso 3).

Se käypien arvojen hierarkian taso, jolle tietty käypään arvoon arvostettava erä kokonaisuudessaan luokitellaan, määritetään koko kyseisen käypään arvoon arvostetun erän kannalta merkittävän alimmalla tasolla olevan syöttötiedon perusteella. Syöttötiedon merkittävyys arvioidaan kyseisen käypään arvoon arvostettavan erän suhteen kokonaisuudessaan.

3.3 Johdannaissopimukset ja suojauslaskenta

POP Pankki -ryhmä voi suojaautua korkoriskiltä soveltamalla käyvän arvon tai rahavirran suojausta. Johdannaissopimuksia ei tehdä kaupankäyntitarkoituksessa. Suojaavien johdannaissopimusten ja suojaattavien instrumenttien välinen yhteys (suojaussuhde) ja suojauksen tehokkuus on dokumentoitu. Ryhmä soveltaa kiinteäkorkoiseen ottolainaukseen Euroopan Unionin hyväksymää IAS 39 -standardin mukaista suojauslaskennan ns. carve out -mallia, joka mahdollistaa sellaisten varojen ja velkojen suojaamisen yhtenä kokonaisuutena, joilla on samanlainen riskiprofiili (ns. macro hedging), mahdollistaen talletusten ottamisen mukaan suojauskohteeksi. Tavoitteena on vakauttaa korkokatetta sekä neutralisoida varojen ja velkojen mahdolliset käyvän arvon muutokset.

Johdannaissopimukset arvostetaan tilinpäätöksessä aina käypään arvoon ja arvonmuutokset kirjataan tulosvaikutteisesti tai muihin laajan tuloksen eriin.

Käyvän arvon suojaus

Käyvän arvon suojauksella suojaudutaan kiinteäkorkoisen ottolainauksen käyvän arvon muutoksilta. Käyvän arvon kohteena oleva omaisuuserä arvostetaan suojauksen aikana suojatun riskin osalta käypään arvoon, vaikka se muuten arvostettaisiin jaksotettuun hankintamenuun. Suojattavan kohteen käyvän arvon muutos kirjataan taseessa kyseisen erän oikaisuksi ja tuloslaskelmassa kaupankäynnin nettotuotoihin. Suojaavien johdannaisten korot esitetään korkokulujen oikaisuna ja arvostustulos kaupankäynnin nettotuotoissa.

Rahavirran suojaus

Rahavirran suojauksella suojaudutaan vaihtuvakorkoisen antolainauksen tulevien korkovirtojen vaihtelulta. Rahavirtaa

suojaavan johdannaisen käyvän arvon muutoksen tehokas osuus kirjataan laskennallisilla veroilla oikaistuna muihin laajan tuloksen eriin. Käyvän arvon muutoksen tehon osuus kirjataan tuloslaskelmaan kaupankäynnin nettotuottoihin. Suojaavien johdannaisten korot esitetään korkotuotoissa.

Suojaavan johdannaisen arvostamisesta omaan pääomaan kertynyt arvomuutos kirjataan tulokseen suojatun rahavirran oikaisuksi sitä mukaa, kun suojattu rahavirta kirjataan tulokseen. Rahavirran suojauksessa suojattavaa kohdetta ei arvosteta käypään arvoon.

POP Pankki -ryhmällä ei ole tilinpäätöshetkellä rahavirran suojausta.

3.4 Rahoitusvarojen arvonalentuminen

Muun kuin käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettavan rahoitusvaran arvonalentuminen kirjataan tuloslaskelmaan, jos on saatu objektiivista näyttöä arvon alentumisesta. Objektiivista näyttöä arvioidaan jokaisen raportointikauden päättyessä.

Myytävisissä olevat rahoitusvarat

Myytävisissä olevien rahoitusvarojen arvonalentumisesta saatavaa objektiivista näyttöä voi olla esimerkiksi liikkeeseen laskijan tai velallisen merkittävät taloudelliset vaikeudet, sopimusehtojen rikkominen, liikkeeseenlaskijan tai velallisen konkurssin tai muun uudelleenjärjestelyn muuttuminen todennäköiseksi, epäedulliset muutokset liikkeeseenlaskijan tai velallisen toimintaympäristössä taikka toimivien markkinoiden häviäminen rahoitusinstrumentilta. Jos raportointikauden päättyessä on saatu objektiivista näyttöä rahoitusvaran arvon alentumisesta, tehdään sijoitukselle arvonalentumistestaus.

Myös oman pääoman ehtoiseen instrumenttiin tehdyn sijoituksen käyvän arvon merkittävä tai pitkäaikainen lasku alle hankintamenon on objektiivista näyttöä arvon alentumisesta ja johtaa arvonalentumistappion kirjaamiseen. POP Pankki-liitto osk:n hallitus on määritellyt oman pääoman ehtoiseen instrumenttiin tehdyn sijoituksen arvonalentumisen olevan merkittävä, kun käypä arvo on yli 40 prosenttia alle instrumentin alkuperäisen hankintamenon. Arvonalentumisen katsotaan olevan pitkäaikainen, kun se on kestänyt yhtäjaksoisesti yli 12 kuukautta. Arvonalentumistappion määrä on myytävissä olevan oman pääoman ehtoisen instrumentin hankintamenon ja sen tilinpäätöspäivän käyvän arvon välinen erotus vähennettynä kyseisestä rahoitusvarasta aikaisemmin tulosvaikutteisesti kirjatuilla arvonalentumistappioilla. Arvonalentumistappio kirjataan tuloslaskelmaan sijoitustoiminnan nettotuottoihin. Myytävissä olevien oman pääoman ehtoisten rahoitusvarojen arvonalentumistappioita ei peruuteta tulosvaikutteisesti, vaan myöhempi arvomuutos kirjataan muihin laajan tuloksen eriin.

Myytävisissä olevan vieraan pääoman ehtoisen instrumentin arvonalentuminen määritetään pääasiassa sen hankintamenon ja tulevaisuudessa kerryttämien rahavirtojen nykyarvon

erotuksena. Riskittömän markkinakoron noususta johtuva käyvän arvon lasku ei johda arvonalentumistappion kirjaamiseen. Arvonalentumistappio kirjataan tuloslaskelmaan sijoitustoiminnan nettotuottoihin. Arvonalentumisen kirjaamisen jälkeiseen tapahtumaan liittyvä arvonalentumistappion määrän pieneneminen kirjataan tulosvaikutteisesti.

Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset

Mikäli raportointikauden päättyessä saadaan objektiivista näyttöä siitä, että eräpäivään asti pidettäviin sijoituksiin luokitellun saamistodistuksen arvo on alentunut, tehdään saamistodistukselle arvonalentumistestaus. Arvonalentumistappion määrä on sijoituksen hankintamenon ja sen kerryttämien tulevien rahavirtojen nykyarvon välinen erotus. Eräpäivään asti pidettävien sijoitusten arvonalentuminen kirjataan sijoitustoiminnan nettotuottoihin.

POP Pankki -ryhmällä ei ole tilinpäätöshetkellä eräpäivään asti pidettäviä sijoituksia.

Lainat ja muut saamiset

Lainojen ja muiden saamisten arvonalentumista arvioidaan saamiskohtaisesti, mikäli asiakkaan vastuiden määrä on merkittävä. Muilta osin saamisten arvonalentumiset arvioidaan ryhmäkohtaisesti samankaltaisten saamisten muodostamissa ryhmissä.

Saamiskohtainen arvonalentuminen kirjataan, kun on saatu objektiivista näyttöä siitä, että lainasta tai muusta saamisesta ei saada suoritusta sopimuksen mukaisesti. Objektiivista näyttöä saamisen arvon alentumisesta voi olla esimerkiksi sopimusehtojen rikkominen, kuten koronmaksun tai lyhennysten viivästyminen tai maksamatta jääminen taikka velallisen konkurssi tai muu taloudellinen uudelleenjärjestely. Arvonalentumisen arvioinnissa tehdään joko vakuuden käypään arvoon perustuva arviointi tai huomioidaan kaikki vastaiset rahavirrat diskontattuna nykyhetken saamisen alkuperäisellä efektiivisellä korkokannalla. Vastaisten rahavirtojen määrittelyssä arvioidaan vakuudesta realisoitihetkellä todennäköisesti saatava määrä. Saamiskohtaisen arvonalentumisen määrä on lainan kirjanpitoarvon ja sen kerryttämien tulevien rahavirtojen nykyarvon välinen erotus tai lainan kirjanpitoarvon ja vakuuden käyvän arvon välinen erotus.

Saamisryhmäkohtaista arvonalentumista arvioidaan ryhmittelemällä koko POP Pankki -ryhmän saamiset luottoriskiominaisuuksiltaan samankaltaisiin ryhmiin perustuen asiakasryhmiin. Saamisryhmäkohtaisina arvonalentumisina kirjataan sellaiset arvioidut arvonalentumistappiot, joiden arvioidaan tapahtuneen, mutta joita ei voida kohdistaa yksittäiselle saamiselle. Sellaisia saamisita, joiden arvon alentumista on arvioitu saamiskohtaisesti ja joista on kirjattu arvonalentumistappio, ei oteta huomioon ryhmäkohtaista arvonalentumista arvioitaessa. Saamisryhmäkohtaisen arvonalentumisen määrittämisessä huomioidaan luottoriskiominaisuuksiltaan vastaavien saamis-

ryhmien aikaisempi tappiokehitys. Saamisryhmäkohtaista tappiokehitystä mukautetaan johdon arvion perusteella kuvastamaan tarkasteluhetken olosuhteita. Kun arvonalentuminen pystytään kohdistamaan yksittäisestä saamisesta johtuvaksi, saaminen poistetaan saamisryhmäkohtaisesta arvonalentumistarkastelusta ja kirjataan saamiskohtainen arvonalentuminen. IFRS-siirtymän yhteydessä tehdyistä saamisryhmäkohtaisten arvonalentumisten oikaisuisista on kerrottu taloudellisen lisäinformaation liitteessä 48.49.

Lainojen ja muiden saamisten arvonalentumistappiot kirjataan taseeseen käyttäen vähennystiliä, joka oikaisee saamisen kirjanpitoarvoa. Tuloslaskelmassa arvonalentumistappio kirjataan arvonalentumistappioihin lainoista ja muista saamisista. Mikäli arvonalentumistappion määrä myöhemmin pienenee, arvonalentumistappiota peruutetaan vastaavasti.

Lainat ja muut saamiset kirjataan pois taseesta, kun lainasta ei arvioida kertyvän enää suorituksia ja lopullinen tappio pystytään laskemaan. Taseesta pois kirjaamisen yhteydessä aiemmin kirjattu arvonalentuminen peruutetaan ja kirjataan lopullinen luottotappio. Myöhemmin taseesta pois kirjatusta saamisista saatavat suoritukset kirjataan tuloslaskelmaan arvonalentumistappioiden oikaisuksi.

4. AINEETTOMAT HYÖDYKKEET

Merkittävimmät POP Pankki -ryhmän aineettomat hyödykkeet muodostuvat pankki- ja vakuutus toiminnan tietojärjestelmistä. Pankkitoiminnan aineettomat hyödykkeet ovat pääasiassa POP Pankki -ryhmän yhteistyökumppanin Oy Samlink Ab:n toimesta toteutettuja tietojärjestelmiä joihin POP Pankki -ryhmällä on IAS 38 *Aineettomat hyödykkeet*-standardissa tarkoitettu määräysvalta ja jotka tuottavat Ryhmälle taloudellista hyötyä. Suomen Vahinkovakuutus Oy on hankkinut tietojärjestelmänsä ulkopuoliselta toimittajalta. POP Pankki -ryhmä ei ole aktivoinut sisäisesti aikaansaatuja aineettomia hyödykkeitä.

Kaikilla Ryhmän aineettomilla hyödykkeillä on rajallinen taloudellinen vaikutusaika. Aineettomien hyödykkeiden hankintameno kirjataan poistoina kuluksi tuloslaskelmaan seuraaviin arvioituihin taloudellisiin vaikutusaikoihin perustuen. Tietojärjestelmien arvioidut taloudelliset vaikutusajat ovat 3-5 vuotta ja muiden aineettomien hyödykkeiden 3-4 vuotta. Pankki- ja vakuutus toiminnan perusjärjestelmien arvioitu taloudellinen vaikutusaika voi olla edellä esitettyä pidempi, kuitenkin enintään 10 vuotta.

Aineettomien hyödykkeiden hankintamenojen poistot aloitetaan siitä hetkestä, kun omaisuuserä on valmis käytettäväksi. Keskeneräisille aineettomille hyödykkeille suoritetaan arvonalentumistestaus vuosittain. Tutkimusmenot kirjataan kuluksi niiden toteutumishetkellä.

5. AINEELLISET HYÖDYKKEET JA SIOITUSKIINTEISTÖT

POP Pankki -ryhmän omistamat kiinteistöt on jaettu käyttö-tarkoituksen mukaan omassa käytössä oleviin kiinteistöihin ja sijoituskiinteistöihin. Omassa käytössä olevat kiinteistöt merkitään taseessa aineellisiin hyödykkeisiin ja sijoituskiinteistöt sijoitusomaisuuteen. Sijoituskiinteistöjen tarkoituksena on tuottaa vuokratuloja tai arvonnousua pääomalle. Jos kiinteistöä käytetään sekä omassa käytössä että sijoitustarkoituksessa, esitetään osat erikseen vain, mikäli ne voidaan myydä erikseen. Jako perustuu tällöin kiinteistöjen pinta-alaan. Jos osia ei voida myydä erikseen, on kiinteistö sijoituskiinteistö vain silloin, jos ainoastaan vähäistä osaa käytetään omassa käytössä.

Sekä omassa käytössä olevat kiinteistöt että sijoituskiinteistöt arvostetaan poistoilla ja arvonalentumisilla vähennettyyn hankintamenuon. Koneet ja kalusto sekä muut aineelliset hyödykkeet merkitään taseessa niin ikään poistoilla ja arvonalentumisilla vähennettyyn hankintamenuon. Poistot perustuvat hyödykkeiden taloudelliseen käyttöaikaan. Rakennusten keskimääräinen taloudellinen käyttöaika on 30–40 vuotta. Teknisten laitteiden, peruskorjausten sekä koneiden ja kaluston taloudellinen käyttöaika on 3–10 vuotta. Maa-alueista ei tehdä poistoja.

Aineellisten hyödykkeiden poistot ja arvonalentumiset merkitään tuloslaskelmassa poistoihin ja arvonalentumistappioihin aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä. Sijoituskiinteistöjen poistot merkitään tuloslaskelmassa sijoitustoiminnan nettotuottoihin. Luovutuksista aiheutuneet voitot ja tappiot laskeaan saatujen tuottojen ja tasearvojen erotuksena. Omassa käytössä olevien kiinteistöjen luovutusvoitot merkitään tuloslaskelmaan liiketoiminnan muihin tuottoihin ja luovutustappiot liiketoiminnan muihin kuluihin. Sijoituskiinteistöjen luovutusvoitot ja -tappiot merkitään sijoitustoiminnan nettotuottoihin.

6. VUOKRASOPIMUKSET

Ryhmä antaa vuokralle IAS 17 *Vuokrasopimukset*-standardin mukaisella muulla vuokrasopimuksella omistamiaan kiinteistöjä tai niiden osia. Vuokrasopimuksissa omistamiseen liittyvät olennaiset riskit ja edut jäävät vuokralle antajalle. Vuokratuotot kirjataan sijoituskiinteistöistä sijoitustoiminnan nettotuottoihin ja muista kiinteistöistä liiketoiminnan muihin tuottoihin. Ryhmä on ottanut vuokralle toimistolaitteita sekä liiketoiminnan käytössä olevia tiloja. Vuokrasopimukset on luokiteltu IAS 17 -standardin mukaisesti muuksi vuokrasopimukseksi. Vuokratulot kirjataan liiketoiminnan muihin kuluihin tasaisesti vuokratuottojen aikana.

7. VAHINKOVAKUUTUSTOIMINNAN VARAT JA VELAT

7.1 Vakuutustoiminnan rahoitusvarat

Vakuutustoiminnan rahoitusvarat on luokiteltu myytävissä oleviin rahoitusvaroihin.

7.2 Vakuutusyhtiön myöntämät sopimukset

Vakuutus tuotteet luokitellaan joko vakuutussopimuksiksi tai sijoitussopimuksiksi. Vakuutussopimuksia ovat sopimukset, joilla merkittävä vakuutusriski siirretään vakuutusnottajalta vakuutusnottajalle tai jotka synnyttävät vakuutusnottajalle oikeuden harkinnanvaraiseen osuuteen ylijäämästä. Muut sopimukset ovat sijoitussopimuksia.

Kaikki POP Pankki -ryhmän myöntämät vakuutus tuotteet käsitellään ryhmän yhdistellyssä tilinpäätöksessä vakuutussopimuksina IFRS 4 *Vakuutussopimukset* -standardin mukaisesti.

7.3 Vakuutussopimukseen liittyvät velat

Vastuuvelka lasketaan kansallisia laatimisperiaatteita noudattaen.

Yhtiön myöntämät vakuutussopimukset ovat pääosin vuosivakuutuksia. Vakuutusmaksutuloon kirjataan vakuutusmaksut niiltä sopimuskausilta, jotka ovat alkaneet tilikauden aikana. Tämän jälkeen maksutuloa vähennetään odotetulla raukeamisella. Tilinpäätöspäivän jälkeiseen aikaan kohdistuva osuus vakuutusmaksutulosta merkitään taseeseen vakuutusmaksuvastuuna. Vakuutusmaksuvastuun määrä lasketaan kuukausitasolla aikaisemmasta vakuutusmaksutulosta tasapoistoin.

Jälleenvakuuttajan osuus vakuutusmaksuvastuusta lasketaan vastaavasti kuin ensivakuuttajan osuus. Jälleenvakuuttajan osuus korvausvastuusta varataan tapauskohtaisesti.

Vakuutusnottajille maksettavat korvaukset ja vahingon selvittelystä aiheutuvat kustannukset kirjataan maksetuksi korvaukseksi kun yhtiö tekee päätöksen vahingon maksamisesta. Jo sattuneista vahingoista tilinpäätöshetkellä vielä maksamatta olevat korvaukset ja niiden selvittelykulut, myös vielä ilmoittamatta olevien vahinkojen osalta, varataan korvausvastuuseen. Korvausvastuu muodostuu sekä tapauskohtaisesti varatuista vahingoista että aikaisempiin vakuutusmaksutuottoihin suhteutetusta kollektiivivarauksesta. Maksetut korvaukset yhdessä korvausvastuun muutoksen kanssa muodostavat korvauskulut.

Eläkemuotoisiin korvauksiin liittyvä korvausvastuu lasketaan kiinteää diskonttauskorkoa käyttäen. Yhtiöllä ei tilinpäätöspäivänä ollut vahvistettuja eläkevastuita.

Osana korvausvastuuta yhtiö varaa tasoitusmäärän. Tasoitusmäärä on runsasvahinkoisten vuosien varalle laskettu riskiteoreettisesti laskettava erä. Tilinpäätöspäivänä tasoitusmäärä oli nolla euroa.

Vahinkovakuutuksen korvausvastuun ja vakuutusmaksuvastuun riittävyys tutkitaan erikseen. Korvausvastuu perustuu vastaisten korvausrahavirtojen ennusteisiin. Ennusteet tehdään vakiintuneilla vakuutusmatemaattisilla menetelmillä. Mahdollinen havaittu riittämättömyys vakuutusmaksuvastuussa korjataan laskuperusteita oikaisemalla.

8. VARAUKSET

Varaus kirjataan silloin, kun Ryhmälle on syntynyt aikaisemman tapahtuman seurauksena oikeudellinen tai tosiasiallinen velvoite ja velvoitteen täytyminen on todennäköistä. Varaus kirjataan, kun Ryhmä pystyy luotettavalla tavalla arvioimaan velvoitteen määrän. Mahdollinen kolmannen osapuolen maksama korvaus kirjataan erillisenä eränä silloin, kun korvauksen saamista pidetään käytännössä varmana. Varaus arvostetaan velvoitteen täyttämiseksi maksettavien määrien nykyarvoon. POP Pankki -ryhmällä ei ole tilinpäätöshetkellä varauksia.

9. TYÖSUHDE-ETUUKSET

Ryhmän IAS 19 *Työsuhte-etuudet* -standardin mukaiset työsuhte-etuudet ovat pääasiassa lyhytaikaisia työsuhte-etuuksia, kuten vuosilomapalkkoja ja tulospalkkioita, jotka odotetaan maksettavan asianomaisen työn suorittamisen yhteydessä tai seuraavan 12 kk aikana.

Työsuhteen päättämiseen perustuvat etuudet koostuvat irtisanomiskorvauksista.

Työsuhteen päättymisen jälkeiset etuudet koostuvat eläkkeistä ja muista työsuhteen päättymisen jälkeen maksettavista etuuksista. Lakisääteinen eläketurva on järjestetty ulkopuolisissa eläkevakuutusyhtiöissä. Suurin osa Ryhmän eläkejärjestelystä on maksupohjaisia järjestelyjä. Etuus pohjaiset eläkejärjestelyt ovat lisäeläketurvan sisältäviä sopimuksia.

Maksupohjaisten järjestelyjen kulut kirjataan henkilöstökuluihin sille tilikaudelle, jota vakuutusyhtiön veloitus koskee.

Etuus pohjaisista järjestelystä esitetään omaisuus- tai velkaeränä järjestelystä johtuvien velvoitteiden nykyarvo tilinpäätöspäivänä vähennettynä järjestelyyn kuuluvien varojen käyväällä arvolla. Eläkevelvoitteen nykyarvo on laskettu diskonttaamalla arvioidut rahavirrat yritysten liikkeeseen laskemien korkealaatuisten joukkovelkakirjalainojen markkinatuottoon perustuvalla diskonttokorolla.

Eläkevelvoitteen määrän laskevat riippumattomat vakuutusmatemaatikot vuosittain. Velvoite määritetään ennakoituun etuus oikeusyksikköön perustuvalla menetelmällä (projected unit credit method).

Eläkemenot kirjataan kuluksi henkilöiden palvelusajalle ja ne esitetään henkilöstökuluissa. Eläkevelvoitteen uudelleen määrittämisestä johtuvat erät kirjataan muihin laajan tuloksen eriin sillä tilikaudella, jonka aikana ne syntyvät. Näitä erä ei siirretä tulosvaikutteisesti myöhemmillä tilikausilla.

10. TUOTTOJEN JA KULUJEN TULOUTUS- PERIAATTEET

10.1 Korkotuotot ja -kulut

Korkotuotot ja -kulut jaksotetaan efektiivisen koron menetelmällä sopimuksen juoksuajalle tasaisesti suhteessa taseessa jäljellä olevaan määrään. Korkotuotot ja -kulut kirjataan korkokatteeseen. Vakuutustoiminnan rahoitusvaroihin liittyvät korkotuotot ja -kulut kirjataan tuloslaskelmassa vakuutustoiminnan nettotuottoihin.

Negatiivisilla koroilla ei ollut merkittävää vaikutusta POP Pankki -ryhmän korkotuottoihin tai -kuluihin. Negatiiviset korot rahoitusvaroista on kirjattu korkokuluihin ja positiiviset korot rahoitusveloista korkotuottoihin.

10.2 Palkkiotuotot ja -kulut

Palkkiotuotot ja -kulut kirjataan pääsääntöisesti suoriteperiaatteen mukaisesti palvelun tai muun toimenpiteen suorittamisen yhteydessä. Sellaisista palkkioista, jotka koskevat useita vuosia, tuloutetaan tilikaudelle kuuluva osuus. Palkkioita, joiden katsotaan olevan kiinteä osa rahoitusinstrumentin efektiivistä korkoa, käsitellään efektiivisen koron oikaisuina. Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavien rahoitusinstrumenttien

palkkiot tuloutetaan kuitenkin instrumentin alkuperäisen kirjaimisen yhteydessä.

10.3 Osingot

Osingot tuloutetaan silloin, kun osinkoa jakavan yhtiön yhtiökokous on tehnyt päätöksen osingonjaosta ja oikeus osingon saamiseen on syntynyt. Osinkotuotot kirjataan sijoitustoiminnan nettotuottoihin tai vakuutustoiminnan nettotuottoihin lukuun ottamatta kiinteistöyhtiöiden osinkoja, jotka kirjataan sijoitustoiminnan nettotuottoihin tai liiketoiminnan muihin tuottoihin kiinteistön käyttötarkoituksen mukaisesti.

10.4 Vakuutusmaksut

Vahinkovakuutustoiminnasta saadut vakuutusmaksutuotot kirjataan tuloslaskelmaan vakuutustoiminnan nettotuottoihin. Maksut kirjataan maksutuloon veloituseriaatteen mukaan.

10.5 Tuloslaskelmaerien esittäminen

Tuloslaskelmaerät on esitetty tilinpäätöksessä alla esitetyin periaattein.

Korkokate	Korkotuotot ja -kulut rahoitusvaroista ja -veloista, nimellisarvon ja hankinta-arvon välisen erotuksen jaksotusmäärä, korkojohdannaisten korot
Palkkiotuotot ja -kulut	Palkkiotuotot luotonannosta, talletuksista ja lainopillisista tehtävistä, palkkiotuotot ja -kulut maksuliikenteestä, palkkiokulut arvopapereista.
Kaupankäynnin nettotuotot	Myyntivoitot ja -tappiot sekä arvostusvoitot ja -tappiot ja osinkotuotot käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavista rahoitusinstrumenteista, valuuttatoiminnan nettotuotot, käyvän arvon suojauslaskennan nettotuotot
Sijoitustoiminnan nettotuotot	Myytavissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot (realisoituneet myyntivoitot ja -tappiot, arvonalentumiset, osingot), sijoituskiinteistöjen nettotuotot (vuokra- ja osinkotuotot, myyntivoitot ja -tappiot sekä sijoituskiinteistöihin liittyvät vastike- ja hoitokulut, poistot ja arvonalentumiset)
Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot	Vakuutusmaksutulo, vakuutusvelan muutos, maksetut vakuutuskorvaukset sekä sijoitustoiminnan nettotuotot (korkotuotot ja -kulut, realisoituneet myyntivoitot ja -tappiot sekä sijoitusten arvonalentumiset)
Liiketoiminnan muut tuotot	Vuokra- ja osinkotuotot sekä myyntivoitot oman käytön kiinteistöistä, muut liiketoiminnan tuotot.
Henkilöstökulut	Palkat ja palkkiot, henkilösivukulut ja eläkekulut
Liiketoiminnan muut kulut	Hallintokulut, vuokratulot sekä myyntitappiot omassa käytössä olevista kiinteistöistä, muut liiketoimintaan liittyvät kulut

11. TULOVEROT

Tuloslaskelman verot koostuvat POP Pankki -ryhmään kuuluvien yhtiöiden tilikauden tulokseen perustuvista veroista, aikaisempien tilikausien verojen oikaisuista ja laskennallisten verojen muutoksesta. Verokulu kirjataan tuloslaskelmaan, paitsi koskien erää, jotka liittyvät suoraan omaan pääomaan tai muihin laajaan tulokseen kirjattuihin eriin, jolloin verovaikutus kirjataan myös kyseisiin eriin.

Laskennalliset verovelat ja -saamiset lasketaan kirjanpidon ja verotuksen välisistä veronalaisista ja vähennyskelpoisista väliaikaisista eroista. Laskennallinen verosaaminen kirjataan siihen määrään asti kuin on todennäköistä, että tulevaisuudessa syntyy verotettavaa tuloa, jota vastaan väliaikainen ero voidaan hyödyntää.

Laskennallisten verovelkojen ja -saamisten laskennassa käytetään sitä säädettyä verokantaa, jonka ennakoidaan olevan voimassa väliaikaisen eron purkautuessa.

Käyttämättömiin verotuksessa vahvistettuihin tappioihin perustuvat laskennalliset verosaamiset kirjataan, mikäli verotettavan tulon kertyminen on todennäköistä ja saaminen voidaan hyödyntää.

12. JOHDON HARKINTAA EDELLYTTÄVÄT TILINPÄÄTÖKSEN LAATIMISPERIAATTEET JA ARVIOIHIN LIITTYVÄT EPÄVARMUUSTEKIJÄT

IFRS-standardien soveltaminen edellyttää johdolta tulevaisuutta koskevia arvioita ja oletuksia, jotka vaikuttavat tilinpäätöslaskelmissä esitettyjen erien määrään sekä niiden liitteenä annettuihin tietoihin. Johdon keskeiset arviot koskevat tulevaisuutta ja tilinpäätöspäivän arvioihin liittyviä keskeisiä epävarmuustekijöitä ja ne liittyvät erityisesti käyvän arvon arviointiin, rahoitusvarojen sekä aineettomien hyödykkeiden arvonalentumisiin sekä vakuutusmatemaattisissa laskelmissä käytettyihin oletuksiin.

12.1 POP Pankkiliitto osk:n jäsenyydestä eronneiden pankkien taloudellisten oikeuksien esittäminen

POP Pankki -ryhmän johto on käyttänyt harkintaa POP Pankkiliitto osk:n jäsenyydestä eronneiden pankkien taloudellisten oikeuksien esittämistä koskevissa laadintaperiaatteissa.

POP Pankkiliitto osk on sitoutunut palauttamaan sen jäsenyydestä eronneille pankeille näiden maksamat osuusmaksut, jotka sisältyvät POP Pankkiliitto osk:n erillistilinpäätöksessä osuuspääomaan. Palautettavat osuusmaksut on esitetty POP Pankki -ryhmän taseessa tase-erässä muut velat, koska POP Pankkiliitto osk:n jäsenosuuspankit ovat sitoutuneet suorittamaan palautuksen, mikäli POP Pankkiliitto osk ei kykene maksamaan osuuspääoman palautuksia eronneille pankeil-

le. Tämän sitoumuksen vuoksi palautettavaa määrää ei ole esitetty POP Pankki -ryhmän taseessa määräysvallattomien osuutena omasta pääomasta. Osuuspääoman palautusta koskevan sitoumuksen on katsottu syntyneen, kun eronnan pankin osuuskunnan kokous on päättänyt erota POP Pankkiliitto osk:sta. Muut velat on esitetty liitteessä 21.

Eronneiden pankkien taloudelliset oikeudet päättyvät, kun POP Pankkiliitto osk on maksanut eronneille pankeille osuuspääoman palautukset. POP Pankkiliitto osk:n omasta pääomasta on erotettu eronneiden pankkien omistusosuutta vastaava osuus ja se on esitetty määräysvallattomien omistajien osuutena IFRS 10 Konsernitilinpäätös -standardin mukaisesti lukuun ottamatta palautettavia osuusmaksuja, jotka on esitetty muissa veloissa. POP Pankki -ryhmän omassa pääomassa esitetty määräysvallattomien omistajien osuus sisältää myös eronneiden pankkien välillistä omistusta vastaavan osuuden POP Pankkiliitto osk:n kokonaan tai osittain omistamien yhtiöiden omasta pääomasta. Määräysvallattomien osuudet on esitetty liitteessä 29.

12.2 Rahoitusvarojen arvonalentuminen

Johdon on arvioitava säännöllisesti, onko rahoitusvarojen arvonalentumisesta objektiivista näyttöä ja tehtävä tarvittaessa rahoitusvaralle arvonalentumistestaus. Lisäksi jokaisen raportointikauden päättyessä johdon on arvioitava, onko jonkin muun omaisuuserän kuin rahoitusvaran arvonalentumisesta olemassa viitteitä.

Saamisten arvonalentumistestaus tehdään joko saamiskohteisesti tai saamisryhmäkohtaisesti. Keskeisimmät arviointia vaativat asiat ovat objektiivisten tekijöiden tunnistaminen ja tulevaisuudessa toteutuvat rahavirrat. Saamis- ja saamisryhmäkohtaisten arvonalentumisten periaatteita on esitetty tarkemmin kohdassa 3.4. Rahoitusvarojen arvonalentumiset.

Myytavissä olevien rahoitusvarojen sekä lainoihin ja saamiin sisältyvien saamistodistusten arvonalentumisen testaus on tehtävä raportointikauden päättyessä. Mikäli arvonalentumisesta on objektiivista näyttöä, mahdollinen arvonalentuminen kirjataan tuloslaskelmaan. Objektiivisen näytön todentamiseen sisältyy johdon harkintaa. Oman pääoman ehtoiseen instrumenttiin tehdyn sijoituksen arvonalentuminen on lisäksi kirjattava, mikäli arvonalentuminen on merkittävä tai pitkäaikainen. POP Pankkiliitto osk:n hallitus on määritellyt oman pääoman ehtoiseen instrumenttiin tehdyn sijoituksen arvonalentumisen olevan merkittävä, kun käypä arvo on yli 40 prosenttia alle instrumentin alkuperäisen hankintamenon. Arvonalentumisen katsotaan olevan pitkäaikainen, kun se on kestänyt yhtäjaksoisesti yli 12 kuukautta.

12.3 Käyvän arvon arviointi

Julkisesti noteeraamattomien sijoitusten käyvän arvon arviointi edellyttää johdon harkintaa ja arvioita useista arvioissa käytetyistä tekijöistä, jotka voivat poiketa todellisista loppu-

tuloksista ja näin ollen johtaa myytävissä olevan sijoituksen arvon sekä oman pääoman merkittävään muutokseen.

Johdon on arvioitava, milloin rahoitusinstrumenttien markkinat eivät ole toimivat. Johdon on lisäksi arvioitava, onko yksittäinen rahoitusinstrumentti aktiivisen kaupankäynnin kohteena ja markkinoilta saatava hintatieto luotettava indikaatio instrumentin käyvistä arvosta. Kun rahoitusinstrumenttien käypä arvo määritellään arvostusmenetelmän avulla, johdon harkintaa tarvitaan tällöin sovellettavan arvostusmenetelmän valintaan. Siltä osin, kun mallien tuottamiin tuloksiin ei ole käytettävissä markkinoilta saatavia syöttötietoja, johdon on arvioitava, miten arvostuksessa käytetään muita tietoja.

Yhdistelmäinstrumenteille, kuten esimerkiksi indeksisidonnaisille joukkovelkakirjalainoille ei tavallisesti ole toimivia jälkimarkkinoita. Tällöin käypä arvo perustuu Ryhmän ulkopuolisen yhteistyökumppanin määrittelemään laskennalliseen arvoon. Tällaisten instrumenttien arvostuksesta kerrotaan tarkemmin liitteessä 26.

OTC-johdannaisten käypä arvo määritetään markkinoilta saatavien hintakomponenttien, kuten korkojen perusteella yleisesti käytössä olevien arvostusmallien mukaisesti. Johdannaisinstrumenttien arvostuksesta kerrotaan tarkemmin liitteessä 26.

12.4 Aineettomien hyödykkeiden arvonalentuminen

Aineettomien hyödykkeiden arvonalentumista on arvioitava silloin, kun ilmenee viitteitä omaisuuserän arvon alentumisesta. Aineettomien hyödykkeiden arvonalentumistarkastelussa määritetään omaisuuserän tulevaisuudessa kerryttämä rahamäärä joko omaisuuserän käyttöarvon tai käyvän arvon perusteella. Arvonalentumistestaus vaatii johdon harkintaa ja arviota kyseessä olevan omaisuuserän tulevaisuudessa kerryttämästä rahamäärästä ja diskonttauksessa käytettävästä korosta.

12.5 Vakuutusmatemaattisten laskelmien oletukset

Vakuutus sopimuksista aiheutuvan vastuuvelan määrään sisältyy useita harkinnanvaraisia tekijöitä ja arvioita. Arvioiden pohjana käytetään omien vahinkotilastojen vakuutusmatemaattisten analyysien ohella tilastollista tietoa sekä toimintaympäristöön liittyviä oletuksia. Korvausvastuun suurvahingot varataan tapauskohtaisesti. Johdon harkintaa edellytetään erityisesti arvioitaessa jo sattuneiden suurvahinkojen korvausmenoa. Vakuutusmaksuvastuun oletukset tarkastetaan vuosittain.

13. UUDET IFRS-STANDARDIT JA TULKINNAT

POP Pankki -ryhmä ottaa käyttöön 1.1.2016 alkavalla tilikaudella seuraavat IASB:n julkistamat uudet standardit ja tulkinnat, mikäli ne on hyväksyty sovellettavaksi EU:ssa ennen tilikauden päättymistä.

Muutokset ja parannukset voimassa oleviin standardeihin

- Muutos IAS 1 *Tilinpäätöksen esittäminen* -standardiin: *Disclosure Initiative* (sovellettava 1.1.2016 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Muutoksilla on tarkoitus rohkaista yhteisöjä käyttämään harkintaa tilinpäätöksessä esitettäviä tietoja määrittäessä. Muutoksilla selvennetään esimerkiksi olennaisuuden käsitteen soveltamista ja harkinnan käyttöä tilinpäätöksen liitetietojen järjestyksen ja paikan määrittämisessä. Standardimuutoksilla ei arvioida olevan merkittävää vaikutusta POP Pankki -ryhmän yhdisteltyyn tilinpäätökseen.
 - Muutokset IFRS 11 *Yhteisjärjestelyt* -standardiin - *Accounting for Acquisitions of Interests in Joint Operations* (sovellettava 1.1.2016 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla): Muutoksilla on annettu uutta ohjeistusta IFRS 11:een siitä, miten kirjanpidossa käsitellään yhteisessä toiminnossa olevan osuuden hankintaa, kun yhteinen toiminto muodostaa liiketoiminnan. Tällöin on sovellettava liiketoimintojen yhdistämisen kirjanpitokäsittelyä. Standardimuutoksilla ei arvioida olevan merkittävää vaikutusta POP Pankki -ryhmän yhdisteltyyn tilinpäätökseen.
 - IFRS-standardien vuosittaiset parannukset (*Annual Improvements to IFRSs*), muutuskokoelma 2012–2014 (sovellettava 1.1.2016 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla): Annual Improvements -menettelyn kautta standardeihin tehtävät pienet ja vähemmän kiireelliset muutokset kerätään yhdeksi kokonaisuudeksi ja toteutetaan kerran vuodessa. Muutokset koskevat neljää standardia. Muutosten vaikutukset vaihtelevat standardeittain, mutta ne eivät ole merkittäviä.
- Muut merkittävät standardimuutokset, joiden voimaantulopäivä on myöhemmin kuin 1.1.2016 alkavalla tilikaudella.
- Uusi IFRS 9 *Rahoitusinstrumentit* -standardi (sovellettava 1.1.2018 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla): Standardi korvaa nykyisen IAS 39 *Rahoitusinstrumentit*: kirjaaminen ja arvostaminen -standardin. IFRS 9 sisältää uudistetun ohjeistuksen rahoitusinstrumenttien kirjaamisesta ja arvostamisesta. Tämä kattaa myös uuden, odotettuja luottotappioita koskevan kirjanpitokäsittelyn mallin, jota sovelletaan rahoitusvaroista kirjattavien arvonalentumisten määrittämiseen. Standardin yleistä suojauslaskentaa koskevat säännökset on myös uudistettu. IAS 39:n säännökset rahoitusinstrumenttien taseeseen kirjaamisesta ja taseesta pois kirjaamisesta on säilytetty. Standardin vaikutuksia arvioidaan parhaillaan POP Pankki -ryhmässä. Arvonalentumissäännöksillä ennakoidaan olevan merkittävä vaikutus POP Pankki -ryhmän tilinpäätökseen.
 - Uusi IFRS 15 *Myyntituotot asiakassopimuksista** (sovellettava 1.1.2018 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla): IFRS 15 käsittelee tulouttamista ja määrittelee uusia tilinpäätöksessä esitettäviä tietoja myyntituottojen luonteesta, määrästä ja epävarmuudesta sekä myyntituottoihin liittyvistä rahavirroista. Standardi korvaa IAS 18 *Tuotot* ja IAS 11 *Pitkäaikais-hankkeet* -standardit sekä IFRIC 13 *Kanta-asiakasohjelmat* -tulkinnan. IFRS 15:n mukaan yhteisön on kirjattava myyn-

tituotot sellaisena rahamääränä, joka kuvastaa vastiketta, johon yhteisö odottaa olevansa oikeutettu kyseisiä tavaroita tai palveluja vastaan. POP Pankki -ryhmässä on aloitettu standardin mahdollisten vaikutusten arviointi.

* = Kyseistä säännöstä ei ole hyväksytty sovellettavaksi EU:ssa 31.12.2015.

14. IFRS-SIIRTYMÄÄ KOSKEVAT LAADINTA-PERIAATTEET

POP Pankki -ryhmä on muodostunut juridiseksi kokonaisuudeksi POP Pankkien yhteenliittymän aloittaessa toimintansa 31.12.2015. Ennen yhteenliittymän muodostamista Ryhmällä ei ole ollut lakisääteistä velvollisuutta laatia yhdisteltyä FAS-tilinpäätöstä. POP Pankki -ryhmän ensimmäisen IFRS-tilinpäätöksen liitetietona esitetään taloudellista lisäinformaatiota, joka sisältää IFRS-säännösten mukaisesti laaditun tilinpäätöksen tilikaudelta 1.1. - 31.12.2015 ja vertailukaudelta 1.1. - 31.12.2014.

Taloudellisen lisäinformaation tarkoituksena on antaa sijoittajille, luottoluokittajille ja muille sidosryhmille hyödyllistä tietoa POP Pankki -ryhmän taloudellisesta asemasta ja tuloksen muodostumisesta yhteenliittymän muodostamista edeltävältä ajalta. Yhdistellyn tilinpäätöksen laatiminen yhtenä kokonaisuutena perustuu ”common management” -käsitteeseen. Vaikka POP Pankki -ryhmä ei ole ollut yhteisen määräysvallan alaisuudessa, on Ryhmä toiminut yhteisessä ohjauksessa jo ennen yhteenliittymän muodostamista.

Taloudellisenä lisäinformaationa esitettävä IFRS-tilinpäätös on laadittu ”combined financial statement” -periaatteella yhdistelemällä POP Pankki -ryhmään kuuluvien yritysten kansallisten kirjanpito- ja tilinpäätössäännösten mukaisesti laaditut tilintarkastetut erillistilinpäätökset siten, että yritysten keskinäiset erät on eliminoitu ja taseen sekä tuloslaskelman erät on oikaistu esitettäväksi IFRS-standardien mukaisesti. Ryhmään kuuluvat osuuspankit ovat noudattaneet erillistilinpäätöksissään Finanssivalvonnan määräykset ja ohjeet 1/2013 Rahoitussektorin kirjanpito, tilinpäätös ja toimintakertomus mukaisesti IAS 39 *Rahoitusinstrumentit: kirjaaminen ja arvostaminen* -standardia. Bonum Pankki Oy on siirtynyt noudattamaan IFRS-standardeja tilikaudelta 1.1.-31.12.2015 laaditussa tilinpäätöksessä.

POP Pankki -ryhmä esittää osana taloudellista lisäinformaatiota avaavan IFRS-taseen IFRS-standardeihin siirtymispäivältä 1.1.2014 liitteessä 48.49. IFRS-standardeihin siirtymisen vaikutusta POP Pankki -ryhmän taloudelliseen asemaan, taloudelliseen tulokseen ja rahavirtoihin 31.12.2015 on selostettu liitteessä 32. Koska POP Pankki -ryhmä ei ole aiemmin laatinut yhdisteltyä tilinpäätöstä, täsmäytyslaskelman esittäminen FAS- ja IFRS-taseen välillä ei ole mahdollista.

POP Pankki -ryhmä on soveltanut yhtä IFRS 1 *Ensimmäinen IFRS-standardien käyttöönotto* -standardin sisältämää helpotusta ensilaatijoille: IFRS 3 *Liiketoimintojen yhdistäminen* -standardia ei ole sovellettu takautuvasti ennen 1.1.2014 tapahtuneisiin liiketoimintojen yhdistämiin.

LIITE 3: Hallinto- ja ohjausjärjestelmät

POP Pankki -ryhmän rakenne ja POP Pankkien yhteenliittymä on kuvattu liitteessä 1.

POP Pankkien yhteenliittymän toimintaa säätelevät Euroopan Unionin sääntely, kansallinen lainsäädäntö sekä viranomaismääräykset. Kansallisista laeista keskeisiä ovat Laki luottolaitostoinnasta 610/2014 (jäljempänä Luottolaitoslaki), Laki talletuspankkien yhteenliittymästä 599/2010 (jäljempänä Yhteenliittymälaki), Osuuskuntalaki 421/2013, Laki osuuspankeista ja muista osuuskuntamuotoisista luottolaitoksista 423/2013, Osakeyhtiölaki 624/2006 ja Vakuutusyhtiölaki 521/2008. Lisäksi yhteenliittymä noudattaa toiminnassaan hyvää pankkitapaa ja henkilötietojen käsittelyä koskevia käytännösääntöjä.

POP Pankki -ryhmän laajuus eroaa POP Pankkien yhteenliittymän laajuudesta. POP Pankki -ryhmä muodostuu POP Pankkien yhteenliittymästä ja sellaisista yhteisöistä, joissa yhteenliittymään kuuluvilla yhteisöillä yhdessä on Kirjanpitolaisa 1336/1997 tarkoitettu määräysvalta.

Yhteenliittymään kuulumattomat POP Pankki -ryhmän yhteisöt ovat muita yhteisöjä kuin luotto- ja rahoituslaitoksia tai palveluyrityksiä. Näistä merkittävämpiä ovat POP Holding Oy, Suomen Vahinkovakuutus Oy ja POP Pankkien vakuusraho.

1. POP PANKKIEN YHTENLIITTYMÄÄN KUULUVAT YHTEISÖT

1.1 Keskusyhteisö POP Pankkiliitto osk

POP Pankkiliitto osk on POP Pankkien yhteenliittymän keskusyhteisö ja sillä on talletuspankkien yhteenliittymän keskusyhteisön toimilupa. POP Pankkiliitto osk:n omistavat sen jäsenluottolaitokset, jotka käyttävät POP Pankkiliitto osk:n osuuskunnan kokouksessa äänivaltaa kuitenkin siten, että tytäryhtiönä toimivalla Bonum Pankki Oy:llä ei ole äänioikeutta osuuskunnan kokouksessa.

1.2 POP Pankit

POP Pankit ovat POP Pankkiliitto osk:n jäsenluottolaitoksia, joilla on talletuspankkitoimilupa. Yritysmuodoltaan POP Pankit ovat osuuskuntia (osuuspankkeja). Ylintä päätösvaltaa POP Pankkeissa käyttää pankin jäsenistä muodostuva osuuskunnan kokous tai vaaleilla valittu edustajisto. Osuuskunnan kokous tai edustajisto valitsee pankille hallintoneuvoston, joka valitsee hallituksen. Toimitusjohtajan nimittää pankin sääntöjen mukaan joko hallintoneuvosto tai hallitus.

1.3 Keskusluottolaitos Bonum Pankki Oy

Bonum Pankki Oy on POP Pankkiliitto osk:n jäsenluottolaitos ja tytäryhtiö. Bonum Pankki Oy:llä on talletuspankkitoimilupa. Bonum Pankki Oy kuuluu jäsenluottolaitoksena ja POP Pankkiliitto osk:n tytäryhtiönä sekä keskusyhteisön jäsenluottolaitosten piiriin että konserniohjauksen piiriin. Bonum Pankki Oy toimii POP Pankkien keskusluottolaitoksena ja se voi harjoittaa myös muuta pankkitoimintaa kuin keskusluottolaitostointia.

1.4 Muut yhteenliittymän yhteisöt

Muita yhteenliittymään kuuluvia yhteisöjä ovat jäsenosuuspankkien konsolidointiryhmiin kuuluvat yhtiöt, jotka ovat pääasiassa kiinteistöyhtiöitä. Lisäksi yhteenliittymään kuuluvat luottolaitokset, rahoituslaitokset ja palveluyritykset, joiden äänivallasta edellä mainitut yhteisöt yhdessä omistavat yli puolet.

2. POP PANKKIEN YHTENLIITTYMÄN KESKUSYHTEISÖN HALLINTOELIMET

2.1 POP Pankkiliitto osk:n osuuskunnan kokous

POP Pankkiliitto osk:n ylin päättävä elin on osuuskunnan kokous. Osuuskunnan kokous vahvistaa keskusyhteisön säännöt, tilinpäätöksen ja taseen, päättää POP Pankki -ryhmän strategiasta sekä valitsee hallintoneuvoston jäsenet ja tilintarkastajan. Hallintoneuvostoon on valittava yksi jäsen jokaisesta jäsenluottolaitoksesta, ei kuitenkaan jäsenluottolaitoksena toimivasta keskusyhteisön tytäryhtiöstä.

2.2 POP Pankkiliitto osk:n hallintoneuvosto

POP Pankkiliitto osk:n hallintoneuvoston keskeinen tehtävä on valvoa, että keskusyhteisön toimintaa hoidetaan asiantuntevasti ja huolellisesti lain, sääntöjen sekä jäsenten edun mukaisesti ja että vahvistettuja ohjeita ja osuuskunnan kokouksen päätöksiä noudatetaan.

Hallintoneuvoston tehtävänä on muun muassa antaa osuuskunnan kokoukselle lausunto keskusyhteisön hallituksen valmistelusta yhteenliittymän strategiasta ja tilinpäätöksestä sekä vahvistaa vuosittain POP Pankkien yhteenliittymän vakavaraisuuden hallinnan periaatteet. Hallintoneuvosto vahvistaa myös POP Pankki -ryhmän yleiset toimintaperiaatteet ja pankkikohtaisen ohjauksen periaatteet.

Hallintoneuvosto valitsee ja vapauttaa hallituksen jäsenet,

toimitusjohtajan, hänen sijaisensa ja tarkastusjohtajan sekä päättää hallituksen palkkioista, toimitusjohtajan toimisopimuksesta ja tarkastusjohtajan palkkaeduista.

Hallintoneuvosto valitsee keskuudestaan työ- ja nimitysvaliokunnan valmistelemaan hallintoneuvoston ja hallituksen jäsenten, toimitusjohtajan ja tämän sijaisen sekä tarkastusjohtajan nimityksiä sekä palkkoja ja palkkioita koskevia asioita. Hallintoneuvosto valitsee keskuudestaan tarkastusvaliokunnan hoitamaan hallintoneuvostolle kuuluvaa valvontatehtävää.

2.3 POP Pankkiliitto osk:n hallitus

Keskusyhteisön hallitus johtaa keskusyhteisöä ammattitaitoisesti terveiden ja varovaisten liikeperiaatteiden mukaisesti. Hallitus vastaa keskusyhteisön hallinnon ja toiminnan asianmukaisesta ja luotettavasta järjestämisestä.

Keskusyhteisön hallitus vahvistaa strategian ja liiketoimintasuunnitelmien perusteella yhteenliittymän riskinotto- ja riskinottohalukkuuden sekä hyväksyy suunnitelman riskinotto- ja suhteutetun vakavaraisuuden ylläpitämisestä. Hallitus asettaa tavoitetason, jolla vakavaraisuus halutaan pitää sekä vahvistaa riskiprofiilin edellyttämän pääomatason ja -rakenteen. Hallituksen tehtävä on myös vastata ennakoivasta pääomasuunnittelusta.

Hallitus vastaa riskienhallintajärjestelmän riittävydestä yhteenliittymätasolla. Hallituksen tehtävänä on ohjata yhteenliittymän toimintaa ja antaa siihen kuuluville jäsenluottolaitoksille ohjeita niiden maksuvalmiuden ja vakavaraisuuden turvaamiseksi niiden riskien hallinnasta, luotettavasta hallinnosta ja sisäisestä valvonnasta. Hallitus valvoo, että yhteenliittymään kuuluvat yritykset toimivat lakien, asetusten, viranomaisten antamien määräysten ja ohjeiden, sääntöjen sekä yhteenliittymän sitovien ohjeiden mukaisesti. Lisäksi hallituksen tehtävänä on valvoa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimivuutta ja riittävyttä, hyväksyä riskienhallinnan periaatteet ja ohjeet sekä riskilajikohtaiset strategiat.

Hallituksen alaisuudessa toimii riskivaliokunta, jonka tehtävänä on hallituksen vastuulle kuuluvien riskienhallintaa koskevien tehtävien seuranta ja valmistelu. Riskivaliokunnan jäsenet on nimetty tammikuussa 2016. Riskivaliokunnan tehtävänä on muun muassa hallituksen avustaminen yhteenliittymän riskistrategiaa ja riskinotto- ja riskienhallintaa koskeissa asioissa, riskilajikohtaisten strategioiden valmistelussa sekä jäsenluottolaitosten riskienhallinnan ja vakavaraisuuden valvomisessa ja koordinoimisessa. Lisäksi valiokunta seuraa vakavaraisuuden hallintasuunnitelman laadintaa ja käytännön toteutusta.

Hallituksen alaisuudessa toimii tarkastusvaliokunta, jonka tehtävänä on hallituksen vastuulle kuuluvien sisäistä tarkastusta koskevien tehtävien seuranta ja valmistelu. Tarkastusvaliokunnan jäsenet on nimetty tammikuussa 2016. Tarkastusvaliokunnan tehtävänä on muun muassa arvioida sisäisen tarkastuksen toimittamat raportit ja esittää ne hallitukselle, seurata ja valvoa yhteenliittymän lakisäätelistä tilintarkastusta sekä valvoa lakien, määräysten ja säännösten noudattamista.

Hallituksen jäsen ehdokkaiden pätevyysarviointi tehdään ennalta määritellyjä ja neutraaleja valintaperusteita noudattaen. Hallituksen kokoonpanon monimuotoisuudella tavoitellaan

optimaalista kykyä kehittää ja hoitaa keskusyhteisön ja yhteenliittymän tehokkuutta, kilpailukykyä ja riskienhallintaa. Hallituksen kokoonpanoa suunniteltaessa huolehditaan siitä, että tarpeellinen osaaminen on kulloinkin edustettuna. Myös alueellinen edustavuus on osa monimuotoisuuden arviointia. Sukupuolten tasapuolinen edustus hallituksessa on yksi monimuotoisuuden tärkeä ulottuvuus. Hallitus hyväksyy tavoitteen sukupuolten tasapuolisesta edustuksesta sekä laatii toimintaperiaatteet, joilla tavoite saavutetaan ja ylläpidetään. Hallitus arvioi vuosittain työskentelynsä kannalta tarpeellisia tietoja ja taitoja, kokemusta ja monimuotoisuutta sekä uusien jäsenten tehtävänkuvia.

Hallituksen jäsenillä tulee olla edellytykset tehtävän menestykselliseen hoitamiseen ja riittävästi aikaa tehtävän hoitamiseen. Hallituksen jäsenellä ja toimivaan johtoon kuuluvalla tulee olla yhteenliittymän liiketoiminnasta, siihen liittyvistä keskeisistä riskeistä sekä johtamisesta riittävä osaaminen. Enemmistön hallituksen jäsenistä tulee olla työ- tai toimitusyhteisössä yhteenliittymään kuuluvaan jäsenluottolaitokseen. Hallituksen jäsenen tulee olla luotettava ja hyvämaineinainen henkilö. Hallituksen jäseneksi valittavien luotettavuus, sopivuus ja ammattitaito selvitetään valinnan yhteydessä sekä säännöllisin väliajoin tämän jälkeen.

Keskusyhteisön hallitus on määritellyt hallituksen jäsenen hallituksen jäsenyyksien enimmäislukumäärän. Hallituksen jäsenillä voi olla enintään neljä muuta hallituksen jäsenyyttä. Hallituksen jäsenyyksiä laskettaessa ei oteta huomioon POP Pankki -ryhmän sisällä olevia tai ryhmän yhteistyösuhteisiin liittyviä hallituksen jäsenyyksiä eikä kuulumisia sellaisten yhteisöjen hallintoelimiin, joilla ei ole kaupallisia tarkoituksia, kuten voittoa tavoittelemattomat tai hyväntekeväisyysjärjestöt sekä asunto-osaakeyhtiöt. Hallituksen jäsenet ovat POP Pankkien toimitusjohtajia. Heillä ei yhtä lukuun ottamatta ole muita johtotehtäviä.

Hallituksen jäsenenä tilikauden päättyessä 31.12.2015 ovat olleet Soile Pusa (puheenjohtaja), Petri Jaakkola (varapuheenjohtaja), Ari Heikkilä, Kirsi Pallas, Teemu Teljosuo ja Hannu Tuomiemi.

2.4 POP Pankkiliitto osk:n toimitusjohtaja

Keskusyhteisöllä on toimitusjohtaja, jonka tehtävänä on vastata keskusyhteisön päivittäisestä johtamisesta ja hallinnosta hallituksen antamien ohjeiden ja määräysten mukaisesti. Toimitusjohtaja valmistelee hallitukselle esitettävät asiat ja avustaa hallitusta hallintoneuvostolle ja osuuskunnan kokoukselle esitettävien asioiden valmistelussa. POP Pankkiliitto osk:n toimitusjohtajana toimii Heikki Suutala ja toimitusjohtajan sijaisena Timo Hulkko.

Toimitusjohtaja voi olla myös POP Pankkien vakuusrahaston (PVR) asiamies ja POP Pankkien työnantajajyhdistys ry:n toimitusjohtaja. Muihin mahdollisiin sivutoimiin toimitusjohtajalla on oltava hallituksen erikseen myöntämä suostumus.

3. POP PANKKIEN YHTENLIITTYMÄN OHJAUS SEKÄ RISKIENHALLINTA JA VAKAVARAIKUUDEN HALLINTA

POP Pankkien yhtenliittymän keskusyhteisönä toimivalla POP Pankkiliitto osk:lla on Yhtenliittymälain mukaisesti velvollisuus valvoa jäsenluottolaitosten toimintaa ja antaa niille niiden maksuvalmiuden ja vakavaraisuuden turvaamiseksi sitovia ohjeita riskienhallinnasta, luotettavasta hallinnosta ja sisäisestä valvonnasta sekä antaa ohjeita yhtenäisten tilinpäätösperiaatteiden noudattamiseksi yhtenliittymän yhdistellyn tilinpäätöksen laatimisessa. Keskusyhteisö voi lisäksi säännöissään määrättyllä tavalla vahvistaa jäsenluottolaitoksille yleisiä toimintaperiaatteita noudatettaviksi näiden yhtenliittymän kannalta merkittävässä toiminnassa.

Keskusyhteisö valvoo, että yhtenliittymään kuuluvat yhteisöt noudattavat toiminnassaan lakeja, asetuksia, viranomaisten antamia ohjeita ja määräyksiä, omia sääntöjään sekä ryhmän sisäisiä sitovia ohjeita.

Keskusyhteisö antaa tarvittaessa yksittäiselle jäsenluottolaitokselle ohjeita ja puuttuu tarvittaessa jäsenluottolaitoksen toimintaan erikseen sovittujen periaatteiden ja menettelytapojen mukaisesti. Keskusyhteisön hallitus päättää tarvittavien ohjauskeinojen käytöstä.

Jäsenluottolaitokset ottavat itsenäisesti liiketoimintaan kuuluvat riskinsä ja ovat vastuussa omasta maksuvalmiudestaan ja vakavaraisuudestaan. Yhtenliittymään kuuluva jäsenluottolaitos ei kuitenkaan saa ottaa toiminnassaan niin suurta riskiä, että siitä aiheutuu olennaista vaaraa yhtenliittymään kuuluvien yhteisöjen yhdistellylle vakavaraisuudelle tai maksuvalmiudelle.

POP Pankkien yhtenliittymään kuuluvien yhteisöjen vakavaraisuutta, maksuvalmiutta ja asiakasriskejä valvotaan konsolidoidusti yhtenliittymän tasolla Yhtenliittymälain mukaisesti. Yhtenliittymään kuuluvilla yhteisöillä on oltava omia varoja yhteensä vähintään määrä, joka riittää kattamaan yhtenliittymään kuuluvien yritysten yhdistellyt, Luottolaitoslaissa tarkemmin määritellyt riskit. Yhtenliittymään kuuluvien yhteisöjen omien varojen yhdistellyn määrän on lisäksi oltava riittävä suhteessa yhtenliittymään kuuluvien yhteisöjen yhdistelyihin asiakasriskeihin ja yhdistelyihin huomattaviin omistusosuuksiin.

Keskusyhteisöllä on yhtenliittymän tehokkaan riskienhallinnan mahdollistava luotettava hallinto sekä yhtenliittymän toimintaan nähden riittävä sisäinen valvonta ja riittävät riskienhallintajärjestelmät.

Yhtenliittymälain mukaan Finanssivalvonta voi antaa keskusyhteisölle luvan päättää tiettyjen vakavaraisuutta ja maksuvalmiutta koskevien poikkeusten myöntämisestä jäsenluottolaitoksilleen. POP Pankkien yhtenliittymällä ei ole tilinpäätöshetkellä käytössä kyseisiä poikkeusmenettelyjä. Ryhmän sisäiset erät käsitellään normaalisti ulkoisina vastuina.

POP Pankkien yhtenliittymän riskienhallinnassa noudatettavat periaatteet on kuvattu tarkemmin liitteessä 4, joka koskee riskienhallintaa ja vakavaraisuuden hallintaa.

4. POP PANKKIEN YHTENLIITTYMÄÄN LIITTYMINEN JA SIITÄ EROAMINEN

POP Pankkien yhtenliittymän keskusyhteisön jäsenenä voivat olla luottolaitokset, joiden säännöt tai yhtiöjärjestys vastaavat Yhtenliittymälain säännöksiä ja joiden säännöt tai yhtiöjärjestyksen keskusyhteisö on hyväksynyt. Jäseneksi ottamisesta päättää keskusyhteisön hallintoneuvosto kirjallisen hakemuksen perusteella.

Jäsenluottolaitoksella on oikeus erota keskusyhteisön jäsenyydestä keskusyhteisön sääntöjen, Osuuskuntalain ja Yhtenliittymälain sääntösten mukaisesti ja niiden asettamien edellytysten täytyessä. Yhtenliittymään kuuluvien yritysten omien varojen yhdistellyn määrän on jäsenluottolaitoksen eroamisesta huolimatta säilyttävä Yhtenliittymälain edellyttämällä tasolla.

Jäsenluottolaitos voidaan erottaa keskusyhteisön jäsenyydestä keskusyhteisön sääntöjen ja Osuuskuntalain mukaisesti, jos jäsenluottolaitos on laiminlyönyt jäsenyydestä johtuvan velvollisuutensa. Lisäksi jäsenluottolaitos voidaan erottaa keskusyhteisön jäsenyydestä, jos tämä on hallintoneuvoston antamasta varoituksesta huolimatta laiminlyönyt keskusyhteisön Yhtenliittymälain 17 §:n nojalla antamien ohjeiden noudattamisen tavalla, joka merkittävästi vaarantaa yhtenäisen maksuvalmiuden tai vakavaraisuuden hallintaa taikka tilinpäätöksen laatimista koskevien periaatteiden soveltamisen tai niiden noudattamisen valvonnan yhtenliittymässä. Jäsenluottolaitos voidaan erottaa myös silloin, jos jäsenluottolaitos on muutoin toiminut olennaisesti keskusyhteisön vahvistamien yhtenliittymän yleisten toimintaperiaatteiden, keskusyhteisön tai POP Pankki -ryhmän etujen vastaisesti. Jäsenluottolaitoksen erottamisesta päättää hallintoneuvoston esityksestä keskusyhteisön osuuskunnan kokous.

Mitä Yhtenliittymälaisissa säädetään jäsenluottolaitoksen maksuvelvollisuudesta, sovelletaan myös luottolaitokseen, joka on eronnut tai erotettu keskusyhteisön jäsenyydestä, jos sen kalenterivuoden päättymisestä, jolloin jäsenluottolaitos on eronnut tai erotettu, on kulunut vähemmän kuin viisi vuotta silloin, kun maksuvelvollisuutta koskeva vaatimus esitetään jäsenluottolaitokselle.

5. KESKUSYHTEISÖN MAKSUVELVOLLISUUS JA JÄSENLUOTTOLAITOSTEN KESKINÄINEN VASTUU

POP Pankkien yhtenliittymän keskusyhteisö vastaa jäsenluottolaitostensa veloista ja sitoumuksista Yhtenliittymälain mukaisesti. Keskusyhteisö on velvollinen suorittamaan Yhtenliittymälain mukaisesti tukitoimena jäsenluottolaitokselle määrän, joka on tarpeen jäsenluottolaitoksen selvitystilan estämiseksi. Keskusyhteisö vastaa jäsenluottolaitoksen niistä veloista, joita ei saada suoritetuksi jäsenluottolaitoksen varoista.

Jäsenluottolaitokset ovat velvollisia suorittamaan Yhtenliittymälaisissa säädetyin perustein keskusyhteisölle osuutensa määrästä, jonka keskusyhteisö on suorittanut joko toiselle jäsenluottolaitokselle tukitoimena, taikka toisen jäsenluottolaitoksen velkojalle maksuna erääntyneestä velasta, johon velkoja ei ole saanut suoritusta velalliseltaan. Jäsenluottolaitoksella on lisäksi keskusyhteisön maksukyvyttömyystilanteessa Osuuskuntalaisissa tarkoitettu rajaton lisämaksuvelvollisuus keskusyhteisön veloista.

Jäsenluottolaitoksen vastuu määrästä, jonka keskusyhteisö on jonkin jäsenluottolaitoksen puolesta tämän velkojalle suorittanut, jakautuu jäsenluottolaitosten kesken niiden viimeksi vahvistettujen taseiden loppusumman mukaisessa suhteessa. Jäsenluottolaitokselta toisen jäsenluottolaitoksen selvitystilän ehkäisemiseksi käytettäviin tukitoimiin perittävien maksujen vuotuinen yhteenlaskettu määrä saa kunakin tilikautena olla yhteensä enintään 0,5 prosenttia kunkin jäsenluottolaitoksen viimeksi vahvistetun taseen loppusummasta.

6. POP PANKKIEN YHTENLIITTYMÄN VALVONTA

Finanssivalvonta valvoo Yhteenliittymälain mukaisesti keskusyhteisöä. Jäsenluottolaitoksia valvovat Finanssivalvonta ja keskusyhteisö.

Finanssivalvonta valvoo, että keskusyhteisö ohjaa ja valvoo jäsenluottolaitosten toimintaa Yhteenliittymälain säännösten mukaisesti ja että yhteenliittymään kuuluvat yhteisöt täyttävät niille laissa asetetut vaatimukset.

Keskusyhteisö valvoo, että yhteenliittymään kuuluvat yritykset toimivat rahoitusmarkkinoita koskevien lakien, asetusten, viranomaisten antamien määräysten, sääntöjensä ja yhtiöjärjestystensä sekä keskusyhteisön Yhteenliittymälain 17 §:n nojalla antamien ohjeiden mukaisesti. Lisäksi keskusyhteisö valvoo yhteenliittymään kuuluvien yritysten taloudellista asemaa.

Yhteenliittymän keskusyhteisön sisäisen tarkastuksen yksikkö vastaa sisäisen tarkastuksen järjestämisestä keskusyhteisössä ja jäsenluottolaitoksissa sekä ohjaa sisäisen tarkastuksen järjestämistä muissa yhteenliittymään kuuluvissa yrityksissä.

7. TALLEUSSUOJARAHASTON JA SJOITTAJEN KORVAUSRAHASTON SUOJA

Talletussuojarahastoa koskevan lainsäädännön mukaan POP Pankkien yhteenliittymään kuuluvia talletuspankkeja pidetään talletussuojan osalta yhtenä pankkina. Talletussuojarahaston varoista korvataan tallettajan saamiset POP Pankkien yhteenliittymään kuuluvilta talletuspankeilta yhteensä enintään 100 000 euroon asti. Valtiovarainministeriöön on perustettu vuoden 2015 alussa Rahoitusvakausvirasto, joka hoitaa talletussuojaan liittyviä tehtäviä ja hallinnoi talletussuojarahastoa.

Myös sijoittajien korvausrahastoa koskevan lainsäädännön mukaan POP Pankkien yhteenliittymää pidetään korvaussuojan osalta yhtenä pankkina. Korvaussuojarahaston varoista korvataan sijoittajan saamiset POP Pankkien yhteenliittymään kuuluvilta yhteisöiltä yhteensä enintään 20 000 euroon saakka.

8. POP PANKKI -RYHMÄN TILINPÄÄTÖS JA TILINTARKASTUS

Yhteenliittymälain mukaan POP Pankki -ryhmän tilinpäätös on laadittava noudattaen Kirjanpitolaisissa tarkoitettuja kansainvälisiä tilinpäätösstandardeja (IFRS). Näiden standardien mukaan tilinpäätökseen on yhdisteltävä myös muut POP

Pankki -ryhmään kuuluvat merkittävät yhteisöt. Tilinpäätöksen laadintaperiaatteet on esitetty liitteessä 2.

Yhteenliittymälain mukaisesti keskusyhteisöllä on velvollisuus antaa jäsenluottolaitoksille ohjeita yhtenäisten tilinpäätösperiaatteiden noudattamiseksi POP Pankki -ryhmän tilinpäätöksen laatimisessa. Jäsenluottolaitoksilla on velvollisuus antaa keskusyhteisölle POP Pankki -ryhmän tilinpäätöksen yhdistelyä varten tarpeelliset tiedot.

Keskusyhteisöllä on yksi tilintarkastaja, jonka tulee olla KHT-tilintarkastusyhteisö. Tilintarkastajan valitsee osuuskunnan kokous. Tilintarkastajan toimikausi on kalenterivuosi. POP Pankkiliitto osk:n tilintarkastajana toimii KHT-yhteisö KPMG Oy Ab päävastuullisena tilintarkastajanaan KHT Johanna Gråsten. Tilintarkastaja tarkastaa myös Yhteenliittymälaisissa tarkoitettua yhdisteltyä tilinpäätöksen. Keskusyhteisöllä ja sen tilintarkastajilla on oikeus saada POP Pankki -ryhmän yhdisteltyä tilinpäätöksen tarkastamista varten jäljennös jäsenluottolaitoksen tilintarkastusta koskevista asiakirjoista.

Jäsenluottolaitoksella ei ole velvollisuutta julkistaa Luottolaitoslain 12 luvun 12 §:n mukaista osavuositarkastusta eikä EU:n Vakavaraisuusasetuksen mukaisia, vakavaraisuutta koskevia tietoja (ns. Pilari III -vakavaraisuustiedot). EU:n Vakavaraisuusasetuksen edellyttämät tiedot julkistetaan POP Pankkien yhteenliittymästä.

9. PALKITSEMINEN

Palkitsemisjärjestelmällä tarkoitetaan niitä päätöksiä, sopimuksia, toimintaperiaatteita ja menettelytapoja, joita noudatetaan johdon ja henkilöstön palkitsemisessa.

Palkitseminen jakautuu kiinteään ja muuttuvaan palkanosaan. Kiinteällä palkanosalla tarkoitetaan tiettyyn ajanjaksoon sidottua palkkaa ja muuttuvalla palkanosalla palkkionsaajan suoritukseen tai taloudellisiin tekijöihin sidottua palkkiota. Muuttuva palkanosaa käsittää sekä lyhyen että pitkän aikavälin palkitsemisen. Lyhyen aikavälin palkitsemisessa ansaintajakso on kalenterivuosi ja palkkio maksetaan rahana.

POP Pankki -ryhmässä muuttuva palkitseminen on yritys-kohtaista. POP Pankki -ryhmässä ei ole käytössä yhtenäistä palkitsemisjärjestelmää. Palkitsemisjärjestelmät ovat kunkin jäsenluottolaitoksen tai yrityksen liiketoimintastrategian, tavoitteiden ja arvojen mukaisia ja vastaavat yrityksen pitkän aikavälin etua. Palkitsemisjärjestelmät ovat sopusuunnassa hyvän ja tehokkaan riskienhallinnan ja riskinkantokyvyn kanssa. Palkitseminen ei kannusta toiminnassa riskinottoon, joka ylittäisi jäsenluottolaitoksen tai yrityksen riskinkantokyvyn perusteella määritellyn tai muuten kestävän riskitason.

Jäsenluottolaitoskohtaiset ja yritys-kohtaiset palkitsemisjärjestelmät perustuvat EU-lainsäädäntöön, kansalliseen lainsäädäntöön sekä Finanssivalvonnan määräyksiin ja ohjeisiin sekä kannanottoihin.

Päätettäessä jäsenluottolaitosten toimivan johdon ja henkilöstön palkitsemisjärjestelmästä noudatetaan POP Pankkien yhteenliittymässä Luottolaitoslakia jäljempänä mainittuja poikkeuksia lukuun ottamatta.

Palkitsemisperiaatteet jäsenluottolaitoksissa vahvistaa yleensä kunkin jäsenluottolaitoksen hallitus, joka myös seuraa ja valvoo palkitsemisjärjestelmien noudattamista ja arvioi säännöllisesti sen toimivuutta. Toimiva johto vastaa palkitsemisen toteuttamisesta vahvistettujen palkitsemisperiaatteiden mukaisesti. POP Pankkien yhteenliittymässä ei ole palkitsemisjärjestelmän hallinnointia varten yhteistä palkitsemisvaliokuntaa. Sitä ei ole katsottu tarpeelliseksi, koska jokainen yhteenliittymään kuuluva yhteisö päättää palkitsemisesta itsenäisesti.

Yhteenliittymän sisäinen tarkastus todentaa vähintään kerran vuodessa, onko jäsenluottolaitoksen hallituksen hyväksymää palkitsemisjärjestelmää noudatettu. Yhteenliittymän toiminnan alkamisen myötä tullaan keskusyhteisön hallitukselle raportimaan vuosittain sisäisen tarkastuksen toimesta yhteenveto jäsenluottolaitosten palkitsemisjärjestelmistä ja niiden noudattamisesta.

Liiketoiminnasta riippumattomien valvontatoimintojen palkitseminen ei ole POP Pankkien yhteenliittymässä riippuvainen valvottavan liiketoimintayksikön tuloksesta.

Kaikissa jäsenluottolaitoksissa ei ole lainkaan käytössä muuttuvaa palkitsemista. Niissä jäsenluottolaitoksissa, joissa muuttuva palkitseminen on käytössä, on erilaisia palkitsemisjärjestelmiä. Järjestelmät eroavat toisistaan mm. niiden piiriin kuuluvan henkilöstön osalta, palkkion määrän ja palkitsemisen kriteerien osalta.

Jäsenluottolaitos voi päättää muuttuvien palkkioiden maksamista jättämisestä joko kokonaan tai osittain hallituksen päätöksellä, esimerkiksi siinä tapauksessa, että jäsenluottolaitoksen vakavaraisuus on alittanut sille määritellyn tason. Palkkionsaajalle maksettavan erorahan ja muun vastaavan korvauksen, joka maksetaan, jos palvelussuhde päättyy ennen aikaisesti, maksamisperusteet laaditaan siten, ettei korvaus johda epäonnistuneen suorituksen palkitsemiseen. Muuttuvien palkkioiden maksamisesta on säädetty Luottolaitoslaissa. POP Pankkien yhteenliittymässä ei sovelleta Luottolaitoslain 8 luvun 9,11 ja 12 §:ien säännöksiä niihin palkkionsaajiin, joiden muuttuva palkkio yhden vuoden ansaintajaksolta ei ylitä 50 000 euroa. Kyseinen 50 000 euron raja perustuu Finanssivalvonnan kannanottoon. Tämä tarkoittaa sitä, että palkkionsaajalle maksettavan muuttuvan palkkionosan maksamista ei tarvitse lykätä, vaan se voidaan maksaa kerralla.

Jos henkilö on luokiteltu työtehtäviensä perusteella ryhmään, joiden ammatillisesta toiminnasta voi aiheutua jäsenluottolaitokselle merkittävää riskiä ("riskiprofiiliin vaikuttava henkilö"), ja hänelle aiotaan maksaa yli 50 000 euron vuosipalkkio, noudatetaan Luottolaitoslaissa määritettyä muuttuvien palkkioiden maksamisen lykkäämistä. Merkittävä osa, vähintään 40 prosenttia määritellystä muuttuvan palkkion kokonaisuudesta, lykätään ja maksetaan aikaisintaan 3-5 vuoden kuluessa ansaintajaksosta. Lykkäysajan pituutta arvioitaessa otetaan huomioon henkilön riskiprofiili ja liiketoiminnan luonne. Mikäli muuttuvan palkkion määrä ylittää 50 000 euroa, huomioidaan, että sen maksaminen on suoritettava muutoin kuin käteis suorituksena. Vuonna 2015 kenenkään palkkionsaajan palkkion maksamista ei ole lykätty ja kaikki maksetut palkkiot on maksettu käteis suorituksina.

POP Pankkien yhteenliittymässä on tunnistettu merkittävät riskinottajahenkilöt, jotka voivat vaikuttaa yhteenliittymän tai jäsenluottolaitoksen riskiprofiiliin tai toiminnallaan aiheuttaa yhteenliittymälle tai jäsenluottolaitokselle merkittävää taloudellista riskiä. Riskiprofiiliin vaikuttavaan henkilöryhmään kuuluvat yhteenliittymässä mm. jäsenluottolaitosten, keskusyhteisön ja muiden yhtiöiden toimitusjohtajat ja muut toiminnan johtamiseen ja päätöksentekoon osallistuvat henkilöt, muut henkilöt, joiden toiminnalla on olennainen vaikutus riskiasemaan sekä liiketoiminnasta riippumattomien toimintojen henkilöt. Ajantasainen lista merkittävistä riskinottajista on koottuna POP Pankkiliitto osk:aan. Jokainen ryhmän yhteisö vastaa omalta osaltaan tietojen oikeellisuudesta ja ajantasaisuudesta.

Jäsenluottolaitokset julkaisevat internet -sivustoillaan selostuksen palkitsemista koskevien Luottolaitoslain säännösten noudattamisesta. EU:n Vakavaraisuusasetuksen N:o 575/2013 artiklan 450 edellyttämät tiedot POP Pankki -ryhmän riskiasemaan vaikuttavien henkilöiden palkitsemisesta ovat liitteessä 48.17, jossa on myös esitetty tilikaudelle kohdistuvat palkat ja palkkiot.

LIITE 4: Riskienhallinta ja vakavaraisuuden hallinta POP Pankki -ryhmässä

1. PANKKITOIMINNAN RISKIENHALLINNAN JA VAKAVARISUUDEN HALLINNAN TAVOITTEET JA PERIAATTEET

POP Pankki -ryhmässä riskienhallinnan tavoitteena on varmistaa, että kaikki merkittävät liiketoiminnasta aiheutuvat riskit tunnistetaan, arvioidaan, mitataan ja että niitä valvotaan säännöllisesti ja että ne ovat oikeassa suhteessa yhteenliittymän ja yksittäisen jäsenluottolaitoksen riskinkantokykyyn. Riskejä koskeva ohjeistus ja päätöksenteko noudattavat terveitä ja varovaisia liiketoiminnan periaatteita. Riskienhallinnan periaatteiden rikkomiseen puututaan sovittujen toimintamallien mukaisesti.

Vakavaraisuuden hallinnan tavoitteena on varmistaa POP Pankkien yhteenliittymän pääomien riittävä määrä, laatu ja niiden tehokas käyttö. Pääomilla katetaan yhteenliittymän liiketoimintastrategiasta ja -suunnitelmasta aiheutuvat olennaiset riskit ja turvataan yhteenliittymän häiriötön toiminta odottamattomien tappioiden varalta. Tavoitteeseen pyritään dokumentoidulla ja systemaattisella vakavaraisuuden hallintaprosessilla, joka kytkeytyy kiinteästi yhteenliittymän ja jäsenluottolaitosten strategiaprosessiin ja liiketoiminnan suunnitteluun sekä johtamiseen.

Yhteenliittymän jäsenluottolaitokset ottavat liiketoiminnassaan itsenäisesti liiketoimintaan kuuluvat riskinsä ja ovat vastuussa omasta maksuvalmiudestaan ja vakavaraisuudestaan. Sen lisäksi jokainen jäsenluottolaitos ottaa liiketoiminnassaan huomioon toimintansa vaikutukset muiden yhteenliittymään kuuluvien jäsenluottolaitosten maksuvalmiuteen ja vakavaraisuuteen. Riskienhallinnan ja vakavaraisuuden hallinnan tavoitteena on varmistaa, että yksittäinen jäsenluottolaitos ei ota toiminnassaan niin suurta riskiä, että siitä muodostuisi oleellista uhkaa jäsenluottolaitoksen, keskusyhteisön tai koko yhteenliittymän vakavaraisuudelle tai maksuvalmiudelle. POP Pankkien yhteenliittymään kuuluvien yhteisöjen vakavaraisuutta, maksuvalmiutta ja asiakasriskejä valvotaan konsolidoidusti yhteenliittymän tasolla.

Riskienhallintaa ja vakavaraisuuden hallintaa säätelevät EU-lainsäädäntö, Laki luottolaitostoiminnasta 610/2014 (jäljempänä Luottolaitoslaki), Laki talletuspankkien yhteenliittymästä 24.6.2010/599 (jäljempänä Yhteenliittymälaki), sekä Finanssivalvonnan standardit, määräykset ja ohjeet.

Riskienhallinta kattaa kaikki olennaiset liiketoimintaan sisältyvät riskit. Riskienhallinnan avulla hallitaan ulkoisia ja sisäisiä riskejä sekä määrällisiä että laadullisia riskejä. Yhteenliittymässä seurataan myös eri riskien keskinäisiä riippuvuuksia. Yhteenliittymän olennaisimmat riskit ovat luotto-, likviditeetti- ja markkinariski sekä operatiivinen riski.

Luottoriskin vähentämismenetelmänä käytetään hajautusta ja vakuuksia. Likviditeettiriskin vähentämismenetelmänä käytetään rahoituksen hajauttamista ajallisesti sekä vastapuolittain. Lisäksi yllättävään likviditeettikriisiin varaudutaan ylläpitämällä riittävää likviditeettivarastoa. Markkinariskin tärkeimmät alalajit ovat rahoitustaseen korkoriski ja sijoitustoiminnan riski. Korkoriskin vähentämismenetelmänä käytetään tase-suunnittelua sekä suojaavia korkojohdannaisia. Sijoitustoiminnan riskiä vähennetään hajautuksella. Operatiivista riskiä hallitaan selkeillä prosesseilla sekä henkilöstön koulutuksella, ohjeistuksella ja valvontamekanismeilla.

POP Pankkien yhteenliittymä kohdistaa strategiansa mukaisesti liiketoimintansa vähittäispankkitoiminnan vähäriskiseen osaan. Yhteenliittymässä ei ole sen taloudelliseen kantokykyyhin nähden ylisuuria asiakas- tai sijoitusriskikeskittymiä.

Riskien valvontatoiminto raportoi keskusyhteisön hallitukselle säännöllisesti tietoa yhteenliittymän sekä jäsenluottolaitosten riskeistä ja niiden tasoista. Riskien raportointiin ja seurantaan tarkoitettujen järjestelmät sekä käytännöt täyttävät riskienhallinnalle asetetut edellytykset ottaen huomioon yhteenliittymän toiminnan luonteen ja laajuuden. Yhteenliittymän luotettava hallinto, sisäinen valvonta ja riskienvalvonta ovat lainsäädännön ja viranomaismääräysten vaatimusten mukaisia.

Riskienhallinta ja vakavaraisuuden hallinta kuuluvat olennaisena osana yhteenliittymän sisäiseen valvontaan. Sisäisellä valvonnalla pyritään varmistumaan siitä, että organisaatio toimii säännösten mukaisesti, hallitsee riskejä kattavasti ja, että organisaation toiminta on tehokasta ja luotettavaa. Lisäksi sisäisen valvonnan tarkoituksena on varmistaa, että yhteenliittymässä eri tasoille asetetut päämäärät ja tavoitteet saavutetaan annettuja ohjeita noudattaen.

2. RISKIENHALLINNAN JA VAKAVARAIKUUDEN HALLINNAN ORGANISOINTI

Alla oleva organisaatiokaavio kuvaa hallintoelinten ja keskusyhteisön eri toimintojen asemaa yhteenliittymän riskienhallinnassa.

2.1 Hallintoneuvosto

Yhteenliittymän keskusyhteisönä toimivan POP Pankkiliitto osk:n hallintoneuvosto valvoo, että keskusyhteisön toimintaa hoidetaan asiantuntevasti ja huolellisesti lain, sääntöjen sekä jäsenten edun mukaisesti ja että vahvistettuja ohjeita ja osuuskunnan kokouksen päätöksiä noudatetaan.

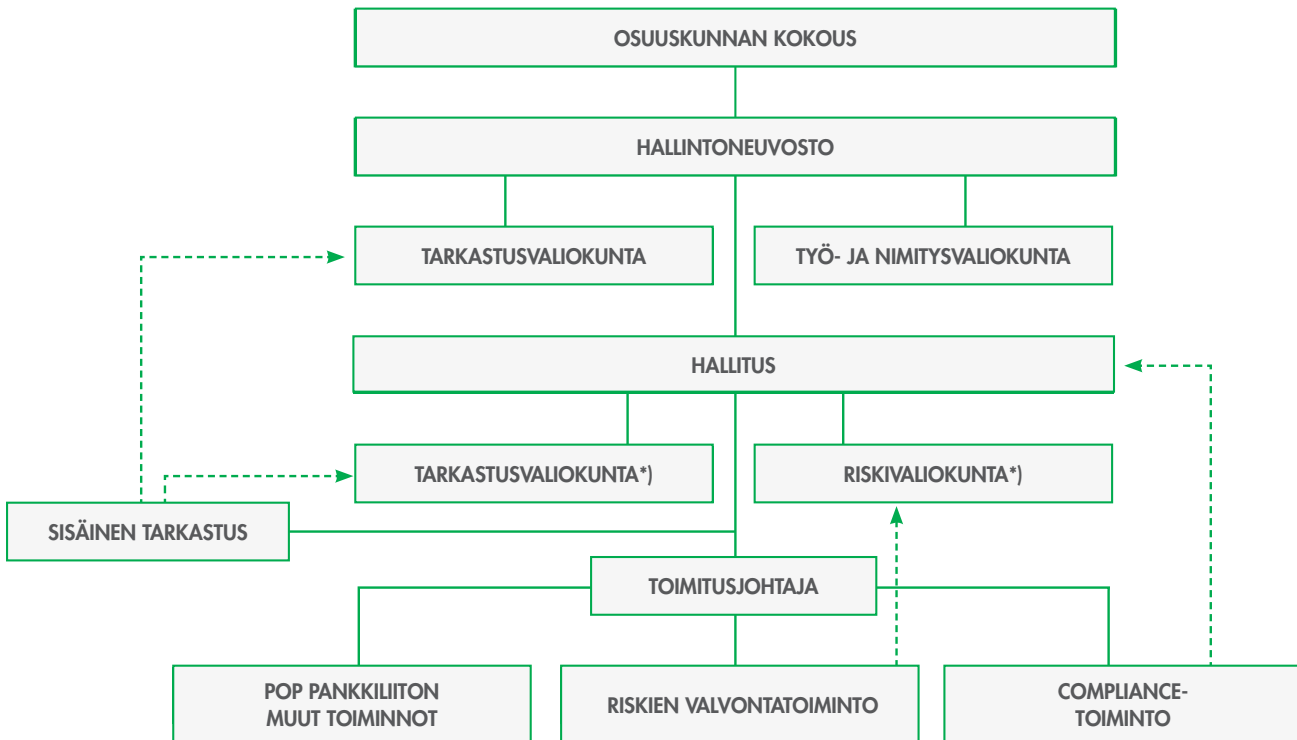
Hallintoneuvosto antaa osuuskunnan kokoukselle lausunnon keskusyhteisön hallituksen valmistelemasta yhteenliittymän strategiasta ja vahvistaa vuosittain POP Pankkien yhteenliittymän vakavaraisuuden hallinnan periaatteet.

Hallintoneuvosto vahvistaa yhteenliittymän yleiset toimintaperiaatteet ja pankkikohtaisen ohjauksen periaatteet, jossa määritellään periaatteet jäsenluottolaitosten luokitteluksi eri riskiluokkiin, ohjaukskeinot eri riskiluokissa sekä valvontamittarit. Lisäksi hallintoneuvosto vahvistaa muut ohjauksen yleiset periaatteet sekä sisäisen tarkastuksen toimintaperiaatteet ja valitsee keskuudestaan hallintoneuvoston tarkastusvaliokunnan. Hallintoneuvosto vahvistaa myös keskusyhteisön ja sen konsernin toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet.

2.2 Hallitus

Keskusyhteisön hallitus vahvistaa strategian ja liiketoimintasuunnitelmien perusteella yhteenliittymän riskinotto- ja riskinottohalukkuuden sekä hyväksyy suunnitelman riskinotto- tasoon suhteutetun vakavaraisuuden ylläpitämisestä. Hallitus asettaa tavoitetaso, jolla vakavaraisuus halutaan pitää sekä vahvistaa riskiprofiilin edellyttämän pääomatason ja -rakenteen. Hallituksen tehtävä on myös vastata ennakoivasta pääomasuunnittelusta sekä vakavaraisuuden hallinnan ja ennakoivan pääomasuunnittelun soveltamisesta osaksi luotettavaa hallintoa ja muuta ohjausta. Hallitus arvioi vakavaraisuuden hallinnan tarkoituksenmukaisuutta, kattavuutta ja luotettavuutta.

Hallitus vastaa riskienhallintajärjestelmän riittävydestä yhteenliittymätasolla. Hallituksen tehtävänä on ohjata yhteenliittymän toimintaa ja antaa siihen kuuluville jäsenluottolaitoksille Yhteenliittymälain 17 §:n mukaisia sitovia ohjeita niiden maksuvalmiuden ja vakavaraisuuden turvaamiseksi niiden riskien hallinnasta, luotettavasta hallinnosta ja sisäisestä valvonnasta. Hallitus valvoo, että yhteenliittymään kuuluvat yritykset toimivat lakien, asetusten, viranomaisten antamien määräysten ja ohjeiden, sääntöjensä sekä yhteenliittymän sitovien ohjeiden mukaisesti. Lisäksi hallituksen tehtävänä on valvoa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimivuutta ja riittävyttä, hyväksyä riskienhallinnan periaatteet ja ohjeet sekä riskilajikohtaiset strategiat.

*) Keskusyhteisön hallitus on vahvistanut riskivaliokunnan ja tarkastusvaliokunnan jäsenet tammikuussa 2016.

Hallituksen alaisuudessa toimii riskivaliokunta, jonka tehtävänä on hallituksen vastuulle kuuluvien riskienhallintaa koskevien tehtävien seuranta ja valmistelu. Riskivaliokunnan jäsenet on nimitetty tammikuussa 2016. Riskivaliokunnan tehtävänä on muun muassa hallituksen avustaminen yhteenliittymän riskistrategiaa ja riskinotto-kykyä koskevissa asioissa, riskilajikohtaisten strategioiden valmistelussa sekä, jäsenluottolaitosten riskienhallinnan ja vakavaraisuuden valvomisessa ja koordinoimisessa. Lisäksi valiokunta seuraa vakavaraisuuden hallintasuunnitelman laadintaa ja käytännön toteutusta.

Hallituksen alaisuudessa toimii tarkastusvaliokunta, jonka tehtävänä on hallituksen vastuulle kuuluvien sisäistä tarkastusta koskevien tehtävien seuranta ja valmistelu. Tarkastusvaliokunnan jäsenet on nimitetty tammikuussa 2016. Tarkastusvaliokunnan tehtävänä on muun muassa arvioida sisäisen tarkastuksen toimittamat raportit ja esittää ne hallitukselle, seurata ja valvoa yhteenliittymän lakisäätelistä tilintarkastusta sekä valvoa lakien, määräysten ja säännösten noudattamista.

2.3 Toimiva johto

Keskusyhteisön toimiva johto vastaa vakavaraisuuden hallinnan sekä riskienhallinnan käytännön toteutuksesta, jatkuvasta seurannasta ja valvonnasta sekä raportoinnista yhteenliittymän hallitukselle. Toimiva johto myös huolehtii siitä, että vakavaraisuuden hallintaan liittyvät vastuut, valtuudet, prosessit ja raportointisuhteet on selkeästi määritetty ja riittävästi kuvattu ja että työntekijät tuntevat työtehtäviensä edellyttämässä laajuudessa vakavaraisuuden hallinnan kokonaisuuden, siihen liittyvät prosessit ja menetelmät.

2.4 Riskien valvontatoiminto

Keskusyhteisön riippumattoman riskien valvontatoiminnon tehtävänä on valvoa jäsenluottolaitosten riskejä ja vakavaraisuutta. Sen tehtävänä on muodostaa kokonaisvaltainen näkemys yhteenliittymän ja jäsenluottolaitosten liiketoiminnan sisältämistä riskeistä, kehittää riskienhallinnan menetelmiä ja toimintatapoja riskien tunnistamiseen, mittaamiseen ja valvontaan sekä koordinoida ja kehittää vakavaraisuuden hallintaprosessia, riskienvalvontaa ja raportointia.

Riskien valvontatoiminto valmistelee ohjeita keskusyhteisön hallituksen päätettäväksi. Se myös tukee, neuvoa ja kouluttaa jäsenluottolaitoksia riskienhallinnan ja vakavaraisuuden hallinnan järjestämisessä ja kehittämisessä. Riskien valvontatoiminto seuraa jäsenluottolaitosten riskipositioiden kehittymistä ja antaa palautetta jäsenluottolaitoksille näistä sekä oman pääoman riittävyydestä suhteessa riskipositioihin. Valvontatoiminnon tehtävänä on myös varmistaa, että riskienmittausmenetelmät ovat asianmukaisia, riittävän tarkkoja ja luotettavia, sekä valvoa, että hallituksen hyväksymiä riskienhallinnan ohjeita ja riskistrategioita noudatetaan.

Riskien valvontatoiminto antaa hallitukselle säännöllisesti yhteenvetona riskien valvontatoiminnon toiminnasta ja sen

tekemistä havainnoista sekä riskitilanteesta. Yhteenliittymän keskusyhteisön riskien valvontatoiminnon toiminnasta vastaa riskienhallintajohtaja. Riskien valvontatoiminto varmistaa, että kaikkien jäsenluottolaitosten liiketoiminnassaan ottamien merkittävien riskien yhteisvaikutus tulokseen ja omiin varoihin raportoidaan hallitukselle omien varojen riittävyyden arvioinnin yhteydessä.

2.5 Compliance-toiminto

Compliance-toiminto valvoo, että yhteenliittymä ja jäsenluottolaitokset noudattavat toimintaansa säänteleviä lakeja ja määräyksiä sekä sisäisiä menettelytapaohjeita. Compliance-toiminnon tehtävänä on myös pitää keskusyhteisön ylin ja toimiva johto tietoisina olennaisissa säännöksissä tapahtuvista merkittävistä muutoksista ja niiden vaikutuksista ja valmistella toimintaohjeita säännösten soveltamisesta hallituksen hyväksyttäväksi. Compliance-toiminto varmistaa, että yhteenliittymän vakavaraisuudenhallinnan periaatteet ovat linjassa soveltuvien lakien, asetusten ja toimintaohjeiden kanssa. Compliance-toiminto raportoi keskusyhteisön hallitukselle säännösten noudattamattomuuteen liittyvistä havainnoista.

2.6 Sisäinen tarkastus

Sisäinen tarkastus on riippumaton ja objektiivista arviointi- ja varmistustoimintaa. Toiminnan tavoitteena on tukea keskusyhteisön hallintoneuvostoa, hallitusta ja toimivaa johtoa tavoitteiden saavuttamisessa tarjoamalla järjestelmällisen lähestymistavan organisaation valvonta-, johtamis- ja hallintoprosessien sekä riskienhallinnan tehokkuuden arviointiin ja kehittämiseen.

Yhteenliittymän keskusyhteisön sisäisen tarkastuksen yksikkö vastaa sisäisen tarkastuksen järjestämisestä keskusyhteisössä ja jäsenluottolaitoksissa sekä ohjaa sisäisen tarkastuksen järjestämistä muissa yhteenliittymään kuuluvissa yrityksissä. Sisäisten tarkastuksen yksikön toiminnasta vastaa tarkastusjohtaja. Sisäinen tarkastus toimii toiminnallisesti keskusyhteisön hallituksen ja tarkastusvaliokunnan sekä hallinnollisesti toimitusjohtajan alaisuudessa. Keskusyhteisön hallintoneuvosto vahvistaa sisäisen tarkastuksen toimintaperiaatteet.

Sisäinen tarkastus arvioi yhteenliittymän vakavaraisuuden hallinnan prosessin kattavuutta ja luotettavuutta sekä valvontamenettelyiden riittävyyttä ja tehokkuutta. Sisäinen tarkastus raportoi vähintään vuosittain keskusyhteisön hallitukselle, hallituksen tarkastusvaliokunnalle sekä hallintoneuvoston tarkastusvaliokunnalle keskeiset tarkastushavaintonsa ja antamansa suositukset, jotka liittyvät vakavaraisuuden hallinnan prosessiin. Tarkastuksessa esiin tulleet merkittävät poikkeamat vakavaraisuuden hallinnan prosessin osalta raportoidaan välittömästi keskusyhteisön hallituksen ja hallintoneuvoston tarkastusvaliokunnalle.

2.7 Jäsenluottolaitokset

Yhteenliittymän jäsenluottolaitoksina olevat POP Pankit ja Bonum Pankki Oy noudattavat toiminnassaan keskusyhteisön määrittelemiä riskien- ja vakavaraisuuden hallinnan periaatteita.

Keskusluottolaitosta lukuun ottamatta yhteenliittymän jäsenluottolaitokset toimivat strategiansa mukaisesti vähittäispankki-toiminnassa. Toimimalla vain tällä liiketoiminta-alueella jäsenluottolaitokset kykenevät pitämään toimintaansa sisältävät riskit hallittavina ja toiminnan laatuun nähden pieninä.

POP Pankeissa ylimpänä hallintoelimenä toimii osuuskunnan kokous tai edustajisto, joka valitsee hallintoneuvoston jäsenet. Hallintoneuvosto valitsee hallituksen jäsenet. Bonum Pankki Oy:ssä yhtiökokous valitsee hallituksen jäsenet.

Jäsenluottolaitoksen hallitus vahvistaa sisäistä valvontaa sekä riskien- ja vakavaraisuuden hallintaa koskevat periaatteet sekä valvoo niiden toteuttamista. Bonum Pankki Oy:n osalta tehtävät hoitaa hallitus. Hallintoneuvosto valitsee keskuudestaan tarkastustoimikunnan, joka avustaa hallintoneuvostoa sen valvontavollisuuden toteuttamisessa.

Jäsenluottolaitoksen hallitus vahvistaa muun muassa sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa koskevat sisäiset ohjeet, liiketoiminnan tavoitteet, eri riskilajeja koskevat riskilimiitit ja pääomasuunnitelman sekä vakavaraisuuden hallintasuunnitelman. Lisäksi hallitus vastaa riskienhallinnan riittävästä ja valvoo pankin liiketoimintaa, riskiasemaa ja riskinkantokyvyn riittävyyttä. Vakavaraisuuden hallintaprosessissaan jäsenluottolaitos

laatii mm. tulos-, kasvu- ja vakavaraisuusennusteet. Ennusteiden perusteella jäsenluottolaitos kartoittaa tarvittavat toimenpiteet, joilla liiketoimintastrategian mukainen vakavaraisuustaso kyetään saavuttamaan.

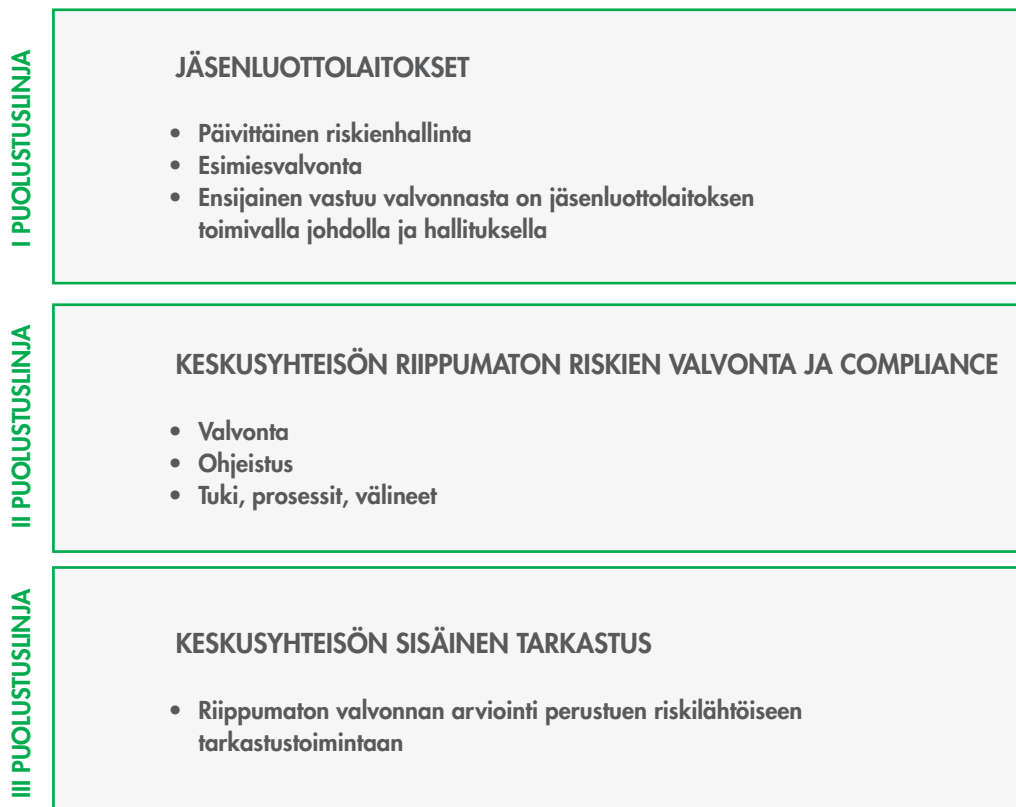
Jäsenluottolaitoksen toimiva johto vastaa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toteutuksesta ja raportoi hallitukselle säännöllisesti jäsenluottolaitoksen liiketoiminnasta, riskinkantokyvystä ja riskitilanteesta.

Keskusyhteisön riippumaton riskien valvontatoiminto ja compliance-toiminto ohjaavat yhteenliittymän riskien valvontaa. Tämän lisäksi suurimmissa jäsenluottolaitoksissa on oma riskien valvonnasta ja compliance-toiminnasta vastaava riippumaton henkilö, joka vastaa keskusyhteisön ohjeistaman riskien valvonnan ja compliancen toteutuksesta jäsenluottolaitoksessa. Muissa jäsenluottolaitoksissa on toiminnosta vastaava yhteyshenkilö.

Riskienhallinnan tehtäviä ja vastuunjakoja varten on määritelty ensisijainen vastuu, valvontavastuu ja arviointivastuu. Ensisijainen vastuu sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan käytännön toimenpiteiden toteuttamisesta on liiketoiminnasta vastaavalla jäsenluottolaitoksella, joka vastaa myös siitä, että riskienhallinnan ohjeita ja menettelytapoja noudatetaan.

Keskusyhteisön riskien valvontatoiminto ja compliance-toiminto valvovat riskienhallinnan toteuttamista yhteenliittymässä. Keskusyhteisön yhteydessä toimiva sisäinen tarkastus toteuttaa riippumatonta arviointi- ja varmistustoimintaa valvontamenettelyjen riittävyyden ja tehokkuuden varmistamiseksi.

Riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan organisointi

3. VAKAVARAISUUDEN HALLINTA

Yhteenliittymässä on käytössä vakavaraisuuden hallintaprosessi, jonka tavoitteena on yhteenliittymän ja sen jäsenluottolaitosten riskinkantokyvyn turvaaminen suhteessa toiminnan kaikkiin olennaisiin riskeihin. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi jäsenluottolaitokset tunnistavat ja arvioivat toimintaansa liittyvät riskit kattavasti ja mitoittavat riskinkantokykynsä vastaamaan riskiensä yhteismäärää. Vakavaraisuutensa turvaamiseksi jäsenluottolaitokset asettavat riskiperusteiset pääomatavoitteet ja laativat pääomasuunnitelman tavoitteiden saavuttamiseksi. Vakavaraisuuden hallintaprosessin tavoitteena on myös ylläpitää ja kehittää laadukasta riskienhallintaa.

Yhteenliittymän vakavaraisuuden hallintaprosessissa sekä likviditeetin riittävyyden arviointiprosessissa määritellään yhteenliittymän riskinkantokyky ja riskinottohalukkuus suhteessa liiketoiminnan tavoitteisiin. Vakavaraisuuden hallinnan ja likviditeetin riittävyyden arvioinnin tavoitteena on riittävillä pääoma- ja likviditeettivaroilla turvata sekä jäsenluottolaitosten että yhteenliittymän riskinkantokyky.

Vuoden 2015 alussa otettiin 8 prosentin vähimmäisvakavaraisuusvaatimuksen lisäksi käyttöön kiinteä lisöpääomavaatimus 2,5 prosenttia sekä muuttuva lisöpääomavaatimus, jonka viranomaiset voivat tarvittaessa asettaa 0 - 2,5 prosentin tasolle. Finanssivalvonta ei ole toistaiseksi asettanut muuttuvaa lisöpääomavaatimusta kotimaisille vastuille, joista yhteenliittymän jäsenluottolaitosten luotto- ja vastapuoliriski lähes kokonaan muodostuu.

POP Pankkien yhteenliittymä julkistaa vakavaraisuuslaskennan kannalta olennaiset tiedot vuosittain osana toimintakertomustaan ja tilinpäätöksen liitetietoja. Puolivuosittain tehtävässä osavuosikatsauksessa julkistetaan keskeiset vakavaraisuustiedot.

3.1 Pääomasuunnitelma

Pääomasuunnittelu on osa POP Pankkiliito osk:n hallituksen ja toimivan johdon vakavaraisuuden hallinnan prosessia ja liiketoiminnan strategiaprosessia, jolla varmistetaan että yhteenliittymän kasvu-, kannattavuus ja riskinkantokyvyn tavoitteet ovat tarkoituksenmukaisia ja keskenään johdonmukaisia.

Pääomasuunnitelman tarkoituksena on varmistaa POP Pankkien yhteenliittymän vakavaraisuuden turvaaminen poikkeuksellisissakin olosuhteissa määrittelemällä ennakolta yhteenliittymän käytettävissä olevat pääomanhallinnan menetelmät ja niiden toteuttamisen periaatteet sekä tarvittaessa toteuttaa ne ennakolta sovittujen periaatteiden mukaisesti. Pääomasuunnitelma päivitetään vähintään vuosittain. Pääomasuunnitelma kattaa kuluvan vuoden lisäksi ainakin kaksi seuraavaa vuotta.

Pääomasuunnitelman tehtävä on myös määrittellä, mikä on yhteenliittymän tehokkaan pääoman käytön kannalta tarkoituksenmukainen pääomarakenne. Tähän vaikuttaa muun muassa sääntelystä tulevat rajoitteet siitä, mitä pääoman eriä

hyväksytään vakavaraisuuteen tai mihin riskeihin kyseessä olevan pääoman eriä voidaan käyttää.

Jokainen POP Pankkien yhteenliittymään kuuluva jäsenluottolaitos ja yhteisö vastaa ensisijaisesti itse vakavaraisuudestaan ja asettaa vakavaraisuudelleen tavoitetasot ja reagoitirajat yhteenliittymän keskusyhteisön ohjeistuksen mukaan. Toissijaisesti POP Pankkien yhteenliittymän keskusyhteisö vastaa yhteenliittymän vakavaraisuudesta voimassaolevien säädösten ja määräysten mukaisesti.

3.2 Pääomavarausten arviointi

Yhteenliittymässä käytetään pääomavarausten arviointiin skenaarioanalyyskejä sekä stressitestejä. Stressitestejä käytetään sen arvioimiseksi, miten erilaiset poikkeukselliset vakavat, mutta kuitenkin mahdolliset tilanteet voivat vaikuttaa yhteenliittymän tai sen jäsenluottolaitoksen maksuvalmiuteen, kannattavuuteen tai vakavaraisuuteen. Stressitekijöillä arvioidaan sekä yksittäisten riskitekijöiden vaikutusta että useiden muuttujien samanaikaisten muutosten vaikutuksia.

Herkkyysanalyyskejä käytetään osana riskilajikohtaista analyysia. Herkkyysanalyysit auttavat ymmärtämään käytettyjen oletusten vaikutusta riskimittareiden arvoihin.

Skenaarioanalyyskejä käytetään osana kokonaisriskien arviointia. Skenaarioanalyysseissä luodaan riskiskenaarioita, joiden avulla arvioidaan pääomien riittävyyttä erilaisissa toimintaympäristön muutoksissa useiden riskialueiden rasittaessa pääoman tarvetta yhtäaikaisesti.

3.3 Pilari I vakavaraisuussuhde

POP Pankkien yhteenliittymän merkittävimmät Pilari I pääomavaateet muodostuvat kiinteistövaruudellisista saamisista ja vähittäisaamisista. Yhteenliittymässä sovelletaan vakavaraisuuslaskennassa luottoriskin pääomavaateen laskentaan standardimenetelmää ja operatiivisen riskin pääomavaateen laskentaan perusmenetelmää. Yhteenliittymän jäsenluottolaitoksilla ei ole kaupankäyntitoimintaa, joten markkinariskin pääomavaade lasketaan ainoastaan valuuttaposiitille. Luottoriskin standardimenetelmässä vastuut jaetaan vastuuryhmiin ja vähittäisaamisten ryhmässä on määritelty luotonannon hajautukselle vaadittavat vähimmäisrajat.

POP Pankkien yhteenliittymän omat varat muodostuvat jäsenosuuksista, lisäosuuksista, POP Osuuksista, kertyneistä voittovaroista sekä rahastoista, joista vähennetään EU:n vakavaraisuusasetus N:o 575/2013 (jäljempänä EU:n Vakavaraisuusasetus) mukaiset vähennyserät. POP Pankkien yhteenliittymä ei lue tilikauden voittoa omiin varoihin.

EU:n Vakavaraisuusasetus ei tunnista jäsenluottolaitosten aiemmin käyttämiä lisäosuuksia pääomainstrumentiksi. Lisäosuus ei ole uuden sääntelyn mukaan enää jäsenluottolaitosten omien varojen erä. EU:n Vakavaraisuusasetusta sovelletaan 1.1.2014

alkaen, mutta lisäosuuksia koskevien siirtymäsäännösten osalta soveltaminen muuttuu asteittain. Osa yhteenliittymän jäsenluottolaitoksista on vuonna 2015 alkanut laskea liikkeelle uutta, omiin varoihin laskettavaa pääomainstrumenttia POP Osuuksia. POP Osuuksia on vuonna 2015 laskettu liikkeelle yhteensä 17 904 tuhatta euroa.

Vakavaraisuuslaskennan pääerät

(1 000 euroa)	2015
Omat varat	
Ydinpääoma ennen vähennyksiä	461 632
Vähennykset ydinpääomasta	-6 089
Ydinpääoma (CET1) yhteensä	455 542
Ensisijainen lisäpääoma ennen vähennyksiä	10 545
Vähennykset ensisijaisesta lisäpääomasta	0
Ensisijainen lisäpääoma (AT1)	10 545
Ensisijainen pääoma (T1 = CET1 + AT1)	466 087
Toissijainen pääoma ennen vähennyksiä	3 164
Vähennykset toissijaisesta pääomasta	0
Toissijainen pääoma (T2) yhteensä	3 164
Omat varat yhteensä (TC = T1 + T2)	469 251
Omien varojen vaade yhteensä	180 228
josta luottoriskin osuus	163 067
josta vastuun arvonokaisuriski (CVA)	288
josta markkinariskin osuus (valuuttakurssiriski)	1 991
josta operatiivisen riskin osuus	14 882
Luottolaitoslain mukainen kiinteä lisäpääomapuskuri (2,5%)	56 321
Ydinpääoma (CET1) suhteessa riskipainotettuihin eriin (%)	20,2 %
Ensisijainen pääoma (T1) suhteessa riskipainotettuihin eriin (%)	20,7 %
Omat varat yhteensä (TC) suhteessa riskipainotettuihin eriin (%)	20,8 %
Vähimmäisomavaraisuusaste	
Ensisijainen pääoma (T1)	466 087
Vastuut yhteensä	4 283 948
Vähimmäisomavaraisuusaste, %	10,9 %

Pilari III -liitetiedoissa on esitetty EU:n vakavaraisuusasetuksen mukaiset tiedot POP Pankkien yhteenliittymän vakavaraisuudesta.

4. PANKKITOIMINNAN RISKIT

4.1 Luottoriski

Yhteenliittymän merkittävin riski on luotto- ja vastapuoliriski, jonka Pilari I pääomavaraukset ovat noin 90,5 prosenttia kaikista Pilari I pääomavarauksista. Luottoriskillä tarkoitetaan sitä, että vastapuoli ei täytä sopimuksen mukaisia velvoitteitaan. Luottoriskin merkittävin lähde on luotot, mutta luottoriskiä voi syntyä myös muunlaisista saamisista, kuten joukkovelkakirjalainoista, lyhytaikaisista saamistodistuksista sekä erilaisista taseen ulkopuolisista sitoumuksista, kuten käyttämättömistä luottojärjestelyistä ja -limiiteistä sekä takauksista. POP Pankkien yhteenliittymä altistuu taseeseen merkittyjen luottojen sekä POP Pankkien välittämien Aktia Hypoteekkipankki Oyj:n luottojen kautta kokonaisuudessaan 3 215 680 tuhannen euron luottoriskille.

4.1.1 Luottoriskin hallinta

Luottoriskin hallinnan tavoitteena on rajoittaa luotonannosta syntyvän luottoriskin tulos- ja tasevaikutus hyväksyttävälle tasolle.

Keskusyhteisön hallitus ohjaa jäsenluottolaitosten luottoriskin hallintaa, siinä käytettäviä menetelmiä sekä luottoriskin valvontaa ja raportointia. Keskusyhteisön hallitus vahvistaa luottoriskistrategian, jossa määritellään tavoiteriskitaso, riskinoton linjauksia, asiakasvalintaa sekä vakuuksia koskevat periaatteet. Luottoriskistrategiaa täydentävät keskusyhteisön hallituksen antamat luottoriskin hallinnan toimintaohjeet, jotka luovat pohjan luottoriskin hallinnalle jäsenluottolaitoksissa. Luottoriskistrategian valmistelusta ja ylläpidosta vastaa keskusyhteisön riskien valvontatoiminto. Luottoriskistrategia päivitetään vähintään vuosittain tai aina yhteenliittymän toimintaympäristön, liiketoimintamallin, sääntelyn tai viranomaisvaateiden olennaisesti muuttuessa.

Jäsenluottolaitosten hallitukset vahvistavat luottoriskistrategiansa keskusyhteisön hallituksen luottoriskistrategian mukaisesti. Strategia yhdessä luottoriskin hallinnan ohjeiden kanssa määrittelee enimmäismäärät riskikeskittymille ja ohjaa luotonannon suuntaamista asiakassektoreittain, toimialoittain ja luottokelpoisuusluokittain.

Luottopäätökset perustuvat asiakkaan luottokelpoisuuteen ja maksukykyyn sekä muiden luoton myöntämiskriteereiden, kuten vakuusvaatimusten täyttymiseen. Pääsääntönä on vähintään kahden päätöksentekijän periaate. Luottopäätökset tehdään kunkin jäsenluottolaitoksen hallituksen vahvistamien päätösvaltuuksien puitteissa. Jäsenluottolaitos myöntää luottoja ja takauksia ensisijaisesti omalla toimialueellaan. Tällä varmistetaan paikallinen, riittävän perusteellinen asiakastuntemus.

Sitoumusten takaisinmaksun varmistamiseksi vastuulla tulee pääsääntöisesti olla turvaavat vakuudet. Vakuudet arvostetaan varovaisesti käypään arvoon ja arvojen kehitystä seurataan säännöllisesti sekä tilastoja että hyvää toimialuetuntemusta hyödyntäen. Vakuuksien arvostamisessa käytettävät vakuusarvokertoimet ja arviointi tullaan yhtenäistämään yhteenliittymässä.

Luottoriskin seuranta perustuu järjestämättömien saamisten ja maksuviivästymien jatkuvaan seurantaan sekä luottosalkun laadun seurantaan. Ennakoitavissa oleviin ongelmiin luoton hoidossa reagoidaan mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. Jäsenluottolaitosten hallituksille raportoidaan säännöllisesti asiakasvastoista ja järjestämättömistä saamisista. Raportointi sisältää mm. luottoriskin määrän ja kehityksen asiakaskokonaisuuksittain, toimialoittain ja luottokelpoisuusluokittain. Riskien valvontatoiminto raportoi keskusyhteisön hallitukselle luottoriskien kehityksestä, riskipositiosta ja järjestämättömistä saamisista neljännesvuosittain.

Kokonaisvastuuarvot vastuuryhmittäin suojaavien vakuuksien mukaan jaettuna

Luotto- ja vastapuoliriski

2015					
Vastuuryhmä (1 000 euroa)	Kokonaisvastuut	Rahoitusvakuudet	Reaali- vakuudet	Takaukset	Muut
Saamiset yrityksiltä	675 888	5 132	-	26 336	231
Vähittäisaamiset	686 742	8 962	-	92 702	1 023
Kiinteistövakuudelliset saamiset	1 994 040	-	1 991 922	-	-
Maksukyvyttömyystilassa olevat vastuut	34 298	113	17 892	489	77
Muut vastuuryhmät yhteensä	909 619	-	-	-	-
Yhteensä	4 300 587	14 207	2 009 814	119 527	1 330

4.1.2 Luotot asiakasryhmittäin

Yhteenliittymässä keskeisiä asiakasryhmiä ovat henkilöasiakkaat, maatalousyrittäjät sekä pienyritykset. Yhteenliittymän varainhankinnasta pääosa on myönnetty luottoina jäsenluottolaitosten asiakkaille. Yhteenliittymän luottokanta oli vuoden 2015 lopussa 3 029 032 tuhatta euroa. Lisäksi POP Pankit ovat välittäneet pääasiassa henkilöasiakkaille Aktia Hypoteekkipankki Oyj:n lainoja 203 105 tuhatta euroa.

Luotot asiakasryhmittäin

Asiakasryhmä (1 000 euroa)	31.12.2015
Henkilöasiakkaat	1 941 187
Maatalousasiakkaat	578 943
Yritysiasiakkaat	508 902
Yhteensä	3 029 032

Luotonanto henkilöasiakkaille tapahtuu pääasiassa turvaavaa asuntovakuutta vastaan. Tarvittaessa käytetään lisäksi muita vakuuksia. Valtaosa, 63,0 prosenttia, yhteenliittymän luotoista on myönnetty asuntovakuutta vastaan. Henkilöasiakkaiden luotot myönnetään POP Pankkien taseista ja Visa-kortteihin liittyvät luotot keskusluottolaitoksen taseesta.

Henkilöasiakkaiden luotonanto perustuu ensisijaisesti asiakkaan riittävään luotonhoitokykyyn. Henkilöasiakkaan luottokelpoisuuden arviointi rakentuu POP Pankin hyvään asiakastuntemukseen, asiakkaan työ- ja tulotietoihin, maksukyky- ja varalaskentaan sekä tilastomatemaattiseen käyttäytymis- tai hakemuspisteytysmalliin. Asiakkaat, joilla on luottovastuita, luokitellaan käyttäytymispisteytysmallilla maksukäyttäytymisen pohjalta. Ne asiakkaat, joilla ei ole luottovastuita, mutta jotka ovat hakemassa lainaa, luokitellaan hakemuspisteytyksellä.

Yritysluottokannan toimialajakauma 31.12.2015

(1 000 euroa)	Tasearvo	%-Osuus
Kiinteistöalan toiminta	120 355	23,6 %
Rakentaminen	81 683	16,1 %
Teollisuus	70 050	13,8 %
Tukku- ja vähittäiskauppa	64 207	12,6 %
Kuljetus ja varastointi	40 739	8,0 %
Muut toimialat	131 868	25,9 %
Yhteensä	508 902	100,0 %

Luokittelun tarkoituksena on ryhmitellä asiakkaat riskin mukaisesti. Jäsenluottolaitosten yritysluotonannon pääasiallisina kohderyhminä ovat jäsenluottolaitoksen toimialueella toimivat mikroyritykset ja pienet yritykset, elinkeinonharjoittajat sekä maa- ja metsätalousasiakkaat. Yritysiasiakkaiden luotonannossa luotonmyöntämisen perusteena ovat asiakkaan taloudellinen tilanne, velanhoitokyky, tilinpäätösanalyysi, tarjottujen vakuuksien kattavuus sekä asiakkaan luottoluokitus.

4.1.3. Luotonannon keskittymäriski

Luotonannon keskittymäriskiä syntyy luotonannosta, kun luottovastapuolet ovat taloudellisesti riippuvaisia toisistaan tai toimivat samankaltaisessa taloudellisessa ympäristössä, jolloin yksittäiset tapahtumat voivat vaikuttaa merkittävään joukkoon luottovastapuolia samanaikaisesti. Vastaavaa keskittymäriskiä voi syntyä myös luottojen vakuuksien ollessa samankaltaisia. Keskittymäriskiä voi syntyä myös, jos luotonantoa ei hajauteta eripituisiin maturiteetteihin viitekoron ja luottomäärien osalta.

Yhteenliittymän tai yksittäisen jäsenluottolaitoksen yhdelle asiakkaalle tai asiakaskokonaisuudelle myöntämien luottojen kokonaismäärä ei saa ylittää EU:n Vakavaraisuusasetuksessa, muissa säädöksissä tai Finanssivalvonnan tai muun valvontaviranomaisen antamissa määräyksissä ja ohjeissa vahvistettuja enimmäismääriä. Yhteenliittymätasolla on määritelty euromääräinen raja, jonka ylittävät asiakaskokonaisuudet yhteenliittymässä edellyttävät keskusyhteisön lupaa lisärahoituksen myöntämiselle.

Yhteenliittymällä ei ole asiakaskokonaisuuksia, joiden vastuut ylittävät EU:n vakavaraisuusasetuksen artiklan 392 mukaisen suuren asiakasriskin rajan, joka on 10 prosenttia yhteenliittymän omista varoista.

4.1.4 Eräntyneet saamiset

Eräntyneet saamiset ovat luottoja, joita ei ole lyhennetty lainan lyhennysohjelman mukaisesti, vaan pääoman tai koron suoritukset ovat jäljessä lyhennysohjelmassa sovitusta ajankohdista. Jäsenluottolaitosten yli 90 päivää eräntyneenä olleet saamiset olivat 31.12.2015 yhteensä 0,76 prosenttia luottokannasta. Jäsenluottolaitosten 30-90 päivää eräntyneet saamiset olivat vuoden 2015 lopussa 1,53 prosenttia luottokannasta.

4.1.5 Lainojen ja muiden saamisten arvonalentumiset

Lainojen ja muiden saamisten arvonalentumista arvioidaan saamiskohtaisesti, mikäli asiakkaan vastuuden määrä on merkittävä. Muilta osin saamisten arvonalentumiset arvioidaan ryhmäkohtaisesti samankaltaisten saamisten muodostamissa ryhmissä.

Saamiskohtaisia arvonalentumistarpeita arvioidaan objektiivisen näytön perusteella, joka perustuu muun muassa asiakkaan maksukyvyttömyyden ja vakuuden riittävyyden arviointiin. Kun on ilmennyt objektiivista näyttöä siitä, että luoton pääomasta tai koroista ei mahdollisesti tulla saamaan täyttä suoritusta eikä luoton vakuus riitä kattamaan sen määrää, määritetään arvonalentumistappion määrä saamisen kirjanpitoarvon ja arvioitujen, saamisesta kerrytettävissä olevien tulevien rahavirtojen nykyarvon erotuksena ottaen huomioon vakuuden käypä arvo. Arvonalentumista kirjattaes-

sa vakuus arvostetaan määrään, joka siitä todennäköisesti odotetaan saatavan realisointihetkellä realisointikustannusten jälkeen. Mikäli myöhemmin ilmenee, että arvonalentumistappion määrä on arvioitua pienempi, arvonalentumistappiota peruutetaan vastaavasti.

Saamisryhmäkohtaiset arvonalentumiset tehdään siten, että saamisryhmät muodostetaan samankaltaisten luottoriskiominaisuuksien perusteella, jotta kyettäisiin arvioimaan ryhmäkohtaisten arvonalentumisten tarvetta niistä saamisista, joista ei ole vielä tunnistettu yksittäiseen saamiseen kohdistuvaa arvonalentumisperustetta. Saamisryhmäkohtaisina arvonalentumisina kirjataan sellaiset arvonalentumistappiot, joiden arvioidaan tapahtuneen, mutta joita ei voida kohdistaa yksittäiselle saamiselle. Saamisryhmäkohtaisen arvonalentumisen määrittämisessä huomioidaan luottoriskiominaisuuksiaan vastaavien saamisryhmien aikaisempi tappiokehitys. Arvonalentumisten kirjaamisperiaatteet on kuvattu tarkemmin liitteessä 2 Tilinpäätöksen laadintaperiaatteet.

Lainat ja muut saamiset poistetaan kirjanpidosta toteutuneena luottotappiona, kun velallisen ja mahdollisesti muiden velasta vastuussa olevien osalta on tavanomainen perintäprosessi suoritettu loppuun eikä lainalle arvioida enää kertyvän suorituksia ja lainan tai saatavan tappion lopullinen määrä on selvillä. POP Pankki -ryhmän jäsenluottolaitosten toteutuneet luottotappiot vuonna 2015 olivat 4 314 tuhatta euroa. Vuoden 2015 lopussa lainoihin ja muihin saamisiin kohdistuvat yhteenlasketut arvonalentumiset olivat yhteensä 16 933 tuhatta euroa. Näistä saamiskohtaisia arvonalentumisia oli

Eräntyneet saamiset 31.12.2015

(1 000 euroa)	Osuus luottokannasta	
Eräntyneet saamiset (30–90 päivää)	46 204	1,53 %
Eräntyneet saamiset (yli 90 päivää)	23 078	0,76 %
Eräntyneet saamiset 90–180 päivää	6 063	0,20 %
Eräntyneet saamiset 180 päivää–1 vuosi	6 017	0,20 %
Eräntyneet saamiset > vuosi	11 057	0,37 %

Arvoltaan alentuneet vastuut asiakasryhmittäin 31.12.2015

(1 000 euroa)	Tasearvo	Ei arvonalentumista (brutto)	Arvoltaan alentuneet (brutto)	Saamiskohtaiset arvonalentumiset	Saamisryhmäkohtaiset arvonalentumiset
Henkilöasiakkaat	1 941 187	1 939 356	7 317	4 383	1 103
Maatalousasiakkaat	578 943	577 339	3 219	1 325	289
Yritysassiakkaat ja muut	508 902	502 691	16 044	8 442	1 391
Saamiset yleisöltä yhteensä	3 029 032	3 019 383	26 580	14 150	2 783

yhteensä 14 150 tuhatta euroa ja saamisryhmäkohtaisia arvonalentumisia yhteensä 2 783 tuhatta euroa. Saamisryhmäkohtaisista arvonalentumisista 1 103 tuhatta euroa kohdistui henkilöasiakkaiden vastuisiin ja 1 391 tuhatta euroa yritysasiakkaiden sekä 289 tuhatta euroa maatalousasiakkaiden vastuisiin. Lainojen ja muiden saamisten arvonalentumiset olivat tilikauden lopussa 0,56 prosenttia koko luottokannasta.

4.2 Markkinariski

Markkinariskillä tarkoitetaan korkojen ja markkinahintojen vaihteluista aiheutuvaa tappion mahdollisuutta. Markkinariskilajit ovat korko-, valuutta-, osake- ja hyödykeriski. Yhteenliittymän pankkitoiminnan merkittävin markkinariski on rahoitustaseen korkoriski. Korkoriskiä syntyy jäsenluottolaitosten rahoitustaseista, jotka koostuvat anto- ja ottolainauksesta, markkinaehtoisesta jälleerahoituksesta sekä sijoitus- ja likviditeettisalkuista. Kaupankäyntitoiminnassa korkojen muutos aiheuttaa markkinariskin toteutumisen arvopapereiden markkina-arvon muutoksena. Osakeriskillä tarkoitetaan mm. julkisesti noteerattavien osakkeiden ja rahasto-osuuksien kurssimuutosten aiheuttamaa tulosvaikutusta.

4.2.1 Markkinariskin hallinta

Markkinariskin hallinnan tehtävänä on tunnistaa ja arvioida liiketoimintaan sisältyvät markkinariskit, rajoittaa ne hyväksyttävälle tasolle ja raportoida niistä säännöllisesti. Keskusyhteisön hallitus vahvistaa markkinariskistrategian ja markkinariskin hallinnan ohjeet, jotka luovat pohjan markkinariskin hallinnalle jäsenluottolaitoksissa.

Jäsenluottolaitosten hallitukset vahvistavat markkinariskistrategiansa sekä markkinariskin hallinnan ohjeet keskusyhteisön hallituksen markkinariskistrategian mukaisesti. Strategia yhdessä markkinariskin hallinnan ohjeen kanssa määrittelee jäsenluottolaitoksen riskinottohalukkuuden markkinariskien osalta sekä enimmäismäärät riskikeskittymille.

Vakavaraisuuden hallintaprosessi on keskeinen rahoitustaseen sisältämön markkinariskin mittaamisen ja seurannan prosessi, jossa tehdään markkinariskille Pilari I ja Pilari II pääomavarausta. Koska yhteenliittymä ei harjoita kaupankäyntitoimintaa, Pilari I pääomavaraus tehdään vain valuuttariskille.

Yhteenliittymässä markkinariskin ottamista on rajoitettu kaupankäynnin, johdannaisten, valuuttariskin ja strukturoitujen tuotteiden osalta. Yhteenliittymän jäsenluottolaitosten liike-

toimintaan ei kuulu kaupankäynti omaan lukuun tai asiakaskaupankäynti, eikä jäsenluottolaitoksilla lähtökohtaisesti ole erillistä kaupankäyntivarastoa. Erityisestä tarpeesta ja yhteenliittymän keskusyhteisön luvalla yksittäisellä jäsenluottolaitoksella voi kuitenkin olla EU:n Vakavaraisuusasetuksen 94 artiklassa määritelty ns. pieni kaupankäyntivarasto.

Osana markkinariskien hallintaa johdannaisten käyttö on rajoitettu ainoastaan suojaustarkoitukseen. Luotonannossa ei oteta lainkaan valuuttariskiä, vaan luotot myönnetään euro-määräisinä. Jäsenluottolaitos voi tehdä sijoituksia strukturoituihin tuotteisiin vain keskusyhteisön riskien valvontatoiminnon luvalla.

4.2.2 Rahoitustaseen korkoriski

Rahoitustaseen korkoriskillä tarkoitetaan korkotason muutosten haitallista vaikutusta yhteenliittymän taseen ja taseen ulkopuolisten erien markkina-arvoon tai korkokatteeseen. Korkoriski aiheutuu saatavien ja velkojen toisistaan poikkeavista korkoperusteista sekä eriaikaisista korontarkistus- ja erääntymisajankohdista.

Korkoriskiä seurataan sekä nykyarvomenetelmällä että tulatoriskimallilla. Nykyarvomenetelmässä mitataan kuinka rahoitusvarojen laskennallinen markkina-arvo muuttuu korkojen muuttuessa. Nykyarvomenetelmässä kunkin tase-erän markkina-arvon odotetaan muodostuvan kyseisen instrumentin luomien rahavirtojen nykyarvona. Tulatoriskimallissa ennustetaan tulevaa korkokatetta markkinakorkojen muuttuessa.

Yhteenliittymässä korkoriskin mittaamiseen käytetään taseanalyysia, jossa mitataan termiinikorkojen muutosten vaikutusta tulevien 1-36 kk:n korkokateen ennusteeseen sekä nykyarvomenetelmällä mittaamalla korkomuutosten vaikutusta taseen nykyarvoon. Korkokate-ennuste lasketaan raportointihetkellä markkinoilta saatavilla termiinikoroilla seuraaville kolmelle vuodelle. Avoimen korkoriskin määrää arvioidaan erilaisten korkoshokkien vaikutuksella korkokatteeseen ja nykyarvoon.

Korkoriskiä hallitaan suunnittelemalla taserakennetta, kuten varojen ja velkojen korkosidonnaisuutta sekä maturiteettia tai käyttämällä suojaavia korkojohdannaisia. Yhteenliittymän jäsenluottolaitoksissa riskinottoa korkoriskin osalta rajataan hallituksen asettamalla korkoriskin riskirajoilla. Korkoriskin hallinnan tavoitteena on vakauttaa yhteenliittymän taseen korkoriski tasolle, jossa yhteenliittymän liiketoiminta on kannattavaa, mutta yhteenliittymän tulos tai vakavaraisuus ei ole uhattuna voimakkaissakaan korkoympäristön muutoksissa.

Rahoitustaseen korkoherkkyyksianalyysi 31.12.2015

(1 000 euroa)	Riskiparametri	Muutos	Vaikutus tulokseen	Vaikutus omaan pääomaan
Korkoriski	Korko	+1%-yksikkö	6 378	-9 769
Korkoriski	Korko	-1%-yksikkö	-2 660	5 564

Korkoriskin tulosvaikutus on laskettu 12 kk korkokateen muutoksesta. Vaikutus omaan pääomaan on laskettu taseen nykyarvomutoksen kautta.

4.2.3 Sijoitus- ja likviditeettisalkku

Jäsenluottolaitosten sijoitustoiminnan pääasiallinen tarkoitus on likviditeettilyijäämän sijoittaminen. Tässä sijoitustoiminnassa muodostuu markkinariskiä. Sijoitus- ja likviditeettisalkun markkinariski muodostuu sijoituskohteen vastapuoliriskistä sekä markkinoiden yleisestä hinta-, korko- ja valuuttariskistä. Osakekursien, korkojen ja valuuttakurssien muutokset vaikuttavat sijoitussalkun omistuksien arvoon ja sitä kautta tuottoon.

Jäsenluottolaitosten tavoitteena arvopaperisijoittamisessa on hankkia tuotto- ja riskisuhteeltaan kilpailukykyinen tuotto sijoitetulle pääomalle. Jäsenluottolaitokset sijoittavat arvopapereihin vain siten, että kurssimuutosten tulosvaikutus ei vaaranna jäsenluottolaitoksen tai koko yhteenliittymän vakavaraisuutta tai kannattavuutta.

Sijoitusten hajauttamisella vähennetään yksittäisistä sijoituksista aiheutuvaa keskittyneisyysriskiä. Sijoitus- ja likviditeettisalkun riskejä hallitaan hajauttamalla sijoitukset ajallisesti, omaisuusluokittain, vastapuolittain, sektoreittain ja maantieteellisesti. Yhteenliittymän jäsenluottolaitosten hallitukset asettavat sijoitus- ja likviditeettisalkun koostumukselle riskirajat omaisuusluokittain, vastapuolittain, sektoreittain tai maturiteetteittain. Yhteenliittymällä ei ole sijoitusvastapuolia, joissa sijoitusten ja muiden saamisten määrä ylittää EU:n vakavaraisuusasetuksen asettaman suuren asiakasriskin rajan, 10 prosenttia yhteenliittymän omista varoista.

Sijoitusriskiä seurataan herkkyysoanalyysillä. Sijoitustoiminnan luottoriskiä hallitaan liikkeeseenlaskija- ja vastapuolilimitein. Keskusyhteisön hallitukselle raportoidaan säännöllisesti sijoitussalkun position kehitys ja suurimmat vastapuolet yhteenliittymätasolla. Sijoitussalkun riskiä arvioidaan suhteessa yhteenliittymän tulokseen ja omiin varoihin.

Sijoitussalkun lisäksi POP Pankeilla on 69 725 tuhatta euroa hankintamenoa arvostettuja myytävissä olevia osakkeita ja osuuksia, jotka ovat pääsääntöisesti POP Pankkien oman pääoman ehtoisia sijoituksia sellaisten yritysten osakkeisiin,

Sijoitus- ja likviditeettisalkku

(1 000 euroa)	2015
Myytävissä olevat rahoitusvarat	
Saamistodistukset	311 983
Rahasto-osuudet	241 235
Korkorahastot	186 201
Muut	55 034
Noteeratut osakkeet	16 546
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat	
Hybridi-instrumentit	3 383
Sijoitus ja likviditeettisalkku yhteensä	573 147

jotka ovat sen toiminnalle välttämättömiä ja joille ei pystytä määrittämään luotettavaa käypää arvoa. Merkittävimmät noteeraamattomat sijoitukset ovat POP Holding Oy:n, POP Pankkiliitto osk:n, Aktia Hypoteekkipankki Oyj:n ja Oy Samlink Ab:n osakkeisiin tai osuuksiin.

Valuutariskillä tarkoitetaan valuuttakurssien muutosten vaikutusta tulokseen tai omaan pääomaan. Yhteenliittymän toimintaan ei liity merkittävää valuuttariskiä. Valuuttariskiä voi syntyä vähäisessä määrin lähinnä sijoitussalkun sijoitusrahoisto-omistuksista sekä keskusluottolaitoksen ulkomaanmaksuihin liittyvistä katekaupoista.

4.3 Likviditeettiriski

Likviditeettiriskillä tarkoitetaan yhteenliittymän ja sen yksittäisen jäsenluottolaitoksen kykyä vastata sitoumuksistaan. Likviditeettiriski voidaan jakaa lyhyen aikavälin maksuvalmiusriskiin ja pitkän aikavälin rakenteelliseen rahoitusriskiin. Maksuvalmiusriskillä tarkoitetaan tilannetta, jossa yhteisö ei suoriudu maksuvelvoitteestaan ilman vaikeuksia. Rakenteellinen rahoitusriski tarkoittaa jälleenrahoitusriskiä, joka muodostuu pitkän antolainauksen ja lyhyen ottolainauksen maturiteettierosta.

Päivänsäisistä maksuvalmiutta valvoo yhteenliittymän keskusluottolaitos Bonum Pankki Oy seuraamalla jäsenluottolaitosten maksuliikennetilien saldoja. Maksuvalmiusriskin mittaamisen keskeinen tunnusluku on EU:n Vakavaraisuusasetuksessa määritelty maksuvalmiusvaatimus (LCR). Luottolaitosten on täytettävä LCR-suhdeluvun 60 prosenttia vähimmäisvaatimus 1.10.2015 alkaen. Vuoden 2016 alusta lähtien vaade on 70 prosenttia, josta LCR-suhdeluvun vaatimus nousee asteittain 100 prosentin tasolle 1.1.2018 mennessä.

Rahoitusriskin mittaamiseksi käytetään anto-ottolainausuhdetta sekä maturiteettiluokittain tehtävää analyysiä, jossa tarkastellaan kunkin maturiteettiluokan saamisten ja velkojen kassavirtojen erotusta. Pysyvän varainhankinnan vaatimuksen tarkoituksena on painottaa pankkien pitkäaikaisen rahoituksen saatavuutta. Pysyvän varainhankinnan tunnusluku NSFR otetaan käyttöön vuonna 2018, jolloin NSFR-tunnusluvun tulee olla yli 100 prosenttia.

Yhteenliittymän keskusyhteisön hallitus asettaa vaadittavan LCR-tunnusluvun tason jäsenluottolaitoksille sekä yhteenliittymän tasolla. Jäsenluottolaitokset seuraavat jatkuvasti omaa maksuvalmiuttaan sekä LCR-tunnuslukuun. Keskusyhteisö seuraa LCR-tunnuslukua yhteenliittymä- sekä jäsenluottolaitostasolla.

Yhteenliittymällä oli 31.12.2015 LCR- kelpoisia likvidejä varoja 434 259 tuhatta euroa, joista 39,8 prosenttia oli käteistä tai keskuspankkisaatavia, 88,5 prosenttia erittäin likvidejä tason 1 varoja, 6,8 prosenttia likvidejä tason 2A varoja ja 4,7 prosenttia tason 2B likvidejä varoja. Yhteenliittymän LCR-tunnusluku 31.12.2015 oli 202 prosenttia.

4.3.1 Likviditeettiriskin hallinta

Yhteenliittymän likviditeettihallinnan lähtökohtana ovat jäsenluottolaitosten keskusyhteisön hallitukselle sekä keskusluottolaitos Bonum Pankki Oy:n toimivalle johdolle kommunikoidut likviditeettitarpeet.

Keskusyhteisön toimiva johto valmistelee yhdessä keskusluottolaitoksen hallituksen kanssa yhteenliittymän likviditeettistrategian ja likviditeetin hallinnan periaatteet, jotka määräytyvät jäsenluottolaitosten likviditeettitarpeen sekä yhteenliittymätason riskinottohalukkuuden perusteella. Keskusyhteisön hallitus hyväksyy likviditeettistrategian ja likviditeetin hallinnan periaatteet. Hallitus hyväksyy myös likviditeettireservin laadulliset tavoitteet, varainhankintasuunnitelman ja likviditeetin jatkuvuussuunnitelman. Riskien valvontatoiminto suunnittelee, kehittää ja testaa likviditeettiriskin hallinnassa käytettäviä menetelmiä. Keskusluottolaitos ja sen toimiva johto avustavat riskien valvontatoimintoa kyseisessä prosessissa. Keskusyhteisön toimiva johto hyväksyy likviditeettistrategian ja likviditeetin hallinnan periaatteiden toteuttamisessa käytettävät menetelmät.

Keskusluottolaitoksen toimiva johto vastaa likviditeettistrategian toteuttamisen koordinoinnista yhteenliittymätasolla sekä seuraa ja valvoo jäsenluottolaitosten toteuttamaa likviditeettistrategiaa. Yhteenliittymän riippumattoman riskien valvontatoiminnon tehtävänä on valvoa ja seurata likviditeettiriskiä. Jäsenluottolaitokset vastaavat likviditeettistrategian toteutuksesta.

Keskusluottolaitos raportoi likviditeettitilanteesta keskusyhteisön hallitukselle ja keskusluottolaitoksen toimivalle johdolle. Keskusluottolaitoksen hallituksen vastuulla on valvoa likviditeettistrategian toteutusta keskusluottolaitoksessa ja suunnitella keskusluottolaitoksen maksuvalmiutta yhteenliittymän likviditeettistrategian mukaisesti. Keskusyhteisön hallitus ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin sen vastaanottaman raportoinnin perusteella.

4.3.2 Rakenteellinen rahoitusriski

Yhteenliittymän liiketoimintaan kuuluu keskeisenä osana otto- ja antolainauksen maturiteettiintransformaation kautta tuleva rahoitusriski. Liiketoiminnan perustana ovat jäsenluottolaitosten asiakkailtaan vastaanottamat talletukset, joilla rahoitetaan jäsenluottolaitosten asiakkaiden luotonantoa.

Rahoitusriski on jälleenerahoituksen saatavuuteen ja hintaan liittyvä riski, joka syntyy, kun saamisten ja velkojen maturiteetit poikkeavat toisistaan. Rahoitusriski syntyy myös, jos saatavat ja velat ovat liiaksi keskittyneet yksittäisille vastapuolille. Rahoitusriskiä arvioidaan maturiteettiiluokittain kunkin luokan saatavien ja velkojen erotuksen suuruudella.

Rahoitusriskiä hallitaan ajoittamalla taseen velkojen ja saatavien kassavirrat aikaluokittain yhtä suuriksi sekä pitämällä riittävää likviditeettivarantoa aikaluokittaisten erojen kattamiseksi.

Yhteenliittymän rahoitus on hajautunut useisiin pieniin vastapuoliin, sillä Yhteenliittymä hankkii tarvitsemansa jälleenerahoituksen pääsääntöisesti talletuksina yleisöltä. Rahoitusrakennetta tullaan jatkossa monipuolistamaan yhteenliittymän toiminnan käynnistymisen mahdollistamana.

Rahoitusvelkojen maturiteetti 31.12.2015

(1 000 euroa)	alle 3 kk	3–12 kk	1–5 v	> 5 v	Yhteensä
Talletukset	2 694 098	458 767	183 337	-	3 336 202
Liikkeeseen lasketut velkakirjat	381	24 076	-	-	24 457
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	-	-	-	-	-
Muut velat luottolaitoksille	115 807	-	-	-	115 807
Yhteensä	2 810 286	482 842	183 337	-	3 476 465

Taulukossa on esitetty rahoitusvelkojen pääomien ja korkojen rahavirrat maturiteeteittain. Kaikki johdannaissoimukset ovat luonteeltaan koronvaihtosopimuksia ja sopimuksista aiheutuvan nettokassavirran ennustetaan olevan positiivinen koko jäljellä olevan maturiteetin ajalta.

4.4 Kiinteistöriski

Kiinteistöriskillä tarkoitetaan kiinteistöomaisuuteen kohdistuvaa arvonalentumis-, tuotto- tai vahingoittumisriskiä. Kiinteistösijoyitukset kuuluu yhteenliittymän pankkitoiminnan ydinliiketoimintaan. POP Pankkien yhteenliittymän omistamat kiinteistöt on jaettu käyttötarkoituksen mukaan omassa käytössä oleviin kiinteistöihin ja sijoituskiinteistöihin.

Omassa käytössä olevat kiinteistöt merkitään taseessa aineellisiin hyödykkeisiin ja sijoituskiinteistöt sijoitusomaisuuteen. Yhteenliittymän kuuluvien jäsenluottolaitosten omassa käytössä olevat kiinteistöt ja sijoituskiinteistöt arvostetaan tilinpäätöksessä poistoilla ja arvonalentumisilla vähennettyyn hankintamenuon. Kiinteistöomaisuuden arvo on maltillinen verrattuna yhteenliittymän taseeseen ja omiin pääomiin. Sijoituskiinteistöjen tasearvo oli 1,0 prosenttia taseesta.

4.5 Operatiiviset riskit

Operatiivisilla riskeillä tarkoitetaan riskiä taloudellisesta tappiosta tai muusta haitallisesta seuraamuksesta, joka aiheutuu riittämättömistä tai epäonnistuneista sisäisistä prosesseista, puutteellisista tai virheellisistä menettelytavoista, henkilöstöstä, järjestelmistä tai ulkoisista tekijöistä. Kaikkiin liiketoiminnan prosesseihin, mukaan lukien luotto- ja sijoitusprosessit, sisältyy operatiivisia riskejä. Yhteenliittymällä on myös ulkoistettujen IT-toimintojen ja taloushallintotoiminnon kautta operatiivista riskiä.

Keskusyhteisön hallitus hyväksyy operatiivisten riskien hallinnan periaatteet ja keskeiset operatiivista riskiä koskevat ohjeet. Riskien tavoitetaso on maltillinen. Tiettyjen operatiivisten riskien varalta suojaudutaan vakuutus turvalla. Tietojärjestelmien toimintahäiriöistä aiheutuviin riskeihin on varauduttu jatkuvuussuunnittelulla.

Operatiivisten riskien hallinnassa keskeisintä on riskien tunnistaminen ja arviointi sekä kontrolli- ja hallintakeinojen toimivuuden ja riittävyyden arviointi. Yhteenliittymään kuuluvat jäsenluottolaitokset arvioivat operatiivisten riskien toteutumisen todennäköisyyttä ja vaikutuksia operatiivisen riskin itsearviointeissa, jotka on laadittu tärkeimpien liiketoimintaprosessien pohjalta.

Jäsenluottolaitokset raportoivat keskusyhteisön riskien valvontatoiminnolle omaan toimintaansa kohdistuvista operatiivisista riskeistä, häiriöistä ja tappioista vuosittain. Lisäksi jäsenluottolaitokset raportoivat operatiivisen riskin itsearviointiensa tulokset riskien valvontatoiminnolle. Riskien valvontatoiminto arvioi säännöllisesti havaitsemiensa operatiivisten riskien luonnetta ja riskien toteutumisen todennäköisyyksiä koko yhteenliittymässä.

Merkittävimpiin tuotteisiin, palveluihin, toimintoihin, prosesseihin ja järjestelmiin liittyvät operatiiviset riskit tunnistetaan liiketoiminnan tekemässä uuden tuotteen tai palvelun arviointiprosessissa, jonka riskien valvontatoiminto katselmoi.

Riskien valvontatoiminto raportoi vuosittain operatiivisen

riskin toteutumisesta aiheutuneet tappiot sekä koosteen operatiivisen riskin itsearviointeista yhteenliittymän keskusyhteisön hallitukselle sekä keskusyhteisön toimivalle johdolle.

4.6 Strateginen riski

Strateginen riski syntyy väärän strategian valinnasta, strategian toteuttamisen epäonnistumisesta, kilpailuympäristön muutoksista tai hitaasta reagoinnista muutoksiin.

Strategiset riskit pyritään minimoimaan päivittämällä strategiset ja vuositaso suunnitelmat säännöllisesti. Suunnittelussa hyödynnetään analyyseja POP Pankki -ryhmän tilasta ja kehityksestä sekä muita analyyseja ja ennusteita toimialan, kilpailutilanteen ja taloudellisen toimintaympäristön kehityksestä.

5. VAKUUTUSTOIMINNAN RISKIT

5.1 Riskienhallinnan yleiset periaatteet

Vakuutustoimintaa POP Pankki -ryhmässä harjoittaa Suomen Vahinkovakuutus Oy. Suomen Vahinkovakuutus Oy:ssä riskienhallinnalla tarkoitetaan ennakoivaa prosessia, jolla pyritään tunnistamaan mahdollisia riskejä, arvioimaan ja rajoittamaan tunnistettujen riskien todennäköisyyttä ja seurauksia, mahdollistamaan markkinatilanteen muutoksiin reagoiminen sekä yleisesti varmistamaan toiminnan luotettavuus, turvallisuus ja tehokkuus.

Riskienhallinnan järjestämisestä vastaa yhtiön hallitus. Hallitus hyväksyy vuosittain riskienhallintasuunnitelman, joka sisältää päälinjaukset yhtiön riskienhallinnasta sekä kuvauksen yhtiön riskiprofiilista. Olennainen osa riskienhallintaa on myös oma riski- ja vakavaraisuusarviointi (ORSA), jonka avulla yhtiö ylläpitää käsitystä pääomatarpeistaan pitkällä ja keskipitkällä aikavälillä. Riskienhallintaa järjestettäessä huomioidaan erityisesti yhtiön strategiset valinnat, vakuutusliiketoiminnan ja sijoitustoiminnan tavoitteet sekä vakavaraisuusasema.

Riskienhallinnan asianmukaista järjestämistä tukevat mm. sisäisen valvonnan kokonaisuus, sijoitussuunnitelma, tietoturvallisuuteen liittyvä jatkuvuussuunnitelma, yhtiön sisäiset seuranta- ja raportointimekanismit sekä sisäinen tarkastus.

5.2 Riskienhallinnan organisointi, vastuu ja valvonta

Riskienhallinnan toteuttamiseen liittyvät vastuut ja työnjako on dokumentoitu riskienhallintasuunnitelmaan. Suomen Vahinkovakuutus Oy:n toimitusjohtaja vastaa siitä, että hallituksen linjausten mukaiset riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan toimet toteutetaan. Hallitus valvoo toimien operatiivista toteutusta.

5.3 Riskienhallinnan prosessit ja riskit

Suomen Vahinkovakuutus Oy:n riskienhallinta on jatkuvaa ja se kattaa yhtiön koko toiminnan. Riskienhallinta kiinnittyy yhtiön toiminnan suunnitteluun ja harjoittamiseen mm. sisäisten ohjeiden ja toimintamallien avulla. Tällaisia ovat mm. asiakas- ja riskinvalintaohjeet, raportointikäytännöt sekä hyväksymisrajat ja -menettelyt.

Säännöllinen riskikartoitusprosessi on yhtiön vuotuisen toimintaan kiinnittyvä, kokonaisvaltaista riskienhallintaa tukeva prosessi, jossa riskit tunnistetaan ja arvioidaan, riskiin varautumisen keinoista päätetään ja riskille asetetaan vastuuhenkilö. Osana säännöllistä riskienhallintaprosessia riskejä ja niihin varautumista seurataan ja arvioidaan.

Riskeistä aiheutuvien taloudellisten menetysten varalta yhtiö ylläpitää määrällisesti ja laadullisesti riittävää vakavaraisuuspääomaa. Vakavaraisuusasemaa seurataan jatkuvasti sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä. Vuosisuunnittelun yhteydessä laaditaan omassa riski- ja vakavaraisuusarviossa (ORSA) yhtiön toimintasuunnitelmiin, riskiprofiiliin ja vakavaraisuusvaatimuksiin perustuen kokonaisvaltainen näkemys yhtiön pitkän ja keskipitkän aikavälin pääomatarpeista. Raportin arviosta hyväksyy yhtiön hallitus.

5.4 Riskienhallinnan raportointi

Riskeistä raportoidaan hallitukselle riskienhallintasuunnitelmaan kirjattujen käytäntöjen mukaisesti. Laaja riskeistä tehty kartoitus käsitellään vuosittain hallituksen kokouksessa riskienhallintasuunnitelman käsittelyn yhteydessä. Hallitus hyväksyy yhtiön oman riski- ja vakavaraisuusarvion (ORSA) vuosittain.

Hallitukselle raportoidaan säännöllisesti yhtiön taloudesta, liiketoiminnasta, vakavaraisuudesta ja sijoitustoiminnasta.

5.5 Vakuutusriskit

5.5.1 Riskien määrittely ja riskienhallintastrategia

Vakuutuksenottaja siirtää vakuutettavan riskinsä vakuutus sopimuksella vakuutuksenantajalle. Suomen Vahinkovakuutus Oy:n vahinkomeno muodostuu vakuutetuista riskeistä korvattavien vahinkojen lukumäärästä ja suuruudesta sekä näiden satunnaisvaihtelusta. Edelleen vahinkomeno jakautuu omaisuusriskistä ja henkilöriskistä aiheutuviin vahinkoihin.

Tärkeimmät vakuutusriskit liittyvät vakuutusten hinnoitteluun, vakuutusten merkitsemiseen (asiakas- ja riskinvalintaan) sekä vastuuvelan riittävyteen.

Vakuutusten hinnoitteluriski liittyy erityisesti ajoneuvovakuutuksien perushinnoittelun oikeellisuuteen. Riskiin on varauduttu seuraamalla toiminnan kannattavuutta, hinnoittelun riskiperusteisuutta ja mahdollistamalla teknisesti ja prosessuaalisesti joustava hinnoittelujärjestelmä.

Asiakas- ja riskinvalinnan toimivuutta seurataan jatkuvasti ja linjauksiin tehdään muutoksia tarpeen mukaan. Riskitaso pidetään maltillisena ja asiakasvalintaa ohjataan myös kohdistetuvin hinnoittelumuutoksia.

Vastuuvelan riittävyysriski liittyy erityisesti ajoneuvovakuutuksen vahinkosuhteen kehittymiseen ja liikennevakuutuksen perusteella korvattaviin kustannuksiltaan merkittäviin henkilövahinkoihin. Vastuuvelan määräytymisperiaatteet on määritelty vastuuvelan laskuperusteissa. Vastuuvelan laskuperusteet on määritetty turvaavasti. Laskuperusteet arvioidaan vuosittain ja tarvittaessa niihin tehdään muutoksia. Lisäksi merkittävien yksittäisten vahinkojen vaikutusta on rajoitettu yhtiön koko tuotevalikoiman kattavin Excess-of-Loss jälleenvakuutus sopimuksin.

5.5.2 Riskienhallintaprosessit

Korvaustilannetta, vahinkomenoa ja suurvahinkoja seurataan viikkotasolla ja vahinkosuhteita kuukausitasolla. Asiakaskannan ja uusasiakashankinnan kehitystä seurataan kuukausitasolla. Vastuuvelkaa, vakavaraisuuspääomaa ja sen vähimmäisrajoja seurataan kuukausitasolla. Vastuuvelka- ja vakavaraisuuslaskelmat toteuttaa aktuaaritoiminto. Riskeistä raportoidaan yhtiön johtoryhmälle ja hallitukselle sekä sovitusti Finanssivalvonnalle.

5.5.3 Vakuutusmatemaattiset oletukset

Suomen Vahinkovakuutus Oy:n käyttämät laskuperusteet toimitetaan perusteluineen Finanssivalvonnalle tilikauden loppuun mennessä.

Vakuutusmaksuvastuiksi varataan tilinpäätöspäivän jälkeiseen aikaan kohdistuva osuus vakuutusmaksutulosta. Vakuutusmaksuvastuun määrä lasketaan kuukausitasolla aikaisemmasta vakuutusmaksutulosta tasapoistoin. Vastaavat kirjaamis- ja varauskäytännöt ovat käytössä myös menevän jälleenvakuutuksen maksuihin.

Jo sattuneista vahingoista tilinpäätöshetkellä vielä maksamatta olevat korvaukset ja niiden selvittelykulut, myös vielä ilmoittamatta olevien vahinkojen osalta, varataan korvausvastuuseen. Korvausvastuu muodostuu sekä tapauskohtaisesti varatuista vahingoista että aikaisempiin vakuutusmaksutuottoihin suhteutetusta kollektiivivarauksesta.

Tilikauden lopussa yhtiöllä ei ollut vahvistettuja eläkemuuotisia vahinkoja.

5.5.4 Määrällisiä tietoja vakuutusriskeistä

Tilivuoden maksutulo, korvauskulu ja vastuuelka 31.12.2015

(1 000 euroa)	Brutto	Jälleenvakuuttajan osuus	Omalla vastuulla
Vakuutusmaksutuotot	29 480,00	1 386,10	28 093,90
Korvauskulut	22 820,90	-50	22 870,90
Vakuutusmaksuvastuu	11 960,00	-	11 960,00
Korvausvastuu	9 929,10	-	9 929,10

Vakuutustekninen vastuuelka oli yhteensä 21 889 tuhatta euroa, jossa tasoitusmäärä oli nolla euroa.

5.6 Sijoitusriskit

5.6.1 Riskien määrittely ja riskienhallintastrategia

Suomen Vahinkovakuutus Oy:n sijoitustoiminnan tavoitteena on pääasiassa sijoitusomaisuuden turvaaminen ja tarpeettoman riskin ottamisen välttäminen.

Sijoitusomaisuuden markkinariskillä tarkoitetaan tappioriskiä tai taloudellisen tilanteen epäedullista muutosta, joka johtuu suoraan tai välillisesti rahoitusvälineiden markkinahintojen heilahteluista. Markkinariskejä ovat osakeriski, korkoriski, kiinteistöjen arvonmuutosriski ja valuuttariski. Luottotappioriskillä tarkoitetaan sijoitusomaisuuden ja rahavarojen vastapuoliriskiä ja siitä aiheutuvaa arvonvaihtelua.

5.6.2 Riskienhallintaprosessit

Suomen Vahinkovakuutus Oy:n hallitus vahvistaa vuosittain sijoitussuunnitelman, jossa määritellään sijoitusten hajautus- ja tuottotavoitteet, valuuttarajoitteet, likviditeettitavoitteet, sijoitusvarallisuuden hoito sekä valtuudet.

Sijoitustoiminta kuuluu toimintona organisaatiossa sijoituksista vastaavalle johtajalle, joka toimii toimitusjohtajan alaisuudessa. Sijoitussalkun hoito on ulkoistettu. Sijoituspäätöksiä tekevät hallitus, toimitusjohtaja, johtoryhmän nimeämä sijoitusryhmä, sijoituksista vastaava johtaja ja varainhoitaja valtuuksiensa rajoissa. Salkunhoitajan valtuudet on määritelty kirjallisessa sopimuksessa. Salkunhoitaja raportoi yhtiölle säännöllisesti.

Sijoitustoiminnasta vastaava ryhmä huolehtii riskienhallinnan linjausten ja viranomaismääräysten toteutumisesta sijoitustoiminnassa.

5.6.3 Määrällisiä tietoja sijoituskannan riskirakenteesta

Vuoden 2015 aikana sijoitusriski pidettiin maltillisella tasolla. Vuoden 2015 lopussa sijoitusomaisuus oli käyvin arvoon 28,1 miljoonaa euroa. Sijoituksissa käytettiin vain likvidejä euromääräisiä suoria ja epäsuoria korkoinstrumentteja ja talletuksia.

Korkosijoituksia allokoitiin korkorahastoihin, ETA-alueen valtioiden joukkovelkakirjoihin, joiden keskimääräinen luotto-luokitus oli AAA, sekä suoriin pohjoismaisiin luottolaitosten ja yritysten joukkovelkakirjoihin. Vuoden lopussa korkosijoitusten keskimaturiteetti oli 1,9 vuotta.

5.7 Likviditeettiriski

Likviditeettiriskillä tarkoitetaan riskiä siitä, että yhtiöllä ei ole likvidejä varoja pystyäkseen suoriutumaan tulevista maksuvelvoitteistaan määräajassa. Suomen Vahinkovakuutus Oy:n osalta likviditeettiriski koskee korvauksia sekä muita yhtiön maksuvelvoitteita. Yhtiön velat muodostuvat pääasiassa vastuuelasta, joka on katettu likvideillä rahoitusvälineillä. Muiden velkojen osalta yhtiö seuraa likviditeettiasemaa rahavirta-analyysillä. Suurvahinkojen osalta likviditeetti on turvattu jälleenvakuutuksella.

5.8 Operatiiviset riskit

5.8.1 Riskien määrittely ja riskienhallintastrategia

Operatiivisella riskillä tarkoitetaan vahingonvaaraa, joka aiheutuu omasta toiminnasta ja siihen liittyvistä valinnoista. Operatiiviset riskit voivat liittyä esimerkiksi sisäisiin prosesseihin, IT-järjestelmiin tai henkilöstöön. Ulkoisista tekijöistä operatiivisen riskin voivat muodostaa esimerkiksi kumppaniryhtymän suorituskyvyyttömyyden aiheuttavat tapahtumat.

Operatiivisten riskien hallinnassa avainasemassa ovat Suomen Vahinkovakuutus Oy:n johtamis- ja hallinnointijärjestelmä sekä sisäisen valvonnan kokonaisuus.

5.8.2 Riskienhallintaprosessit

Operatiiviset riskit kartoitetaan osana edellä kuvattua Suomen Vahinkovakuutus Oy:n riskienhallintaprosessia. Operatiivisten riskien hallintaa tuetaan sisäisen valvonnan ja työsuojelun toimenpitein. Raportointi- ja seurantamallit mahdollistavat riskien todennäköisyyden tai vaikutuksen kasvamisen havaitsemisen.

Yhtiön IT-järjestelmiin ja teknisiin ratkaisuihin liittyviin riskeihin on varauduttu mm. dokumentoimalla IT-käytännöt ja laatimalla jatkuvuussuunnitelma. Ympäri vuorokautisella päivystys- ja hälytyskäytännöllä varmistetaan nopea reagointi poikkeustilanteissa.

5.8.3 Olennaisimmat operatiiviset riskit

Yhtiön toiminnan luonteesta ja liiketoimintamallista johtuen olennaisimmat operatiiviset riskit kohdistuvat yhtiön IT-järjestelmärakenteeseen ja sitä tukevaan tai kehittävään toimintaan. IT-järjestelmäkokonaisuuden suorituskykyä ja sen toiminnan vakautta on seurattu tarkasti.

Henkilöriskiä on pienennetty purkamalla riippuvuuksia kumppaneihin ja heillä työskenteleviin henkilöihin. Oman organisaation kehittämisestä huolimatta organisaatio on yhä verrattain pieni ja osaaminen keskittynyttä. Tästä johtuen henkilöriski on yhtiössä merkittävä.

5.9 Olennaisimmat muut riskit

Muilla riskeillä tarkoitetaan tässä kaikkia niitä tunnistettuja riskejä, joita ei ole edellä erikseen mainittu.

Muut riskit ovat yhtiön riskienhallintaprosessin piirissä kuten edellä kuvatut vakuutusriskit, sijoitusriskit sekä operatiiviset riskit.

Olennaisimpia muita riskejä ovat strategiset riskit ja tietoturvariskit kuten mahdolliset palvelunestohyökkäykset tai muut yritykset estää tai vaikeuttaa yhtiön verkkoliiketoimintaa.

Toimintasegmenttejä koskevat liitetiedot

LIITE 5

POP Pankki -ryhmän toimintasegmentit

LIITE 5: POP Pankki -ryhmän toimintasegmentit

POP Pankki -ryhmän toimintasegmenttejä ovat pankkitoiminta ja vakuutustoiminta. Toimintasegmentit raportoidaan tavalla, joka on yhdenmukainen johdolle toimitettavan sisäisen raportoinnin kanssa. Toimintasegmenttien raportoinnissa noudatetaan Ryhmän IFRS-tilinpäätöksessä sovellettuja laadintaperiaatteita, jotka on esitetty liitteessä 2 POP Pankki -ryhmän tilinpäätöksen laatimisperiaatteet. POP Pankki -ryhmän ylin operatiivinen päätöksentekijä on Ryhmän keskusyhteisönä toimivan POP Pankkiliitto osk:n hallitus. Keskusyhteisön tehtävänä on vastata resurssien kohdistamisesta ja toiminnan tuloksellisuuden arvioinnista.

Pankkitoimintasegmentti sisältää jäsenosuuspankit ja Bonum Pankki Oy:n. Osuuspankit harjoittavat vähittäispankkitoimintaa ja Bonum Pankki Oy toimii näiden keskusluottolaitoksena. Pankkitoiminnan merkittävimmät tuottoerät ovat korkokate, palkkiotuotot ja sijoitustoiminnan tuotot. Merkittävimmät kuluerät ovat henkilöstökulut ja muut liiketoiminnan kulut.

Vakuutussegmentin muodostaa Suomen Vahinkovakuutus Oy, joka myöntää ajoneuvo-, omaisuus- ja henkilövakuutuksia henkilöasiakkaille. Vakuutustoiminnan merkittävimmät tuottoerät ovat vakuutusmaksutuotot ja sijoitustoiminnan nettotuotot. Vakuutustoiminnan merkittävimmät kuluerät ovat henkilöstökulut ja liiketoiminnan muut kulut.

Pankkitoimintasegmenttiin kuuluvien pankkien väliset liiketoimet on eliminoitu segmenttiraportoinnissa. Segmenttien välinen hinnoittelu perustuu markkinahintoihin. Pankkisegmentin ja vakuutussegmentin väliset liiketoimet sisältyvät täsmäytyslaskelmilla esitettyihin eliminointeihin. Kohdistamattomat erät sisältävät muihin toimintoihin liittyvät tuloslaskelma- ja tase-erät, joista merkittävimpiä ovat POP Pankkien vakuusrahaston erät.

Tase 31.12.2015

(1 000 euroa)	Pankkitoiminta	Vakuutustoiminta	Segmentit yhteensä
Varat			
Käteiset varat	172 899	-	172 899
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat varat	3 383	-	3 383
Lainat ja saamiset luottolaitoksilta	128 780	3 483	132 263
Lainat ja saamiset asiakkailta	3 029 032	-	3 029 032
Johdannaiset	5 356	-	5 356
Sijoitusomaisuus	686 487	-	686 487
Vahinkovakuutustoiminnan varat	-	37 610	37 610
Aineettomat hyödykkeet	6 547	8 885	15 432
Aineelliset hyödykkeet	32 766	57	32 824
Muut varat	13 293	162	13 455
Verosaamiset	3 266	56	3 322
Varat yhteensä	4 081 809	50 252	4 132 062
Velat			
Velat luottolaitoksille	112 658	-	112 658
Velat asiakkaille	3 347 181	-	3 347 181
Vahinkovakuutustoiminnan velat	-	27 567	27 567
Liikkeeseen lasketut velkakirjat	24 188	-	24 188
Lisäosuuspääoma	58 231	-	58 231
Muut velat	54 151	1 752	55 903
Verovelat	24 995	153	25 149
Velat yhteensä	3 621 404	29 473	3 650 876

Täsmäytyslaskelmat

(1 000 euroa)	2015
Varat	
Segmenttien varat yhteensä	4 132 062
Segmenttien väliset sisäisten erien eliminoinnit	-3 321
Kohdistamattomat varat, muut toiminnot	129 754
Segmenttien ja muiden toimintojen väliset sisäisten erien eliminoinnit	-184 595
Ryhmän varat yhteensä	4 073 900
Velat	
Segmenttien velat yhteensä	3 650 876
Segmenttien väliset sisäisten erien eliminoinnit	-3 321
Kohdistamattomat velat, muut toiminnot	19 445
Segmenttien ja muiden toimintojen väliset sisäisten erien eliminoinnit	-19 082
Ryhmän velat yhteensä	3 647 918

Varoja koskevat liitetiedot

LIITE 6

Rahoitusvarojen ja -velkojen luokittelu

LIITE 7

Käteiset varat

LIITE 8

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat

LIITE 9

Lainat ja saamiset

LIITE 10

Johdannaiset ja suojauslaskenta

LIITE 11

Sijoitusomaisuus

LIITE 12

Vahinkovakuutustoiminnan varat

LIITE 13

Aineettomat hyödykkeet

LIITE 14

Aineelliset hyödykkeet

LIITE 15

Muut varat

LIITE 16

Laskennalliset verot

LIITE 6: Rahoitusvarojen ja velkojen luokittelu

Varat 31.12.2015

(1 000 euroa)	Lainat ja saamiset	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat	Suojaavat johdannaiset	Myytavissä olevat	Muut kuin rahoitusvarat	Kirjanpitoarvo yhteensä
Käteiset varat	172 899	-	-	-	-	172 899
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat varat	-	3 383	-	-	-	3 383
Lainat ja saamiset luottolaitoksilta	129 327	-	-	-	-	129 327
Lainat ja saamiset asiakkailta	3 013 972	-	-	-	-	3 013 972
Johdannaiset	-	-	5 356	-	-	5 356
Sijoitusomaisuus						
Saamistodistukset	-	-	-	311 983	-	311 983
Osakkeet ja osuudet	-	-	-	289 823	-	289 823
Muut	-	-	-	-	35 502	35 502
Vahinkovakuutus toiminnan varat	-	-	-	24 412	13 198	37 610
Rahoitusvarat yhteensä	3 316 198	3 383	5 356	626 218	48 700	3 999 854

Eräpäivään asti pidettävien sijoitusten uudelleenluokittelun vuoksi POP Pankki -ryhmä ei voi luokitella sijoituksia eräpäivään asti pidettävien luokkaan seuraavien kahden tilikauden aikana.

Velat 31.12.2015

(1 000 euroa)	Muut rahoitusvelat	Muut kuin rahoitusvelat	Kirjanpitoarvo yhteensä
Velat luottolaitoksille	112 783	-	112 783
Velat asiakkaille	3 337 170	5 643	3 342 813
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	24 188	-	24 188
Lisäosuuspääoma	58 231	-	58 231
Rahoitusvelat yhteensä	3 532 372	5 643	3 538 015

LIITE 7: Käteiset varat

(1 000 euroa)	2015
Kassa	13 752
Vaadittaessa maksettavat saamiset keskuspankeilta	159 147
Käteiset varat yhteensä	172 899

Käteiset varat muodostuvat kassavaroista ja shekkitulista Suomen Pankissa.

LIITE 8: Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat

(1 000 euroa)	2015
Hybridi-instrumentit	
Joukkovelkakirjalainat	3 383
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat yhteensä	3 383

LIITE 9: Lainat ja saamiset

(1 000 euroa)	2015
Lainat ja saamiset luottolaitoksilta	
Talletukset	
Vaadittaessa maksettavat	63 415
Muut	65 912
Lainat ja saamiset luottolaitoksilta yhteensä	129 327

Lainat ja saamiset asiakkailta	
Lainat	2 919 646
Valtion varoista välitetyt lainat	9 026
Takaussaamiset	184
Käytetyt tililuotot	44 002
Muut saamiset	41 115
Lainat ja saamiset asiakkailta yhteensä	3 013 972
Lainat ja saamiset yhteensä	3 143 299

POP Pankki -ryhmään kuuluvat POP Pankit ovat lisäksi välittäneet Aktia Hypoteekkipankki Oyj:n luottoja. POP Pankeilla on oikeus ostaa välittämänsä Aktia Hypoteekkipankin luotot vuoden 2016 aikana. POP Pankkien välittämien luottojen määrä 31.12.2015 oli 203 105 tuhatta euroa.

(1 000 euroa)	2015
Lainojen ja saamisten arvonalentumistappiot 31.12.2015	16 933

LIITE 10: Johdannaiset ja suojauslaskenta

POP Pankki -ryhmä on suojannut ottolainauksen korkoriskiä käyvän arvon muutoksilta korkojohdannaisilla ja soveltaa kaikkiin suojaussuhteisiin suojauslaskentaa.

Suojaavien johdannaissopimusten positiiviset arvonmuutokset

(1 000 euroa)	2015
Käyvän arvon suojaus	
Korkojohdannaiset	5 356
Suojaavat johdannaiset yhteensä	5 356
Suojauskohteen käyvän arvon muutos	-5 643

Suojaustarkoituksessa pidettävien johdannaisten kohde-etuuksien nimellisarvot ja johdannaisten käyvät arvot 31.12.2015

(1 000 euroa)	Nimellisarvot/ jäljellä oleva juoksuaika				Käyvät arvot	
	< 1 v	1–5 v	> 5 v	Yhteensä	Varat	
Käyvän arvon suojaus						
Korkojohdannaiset						
Koronvaihtosopimukset	35 000	80 000	-	115 000	5 356	
Suojaavat johdannaiset yhteensä	35 000	80 000	-	115 000	5 356	

LIITE 11: Sijoitusomaisuus

(1 000 euroa)	2015
Myytävissä olevat rahoitusvarat	
Saamistodistukset	311 983
Osakkeet ja osuudet	289 823
Sijoituskiinteistöt	35 502
Sijoitusomaisuus yhteensä	637 308

Myytävissä olevat rahoitusvarat 31.12.2015

(1 000 euroa)	Myytävissä olevat saamis-		Myytävissä olevat osakkeet ja osuudet		Yhteensä
	todistukset				
	Käypään arvoon	Käypään arvoon	Hankintamenoon	Yhteensä	
Noteeratut					
Julkisyhteisöiltä	50 442	-	-	-	50 442
Muilta	154 858	257 544	-	257 544	412 401
Muut					
Julkisyhteisöiltä	54 518	-	-	-	54 518
Muilta	52 165	12 418	19 862	32 279	84 445
Sijoitukset yhteensä	311 983	269 961	19 862	289 823	601 806

Taulukossa esitetyt myytävissä olevat rahoitusvarat eivät sisällä vahinkovakuutustoiminnan varoihin kuuluvia myytävissä olevia rahoitusvaroja.

Hankintameno arvoon arvostetut myytävissä olevat osakkeet ja osuudet ovat POP Pankkien oman pääoman ehtoisia sijoituksia sellaisten yritysten osakkeisiin, jotka ovat sen toiminnalle välttämättömiä ja joille ei pystytä määrittämään luotettavaa käypää arvoa. Merkittävimmät noteeraamattomat sijoitukset ovat Aktia Hypoteekkipankki Oyj:n ja Oy Samlink Ab:n osakkeet. Aktia Pankki Oyj on sitoutunut lunastamaan POP Pankkien omistamat Aktia Hypoteekkipankki Oyj:n osakkeet vuoden 2016 tilinpäätöksen jälkeen.

POP Pankkien maksukorttien liikkeellelaskijana toimiva Bonum Pankki Oy ja POP Pankkiliitto osk ovat Visa Europan jäseniä (Principal Member ja Associate Member). Visa Europan hallitus on yhtiön omistajien valtuuttamana sopinut yhtiön myymisestä yhdysvaltalaiselle Visa Inc. -yhtiölle. Kaupan toteutuminen edellyttää viranomaisten hyväksyntää. Myynnin toteutumisen odotetaan varmistuvan vuoden 2016 toisella neljänneksellä. Visa Europan omistusrakenteen vuoksi POP Pankki -ryhmälle toteutuvaa myyntivoittoa ei pystytä luotettavasti arvioimaan.

Myytävissä olevien rahoitusvarojen arvonalentumistappiot 31.12.2015

(1 000 euroa)	Saamistodistukset	Osakkeet ja osuudet	Yhteensä
Arvonalentumistappiot	376	5 683	6 059

Sijoituskiinteistöt 31.12.2015

(1 000 euroa)	2015
Hankintameno	44 135
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset	-8 634
Kirjanpitoarvo	35 502

LIITE 12: Vahinkovakuutustoiminnan varat

(1 000 euroa)	2015
Sijoitukset	
Osakkeet ja osuudet	7 900
Joukkovelkakirjalainat	16 512
Muut varat	
Muut saamiset	
Ensivakuutustoiminnasta	13 034
Muut saamiset	164
Vahinkovakuutustoiminnan varat yhteensä	37 610

LIITE 13: Aineettomat hyödykkeet

(1 000 euroa)	2015
Tietojärjestelmät	11 852
Muut aineettomat hyödykkeet	3 370
Keskeneräiset aineettomat hyödykkeet	617
Aineettomat hyödykkeet yhteensä	15 839

POP Pankki -ryhmän merkittävimmät aineettomat hyödykkeet muodostuvat vahinkovakuutustoiminnan ja pankkitoiminnan tietojärjestelmien hankinnasta aiheutuneista kuluista. Vahinkovakuutuksen tietojärjestelmän poistamaton hankintameno oli 8 885 tuhatta euroa.

Aineettomat hyödykkeet 31.12.2015

(1 000 euroa)	Tietojärjestelmät	Muut aineettomat hyödykkeet	Keskeneräiset aineettomat hyödykkeet	Yhteensä
Hankintameno	16 764	5 662	617	23 043
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset	-4 912	-2 292	-	-7 204
Kirjanpitoarvo	11 852	3 370	617	15 839

LIITE 14: Aineelliset hyödykkeet

(1 000 euroa)	2015
Omassa käytössä olevat kiinteistöt	
Maa- ja vesialueet	2 748
Rakennukset	34 780
Koneet ja kalusto	2 927
Muut aineelliset hyödykkeet	769
Aineelliset hyödykkeet yhteensä	41 224

Aineelliset hyödykkeet 31.12.2015

(1 000 euroa)	Oman käytön kiinteistöt	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Yhteensä
Hankintameno	58 987	17 726	928	77 641
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset	-21 460	-14 799	-158	-36 417
Kirjanpitoarvo	37 527	2 927	769	41 224

LIITE 15: Muut varat

(1 000 euroa)	2015
Maksujenvälityssaamiset	65
Siirtosaamiset	
Korot	11 521
Muut siirtosaamiset	1 259
Muut	737
Muut varat yhteensä	13 582

LIITE 16: Laskennalliset verot

(1 000 euroa)	2015
Verosaamiset	
Laskennalliset verosaamiset	2 358
Tuloverosaamiset	1 043
Verosaamiset yhteensä	3 401
Verovelat	
Laskennalliset verovelat	24 844
Tuloverovelka	437
Verovelat yhteensä	25 281

Laskennalliset verosaamiset

(1 000 euroa)	2015
Myytävissä olevista rahoitusvaroista	1 332
Saamisryhmäkohtaisista arvonalentumisista	557
Saaduista ennakkomaksuista	31
Etuuspohjaisista eläkejärjestelyistä	51
Vahvistetuista tappioista	74
Konserniyhdistelyistä	314
Laskennalliset verosaamiset yhteensä	2 358

POP Pankki -ryhmään kuuluvilla yrityksillä on verotuksellisia tappioita 29 867 tuhatta euroa, joista ei ole kirjattu laskennallista verosaamista. Tappiot vanhenevat vuosina 2021–2025.

Laskennalliset verovelat

(1 000 euroa)	2015
Verotuksellisista varauksista	21 891
Myytävissä olevista rahoitusvaroista	2 035
Aineettomista hyödykkeistä	917
Laskennalliset verovelat yhteensä	24 844

Velkoja ja omaa pääomaa koskevat liitetiedot

LIITE 17

Velat luottolaitoksille ja asiakkaille

LIITE 18

Vahinkovakuutustoiminnan velat

LIITE 19

Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat

LIITE 20

Lisäosuuspääoma

LIITE 21

Muut velat

LIITE 22

Oma pääoma

LIITE 17: Velat luottolaitoksille ja asiakkaille

(1 000 euroa)	2015
Velat luottolaitoksille	
Velat keskuspankeille	16 611
Velat luottolaitoksille	
Vaadittaessa maksettavat	81 175
Muut kuin vaadittaessa maksettavat	14 996
Velat luottolaitoksille yhteensä	112 783
Velat asiakkaille	
Talletukset	
Vaadittaessa maksettavat	2 424 924
Muut kuin vaadittaessa maksettavat	903 469
Muut rahoitusvelat	
Muut kuin vaadittaessa maksettavat	14 421
Velat asiakkaille yhteensä	3 342 813
Velat luottolaitoksille ja asiakkaille yhteensä	3 455 596

LIITE 18: Vahinkovakuutustoiminnan velat

(1 000 euroa)	2015
Vakuutusvelka	21 889
Velat ensivakuutustoiminnasta	692
Velat jälleenvakuutustoiminnasta	369
Muut	4 617
Vahinkovakuutustoiminnan velat yhteensä	27 567

Vakuutusvelka

(1 000 euroa)	2015
Vakuutusmaksuvastuu	11 960
Korvausvastuu	9 929
Vakuutusvelka yhteensä	21 889

Vakuutusvelka muodostuu vakuutusvastuusta ja korvausvastuusta. Vakuutusmaksutuloon kirjataan vakuutusmaksut niiltä sopimuskausilta, jotka ovat alkaneet tilikauden aikana. Tilinpäätöspäivän jälkeiseen aikaan kohdistuva osuus vakuutusmaksutulosta kirjataan taseeseen vakuutusmaksuvelkana. Korvausvastuu muodostuu sekä tapauskohtaisesti että aikaisempiin vakuutusmaksutuottoihin suhteutetusta kollektiivivarauksesta ja sisältää korvaukset tilinpäätöshetkellä jo sattuneista, mutta vielä maksamatta olevista vahingoista sekä vielä ilmoittamatta olevista vahingoista.

LIITE 19: Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat

(1 000 euroa)	2015
Joukkovelkakirjalainat	23 356
Muut	
Sijoitustodistukset	832
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat yhteensä	24 188

LIITE 20: Lisäosuuspääoma

(1 000 euroa)	2015
Lisäosuuspääoma	58 231

Kansallisen yhteisöainsäädännön mukaan lisäosuuspääoma kuuluu osuuspankin omaan pääomaan. IFRS-tilinpäätöksessä lisäosuuspääoma on luokiteltu velaksi, koska osuuspankeilla ei ole ehdotonta oikeutta kieltäytyä lisäosuusmaksun palautuksesta jäsenelle. Lisäosuudelle maksetut korot on esitetty korkokuluissa.

Lisäosuusmaksu palautetaan kuuden kuukauden kuluttua sen tilikauden päättymisestä, jonka perusteella palautus ensimmäisen kerran voidaan suorittaa. Jos irtisanottua lisäosuusmaksua ei ole voitu palauttaa kokonaisuudessaan osuuskuntalain tai osuuspankkilain säännösten perusteella, voi palautus tapahtua jälkipalautuksena, jos se on kolmen seuraavan tilinpäätöksen perusteella mahdollista.

Lisäosuudet voidaan muuntaa POP Osuuksiksi, jotka luokitellaan IFRS-tilinpäätöksessä omaan pääomaan. POP Osuuksista on kerrottu tarkemmin omaa pääomaa koskevassa liitteessä 22.

LIITE 21: Muut velat

(1 000 euroa)	2015
Eläkevelat	253
Muut velat	
Maksujenvälitysvelat	35 302
Siirtovelat	
Korkovelat	5 367
Muut siirtovelat	6 091
Muut	
Velat korttitapahtumista	3 598
Palautettava osuuspääoma	4 968
Palautettavat kehittämismaksut	608
Muut	868
Muut velat yhteensä	57 056

POP Pankki -ryhmän keskusyhteisö POP Pankkiliitto osk on sitoutunut palauttamaan sen jäsenyydestä eronneille osuuspankeille näiden sijoittaman pääoman erikseen sovitun aikataulun mukaisesti. Sitoumuksen määrä on 4 968 tuhatta euroa ja se on kirjattu muihin velkoihin. Velan arvioidaan erääntyvän maksettavaksi vuoden 2016 aikana.

POP Pankki -ryhmään kuuluva Bonum Pankki Oy on sitoutunut palauttamaan POP Pankkiliitto osk:n jäsenyydestä eronneille osuuspankeille näiden maksamat keskuspankkitoiminnan ja korttiliiketoiminnan kehittämismaksut siltä osin, kuin eronneet pankit eivät tule käyttämään kyseisiä palveluja POP Pankki -ryhmän käytössä olevista tietojärjestelmistä irtaantumisen jälkeen. Sitoumuksen määrä on 608 tuhatta euroa ja se on kirjattu muihin velkoihin. Velan arvioidaan erääntyvän maksettavaksi vuoden 2016 aikana.

LIITE 22: Oma pääoma

POP Pankki -ryhmän omistajien osuus

(1 000 euroa)	2015
Osuuspääoma, jäsenosuudet	8 904
josta irtisanotut jäsenosuudet	473
Osuuspääoma, POP Osuudet	17 904
josta irtisanotut POP Osuudet	634
Sidotut rahastot	
Vararahasto	52 499
Yhtiöjärjestyksen/sääntöjen mukaiset rahastot	1 163
Käyvän arvon rahasto	
Myytävissä olevista rahoitusvaroista	4 283
Vapaat rahastot	
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto	2 152
Muut vapaat rahastot	95 984
Kertyneet voittovarot	
Edellisten tilikausien voitto (tappio)	230 611
Tilikauden voitto (tappio)	9 220
POP Pankki -ryhmän omistajien osuus yhteensä	422 721
Määräysvallattomien omistajien osuus	3 261
Oma pääoma yhteensä	425 982

OSUUSPÄÄOMA JA OSUUKSIEN LUOKITTELU OMAKSI PÄÄOMAKSI

POP Pankki -ryhmän osuuspääoma muodostuu jäsenosuuksista ja POP Osuuksista.

Jäsenosuudet

POP Pankki -ryhmän omaan pääomaan kuuluvat jäsenosuuspankkien jäsenten jäsenosuuspankeille maksamat osuusmaksut, joiden koron maksusta ja pääoman palauttamisesta pankilla on ehdoton oikeus kieltäytyä. Jäsenosuusmaksu antaa jäsenelle oikeuden osallistua jäsenosuuspankin hallintoon ja päätöksentekoon.

POP Pankeilla oli 31.12.2015 yhteensä 84 tuhatta jäsentä.

POP Osuudet

POP Pankki -ryhmän omaan pääomaan sisältyy myös jäsenosuuspankkien jäsenten tekemät sijoitukset jäsenosuuspankkien liikkeeseen laskemiin POP Osuuksiin. POP Osuudet ovat uusi oman pääoman instrumentti, joka laskettiin liikkeeseen ensimmäisen kerran tilikaudella 2015. Osuuspankillä on sen sääntöjen mukaan ehdoton oikeus kieltäytyä POP Osuuksien koron maksusta ja pääoman palauttamisesta.

Vuoden 2015 korkotavoite POP Osuuksille on 2,25 tai 2,5 prosenttia. Maksettava korko vahvistetaan tilikauden päättymisen jälkeen osuuskunnan kokouksen päätöksellä hallituksen esityksestä. Korkotavoite voi muuttua vuosittain. POP Osuudet eivät anna jäsenelle äänivaltaa tai muita oikeuksia.

Jäsenosuus ja POP Osuus voidaan palauttaa 12 kuukauden kuluttua sen tilikauden päättymisestä, jonka aikana jäsenyys on päättynyt tai POP Osuus on irtisanottu. Jos jäsenosuutta tai POP Osuutta ei ole voitu palauttaa kokonaisuudessaan osuuskuntalain tai osuuspankkilain säännösten perusteella, voi palautus tapahtua jälkipalautuksena, jos se on kolmen seuraavan tilinpäätöksen perusteella mahdollista.

Lisäosuudet

Osuuspankkien kansallisessa tilinpäätöksessä omaan pääomaan sisältyvät lisäosuudet luokitellaan IFRS-tilinpäätöksessä velaksi. Lisäosuudet voidaan muuntaa POP Osuuksiksi, jotka luokitellaan IFRS-tilinpäätöksessä omaan pääomaan. Lisäosuuksista on kerrottu tarkemmin liitteessä 20.

Sidotut rahastot

Sidottuihin rahastoihin kuuluvat vararahasto, käyvän arvon rahasto ja muut sidotut rahastot. Vararahasto on muodostunut aiemmillä tilikausilla rahastoon siirretyistä voittovaroista sekä jäsenosuuspankkien arvonkorotusrahosta ja luottotappiovarauksista siirretyistä osuuksista. Vararahastoa voidaan käyttää sellaisten tappioiden kattamiseen, joihin vapaa oma pääoma ei riitä.

Käyvän arvon rahasto sisältää myytävissä olevien rahoitusvarojen käyvän arvon muutoksen laskennallisella verolla vähennettynä. Käyvän arvon muutos voi olla positiivinen tai negatiivinen. Rahastoon merkityt erät siirretään tuloslaskelmaan, kun myytävissä olevasta arvopaperista luovutaan tai kirjataan arvonalentuminen.

Vapaat rahastot

Muut vapaat rahastot on muodostettu aikaisempien tilikausien voittovaroista ja ne perustuvat yhtiöjärjestykseen, sääntöihin tai yhtiökokouksen tai osuuskuntakokouksen päätökseen. Muut vapaat rahastot sisältää POP Pankkien vakuusrahoston vakuusrahosto-pääoman.

Kertyneet voittovarot

Kertyneet voittovarot ovat ryhmään kuuluvien yhteisöjen aiemmilta tilikausilta kertyneitä varoja, joita ei ole siirretty oman pääoman rahastoihin tai jaettu voitonjakona omistajille. Kertyneet voittovarot sisältävät myös ryhmään kuuluvien yhteisöjen erillistilinpäätöksiin sisältyvät vapaaehtoiset varaukset ja poistoeron laskennallisella verovelalla vähennettynä.

Muut liitetiedot

LIITE 23

Annetut ja saadut vakuudet

LIITE 24

Taseen ulkopuoliset sitoumukset

LIITE 25

Rahoitusvarojen ja -velkojen netotus

LIITE 26

Käyvät arvot arvostusmenetelmän mukaisesti

LIITE 27

Eläkesaaminen ja -velka

LIITE 28

Muut vuokrasopimukset

LIITE 29

POP Pankki -ryhmän tilinpäätökseen sisältyvät yhteisöt

LIITE 30

Lähipiiritiedot

LIITE 31

Tilinpäätöspäivän jälkeiset tapahtumat

LIITE 32

Siirtyminen IFRS-standardeihin

LIITE 23: Annetut ja saadut vakuudet

Annetut vakuudet

(1 000 euroa)	2015
Omien velkojen ja sitoumusten puolesta annetut	
Pantit	3 442
Kiinnitykset	536
Muut vakuudet Suomen Pankille	27 553
Annetut vakuudet yhteensä	31 531

Saadut vakuudet

(1 000 euroa)	2015
Kiinteistövakuudet	2 651 496
Muut	51 785
Saadut takaukset	53 865
Saadut vakuudet yhteensä	2 757 146

LIITE 24: Taseen ulkopuoliset sitoumukset

(1 000 euroa)	2015
Takaukset	24 508
Luottolupaukset	186 773
Taseen ulkopuoliset sitoumukset yhteensä	211 281

LIITE 25: Rahoitusvarojen ja -velkojen netotus

Netotussopimukseen sisältyvät rahoitusvarat, joita ei ole netotettu taseessa 2015

(1 000 euroa)	Rahoitus-instrumentit	Saatu arvopaperi-vakuus	Saatu käteisvakuus	Nettomäärä
Johdannaiset	5 069	3 038	2 000	31
Rahoitusvarat yhteensä	5 069	3 038	2 000	31

Rahoitusvaroja ja -velkoja ei ole netotettu taseessa. Esitettyihin johdannaisopimukseen liittyy mahdollisuus netottaa sopimukseen kuuluvat saamiset ja velat ISDA-sopimusten perusteella.

LIITE 26: Käyvät arvot arvostusmenetelmän mukaisesti

Toistuvasti käypään arvoon arvostetut erät 31.12.2015

(1 000 euroa)	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Yhteensä	Kirjanpitoarvo
Rahoitusvarat					
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettavat					
Pankkitoiminta	-	-	3 383	3 383	3 383
Johdannaiset					
Pankkitoiminta	-	5 356	-	5 356	5 356
Myytävissä olevat rahoitusvarat					
Pankkitoiminta	463 754	94 675	30 959	589 388	589 388
Vakuutustoiminta	24 412	-	-	24 412	24 412
Muut	12 418	-	-	12 418	12 418
Rahoitusvarat yhteensä	500 583	100 032	34 342	634 957	634 957

Myytävissä olevien rahoitusvarojen Muut -erä sisältää muiden toimintojen myytävissä olevat rahoitusvarat, jotka muodostuvat POP Pankkien vakuusrahaston sijoituksista.

Jaksotettuun hankintamenoon arvostetut erät 31.12.2015

(1 000 euroa)	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Yhteensä	Kirjanpitoarvo
Rahoitusvarat					
Lainat ja saamiset					
Pankkitoiminta	-	3 123 949	-	3 123 949	3 143 299
Muut kuin rahoitusvarat					
Sijoituskiinteistöt					
Pankkitoiminta	-	-	43 575	43 575	35 502
Jaksotettuun hankintamenoon arvostetut varat yhteensä	-	3 123 949	43 575	3 167 524	35 502
Rahoitusvelat					
Muut rahoitusvelat					
Pankkitoiminta	-	3 519 270	-	3 519 270	3 532 372
Jaksotettuun hankintamenoon arvostetut velat yhteensä	-	3 519 270	-	3 519 270	3 532 372

Rahoitusvarojen ja -velkojen käyvän arvon määrittäminen

Rahoitusvarat ja -velat merkitään taseeseen käypään arvoon tai jaksotettuun hankintamenoon. Rahoitusinstrumenttien luokittelu ja arvostaminen on kuvattu tarkemmin liitteessä 2 POP Pankki -ryhmän tilinpäätöksen laatimisperiaatteet.

Käyvän arvon hierarkiat

Taso 1 sisältää rahoitusinstrumentit, joiden arvo määräytyy likvideiltä markkinoilta saatavien markkinahintanoteerausten perusteella. Likvideiksi markkinoiksi katsotaan sellaiset markkinat, joilta hintanoteeraukset saadaan säännöllisesti. Tähän ryhmään merkitään kaikki julkisesti noteeratut arvopaperit.

Taso 2 sisältää sellaiset rahoitusinstrumentit, joiden arvostuksessa käytetään yleisesti hyväksytyjä arvostusmenetelmiä tai -malleja, jotka perustuvat todennettavissa oleviin markkinahintoihin perustuviin oletuksiin. Tasolle 2 merkittyjen rahoitusinstrumenttien käypä arvo voi perustua esimerkiksi rahoitusvälineen osien markkinanoteerauksesta johdettuun arvoon. Tähän ryhmään merkitään mm. korkojohdannaiset sekä muut instrumentit, joilla ei käydä kauppaa likvideillä markkinoilla.

Taso 3 sisältää sellaiset rahoitusinstrumentit ja muut varat, joiden käypä arvo ei perustu markkinanoteerauksiin tai arvostusmenetelmien tai -mallien avulla todennettavissa olevien markkinahintojen perusteella laskettuun arvoon. Arvostusmenetelmissä käytettyihin oletuksiin liittyy usein epävarmuutta. Tasolle 3 merkittyjen varojen käypä arvo perustuu usein kolmannelta osapuolelta saatuun hintatietoon. Tähän ryhmään merkitään noteeraamattomat osakkeet ja rahastot sekä sijoituskiinteistöt.

Siirrot käyvän arvon hierarkiatasojen välillä

Siirron hierarkiatasojen välillä katsotaan tapahtuneen siirron aiheuttaneen tapahtuman tai olosuhteiden muutoksen toteutumispäivänä.

Herkkyysanalyysi tasolle 3 merkityille rahoitusvaroille

Myytävissä olevat rahoitusvarat 31.12.2015

(1 000 euroa)	Kirjanpitoarvo	Mahdollinen tulosvaikutus oletuksin	
		Positiivinen	Negatiivinen
Pankkitoiminta	31 446	3 258	-3 258
Myytävissä olevat rahoitusvarat yhteensä	31 446	3 258	-3 258

Tasolle 3 merkittyjen toistuvasti käypään arvoon arvostettavien rahoitusvarojen käyvän arvon herkkyys on laskettu korkosidonnaisille sijoituksille olettamalla korkotason muuttuvan yhden prosentin ja muille sijoituksille olettamalla arvopaperin käyvän arvon muuttuvan 15 prosenttia.

POP Pankki -ryhmällä ei ole kertaluonteisesti käypään arvoon arvostettuja varoja.

LIITE 27: Eläkesaaminen ja -velka

POP Pankki -ryhmällä on lakisäätöisen eläketurvan (TyEL) lisäksi etuus pohjaisia eläkejärjestelyjä johdolle sekä sellaisille henkilöille, jotka ovat kuuluneet OP-Eläkesäätiöön. Näiden vakuutusten eläkeikä vaihtelee 60-65 vuoden välillä.

Vakuutusjärjestelyssä varojen määrä kuvastaa vakuutusyhtiön vastuulla olevaa osaa velvoitteesta ja se lasketaan samalla diskonttauskorolla kuin velvoite. Järjestelyyn kuuluvat varat sisältävät 100 prosenttia hyväksyttäviä vakuutuksia. Koska velvoitteet on vakuutettu, yhtiön vastuulle ei jää merkittäviä riskejä. Yhtiön vastuulle jää lähinnä työeläkeindeksiin sidottujen eläkkeiden korotukset sekä diskonttauskoron ja palkankorotusten muutosten vaikutus nettovelkaan.

(1 000 euroa)	2015
Velvoitteen nykyarvo	19 938
Järjestelyyn kuuluvien varojen käypä arvo	19 685
Taseessa oleva nettovelka/omaisuuserä(-) 31.12.	253
Vakuutusmatemaattiset oletukset	
Diskonttauskorko, %	1,90 %
Palkankkehitys, %	1,50 %
Eläkkeiden nousu, %	1,67 %
Inflaatio, %	1,43 %

Herkkyysanalyysi - nettovelka

Alla olevassa taulukossa on esitetty oletusten muutosten vaikutukset nettovelkaan. Herkkyksiä laskettaessa muiden oletusten on oletettu pysyvän ennallaan.

(1 000 euroa)	2015
Diskonttauskoron muutos +0,5 %	-16
Diskonttauskoron muutos - 0,5 %	18
Palkankkehitys + 0,5 %	133
Palkankkehitys - 0,5 %	-132
Eläkkeiden nousun muutos + 0,5 %	1 142
Eläkkeiden nousun muutos - 0,5 %	-1 079

Velvoitteen painotettuun keskiarvoon perustuva duraatio on 12,5 vuotta.

POP Pankki -ryhmä arvioi maksavansa etuus pohjaisiin eläkejärjestelyihinsä vuonna 2016 noin 447 tuhatta euroa.

Suomen eduskunnan hyväksymän, vuonna 2017 voimaan tulevan lakisäätöisen eläkejärjestelmän uudistuksen mahdollisista vaikutuksista lisäeläkkeisiin ei ole vielä tehty päätöksiä POP Pankki -ryhmässä.

LIITE 28: Muut vuokrasopimukset

Ryhmä vuokralle ottajana, maksettavat vähimmäisvuokrat

(1 000 euroa)	2015
1 vuoden kuluessa	492
1–5 vuoden kuluessa	1 580
yli 5 vuoden kuluttua	1 045
Maksettavat vähimmäisvuokrat yhteensä	3 117

POP Pankki -ryhmä on ottanut vuokralle pääasiassa toimitiloja sekä liiketoiminnassa käytettäviä laitteita.

Ryhmä vuokralle antajana, saatavat vähimmäisvuokrat

(1 000 euroa)	2015
1 vuoden kuluessa	427
1–5 vuoden kuluessa	86
yli 5 vuoden kuluttua	81
Saatavat vähimmäisvuokrat yhteensä	594

POP Pankki -ryhmä on antanut vuokralle mm. omistamiaan asuin- ja liikehuoneistoja.

Maksettavat vähimmäisvuokrat sisältävät ei-peruutettavissa olevien vuokrasopimusten perusteella maksettavat vähimmäisvuokrat. Toistaiseksi voimassa olevien sopimusten ei-peruutettavana osuutena käsitellään irtisanomisajan mukaista vuokraa.

LIITE 29: POP Pankki -ryhmän tilinpäätökseen sisältyvät yhteisöt

POP Pankki -ryhmän rakenne on kuvattu liitessä 1 POP Pankki -ryhmä ja ensimmäisen IFRS-tilinpäätöksen laajuus.

Laskentatekninen emoyhtiö

Alla olevassa taulukossa on esitetty POP Pankki -ryhmän laskentateknisen emoyhtiön muodostavat jäsenpankit ja niiden taseen loppusumma (FAS).

Pankin nimi	Kotipaikka	Tase 31.12.2015 (1 000 euroa)
Hannulan Osuuspankki	Hankasalmi	28 615
Honkajoen Osuuspankki	Honkajoki	52 179
Isojoen Osuuspankki	Isojoki	56 816
Jämijärven Osuuspankki	Jämijärvi	56 814
Kannonkosken Osuuspankki	Kannonkoski	49 529
Keuruun Osuuspankki	Keuruu	172 669
Konneveden Osuuspankki	Konnevesi	106 510
Kosken Osuuspankki	Koski Tl	169 447
Kurikan Osuuspankki	Kurikka	261 682
Kyrön Seudun Osuuspankki	Pöytyä	87 353
Kyrönmaan Osuuspankki	Isokyrö	229 673
Kyyjärven Osuuspankki	Kyyjärvi	64 423
Lammin Osuuspankki	Hämeenlinna	152 019
Lanneveden Osuuspankki	Saarijärvi	42 624
Lappajärven Osuuspankki	Lappajärvi	106 782
Lapuan Osuuspankki	Lapua	216 916
Lavian Osuuspankki	Pori	64 083
Liedon Osuuspankki	Lieto	112 929
Nivalan Järvikylän Osuuspankki	Nivala	68 462
Piikkiön Osuuspankki	Kaarina	100 819
Pohjanmaan Osuuspankki	Kauhava	432 585
Reisjärven Osuuspankki	Reisjärvi	124 449
Sievin Osuuspankki	Sievi	121 295
Siilinjärven Osuuspankki	Siilinjärvi	283 828
Suupohjan Osuuspankki	Kauhajoki	775 983
Tiistenjoen Osuuspankki	Lapua	29 865

POP Pankki -ryhmään yhdistellyt tytär- ja osakkuusyrietykset

	Kotipaikka	Ryhmän omistusosuus 2015
POP Pankkiliitto osk (Ryhmän keskusyhteisö)	Helsinki	77,9 %
Bonum Pankki Oy (POP Pankkiliitto osk:n kokonaan omistama tytäryhtiö)	Espoo	77,9 %
POP Pankkien vakuusrahasto	Helsinki	78,3 %
POP Holding Oy	Helsinki	98,0 %
Suomen Vahinkovakuutus Oy (POP Holding Oy:n kokonaan omistama tytäryhtiö)	Espoo	98,0 %
Optium Oy	Tampere	96,7 %
Pajker AS	Audru, Viro	67,5 %
White Beach Development AS (Pajker AS:n tytäryritys)	Audru, Viro	72,5 %

Yhteisjärjestelyt

Ryhmän alle 100 prosentin omistukset keskinäisissä kiinteistöosakeyhtiöissä ja asunto-osakeyhtiöissä on käsitelty POP Pankki -ryhmän tilinpäätöksessä yhteisinä toimintoina. Yhtiöiden kautta hallinnoidaan sekä oman käytön tiloja että sijoituskiinteistöjä.

POP Pankki -ryhmään yhdistellyt yhteiset toiminnot (merkittävimmät kiinteistöyhtiöt)

	Ryhmän omistusosuus 2015
Asunto Oy Keuruun Tarhiansuu	36,9 %
Asunto Oy Tampereen Kauppakatu 14	23,9 %
Asunto Oy Tampereen Koskilehmus	23,9 %
Kiinteistö Oy Kosken Pankkitalo	53,6 %
Kiinteistö Oy Lehto-Center	41,0 %
Kiinteistö Oy Liedon Torinkulma	62,5 %
Kiinteistö Oy Riihikuiva	82,7 %
Kiinteistö Oy Siilinjärven Pankkikeskus	66,5 %

POP Pankkiliitto osk:n jäsenyydestä eronneiden pankkien omistukset POP Pankki -ryhmässä

POP Pankkiliitto osk:n jäsenyydestä on eronnut vuoden 2015 aikana kahdeksan osuuspankkia.

POP Pankkiliitto osk:n jäsenyydestä eronneet pankit omistavat 22,1 prosenttia POP Pankkiliitto osk:n osuuspääomasta. Eronneilla pankeilla on siten välillinen omistusosuus kaikista POP Pankkiliitto osk:n tytär- ja osakkuusyrietyksistä sekä näiden omistamista yrityksistä. Lisäksi eronneet pankit ovat jäsenenä POP Pankkien vakuusrahastossa. Eronneiden pankkien osuus POP Pankkien vakuusrahaston omasta pääomasta on 21,7 prosenttia.

POP Pankkiliitto osk on sitoutunut palauttamaan eronneille pankeille näiden maksamat osuusmaksut. Palautuksen arvioidaan tapahtuvan tilikauden 2016 aikana. Mikäli POP Pankkiliitto osk ei pysty maksamaan osuuspääoman palautuksia, POP Pankkien yhteenliittymän muodostavat POP Pankit ovat sitoutuneet suorittamaan palautuksen. Sitoumuksen vuoksi palautettava osuus POP

Pankkiliitto osk:n osuuspääomasta on esitetty POP Pankki -ryhmän taseessa velkana. Eronneiden pankkien taloudelliset oikeudet päättyvät, kun pääoma on palautettu.

Määräysvallattomien omistajien osuudet tytäryrityksissä

POP Pankki -ryhmän tytäryritysten määräysvallattomat omistajat ovat pääasiassa POP Pankkiliitto osk:n jäsenyydestä eronneita pankkeja, jotka eivät kuulu POP Pankkien yhteenliittymään. POP Pankki -ryhmän taseessa esitetty määräysvallattomien omistajien osuus tulee pienenemään merkittävästi tilikaudella 2016 sen jälkeen, kun POP Pankkiliitto osk on palauttanut eronneille pankeille näiden maksamat osuusmaksut. Alla olevissa taulukoissa on esitetty taloudellista informaatiota niistä tytäryrityksistä, joissa on merkittävä määräysvallattomien omistajien omistus tilinpäätöshetkellä.

Esitetyt tilinpäätöstiedot on oikaistu POP Pankki -ryhmän tilinpäätöksen laadintaperiaatteiden mukaisiksi. Tiedoissa ei ole huomioitu muiden Ryhmään yhdisteltävien yhteisöjen välisten sisäisten erien eliminointeja. POP Pankkiliiton konserniin on yhdistelty hankintamenetelmällä POP Pankkiliitto osk:n kokonaan omistama tytäryhtiö Bonum Pankki Oy sekä pääomaosuusmenetelmällä sen omistusosuutta vastaava osuus POP Holding konsernista. POP Holding konserniin on yhdistelty POP Holding Oy:n kokonaan omistama tytäryhtiö Suomen Vahinkovakuutus Oy. Esitettyjen konsernien sisäiset erät on eliminoitu.

Yhtiön nimi	Määräysvallattomien omistusosuus 2015	Määräysvallattomien osuus omasta pääomasta 2015
POP Pankkien vakuusrahasto	21,7 %	2 771
POP Pankkiliiton konserni	22,1 %	-267
POP Holding konserni	2,0 %	182

POP Pankkiliitto osk:n jäsenyydestä eronneille pankeille palautettavaa osuutta osuuspääomasta ei esitetä taseessa määräysvallattomien osuutena. Palautettava määrä 4 968 tuhatta euroa esitetään muissa veloissa, koska POP Pankki -ryhmää koskee peruuttamaton sitoumus osuuspääoman palauttamisesta.

Yhteenveto taseesta 31.12.2015

	POP Pankkien vakuusrahasto	POP Pankkiliiton konserni	POP Holding konserni
Rahat ja saamiset	50	251 242	3 810
Sijoitukset	12 818	172 086	-
Muut varat	26	5 926	9 164
Varat yhteensä	12 894	429 254	12 974
Velat	136	412 911	41 560
Nettovarallisuus	12 758	16 343	9 024
Määräysvallattomien omistajien osuus nettovarallisuudesta	2 771	-267	182
Rahavarat tilikauden lopussa	50	196 392	3 810

POP Pankki -ryhmän vaikutuspiirissä ei ole strukturoituiksi yhteisöiksi luokiteltavia yhteisöjä.

Merkittävät rajoitukset

POP Pankkien vakuusrahastoon liittyy merkittäviä rajoituksia, jotka koskevat POP Pankkien oikeutta saada käyttöönsä vakuusrahaston varoja. Vakuusrahaston varoja voidaan käyttää ainoastaan rahaston säännöissä määrättyihin tarkoituksiin. POP Pankkien vakuusrahaston vakuusrahastopääoma on merkitty Ryhmän omassa pääomassa muihin rahastoihin. Vakuusrahaston kertyneet voittovarot sisältyvät Ryhmän kertyneisiin voittovaroihin.

POP Pankkien vakuusrahaston tarkoituksena on ollut sen jäsenpankkien vakaan toiminnan turvaaminen. Vakuusrahaston toimintaa ei ole tarkoitus jatkaa talletuspankkien yhteenliittymän perustamisen jälkeen ja vakuusrahaston hallitus on 15.12.2015 päättänyt ryhtyä valmistelemaan vakuusrahaston purkamista. Vakuusrahaston purkautuessa rahaston varat palautetaan sen jäsenpankeille. POP Pankkien yhteenliittymään kuuluvien pankkien osuus vakuusrahaston omasta pääomasta 31.12.2015 on 9 987 tuhatta euroa. Vakuusrahaston oma pääoma on 12 758 tuhatta euroa. Oma pääoma on laskettu Ryhmän tilinpäätöksen laadintaperiaatteiden mukaisesti.

LIITE 30: Lähipiiritiedot

POP Pankki -ryhmän lähipiiriin kuuluvat POP Pankkiliitto osk:n hallintoneuvoston ja hallituksen jäsenet sekä näiden läheiset perheenjäsenet. Lähipiiriin kuuluu myös POP Pankkiliitto osk:n toimitusjohtaja ja hänen sijaisensa. Lisäksi lähipiiriin kuuluvat edellä mainittujen henkilöiden määräysvallassa olevat yritykset.

Alla on esitetty liiketapahtumat johtoon kuuluvien avainhenkilöiden ja muiden lähipiiriin kuuluvien tahojen kanssa. Johtoon kuuluvia avainhenkilöitä ovat hallintoneuvoston ja hallituksen jäsenet sekä POP Pankkiliitto osk:n toimitusjohtaja ja hänen varahenkilönsä.

Liiketapahtumat lähipiiriin kuuluvien tahojen kanssa

(1 000 euroa)	Johtoon kuuluvat avainhenkilöt	
	2015	Muut 2015
Varat		
Luotot	2 622	924
Velat		
Talletukset	1 620	352
Taseen ulkopuoliset sitoumukset		
Luottolupaukset	47	1
Takaukset	504	342

LIITE 31: Tilinpäätöspäivän jälkeiset tapahtumat

POP Pankit myivät 8.2.2016 kaikki omistamansa sijoituspalveluyritys Optium Oy:n osakkeet UB Omaisuudenhoito Oy:lle. Osakekaupalla ei ole merkittävää vaikutusta vuoden 2016 tulokseen.

LIITE 32: Siirtyminen IFRS-standardeihin

POP Pankki -ryhmä on uusi juridinen kokonaisuus, joka muodostui POP Pankkien yhteenliittymän aloitettua toimintansa 31.12.2015. Ryhmä ei ole aikaisemmin laatinut yhdisteltyä tilinpäätöstä. Ryhmän muodostumisesta on kerrottu tarkemmin liitteessä 1.

IFRS-tilinpäätös on laadittu yhdistelemällä POP Pankki -ryhmään kuuluvien yritysten ja yhteisöjen kansallisten kirjanpito- ja tilinpäätössäännösten mukaisesti laaditut erillistilinpäätökset siten, että yritysten keskinäiset erät on eliminoitu. Taseen ja tuloslaskelman erät on oikaistu esitettäväksi IFRS-standardien mukaisesti. Ryhmään kuuluvat jäsenosuuspankit ovat noudattaneet erillistilinpäätöksissään Finanssivalvonnan määräykset ja ohjeet 1/2013 *Rahoitussektorin kirjanpito, tilinpäätös ja toimintakertomus* mukaisesti IAS 39 Rahoitusinstrumentit: kirjaaminen ja arvostaminen -standardia. Jäsenluottolaitoksista Bonum Pankki on laatinut tilinpäätöksensä IFRS-standardien mukaisesti.

Koska POP Pankki -ryhmä ei ole aiemmin laatinut yhdisteltyä tilinpäätöstä, täsmäytyslaskelman esittäminen FAS- ja IFRS-taseen välillä ei ole mahdollista.

POP Pankki -ryhmä on käyttänyt IFRS 1 Ensimmäinen IFRS-standardien käyttöönotto -standardin ensilaatijoille mahdollistamaa helpotusta jättää soveltamatta IFRS 3 Liiketoimintojen yhdistäminen -standardia takautuvasti ennen 1.1.2014 tapahtuneisiin liiketoimintojen yhdistämiin. Ryhmä ei ole hankkinut tytäryrityksiä 1.1.2014 jälkeen.

POP Pankki -ryhmän tase 31.12.2015

(1 000 euroa)	viite	31.12.2015
Varat		
Käteiset varat		172 899
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat		3 383
Lainat ja saamiset luottolaitoksilta		129 327
Lainat ja saamiset asiakkailta		3 013 972
Johdannaiset	a)	5 356
Sijoitusomaisuus	b)	637 308
Vahinkovakuutustoiminnan varat	c)	37 610
Aineettomat hyödykkeet	d)	15 839
Aineelliset hyödykkeet	e)	41 224
Muut varat		13 582
Versaamiset	f)	3 401
Varat yhteensä		4 073 900
Velat		
Velat luottolaitoksille		112 783
Velat asiakkaille		3 342 813
Vahinkovakuutustoiminnan velat		27 567
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat		24 188
Lisäosuuspääoma	g)	58 231
Muut velat		57 056
Verovelat	f)	25 281
Velat yhteensä		3 647 918
Oma pääoma		
Osuuspääoma		
Jäsenosuudet		8 904
POP Osuudet		17 904
Osuuspääoma yhteensä		26 809
Rahastot		156 081
Kertyneet voittovarot	(i)	239 831
POP Pankki -ryhmän omistajien osuus yhteensä		422 721
Määräysvallattomien omistajien osuus		3 261
Oma pääoma yhteensä		425 982
Velat ja oma pääoma yhteensä		4 073 900

IFRS-standardien soveltamisen vaikutus POP Pankki -ryhmän taseeseen 31.12.2015

Merkittävimmät IFRS-standardien soveltamiseen liittyvät oikaisut taseeseen 31.12.2015 on esitetty alla.

a) Johdannaiset

Johdannaisten arvostuksessa huomioitiin IFRS 13 Käyvän arvon määrittäminen -standardin mukaisesti vastapuoliriski (CVA). Arvostus tulos pienensi johdannaisten arvoa 31.12.2015 yhteensä 288 tuhatta euroa.

b) Sijoitusomaisuus

IAS 40 Sijoituskiinteistöt -standardin mukaisesti sijoituskiinteistöjen hankintamenot on oikaistu IAS 16 Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet -standardin mukaisiksi. Sijoituskiinteistöihin kohdistuvien arvonkorotusten oikaisujen seurauksena sijoitusomaisuuden tasearvo 31.12.2015 pieneni 1 336 tuhatta euroa.

IAS 39 Rahoitusinstrumentit: kirjaaminen ja arvostaminen -standardin mukaisesti POP Pankkien vakuusrahaston rahoitusvaroihin tehdyt käyvän arvon arvostukset kasvattivat sijoitusomaisuuden tasearvoa 31.12.2015 yhteensä 654 tuhatta euroa.

c) Vahinkovakuutustoiminnan varat

Vahinkovakuutustoiminnan sijoitusomaisuuden luokittelu ja arvostus IAS 39 -standardin mukaisesti pienensi vahinkovakuutustoiminnan varoja 31.12.2015 taseessa 77 tuhatta euroa.

d) Aineettomat hyödykkeet

POP Pankki -ryhmän hankkimat aineettomat hyödykkeet ovat POP Pankki -ryhmän yhteistyökumppaneiden toimesta toteutettuja tietojärjestelmiä joihin Ryhmällä on IAS 38 Aineettomat hyödykkeet -standardissa tarkoitettu määräysvalta. Yhteistyökumppaneista merkittävin on Oy Samlink Ab. FAS-tilinpäätöksessä tietojärjestelmien kehittämiskulut oli kirjattu tuloslaskelmaan, mutta IAS 38 -standardin mukaan ne on aktivoitava. Merkittävimmät oikaistut aineettomat hyödykkeet muodostuvat vähittäispankkitoiminnassa, keskuspankkipalveluissa ja korttitoiminnassa käytettävistä järjestelmistä.

POP Pankki -ryhmässä yhtenäistettiin aineettomien hyödykkeiden aktivointiperiaatteet 31.12.2015 laaditussa tilinpäätöksessä. POP Pankki -ryhmän hankkimien aineettomien käyttöomaisuushyödykkeiden takautuvien oikaisujen johdosta aineettomien hyödykkeiden tasearvo 31.12.2015 kasvoi 3 312 tuhatta euroa ja voittovarot kasvoivat 2 650 tuhatta euroa.

Bonum Pankki on sitoutunut palauttamaan POP Pankkiliitto osk:n jäsenyydestä eronneille pankeille näiden maksamat osuudet keskuspankkitoiminnan ja korttiliiketoiminnan tietojärjestelmien kehittämiseksi kerätyistä maksuista siltä osin, kuin pankit eivät tule käyttämään kyseisiä palveluja POP Pankki -ryhmän käytössä olevista tietojärjestelmistä irtaantumisen jälkeen. Nämä sitoumukset kasvattivat muita velkoja 31.12.2015 taseessa 608 tuhatta euroa. Velan arvioidaan erääntyvän maksettavaksi vuoden 2016 aikana.

e) Aineelliset hyödykkeet

Aineellisten hyödykkeiden hankintamenot on oikaistu IAS 16 Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet -standardin mukaisiksi. Kiinteistöomaisuuteen kohdistuvien arvonkorotusten oikaisujen seurauksena aineellisen käyttöomaisuuden tasearvo 31.12.2015 pieneni 2 957 tuhatta euroa.

f) Laskennalliset verot

IFRS-standardien käyttöönotto lisäsi laskennallisia verosaamisia ja -velkoja. Alla on esitetty 31.12.2015 taseeseen kirjatut oikaisut.

Laskennalliset verosaamiset

(1 000 euroa)	31.12.2015
Työsuhde-etuudet	51
Rahoitusinstrumentit	114
Aineettomat hyödykkeet	31
Laskennalliset verosaamiset yhteensä	195

Laskennalliset verovelat

(1 000 euroa)	31.12.2015
Rahoitusinstrumentit	180
Aineettomat hyödykkeet	662
Laskennalliset verovelat yhteensä	842

g) Lisäosuuspääoma

POP Pankki -ryhmään kuuluvien jäsenosuuspankkien lisäosuuspääoman luokittelu IAS 32 Rahoitusinstrumentit: esittämistapa mukaisesti pienensi 31.12.2015 osuuspääomaa 50 009 tuhatta euroa ja vastaavasti lisäsi velkoja 50 009 tuhatta euroa. Velaksi luokitellulle osuuspääomalle jaksotettu korkokulu 872 tuhatta euroa sekä POP Bonuksina maksettavat ylijäämän palautukset 145 tuhatta euroa kirjattiin velaksi. Voittovarojen vähennykseksi kirjattiin yhteensä 1 017 tuhatta euroa.

h) Työsuhde-etuudet

POP Pankki -ryhmällä on lisäeläkejärjestelyjä, jotka tulkitaan etuusperusteisiksi etuusjärjestelyiksi ja on käsitelty IAS 19 Työsuhde-etuudet -standardin mukaisesti. IFRS-tilinpäätöksessä esitetään velkaeränä järjestelyistä johtuvien velvoitteiden nykyarvo tilinpäätöspäivänä vähennettynä järjestelyyn kuuluvien varojen käyvällä arvolla. POP Pankki -ryhmän taseeseen kirjattu eläkevelka 31.12.2015 oli 253 tuhatta euroa.

i) Tilinpäätökseen yhdisteltävät yhteisöt

POP Pankki -ryhmän IFRS-tilinpäätökseen yhdisteltiin Pohjanmaan Osuuspankin Virossa golf-toimintaa harjoittavan tytäryrityksen Pajker AS:n ja White Beach Development AS:n muodostaman konsernin yhdistelty tilinpäätös. Lisäksi yhdisteltiin 8:n kiinteistöyhteisöä yhteisenä toimintona IFRS 11 Yhteiset toiminnot -standardin mukaisesti suhteellisella yhdistelyllä.

Pajker-konsernin yhdistely pienensi 31.12.2015 sijoitusomaisuuden tasearvoa 4 819 tuhatta euroa ja lisäsi aineellisten hyödykkeiden tasearvoa 2 017 tuhatta euroa. Pajker-konsernin yhdistelyn vaikutus POP Pankki -ryhmän omaan pääomaan 31.12.2015 oli -3 497 tuhatta euroa.

Yhteisten toimintojen yhdistely kasvatti taseen aineellisia hyödykkeitä ja sijoitusomaisuutta 31.12.2015 yhteensä 483 tuhatta euroa.

j) Oma pääoma

IFRS-standardien käyttöönoton vaikutus POP Pankki -ryhmän omaan pääomaan on esitetty alla.

(1 000 euroa)	31.12.2015
Lisäosuuspääoman siirto osuuspääomasta velkoihin	-50 009
Lisäosuuspääomalle jaksotetun koron ja ylijäämän palautusten oikaisu voittovaroista	-1 017
Arvonkorotusten oikaisut sijoitusomaisuudesta	-1 336
Arvonkorotusten oikaisut aineellisista hyödykkeistä	-2 957
Työsuhde-etuudet	-202
Aineettomien hyödykkeiden oikaisut	2 650
Rahoitusinstrumenttien arvostusten oikaisut	272
Pajker-konsernin yhdistely	-3 497
Kiinteistöyhteisöjen yhdistely tilinpäätökseen yhteisinä toimintoina	-1 801
Oman pääoman muutos yhteensä	-57 896

Pilari III mukaiset vakavaraisuustiedot

POP Pankkien yhteenliittymä muodostuu keskusyhteisöstä (POP Pankkiliitto osk), keskusyhteisön jäsenluottolaitoksista, jäsenluottolaitosten konsolidointiryhmiin kuuluvista yrityksistä ja sellaisista luottolaitoksista, rahoituslaitoksista ja palveluyrityksistä, joiden äänivallasta edellä mainitut yhteisöt yhdessä omistavat yli puolet. Tarkemmat tiedot konsolidointiryhmään kuuluvista yhteisöistä on ilmoitettu liitteessä 1.

Liitteissä 33-47 on esitetty EU:n Vakavaraisuusasetuksen N:o 575/2013 mukaiset tiedot POP Pankkien yhteenliittymän vakavaraisuudesta (ns. Pilari III tiedot). Tiedot perustuvat POP Pankkien yhteenliittymän vakavaraisuuteen, joten esitetyt tiedot eivät ole suoraan vertailukelpoisia muiden tasekirjassa julkaistujen POP Pankki -ryhmää koskevien lukujen kanssa.

Pilari III –julkistamisvaateita on esitetty myös riskienhallintaa ja vakavaraisuuden hallintaa käsittelevässä liitteessä 4 sekä hallinto- ja ohjausjärjestelmiä käsittelevässä liitteessä 3. Palkitsemista koskevat julkistamisvaateet on esitetty hallinto- ja ohjausjärjestelmiä koskevassa liitteessä 3 sekä henkilöstökuluja koskevassa liitteessä 48.17.

POP Pankkien yhteenliittymä ei julkista EU:n Vakavaraisuusasetuksen 439 artiklan mukaisia vastapuoliriskiä koskevia tietoja. Keskusyhteisön hallitus on olennaisuusarvioinnissa katsonut, että vastapuoliriskiä koskevat tiedot eivät ole olennaisia, koska niiden osuus riskipainotetuista varoista on erittäin pieni.

POP Pankkien yhteenliittymän luottoriskin pääomavaade lasketaan standardimenetelmällä ja operatiivisen riskin pääomavaade perusmenetelmällä. Markkinariskin pääomavaade lasketaan perusmenetelmällä valuuttapositionalle.

LIITE 33: Vakavaraisuuden yhteenveto

(1 000 euroa)	2015
Omat varat	
Ydinpääoma ennen vähennyksiä	461 631
Vähennykset ydinpääomasta	-6 089
Ydinpääoma (CET1) yhteensä	455 542
Ensisijainen lisäpääoma ennen vähennyksiä	10 545
Vähennykset ensisijaisesta lisäpääomasta	0
Ensisijainen lisäpääoma (AT1)	10 545
Ensisijainen pääoma (T1 = CET1 + AT1)	466 087
Toissijainen pääoma ennen vähennyksiä	3 164
Vähennykset toissijaisesta pääomasta	0
Toissijainen pääoma (T2) yhteensä	3 164
Omat varat yhteensä (TC = T1 + T2)	469 251
Omien varojen vaade yhteensä	180 228
josta luottoriskin osuus	163 067
josta vastuun arvonokaisuriski (CVA)	288
josta markkinariskin osuus (valuuttakurssiriski)	1 991
josta operatiivisen riskin osuus	14 882
Luottolaitoslain mukainen kiinteä lisäpääomapuskuri (2,5%)	56 321
Ydinpääoma (CET1) suhteessa riskipainotettuihin eriin (%)	20,2 %
Ensisijainen pääoma (T1) suhteessa riskipainotettuihin eriin (%)	20,7 %
Omat varat yhteensä (TC) suhteessa riskipainotettuihin eriin (%)	20,8 %
Vähimmäisomavaraisuusaste	
Ensisijainen pääoma (T1)	466 087
Vastuut yhteensä	4 283 948
Vähimmäisomavaraisuusaste, %	10,9 %

LIITE 34: Omat varat erittäin

(1 000 euroa)		(A) Määrä julkistamispäivänä pankki	(B) Asetuksen (EU) n:o 575/2013 artikla, johon viitataan	(C) Määrät, joihin sovelletaan asetusta (EU) n:o 575/2013 edeltänyttä kohtelua, tai asetuksessa (eu) n:o 575/2013 säädetty jäljelle jäävä määrä
	Ydinpääoma (CET1): instrumentit ja rahastot			
1	Pääomainstrumentit ja niihin liittyvät ylikurssirahastot	26 572	26 artiklan 1 kohta, 27, 28 ja 29 artikla, EPV:n luettelo 26 artiklan 3 kohta	-
	josta: osuuspääoma	8 668		-
	josta: POP Osuus	17 904		-
2	Kertyneet voittovarot	253 799	26 artiklan 1 kohdan c alakohta	-
3	Kertyneet muun laajan tuloksen erät (ja muut rahastot, kattaa myös realisoitumattomat voitot ja tappiot sovellettavien tilinpäätösstandardien nojalla)	146 110	26 artikla 1 kohta	-
3a	Yleisten pankkiriskien rahasto		26 artikla 1 kohta f alakohta	-
4	Asetuksen 484 artiklan 3 kohdassa tarkoitettu ehdot täyttävien erien määrä ja siihen liittyvät ylikurssirahastot, jotka poistetaan asteittain CET1:stä	35 151	483 artiklan 2 kohta	15 065
	Julkisen sektorin pääomasijoitukset, joiden sallitaan jatkua 1.tammikuuta 2018 asti	-	483 artiklan 2 kohta	-
5	Vähemmistöosuudet (määrä, joka voidaan sisällyttää konsolidoituun ydinpääomaan (CET1))	-	84, 479 ja 480 artikla	-
5a	Riippumattoman tahon tarkastamat kesken tilikauden kertyneet voitot, joista on vähennetty kaikki ennakoitavissa olevat kulut tai osingot	-	26 artiklan 2 kohta	-
6	Ydinpääoma (CET1) ennen lakisääteisiä oikaisuja	461 631		15 065
	Ydinpääoma (CET1):lakisääteiset oikaisut			
7	Muut arvonoidit (negatiivinen määrä)	-	34 artikla, 105 artikla	-
8	Aineettomat hyödykkeet (joista on vähennetty niihin liittyvät verovelat) (negatiivinen määrä)	-6 089	36 artiklan 1 kohdan b alakohta, 37 artikla, 472 artiklan 4 kohta	-

10	Tulevista veronalaisista voitoista riippuvat laskennalliset verosaamiset, lukuun ottamatta niitä, jotka syntyvät väliaikaisten erojen seurauksena, (joista on vähennetty niihin liittyvät verovelat, jos 38 artiklan 3 kohdan ehdot täyttyvät) (negatiivinen määrä)	-	36 artiklan 1 kohdan c alakohta, 38 artikla, 472 artiklan 5 kohta	-
11	Käyvän arvon rahastoon sisältyvät erät, jotka liittyvät rahavirtojen suojauksista saatuihin voittoihin tai tappioihin	-	33 artiklan 1 kohdan a alakohta	-
12	Odotettujen tappioiden yhteismäärän laskennasta saatavat negatiiviset määrät	-	36 artiklan 1 kohdan d alakohta, 40 artikla, 159 artikla, 472 artiklan 6 kohta	-
13	Kaikki oman pääoman lisäykset, jotka johtuvat arvopaperistetuista omaisuuseristä (negatiivinen määrä)	-	32 artiklan 1 kohta	-
14	Käypään arvoon arvostettuihin velkoihin liittyvät voitot tai tappiot, jotka aiheutuvat laitoksen oman luottokelpoisuuden muutoksesta	-	33 artiklan b kohta	-
15	Etuuspohjaisen eläkerahaston varat (negatiivinen määrä)	-	36 artiklan 1 kohdan e alakohta, 41 artikla, 472 artiklan 7 kohta	-
16	Laitoksen suorat ja välilliset omistussuudet omista ydinpääoman (CET1) instrumenteista (negatiivinen määrä)	-	36 artiklan 1 kohdan f alakohta, 42 artikla, 472 artiklan 8 kohta	-
17	Omistussuudet finanssialan yhteisöjen ydinpääoman (CET1) instrumenteista, kun näillä yhteisöillä on laitoksen kanssa keskinäinen ristiinomistus, jolla pyritään lisäämään keinoitekoisesti laitoksen omia varoja (negatiivinen määrä)	-	36 artiklan 1 kohdan g alakohta, 44 artikla, 472 artiklan 9 kohta	-
18	Suorat ja välilliset omistussuudet, jotka laitoksella on finanssialan yhteisöjen ydinpääoman (CET1) instrumenteista, kun laitoksella ei ole merkittävää sijoitusta näissä yhteisöissä (määrä, joka ylittää 10 prosentin raja-arvon ja josta on vähennetty hyväksyttävät lyhyet positiot) (negatiivinen määrä)	-	36 artiklan 1 kohdan h alakohta, 43, 45 ja 46 artikla, 49 artiklan 2 ja 3 kohta, 79 artikla, 472 artiklan 10 kohta	-
19	Suorat, välilliset ja synteettiset omistussuudet, jotka laitoksella on finanssialan yhteisöjen ydinpääoman (CET1) instrumenteista, kun laitoksella on merkittävä sijoitus näissä yhteisöissä (määrä, joka ylittää 10 prosentin raja-arvon ja josta on vähennetty hyväksyttävät lyhyet positiot) (negatiivinen määrä)	-	36 artiklan 1 kohdan i alakohta, 43, 45 ja 47 artikla, 48 artiklan 1 kohdan b alakohta, 49 artiklan 1-3 kohta, 79 ja 470 artikla, 472 artiklan 11 kohta	-
21	Väliaikaisten erojen seurauksena syntyvät laskennalliset verosaamiset (määrä, joka ylittää 10 prosentin raja-arvon ja josta on vähennetty siihen liittyvät verovelat, jos 38 artiklan 3 kohdan ehdot täyttyvät) (negatiivinen määrä)	-	36 artiklan 1 kohdan c alakohta, 38 artikla, 48 artiklan 1 kohdan a alakohta, 470 artikla, 472 artiklan 5 kohta	-

22	Määrä, joka ylittää 15 prosentin raja-arvon (negatiivinen määrä)		48 artiklan 1 kohta	
23	josta: suorat ja välilliset omistusosuudet, jotka laitoksella on finanssialan yhteisöjen ydinpääoman (CET1) instrumenteista, kun laitoksella on merkittävä sijoitus näissä yhteisöissä		36 artiklan 1 kohdan i alakohta, 48 artiklan 1 kohdan b alakohta, 470 artikla, 472 artiklan 11 kohta	
26	Ydinpääomaan (CET1) tehtävät lakisääteiset oikaisut, jotka koskevat määrää, joihin sovelletaan vakavaraisuusasetusta edeltänyttä kohtelua	-		-
26a	Realisoitumattomiin voittoihin ja tappioihin liittyvät lakisääteiset oikaisut 467 ja 468 artiklan mukaisesti	-		-
	josta:...realisoitumattoman tappion suodatin 1	-	467 artikla	-
	josta:...realisoitumattoman voiton suodatin 1	-	468 artikla	-
26b	Määrä, joka vähennetään ydinpääomasta (CET1) tai lisätään siihen niiden ylimääräisten suodattimien ja vähennysten johdosta, joita edellytettiin ennen vakavaraisuusasetusta	-	481 artikla	-
27	Ensisijaisesta lisäpääomasta (AT1) tehtävät vähennykset, jotka ylittävät laitoksen ensisijaisen lisäpääoman (AT1) (negatiivinen määrä)	-	36 artiklan 1 kohdan j alakohta	-
28	Ydinpääomaan (CET1) tehtävät lakisääteiset oikaisut yhteensä	-6 089		-
29	Ydinpääoma (CET1)	455 542		15 065
	Ensisijainen lisäpääoma (AT1): instrumentit			
30	Pääomainstrumentit ja niihin liittyvät ylikurssirahastot	-	51 artikla, 52 artikla	-
31	josta: luokitellaan sovellettavien tilinpäätösstandardien mukaisesti omaksi pääomaksi	-		-
32	joista: luokitellaan sovellettavien tilinpäätösstandardien mukaisesti velaksi	-		-
33	Asetuksen 484 artiklan 4 kohdassa tarkoitettu ehdot täyttävien erien määrä ja siihen liittyvät ylikurssirahastot, jotka poistetaan asteittain AT1:stä	10 545	486 artiklan 3 kohta	4 519
	Julkisen sektorin pääomasijoitukset, joiden sallitaan jatkua 1. tammikuuta 2018 asti	-	486 artiklan 3 kohta	-
34	Tytäryritysten liikkeeseen laskemat ja kolmansien hallussa olevat ehdot täyttävät ensijainen pääoma (T1), joka sisältyy konsolidoituun ensisijaiseen lisäpääomaan (AT1) (mukaan lukien vähemmistöosuudet, joita ei sisällytetty riville 5)	-	85, 86 ja 480 artikla	-
35	josta: tytäryritysten liikkeeseenlaskemat instrumentit, jotka poistetaan asteittain	-	486 artiklan 3 kohta	-
36	Ensisijaisen lisäpääoma (AT1) ennen lakisääteisiä oikaisuja:	10 545		4 519

	Ensisijainen lisöpääoma (AT1): lakisäätöiset oikaisut			
37	Laitoksen suorat ja välilliset omistussuudet omista ensisijaisista lisöpääoman (AT1) instrumenteista (negatiivinen määrä)	-	52 artiklan 1 kohdan b alakohta, 56 artiklan a kohta, 57 artikla, 475 artiklan 2 kohta	-
38	Omistussuudet finanssialan yhteisöjen ensisijaisen lisöpääoman (AT1) instrumenteista, kun näillä yhteisöillä on laitoksen kanssa keskinäinen ristiinomistus, jolla pyritään lisäämään keinotekoisesti laitoksen omia varoja (negatiivinen määrä)	-	56 artiklan b kohta, 58 artikla, 475 artiklan 3 kohta	-
39	Suorat ja välilliset omistussuudet, jotka laitoksella on finanssialan yhteisöjen ensisijaisen lisöpääoman (AT1) instrumenteista, kun laitoksella ei ole merkittävää sijoitusta näissä yhteisöissä (määrä, joka ylittää 10 prosentin raja-arvon ja josta on vähennetty hyväksyttävät lyhyet positiot) (negatiivinen määrä)	-	56 artiklan c alakohta, 59, 60 ja 79 artikla, 475 artiklan 4 kohta	-
40	Suorat ja välilliset omistussuudet, jotka laitoksella on finanssialan yhteisöjen ensisijaisen lisöpääoman (AT1) instrumenteista, kun laitoksella on merkittävää sijoitusta näissä yhteisöissä (määrä, joka ylittää 10 prosentin raja-arvon ja josta on vähennetty hyväksyttävät lyhyet positiot) (negatiivinen määrä)	-	56 artiklan d alakohta, 59, 60 ja 79 artikla, 475 artiklan 4 kohta	-
41	Ensisijaiseen lisöpääomaan (AT1) tehtävät lakisäätöiset oikaisut, jotka koskevat määriä, joihin sovelletaan vakavaraisuusasetusta edeltänyttä kohtelua ja siirtymäkauden kohtelua, ennen kuin ne poistetaan käytöstä asetuksen (EU) N:o 575/2013 mukaisesti (ts. vakavaraisuusasetuksen mukaiset jäljelle jäävät määrät)	-		-
41a	Ensisijaisesta lisöpääomasta (AT1) vähennettävät jäljelle jäävät määrät, jotka liittyvät ydinpääomasta siirtymäkaudella tehtäviin vähennyksiin asetuksen (EU) N:o 575/2013 472 artiklan mukaisesti	-	472 artikla, 472 artiklan 3 kohdan a alakohta, 472 artiklan 4 ja 6 kohta, 472 artiklan 8 kohdan a alakohta, 472 artiklan 9 kohta, 472 artiklan 10 kohdan a alakohta, 472 artiklan 11 kohdan a alakohta	-
41b	Ensisijaisesta lisöpääomasta (AT1) vähennettävät jäljelle jäävät määrät, jotka liittyvät toissijaisesta pääomasta (T2) siirtymäkaudella tehtäviin vähennyksiin asetuksen (EU) N:o 575/2013 475 artiklan mukaisesti	-	477 artikla, 477 artiklan 3 kohta, 477 artiklan 4 kohdan a alakohta	-
41c	Määrä, joka vähennetään ensisijaisesta lisöpääomasta (AT1) tai lisätään siihen niiden ylimääräisten suodattimien ja vähennysten johdosta, joita edellytettiin ennen vakavaraisuusasetusta	-	467, 468 ja 481 artikla	-
42	Toissijaisesta pääomasta (T2) tehtävät vähennykset, jotka ylittävät laitoksen toissijaisen pääoman (T2) (negatiivinen määrä)	-	56 artiklan e kohta	-
43	Ensisijaisen lisöpääoman (AT1) tehtävät lakisäätöiset oikaisut yhteensä	-		-

44	Ensisijainen lisäpääoma (AT1)	10 545		4 519
45	Ensisijainen pääoma (T1=CET1+AT1)	466 087		19 584
	Toissijainen pääoma (T2): Instrumentit ja varaukset			
46	Pääomainstrumentit ja niihin liittyvät ylikurssirahastot	-	62 ja 63 artikla	-
47	Asetuksen 484 artiklan 5 kohdassa tarkoitetut ehdot täyttävien erien määrä ja siihen liittyvät ylikurssirahastot, jotka poistetaan asteittain T2:sta	3 164	486 artiklan 4 kohta	1 356
	Julkisen sektorin pääomasijoitukset, joiden sallitaan jatkua 1. tammikuuta 2018 asti	-	483 artiklan 4 kohta	-
48	Tytäryritysten liikkeeseen laskemat ja kolmansien hallussa olevat ehdot täyttävät omien varojen instrumentit, jotka sisältyvät konsolidoituun toissijaiseen pääomaan (T2) (mukaan lukien vähemmistöosuudet ja ensisijaisen lisäpääoman (AT1) instrumentit, joita ei ole sisällytetty riville 5 tai 34)	-	87, 88 ja 480 artikla	-
49	josta: tytäryritysten liikkeeseenlaskemat instrumentit, jotka poistetaan asteittain	-	486 artiklan 4 kohta	-
50	Luottoriskioikaisut	-	62 artiklan c ja d kohta	-
51	Toissijainen pääoma (T2) ennen lakisääteisiä oikaisuja	3 164		1 356
	Toissijainen pääoma (T2): lakisääteiset oikaisut			
52	Laitoksen suorat ja välilliset omistusosuudet omista toissijaisen pääoman (T2) instrumenteista ja etuoikeudeltaan huonommista lainoista (negatiivinen määrä)	-	63 artiklan b kohdan i alakohta, 66 artiklan a kohta, 67 artikla, 477 artiklan 2 kohta	-
53	Omistusosuudet finanssialan yhteisöjen toissijaisen pääoman (T2) instrumenteista ja etuoikeudeltaan huonommista lainoista, kun näillä yhteisöillä on laitoksen kanssa keskinäinen ristiinominen, jolla pyritään lisäämään keinotekoisesti laitoksen omia varoja (negatiivinen määrä)	-	66 artiklan b kohta, 68 artikla, 477 artiklan 3 kohta	-
54	Suorat ja välilliset omistusosuudet, jotka laitoksella on finanssialan yhteisöjen toissijaisen pääoman (T2) instrumenteista ja etuoikeudeltaan huonommista lainoista, kun laitoksella ei ole merkittävää sijoitusta näissä yhteisöissä (määrä, joka ylittää 10 prosentin raja-arvon ja josta on vähennetty hyväksyttävät lyhyet positiot) (negatiivinen määrä)	-	66 artiklan c kohta, 69, 70 ja 79 artikla, 477 artiklan 4 kohta	-
54a	Josta uusia omistusosuuksia, joihin ei sovelleta siirtymäjärjestelyä	-		-
54b	Josta omistusosuuksia, jotka olivat olemassa jo ennen 1. tammikuuta 2013 ja joihin sovelletaan siirtymäjärjestelyä.	-		-
55	Suorat ja välilliset omistusosuudet, jotka laitoksella on finanssialan yhteisöjen toissijaisen pääoman (T2) instrumenteista ja etuoikeudeltaan huonommista lainoista, kun laitoksella on merkittävä sijoitus näissä yhteisöissä (määrä, josta on vähennetty hyväksyttävät lyhyet positiot) (negatiivinen määrä)	-	66 artiklan d kohta, 69 ja 79 artikla, 477 artiklan 4 kohta	-

56	Toissijaiseen pääomaan (T2) tehtävät lakisäätteiset oikaisut, jotka koskevat määriä, joihin sovelletaan vakavaraisuusasetuksen edeltänyttä kohtelua ja siirtymäkauden kohtelua, ennen kuin ne poistetaan käytöstä asetuksen (EU) N:o 575/2013 mukaisesti (ts. vakavaraisuusasetuksen mukaiset jäljelle jäävät määrät)	-		-
56a	Toissijaisesta pääomasta (T2) vähennettävät jäljelle jäävät määrät, jotka liittyvät ydinpääomasta siirtymäkaudella tehtäviin vähennyksiin asetuksen (EU) N:o 575/2013 472 artiklan mukaisesti	-	472 artikla, 472 artiklan 3 kohdan a alakohta, 472 artiklan 4 ja 6 kohta, 472 artiklan 8 kohdan a alakohta, 472 artiklan 9 kohta, 472 artiklan 10 kohdan a alakohta, 472 artiklan 11 kohdan a alakohta	-
	josta riveittäin tarkennettavat erät, esim. olennaiset tilikauden kesken kertyneet nettotappiot, aineettomat hyödykkeet, puutteelliset varaukset odotettuihin tappioihin jne.	-		-
56b	Toissijaisesta pääomasta (T2) vähennettävät jäljelle jäävät määrät, jotka liittyvät ensisijaisesta lisäpääomasta (AT1) siirtymäkaudella tehtäviin vähennyksiin asetuksen (EU) N:o 575/2013 475 artiklan mukaisesti	-	475 artikla, 475 artiklan 2 kohdan a alakohta, 475 artiklan 3 kohta, 475 artiklan 4 kohdan a alakohta	-
	Josta riveittäin tarkennettavat erät, esim. ensisijaisen lisäpääoman (AT1) keskinäiset ristiinomistukset, suorat omistusosuudet, jotka laitoksella on muiden finanssialan yhteisöjen pääomasta, kun laitoksella ei ole merkittävää sijoitusta näissä yhteisöissä jne.	-		-
56c	Määrä, joka vähennetään toissijaisesta pääomasta (T2) tai lisätään siihen niiden ylimääräisten suodattimien ja vähennysten johdosta, joita edellytettiin ennen vakavaraisuusasetusta	-	467, 468 ja 481 artikla	-
57	Toissijaiseen pääomaan (T2) tehtävät laikisäätteiset oikaisut yhteensä	-		-
58	Toissijainen pääoma (T2)	3 164		1 356
59	Pääoma yhteensä (TC=T1+T2)	469 251		20 940
59a	Riskipainotetut varat, jotka koskevat määriä, joihin sovelletaan vakavaraisuusasetusta edeltänyttä kohtelua ja siirtymäkauden kohtelua, ennen kuin ne poistetaan käytöstä asetuksen (EU) N:o 575/2013 mukaisesti (ts. vakavaraisuusasetuksen mukaiset jäljelle jäävät määrät)	-		-

60	Riskipainotetut varat yhteensä	2 252 853		-
	Vakavaraisuussuhteet ja puskurit			
61	Ydinpääoma (CET1) (prosenttiosuutena kokonaisriskin määrästä)	20,2 %	92 artiklan 2 kohdan a alakohta, 465 artikla	
62	Ensisijainen pääoma (T1) (prosenttiosuutena kokonaisriskin määrästä)	20,7 %	92 artiklan 2 kohdan b alakohta, 465 artikla	
63	Kokonaispääoma (prosenttiosuutena kokonaisriskin määrästä)	20,8 %	92 artiklan 2 kohdan c alakohta	
	Vakavaraisuussuhteet ja puskurit			
72	Suorat ja välilliset omistusosuudet, jotka laitoksella on finanssialan yhteisöjen pääomasta, kun laitoksella ei ole merkittävää sijoitusta näissä yhteisöissä (määrä, joka alittaa 10 prosentin raja-arvon ja josta on vähennetty hyväksyttävät lyhyet positiot)	15 619	36 artiklan 1 kohdan h alakohta, 45 ja 46 artikla 56 artiklan c kohta, 59 ja 60 artikla 66 artiklan c kohta, 69 ja 70 artikla	-
73	Suorat ja välilliset omistusosuudet, jotka laitoksella on finanssialan yhteisöjen ydinpääoman (CET1) instrumenteista, kun laitoksella on merkittävä sijoitus näissä yhteisöissä (määrä, joka alittaa 10 prosentin raja-arvon ja josta on vähennetty hyväksyttävät lyhyet positiot)	32 493	36 artiklan 1 kohdan i alakohta, 45 ja 48 artikla	-
	Ylärajat, joita sovelletaan varausten sisällyttämiseen toissijaiseen pääomaan (T2)			
76	Toissijaiseen pääomaan (T2) niiden riskien osalta sisällytetyt luottoriskinoikaisut, joihin sovelletaan standardimenetelmää (ennen ylärajan soveltamista)	-	62 artikla	-
77	Yläraja, luottoriskinoikaisujen sisällyttämiselle toissijaiseen pääomaan, kun noudatetaan standardimenetelmää	-	62 artikla	-
	Pääomainstrumentit, joihin sovelletaan asteittaisen poistamisen järjestelyjä (sovelletaan vain 1. tammikuuta 2013–1. tammikuuta 2022)			
80	Nykyinen yläraja ydinpääoman (CET1) instrumenteille, joihin sovelletaan asteittaisen poistamisen järjestelyjä	35 151	484 artiklan 3 kohta, 486 artiklan 2 ja 5 kohta	-
81	Ydinpääomasta (CET1) ylärajan takia vähennetty määrä (ylärajan ylittävä määrä lunastusten ja eräntymisten jälkeen)	15 065	484 artiklan 3 kohta, 486 artiklan 2 ja 5 kohta	-
82	Nykyinen yläraja ensisijaisen lisäpääoman (AT1) instrumenteille, joihin sovelletaan asteittaisen poistamisen järjestelyjä	10 545	484 artiklan 4 kohta, 486 artiklan 3 ja 5 kohta	-

83	Ensisijaisesta lisöpääomasta (AT1) ylärajan takia vähennetty määrä (ylärajan ylittävä määrä lunastusten ja eräntymisten jälkeen)	4 519	484 artiklan 4 kohta, 486 artiklan 3 ja 5 kohta	-
84	Nykyinen yläraja toissijaisen pääoman (T2) instrumenteille, joihin sovelletaan asteittaisen poistamisen järjestelyjä	3 164	484 artiklan 5 kohta, 486 artiklan 4 ja 5 kohta	-
85	Toissijaisesta pääomasta (T2) ylärajan takia vähennetty määrä (ylärajan ylittävä määrä lunastusten ja eräntymisten jälkeen)	1 356	484 artiklan 5 kohta, 486 artiklan 4 ja 5 kohta	-

LIITE 35: Omaan pääomaan luettavien instrumenttien keskeiset ominaisuudet

Komission täytäntöönpanoasetus (eu) n:o 1423/2013

		Lisäosuuspääoma	Osuuspääoma	POP Osuudet
1	Liikkeeseenlaskija	Jäsenosuuspankit	Jäsenosuuspankit	Jäsenosuuspankit
2	Yksilöllinen tunniste	Ei sovellu	Ei sovellu	Ei sovellu
3	Instrumenttiin sovellettava lainsäädäntö	Suomen lainsäädäntö	Suomen lainsäädäntö	Suomen lainsäädäntö
4	Vakavaraisuusasetuksen säännöt siirtymäkaudella	Ydinpääoma CET1	Ydinpääoma CET1	Ydinpääoma CET1
5	Vakavaraisuusasetuksen säännöt siirtymäkauden jälkeen	Ei sovellu	Ydinpääoma CET1	Ydinpääoma CET1
6	Käytettävissä yksittäisen yrityksen tasolla tai konsolidoinnin perusteella / alakonsolidointiryhmän tasolla / yksittäisen yrityksen tasolla ja konsolidoinnin perusteella / alakonsolidointiryhmän tasolla	Yksittäinen yritys ja konsolidoinnin perusteella/alakonsolidointiryhmän tasolla	Yksittäinen yritys ja konsolidoinnin perusteella/alakonsolidointiryhmän tasolla	Yksittäinen yritys ja konsolidoinnin perusteella/alakonsolidointiryhmän tasolla
7	Instrumentin laji	Asetus (EU) N:o 575/2013 artikla 484	Asetus (EU) N:o 575/2013 artikla 29	Asetus (EU) N:o 575/2013 artikla 29
8	Lakisäätöeseen pääomaan kirjattu määrä (valuutta miljoonina viimeisimpänä raportointipäivänä)	48,9	8,7	17,9
9	Instrumentin nimellinen määrä	58,2	8,9	17,9
9a	Liikkeeseenlaskuhinta	100 %	100 %	100 %
9b	Lunastushinta	100 %	100 %	100 %
10	Kirjanpidollinen luokittelu	Osuuskunnan osuus	Osuuskunnan osuus	Osuuskunnan osuus
11	Alkuperäinen liikkeeseenlaskupäivä	Jatkuva	Jatkuva	Pankkikohtainen
12	Eräpäivätön vai päivätty	Eräpäivätön	Eräpäivätön	Eräpäivätön
13	Alkuperäinen maturiteetti	Ei maturiteettia	Ei maturiteettia	Ei maturiteettia
14	Liikkeeseenlaskijan toteuttama takaisinlunastus edellyttää valvontaviranomaisen ennakkohyväksyntää	Kyllä	Kyllä	Kyllä

15	Mahdollinen takaisinlunastuspäivä, ehdolliset takaisinlunastuspäivät ja lunastusmäärä	Osuuspankki maksaa lisäosuuden merkintähinnan palautuksen jäsenyyden päättyessä tai osuudenomistajan irtisanottua osuuden. Lisäosuusmaksu palautetaan 6 kuukauden kuluttua sen tilikauden päättymisestä, jonka perusteella palautus ensimmäisen keran voidaan suorittaa. Jos irtisanottua lisäosuusmaksua ei ole voitu palauttaa kokonaisuudessaan, voi palautus tapahtua jälkipalautuksena, jos se on kolmen seuraavan tilinpäätöksen perusteella mahdollista.	Jäsenosuusmaksu palautetaan jäsenyyden päättyttyä osuuskuntalainen ja osuuspankeista ja muista osuuskuntamuotoisista luottolaitoksista annetun lain mukaisesti ja sanotuissa laeissa mainituin edellytyksin. Osuuspankilla on kuitenkin oikeus kieltäytyä jäsenosuusmaksujen palauttamisesta osuuspankin toiminnan aikana. Mikäli osuuspankki ei ole kieltäytynyt palauttamisesta, jäsenosuusmaksu voidaan palauttaa 12 kuukauden kuluttua sen tilikauden päättymisestä, jonka aikana jäsenyys on päättynyt. Ellei palautusta voida jonakin vuonna maksaa täysimääräisesti, maksamatta jäänyt osa maksetaan seuraavien tilinpäätösten perusteella käytettävissä olevista omista pääomista. Edellä määrätty oikeus maksamatta jääneen osan jälkipalautukseen päättyy kuitenkin viidennen seuraavan tilinpäätöksen jälkeen. Maksamatta jääneelle osalle ei makseta korkoa.	Osuuspankki maksaa POP Osuuden merkintähinnan palautuksen jäsenyyden päättyessä tai silloin, kun osuudenomistaja on irtisanonut POP Osuuden. Osuuspankilla on kuitenkin oikeus kieltäytyä POP Osuuksista suoritettujen maksujen palauttamisesta osuuspankin toiminnan aikana. Mikäli osuuspankki ei ole kieltäytynyt palauttamisesta POP Osuudesta suoritettu maksu voidaan palauttaa 12 kuukauden kuluttua sen tilikauden päättymisestä, jonka aikana POP Osuuden omistaja on irtisanonut osuuden. POP Osuuksista suoritettut maksut palautetaan osuuskuntalaisia, osuuspankeista ja muista osuuskuntamuotoisista luottolaitoksista annetuissa laeissa ja näissä säännöissä säädetyin edellytyksin. Ellei palautusta voida jonakin vuonna maksaa täysimääräisesti, maksamatta jäänyt osa maksetaan seuraavien tilinpäätösten perusteella käytettävissä olevista omista pääomista. Edellä määrätty oikeus maksamatta jääneen osan jälkipalautukseen päättyy kuitenkin viidennen seuraavan tilinpäätöksen jälkeen. Maksamatta jääneelle osalle ei makseta korkoa.
16	Mahdolliset myöhemmät takaisinlunastuspäivät	Ks. kohta 15	Ks. kohta 15	Ks. kohta 15
17	Kiinteä tai vaihtuva osinko/kuponki	Vaihtuva	Vaihtuva	Vaihtuva
18	Kupongin korko ja siihen liittyvät indeksit	Osuuskunnan päätös	Osuuskunnan päätös	Osuuskunnan päätös
19	Dividend stopper -lausekkeen olemassaolo	Ei	Ei	Ei
20a	Täysin harkinnanvarainen, osittain harkinnanvarainen tai pakolinen (ajoituksen osalta)	Täysin harkinnanvarainen	Täysin harkinnanvarainen	Täysin harkinnanvarainen

20b	Täysin harkinnanvarainen, osittain harkinnanvarainen tai pakollinen (määrän osalta)	Täysin harkinnanvarainen	Täysin harkinnanvarainen	Täysin harkinnanvarainen
21	Step-up-ehdon tai muun lunastuskannustimen olemassaolo	Ei	Ei	Ei
22	Ei-kumulatiivinen tai kumulatiivinen	Ei-kumulatiivinen	Ei-kumulatiivinen	Ei-kumulatiivinen
23	Vaihdeettava tai sidottu	Sidottu	Sidottu	Sidottu
24	Jos instrumentti on vaihdettava, mitkä tekijät vaikuttavat ehtoon?	Ei sovellu	Ei sovellu	Ei sovellu
25	Jos instrumentti on vaihdettava, onko se vaihdettava kokonaisuudessaan vai osittain?	Ei sovellu	Ei sovellu	Ei sovellu
26	Jos instrumentti on vaihdettava, mikä on vaihtokurssi?	Ei sovellu	Ei sovellu	Ei sovellu
27	Jos instrumentti on vaihdettava, onko vaihto pakollinen vai valinnainen?	Ei sovellu	Ei sovellu	Ei sovellu
28	Jos instrumentti on vaihdettava, tarkenna, minkälaiseen instrumenttiin se voidaan vaihtaa?	Ei sovellu	Ei sovellu	Ei sovellu
29	Jos instrumentti on vaihdettava, tarkenna, minkä liikkeeseenlaskijan instrumenttiin se voidaan vaihtaa?	Ei sovellu	Ei sovellu	Ei sovellu
30	Kirjanpitoarvon alentamisen ominaisuudet	Kyllä	Kyllä	Kyllä
31	Jos kirjanpitoarvon alentaminen on mahdollista, mitkä tekijät laukaisevat sen?	Tappioiden kertyminen	Tappioiden kertyminen	Tappioiden kertyminen
32	Jos kirjanpitoarvon alentaminen on mahdollista, tehdäänkö se kokonaan vai osittain?	Kokonaan tai osittain	Kokonaan tai osittain	Kokonaan tai osittain
33	Jos kirjanpitoarvon alentaminen on mahdollista, onko se pysyvää vai väliaikaista?	Väliaikainen	Väliaikainen	Väliaikainen
34	Jos kirjanpitoarvon alentaminen on väliaikaista, kuvaile kirjanpitoarvon korotuksen mekanismi	Osuuspääoman korotuksen kautta	Osuuspääoman korotuksen kautta	Osuuspääoman korotuksen kautta

35	Hierarkkinen asema selvitystilassa (tarkenna instrumenttilaji, joka on välittömästi etuoikeudeltaan parempi)	Osuuspankin purkautuessa selvitystilan tai konkurssin kautta, kertyneet lisäosuusmaksut palautetaan ennen muita osuusmaksuja, tai jos varat eivät siihen riitä, se osa lisäosuusmaksuista, mikä kullekin suoritettujen lisäosuusmaksujen suhteen mukaisesti laskien tulee.	Osuuspankin purkautuessa palautetaan ensin lisäosuusmaksut, tämän jälkeen jäsenosuusmaksut ja POP Osuuksista suoritettut maksut yhtäläisellä etu-oikeudella.	Osuuspankin purkautuessa palautetaan ensin lisäosuusmaksut, tämän jälkeen jäsenosuusmaksut ja POP Osuuksista suoritettut maksut yhtäläisellä etu-oikeudella.
36	Vaativuustenvastaiset ominaisuudet	Ei	Ei	Ei
37	Tarkenna mahdolliset vaativuustenvastaiset ominaisuudet	Ei sovellu	Ei sovellu	Ei sovellu

LIITE 36: Omien varojen vähimmäismäärä

Luotto- ja vastapuoliriski

(1 000 euroa)	2015 Omien varojen vähimmäismäärä
Vastuuryhmä	
Saamiset valtioilta ja keskuspankeilta	112
Saamiset aluehallinnolta tai paikallisviranomaisilta	15
Saamiset julkisyhteisöiltä ja julkisilta laitoksilta	72
Saamiset laitoksilta	3 360
Saamiset yrityksiltä	47 448
Vähittäissaamiset	26 902
Kiinteistövakuudelliset saamiset	54 687
Maksukyvyttömyystilassa olevat vastuut	2 223
E erityisen suureen riskiin liittyvät vastuut	220
Vastuut katettujen joukkolainojen muodossa	378
Yhteistä sijoitustoimintaa harjoittavissa yrityksissä (CIU) oleviin osuuksiin tai osakkeisiin liittyvät saamiset	11 702
Oman pääoman ehtoiset vastuut	9 317
Muut erät	6 629
Luottoriski yhteensä	163 067
Vastuun arvonoinniriski (CVA)	288
Markkinariski (valuuttakurssiriski)	1 991
Operatiivinen riski	14 882
Omien varojen vähimmäismäärä yhteensä	180 228

LIITE 37: Kokonaisvastuiden keskimääräinen arvo tilikaudella vastuuryhmittäin

Luotto- ja vastapuoliriski

Vastuuryhmä (1 000 euroa)	2015
Saamiset valtioilta ja keskuspankeilta	215 794
Saamiset aluehallinnolta ja paikallisviranomaisilta	54 018
Saamiset julkisyhteisöiltä ja julkisilta laitoksilta	4 007
Saamiset laitoksilta	193 595
Saamiset yrityksiltä	675 888
Vähittäissaamiset	686 742
Kiinteistövakuudelliset saamiset	1 994 040
Maksukyvyttömyystilassa olevat vastuut	34 298
Eriyisen suureen riskiin liittyvät vastuut	1 837
Vastuut katettujen joukkolainojen muodossa	33 420
Yhteistä sijoitustoimintaa harjoittavissa yrityksissä oleviin osuuksiin tai osakkeisiin liittyvät saamiset	241 189
Oman pääoman ehtoiset vastuut	67 724
Muut erät	98 035
Yhteensä	4 300 587

LIITE 38: Kokonaisvastuut riskipainoittain

Luotto- ja vastapuoliriski

Riskipaino (%) (1 000 euroa)	2015
0	328 552
10	47 549
20	230 661
35	1 974 271
50	33 647
75	686 746
100	941 792
150	24 284
250	33 051
350	34
Yhteensä	4 300 587

LIITE 39: Kokonaisvastuiden maturiteettijakauma vastuuryhmittäin

Luotto- ja vastapuoliriski

Vastuuryhmä (1 000 euroa)	Yhteensä	alle 3 kk	3–12 kk
Saamiset valtioilta ja keskuspankeilta	215 794	10 593	12 850
Saamiset aluehallinnolta ja paikallisviranomaisilta	54 018	784	4 800
Saamiset julkisyhteisöiltä ja julkisilta laitoksilta	4 007	-	-
Saamiset laitoksilta	193 595	94 756	25 092
Saamiset yrityksiltä	675 888	16 646	28 542
Vähittäissaamiset	686 742	13 232	22 089
Kiinteistövakuudelliset saamiset	1 994 040	15 940	24 424
Maksukyvyttömyystilassa olevat vastuut	34 298	13 961	1 329
Erityisen suureen riskiin liittyvät vastuut	1 837	-	-
Vastuut katettujen joukkolainojen muodossa	33 420	-	-
Yhteistä sijoitustoimintaa harjoittavissa yrityksissä oleviin osuuksiin tai osakkeisiin liittyvät saamiset	241 189	-	-
Oman pääoman ehtoiset vastuut	67 724	-	-
Muut erät	98 035	17 578	-
Yhteensä	4 300 587	183 490	119 126

Vastuuryhmä (1 000 euroa)	1–5 vuotta	5–10 vuotta	yli 10 vuotta
Saamiset valtioilta ja keskuspankeilta	35 104	32 628	124 619
Saamiset aluehallinnolta ja paikallisviranomaisilta	3 341	19 745	25 348
Saamiset julkisyhteisöiltä ja julkisilta laitoksilta	-	-	4 007
Saamiset laitoksilta	4 335	1 081	68 331
Saamiset yrityksiltä	182 360	130 825	317 516
Vähittäissaamiset	148 140	159 826	343 455
Kiinteistövakuudelliset saamiset	205 563	374 469	1 373 644
Maksukyvyttömyystilassa olevat vastuut	4 009	4 992	10 008
Erityisen suureen riskiin liittyvät vastuut	-	-	1 837
Vastuut katettujen joukkolainojen muodossa	33 420	-	-
Yhteistä sijoitustoimintaa harjoittavissa yrityksissä oleviin osuuksiin tai osakkeisiin liittyvät saamiset	-	-	241 189
Oman pääoman ehtoiset vastuut	-	-	67 724
Muut erät	36	-	80 421
Yhteensä	616 308	723 566	2 658 098

LIITE 40: Kokonaisvastuut vastuuryhmittäin vastapuolittain

Luotto- ja vastapuoliriski

Vastuuryhmä (1 000 euroa)	Yhteensä	Yksityiset	Yritykset	- josta PK-yritysvastuut
Saamiset valtioilta ja keskuspankeilta	215 794	128 678	14 613	-
Saamiset aluehallinnolta ja paikallisviranomaisilta	54 018	-	13 778	-
Saamiset julkisyhteisöiltä ja julkisilta laitoksilta	4 007	-	-	-
Saamiset laitoksilta	193 595	346	275	-
Saamiset yrityksiltä	675 888	77 021	284 506	224 902
Vähittäissaamiset	686 742	329 651	152 782	95 632
Kiinteistövakuudelliset saamiset	1 994 040	1 566 441	191 140	133 553
Maksukyvyttömyystilassa olevat vastuut	34 298	12 955	15 146	-
Erityisen suureen riskiin liittyvät vastuut	1 837	-	1 165	-
Vastuut katettujen joukkolainojen muodossa	33 420	-	33 420	-
Yhteistä sijoitustoimintaa harjoittavissa yrityksissä oleviin osuuksiin tai osakkeisiin liittyvät saamiset	241 189	-	-	-
Oman pääoman ehtoiset vastuut	67 724	-	24 617	-
Muut erät	98 035	-	-	-
Yhteensä	4 300 587	2 115 094	731 441	454 086

Vastuuryhmä (1 000 euroa)	Maatalous	Muut
Saamiset valtioilta ja keskuspankeilta	17 657	54 846
Saamiset aluehallinnolta ja paikallisviranomaisilta	1 796	38 443
Saamiset julkisyhteisöiltä ja julkisilta laitoksilta	4 007	-
Saamiset laitoksilta	3	192 972
Saamiset yrityksiltä	269 124	45 237
Vähittäissaamiset	184 137	20 172
Kiinteistövakuudelliset saamiset	207 127	29 332
Maksukyvyttömyystilassa olevat vastuut	4 513	1 683
Erityisen suureen riskiin liittyvät vastuut	-	672
Vastuut katettujen joukkolainojen muodossa	-	-
Yhteistä sijoitustoimintaa harjoittavissa yrityksissä oleviin osuuksiin tai osakkeisiin liittyvät saamiset	-	241 189
Oman pääoman ehtoiset vastuut	38	43 070
Muut erät	-	98 035
Yhteensä	688 402	765 651

LIITE 41: Merkityksellisten luottovastuiden maantieteellinen jakautuminen

Luotto- ja vastapuoliriski

Vastuuryhmä (1 000 euroa)	Yhteensä	Suomi	Muut
Saamiset valtioilta ja keskuspankeilta	215 794	170 688	45 106
Saamiset aluehallinnolta ja paikallisviranomaisilta	54 018	54 018	-
Saamiset julkisyhteisöiltä ja julkisilta laitoksilta	4 007	4 007	-
Saamiset laitoksilta	193 595	170 691	22 904
Saamiset yrityksiltä	675 888	665 642	10 246
Vähittäissaamiset	686 742	685 260	1 482
Kiinteistövakuudelliset saamiset	1 994 040	1 990 921	3 119
Maksukyvyttömyystilassa olevat vastuut	34 298	34 265	34
Erityisen suureen riskiin liittyvät vastuut	1 837	1 837	-
Vastuut katettujen joukkolainojen muodossa	33 420	11 742	21 677
Yhteistä sijoitustoimintaa harjoittavissa yrityksissä oleviin osuuksiin tai osakkeisiin liittyvät saamiset	241 189	233 014	8 175
Oman pääoman ehtoiset vastuut	67 724	60 594	7 130
Muut erät	98 035	98 035	-
Yhteensä	4 300 587	4 180 714	119 873

LIITE 42: Kokonaisvastuuarvot vastuuryhmittäin suojaavien vakuuksien mukaan jaettuna

Luotto- ja vastapuoliriski 31.12.2015

Vastuuryhmä (1 000 euroa)	Yhteensä	Rahoitusvakuudet	Reaali- vakuudet	Takaukset	Muut
Saamiset valtioilta ja keskuspankeilta	215 794	-	-	-	-
Saamiset aluehallinnolta ja paikallisviranomaisilta	54 018	-	-	-	-
Saamiset julkisyhteisöiltä ja julkisilta laitoksilta	4 007	-	-	-	-
Saamiset laitoksilta	193 595	-	-	-	-
Saamiset yrityksiltä	675 888	5 132	-	26 336	231
Vähittäissaamiset	686 742	8 962	-	92 702	1 023
Kiinteistövakuudelliset saamiset	1 994 040	-	1 991 922	-	-
Maksukyvyttömyystilassa olevat vastuut	34 298	113	17 892	489	77
Erityisen suureen riskiin liittyvät vastuut	1 837	-	-	-	-
Vastuut katettujen joukkolainojen muodossa	33 420	-	-	-	-
Yhteistä sijoitustoimintaa harjoittavissa yrityksissä oleviin osuuksiin tai osakkeisiin liittyvät saamiset	241 189	-	-	-	-
Oman pääoman ehtoiset vastuut	67 724	-	-	-	-
Muut erät	98 035	-	-	-	-
Yhteensä	4 300 587	14 207	2 009 814	119 527	1 330

LIITE 43: Vakavaraisuudessa hyödynnetyt vakuudet

Vakavaraisuuslaskennassa hyödynnetään seuraavia EU:n vakavaraisuusasetuksen N:o 575/2013 määrittelemiä reaalivakuuksia: kiinteistöjä ja huoneiston hallintaan oikeuttavia osakkeita, talletuksia ja arvopapereita. Talletukset ja arvopaperit ovat säännösten tarkoittamia rahoitusvakuuksia. Rahoitusvakuudet on käsitelty kattavan menetelmän mukaisesti ja valvojan määräämiä volatilitteettikorjauksia käyttäen.

Lisäksi luottoriskin standardimenetelmässä hyödynnetään EU:n Vakavaraisuusasetuksen määrittelemiä hyväksytyjä takaajia. Merkittävin yksittäinen takaaja on Suomen valtio. Luottojohdannaisia ei laskennassa ole hyödynnetty. Vakavaraisuuslaskennassa ei ole sovellettu tase-erien tai taseen ulkopuolisten erien netotusta.

LIITE 44: Varojen sidonnaisuuden aste

Varat 31.12.2015

(1 000 euroa)	Sidottujen varojen kirjanpito-arvo	Sidottujen varojen käypä arvo	Sitomattomien varojen kirjanpito-arvo	Sitomattomien varojen käypä arvo
Laitoksen varat	29 141		4 035 079	
Oman pääoman ehtoiset rahoitusvälineet	-	-	309 270	309 368
Vieraan pääoman ehtoiset arvopaperit	29 141	29 209	288 664	286 403
Muut varat	-		3 437 145	

Saadut vakuudet 31.12.2015

(1 000 euroa)	Saattujen sidottujen vakuuksien tai liikkeeseen laskettujen vieraan pääoman ehtoisten arvopaperien käypä arvo	Vakuuskäyttöön soveltuvien saattujen vakuuksien tai liikkeeseen laskettujen vieraan pääoman ehtoisten arvopaperien käypä arvo
Laitoksen saamat vakuudet	-	-
Oman pääoman ehtoiset rahoitusvälineet	-	-
Vieraan pääoman ehtoiset arvopaperit	-	-
Muut saadut vakuudet	-	-
Liikkeeseen lasketut vieraan pääoman ehtoiset arvopaperit, paitsi omat katetut joukkolainat tai omaisuusvakuudelliset arvopaperit (ABS)	-	-

Sidotut varat/saadut vakuudet ja niihin liittyvät velat 31.12.2015

(1 000 euroa)	Vakuussidonnaisia omaisuuseriä vastaan saatu rahoitus (velat), ehdolliset velat tai lainatut arvopaperit	Varat, saadut vakuudet ja vieraan pääoman ehtoiset arvopaperit, paitsi vakuuskäytössä olevat katetut joukkolainat ja omaisuusvakuudelliset arvopaperit
Tiettyjen rahoitusvelkojen kirjanpitoarvo	-	29 141

Tiedot varojen sidonnaisuuden merkityksestä

Pankki on käyttänyt vakuuksina taseeseen kirjattuja arvopapereita käyvältä arvoltaan 29.140.738,00 euroa. Tiedot koskevat tilannetta 31.12.2015.

LIITE 45: Operatiivisen riskin laskelma

Operatiivisen riskin omien varojen vaatimus 31.12.2015

(1 000 euroa)	2015	2014	2013	Omien varojen vähimmäismäärä
Bruttotuotot yhteensä	100 821	97 612	-	
Tuottoindikaattori	15 123	14 642	-	14 882

Tuottoindikaattori lasketaan EU:n vakavaraisuusasetuksen N:o 575/2013 mukaisen perusmenetelmän mukaisesti.

Omien varojen vähimmäismäärä = positiivisten vuotuisten tuottoindikaattorien summa / niiden vuosien lukumäärällä, joina tuottoindikaattori on ollut positiivinen.

POP Pankkien yhteenliittymän operatiivisen riskin omien varojen vähimmäismäärä on laskettu taloudellisessa lisäinformaatiossa tilikausilta 2015 ja 2014 esitettyjen tuloslaskelmien tietojen mukaisesti.

Operatiivisilla riskeillä tarkoitetaan sitä tappionvaaraa, joka pankeille saattaa aiheutua riittämättömistä tai puutteellisista sisäisistä prosesseista, henkilöstöstä, järjestelmistä tai ulkoisista tekijöistä.

LIITE 46: Vähimmäisomavaraisuusaste

31.12.2015

Vähimmäisomavaraisuusasteen täsmäytys taseeseen		(1 000 euroa)
1	Tilinpäätöksessä julkistettu taseen loppusumma	4 064 220
4	Rahoitusjohdannaisiin liittyvät oikaisut	688
6	Taseen ulkopuolisiin eriin liittyvät oikaisut	225 968
7	Muut oikaisut	-6 928
8	Vähimmäisomavaraisuusasteen kokonaisvastuut	4 283 948

Vähimmäisomavaraisuusasteen julkistaminen		
		Vähimmäisomavaraisuusasteen vastuiden arvo
Taseen vastuut (pl johdannaiset, arvopapereilla toteutettavat rahoitustoimet)		
1	Taseen vastuut (pl johdannaiset, arvopapereilla toteutettavat rahoitustoimet ja fidusiaariset varat, mutta ml vakuudet)	4 050 415
3	Taseen vastuut yhteensä (pl johdannaiset, arvopapereilla toteutettavat rahoitustoimet ja fidusiaariset varat)	4 050 415
Johdannaiset		
4	Johdannaiset: markkina-arvo	7 165
5	Johdannaiset: korotetun käyvän arvon menetelmä	400
11	Johdannaiset yhteensä	7 565
Muut taseen ulkopuoliset vastuut		
17	Taseen ulkopuoliset vastuut nimellismäärältään	225 968
19	Muut taseen ulkopuoliset vastuut	225 968
Pääoma ja kokonaisvastuut		
20	Ensisijainen pääoma	466 087
21	Kokonaisvastuut	4 283 948
Vähimmäisomavaraisuusastet		
22	Vähimmäisomavaraisuusaste	10,9 %
EU-23	Siirtymäsäännösten mukaiset valinnat ja taseesta pois otetut fidusiaariset varat	45 696

Taseen vastuiden jaottelu (pl johdannaiset, arvopapereilla toteutettavat rahoitustoimet ja vapautetut vastuut)

		Vähimmäisomavaraisuusasteen vastuiden arvo
EU-1	Taseen vastuut yhteensä (pl johdannaiset, arvopapereilla toteutettavat rahoitustoimet ja vapautetut vastuut), joista:	4 050 415
EU-3	Kaupankäyntivaraston ulkopuoliset vastuut, joista:	4 050 415
EU-4	Katetut joukkovelkakirjat	33 420
EU-5	Valtiovastuiksi katsotut vastuut	371 389
EU-6	Aluehallintojen, kansainvälisten kehityspankkien, kansainvälisten organisaatioiden, julkisyhteisöjen ja julkisoikeudellisten laitosten vastuut, joita ei katsota valtiovastuiksi	4 507
EU-7	Laitokset	178 706
EU-8	Kiinteistövakuudelliset vastuut	1 950 129
EU-9	Vähittäisvastuut	461 144
EU-10	Saamiset yrityksiltä	618 704
EU-11	Maksukyvyttömyystilassa olevat vastuut	24 581
EU-12	Muut vastuut (kuten oman pääoman ehtoiset vastuut ja muut vastuut, jotka eivät koske luottovelvoitetta)	407 835

LIITE 47: Kaupankäyntivaraston ulkopuoliset osakeomistukset

Osakejakauma (1 000 euroa)	Markkina-arvo	Tasearvo
Listatut osakkeet	16 546	16 546
Listaamattomat osakkeet	50 670	50 572
Yhteensä	67 216	67 119

Osakkeiden hajautettu jakauma (1 000 euroa)	31.12.2015
Listatut osakkeet	16 546
Toiminnalle välttämättömät	48 418
Tytäryhtiö- ja omistusyhteisyriyösosakkeet	335
Muut listaamattomat osakkeet	1 819
Yhteensä	67 119

LIITE 48: Taloudellinen lisäinformaatio

SISÄLLYSLUETTELO

LIITE 48.1: POP Pankki -ryhmän tuloslaskelma	131
LIITE 48.2: POP Pankki -ryhmän laajatuloslaskelma	132
LIITE 48.3: POP Pankki -ryhmän tase	133
LIITE 48.4: Laskelma POP Pankki -ryhmän oman pääoman muutoksista	134
LIITE 48.5: POP Pankki -ryhmän rahavirtalaskelma	135
LIITE 48.6: POP Pankki -ryhmä ja ensimmäisen IFRS-tilinpäätöksen laajuus	137
LIITE 48.7: POP Pankki -ryhmän IFRS-tilin päätöksen laatimisperiaatteet	140
LIITE 48.9: Riskienhallinta ja vakavaraisuuden hallinta POP Pankki -ryhmässä	155
LIITE 48.10: POP Pankki -ryhmän toimintasegmentit	174
LIITE 48.11: Korkotuotot ja -kulut	178
LIITE 48.12: Palkkiotuotot ja -kulut, netto	179
LIITE 48.13: Kaupankäynnin nettotuotot	180
LIITE 48.14: Sijoitustoiminnan nettotuotot	181
LIITE 48.15: Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot	182
LIITE 48.16: Liiketoiminnan muut tuotot	185
LIITE 48.17: Henkilöstökulut	186
LIITE 48.18: Liiketoiminnan muut kulut	187
LIITE 48.19: Poistot ja arvonalentumistappiot aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä	188
LIITE 48.20: Tuloverot	189
LIITE 48.21: Rahoitusvarojen ja -velkojen tuloslaskelmaerät arvostusluokittain	190
LIITE 48.22: Rahoitusvarojen ja -velkojen luokittelu	191
LIITE 48.23: Käteiset varat	193
LIITE 48.24: Käypään arvoon tulosvaikuttaisesti kirjattavat rahoitusvarat	194
LIITE 48.25: Lainat ja saamiset	195
LIITE 48.26: Johdannaiset ja suojauslaskenta	197
LIITE 48.27: Sijoitusomaisuus	198
LIITE 48.28: Vahinkovakuutustoiminnan varat	200
LIITE 48.29: Aineettomat hyödykkeet	201
LIITE 48.30: Aineelliset hyödykkeet	202
LIITE 48.31: Muut varat	204
LIITE 48.32: Laskennalliset verot	205
LIITE 48.33: Velat luottolaitoksille ja asiakkaille	207
LIITE 48.34: Vahinkovakuutustoiminnan velat	208
LIITE 48.35: Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	209
LIITE 48.36: Velat, joilla on huonompi etuoikeus	210
LIITE 48.37: Osuus- ja lisäosuuspääoma	211
LIITE 48.38: Muut velat	212
LIITE 48.39: Oma pääoma	213
LIITE 48.40: Annetut ja saadut vakuudet	216
LIITE 48.41: Taseen ulkopuoliset sitoumukset	217
LIITE 48.42: Rahoitusvarojen ja -velkojen netotus	218
LIITE 48.43: Käyvät arvot arvostusmenetelmän mukaisesti	219
LIITE 48.44: Eläkeosaaminen ja velka	223
LIITE 48.45: Muut vuokrasopimukset	226
LIITE 48.46: POP Pankki -ryhmän tilinpäätökseen sisältyvät yhteisöt	227
LIITE 48.47: Lähipiiritiedot	232
LIITE 48.48: Tilinpäätöspäivän jälkeiset tapahtumat	233
LIITE 48.49: Siirtyminen IFRS-standardeihin	234
LIITE 48.50: Vakavaraisuuden yhteenveto	241
LIITE 48.51: Omat varat erittäin	242
LIITE 48.52: Omaan pääomaan luettavien instrumenttien keskeiset ominaisuudet	250
LIITE 48.53: Omien varojen vähimmäismäärä	254

LIITE 48.54: Kokonaisvastuiden keskimääräinen arvo tilikaudella vastuuryhmittäin	255
LIITE 48.55: Kokonaisvastuut riskipainoittain	256
LIITE 48.56: Kokonaisvastuiden maturiteettijakauma vastuuryhmittäin	257
LIITE 48.57: Kokonaisvastuut vastuuryhmittäin vastapuolittain	259
LIITE 48.58: Merkityksellisten luottovastuiden maantieteellinen jakautuminen	261
LIITE 48.59: Kokonaisvastuuarvot vastuuryhmittäin suojaavien vakuuksien mukaan jaettuna	262
LIITE 48.60: Vakavaraisuudessa hyödynnetyt vakuudet	263
LIITE 48.61: Varojen sidonnaisuuden aste	264
LIITE 48.62: Operatiivisen riskin laskelma	266
LIITE 48.63: Vähimmäisomavaraisuusaste	267
LIITE 48.64: Kaupankäyntivaraston ulkopuoliset osakeomistukset	271

Taloudellinen lisäinformaatio

POP Pankki -ryhmän IFRS-tilinpäätöksen taloudellinen lisäinformaatio on laadittu POP Pankkien yhteenliittymän muodostamista edeltävältä ajalta, jolloin POP Pankit toimivat yhtenä pankkiryhmittymänä, mutta eivät olleet juridisesti vastuussa toistensa sitoumuksista. Taloudellisen lisäinformaation tarkoitus on antaa markkinoille hyödyllistä informaatiota, jotta luottoluokittajat, sijoittajat ja muut sidosryhmät voivat saada oikean ja riittävän kuvan POP Pankki -ryhmän toiminnan tuloksellisuudesta, tuloksen muodostumisesta ja Ryhmän taloudellisesta asemasta.

Tässä liitteessä esitetään POP Pankki -ryhmän yhdistelty tilinpäätös tilikaudelta 1.1.–31.12.2015 sekä edellistä tilikautta 1.1.–31.12.2014 koskevat vertailutiedot. Taloudellisessa lisäinformaatiossa esitetyt tiedot on laadittu liitteessä 2 esitettyjen laatimisperiaatteiden mukaisesti. Ryhmä on siirtynyt soveltamaan IFRS-standardeja 1.1.2014.

Taloudellinen lisäinformaatio on laadittu yhdistelemällä POP Pankki -ryhmään kuuluvien yhtiöiden ja yhteisöjen tilintarkastetut erillistilinpäätökset. Taloudellisena lisäinformaationa annettava tieto on laadittu "combined financial statement" -periaatteella, jossa yhtiöiden ja yhteisöjen historialliset taloudelliset informaatiot on yhdistelty yhdeksi kokonaisuudeksi ja niihin on tehty Ryhmän sisäisten erien eliminoinnit sekä IFRS-standardien soveltamisesta johtuvat oikaisut.

Yhdistellyn tilinpäätöksen laatiminen yhtenä kokonaisuutena perustuu "common management" -käsitteeseen, koska POP Pankki -ryhmä on toiminut yhteisessä ohjauksessa soveltaen yhtenäisiä tilinpäätösprosesseja, vaikka ryhmä ei ole ollut saman määräysvallan alaisuudessa. Virallisen tilinpäätöksen tase 31.12.2015 vastaa taloudellisessa lisäinformaatiossa esitettyä tasetta 31.12.2015.

LIITE 48.1: POP Pankki -ryhmän tuloslaskelma

(1 000 euroa)	Liite	2015	2014	Muutos-%
Korkotuotot	48.11	82 674	80 690	2,5
Korkokulut	48.11	-21 437	-19 699	8,8
Korkokate	48.11	61 237	60 991	0,4
Palkkiotuotot ja -kulut, netto	48.12	30 233	26 970	12,1
Kaupankäynnin nettotuotot	48.13	539	434	24,3
Sijoitustoiminnan nettotuotot	48.14	3 226	8 712	-63,0
Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot	48.15	5 232	1 361	284,5
Liiketoiminnan muut tuotot	48.16	3 366	2 440	38,0
Liiketoiminnan tuotot yhteensä		103 834	100 908	2,9
Henkilöstökulut	48.17	-37 121	-36 502	1,7
Liiketoiminnan muut kulut	48.18	-43 353	-42 535	1,9
Poistot ja arvonalentumistappiot aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä	48.19	-5 523	-4 791	15,3
Liiketoiminnan kulut yhteensä		-85 997	-83 827	2,6
Arvonalentumistappiot lainoista ja saamisista	48.33	-4 961	-4 331	14,5
Tulos ennen veroja		12 876	12 750	1,0
Tuloverot	48.20	-3 783	-5 272	-28,2
Tilikauden tulos		9 093	7 478	21,6
Josta				
POP Pankki -ryhmän omistajien osuus		9 220	8 708	5,9
Määräysvallattomien omistajien osuus		-127	-1 231	-89,7
Yhteensä		9 093	7 478	21,6

LIITE 48.2: POP Pankki -ryhmän laaja tuloslaskelma

(1 000 euroa)	Liite	2015	2014	Muutos-%
Tilikauden tulos		9 093	7 478	21,6
Muut laajan tuloksen erät				
Erät, joita ei siirretä tulosvaikutteisiksi				
Etuuspohjaisten eläkejärjestelyiden uudelleenmäärittämisestä johtuvat voitot/tappiot	48.44	-894	228	-492,1
Erät, jotka saatetaan myöhemmin siirtää tulosvaikutteisiksi				
Käyvän arvon rahaston muutos				
Myytävissä olevista rahoitusvaroista	48.39	1 312	2 889	-54,6
Rahavirran suojauksesta	48.39	0	-70	-100,0
Tilikauden laaja tulos		9 511	10 525	-9,6
Tilikauden laajan tuloksen jakautuminen				
POP Pankki -ryhmän omistajien osuus tilikauden laajasta tuloksesta		9 666	11 781	-18,0
Määräysvallattomien omistajien osuus tilikauden laajasta tuloksesta		-155	-1 256	-87,7
Tilikauden laaja tulos yhteensä		9 511	10 525	-9,6

LIITE 48.3: POP Pankki -ryhmän tase

(1 000 euroa)	Liite	31.12.2015	31.12.2014	1.1.2014
Varat				
Käteiset varat	48.23	172 899	12 959	12 692
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat	48.24	3 383	3 495	1 998
Lainat ja saamiset luottolaitoksilta	48.25	129 327	411 453	383 320
Lainat ja saamiset asiakkailta	48.25	3 013 972	2 926 485	2 907 100
Johdannaiset	48.26	5 356	7 682	8 738
Sijoitusomaisuus	48.27	637 308	388 668	329 288
Vahinkovakuutustoiminnan varat	48.28	37 610	31 803	20 031
Aineettomat hyödykkeet	48.29	15 839	14 822	11 668
Aineelliset hyödykkeet	48.30	41 224	42 400	44 859
Muut varat	48.31	13 582	16 185	16 814
Versaamiset	48.32	3 401	2 574	2 549
Varat yhteensä		4 073 900	3 858 523	3 739 057
Velat				
Velat luottolaitoksille	48.33	112 783	4 938	22 869
Velat asiakkaille	48.33	3 342 813	3 247 611	3 130 371
Vahinkovakuutustoiminnan velat	48.34	27 567	23 519	14 030
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	48.35	24 188	24 361	24 295
Velat, joilla on huonompi etuoikeus	48.36	0	2 223	4 931
Osuus- ja lisäosuuspääoma	48.37	58 231	83 703	85 310
Muut velat	48.38	57 056	50 701	47 814
Verovelat	48.32	25 281	26 923	25 419
Velat yhteensä		3 647 918	3 463 980	3 355 040
Oma pääoma				
Osuuspääoma				
Jäsenosuudet	48.39	8 904	-	-
POP Osuudet	48.39	17 904	-	-
Osuuspääoma yhteensä		26 809	-	-
Rahastot	48.39	156 081	150 381	145 340
Kertyneet voittovarot	48.39	239 831	235 558	230 764
POP Pankki -ryhmän omistajien osuus yhteensä		422 721	385 939	376 105
Määräysvallattomien omistajien osuus	48.46	3 261	8 604	7 912
Oma pääoma yhteensä		425 982	394 543	384 016
Velat ja oma pääoma yhteensä		4 073 900	3 858 523	3 739 057

LIITE 48.4: Laskelma POP Pankki -ryhmän oman pääoman muutoksista

(1 000 euroa)	Osuus- pääoma	Käyvän arvon rahasto	Muut rahastot	Kertyneet voittovarot	Yhteensä	Määräys- vallattomat omistajat	Oma pääoma yhteensä
Oma pääoma 1.1.2015	-	2 971	147 410	235 558	385 939	8 604	394 543
Tilikauden laaja tulos							
Tilikauden tulos	-	-	-	9 220	9 220	-127	9 093
Muut laajan tuloksen erät	-	1 312	-	-894	418	-28	390
Tilikauden laaja tulos yhteensä	-	1 312	-	8 326	9 638	-155	9 483
Liiketoimet omistajien kanssa							
Osuuspääoman lisäys	17 904	-	-	-	17 904	-	17 904
Rahastosiirrot	-	-	2 236	-2 236	-	-	-
Liiketoimet omistajien kanssa yhteensä	17 904	-	2 236	-2 236	17 904	-	17 904
Muut muutokset							
Muutokset tytäryhteisöjen omistusosuuksissa	-	-	1 816	-1 792	24	-1 383	-1 359
Velaksi luokiteltu osuuspääoman palautus*	-	-	-	-	-	-2 702	-2 702
Muut	8 904	-	336	-26	9 215	-1 103	8 111
Muut muutokset yhteensä	8 904	-	2 152	-1 818	9 239	-5 188	4 050
Oma pääoma 31.12.2015	26 809	4 283	151 798	239 831	422 721	3 261	425 982

Osuuspääoman muut muutokset 8 904 tuhatta euroa muodostuu omaksi pääomaksi luokitelluista jäsenosuuksista. Jäsenosuuksien luokittelusta on kerrottu tarkemmin liitteessä 48.37.

(1 000 euroa)	Käyvän arvon rahasto	Muut rahastot	Kertyneet voittovarot	Yhteensä	Määräys- vallattomat omistajat	Oma pääoma yhteensä
Oma pääoma 1.1.2014	206	145 134	230 764	376 105	7 912	384 016
Tilikauden laaja tulos						
Tilikauden tulos	-	-	8 708	8 708	-1 231	7 478
Muut laajan tuloksen erät	2 834	-	228	3 063	-26	3 037
Tilikauden laaja tulos yhteensä	2 834	-	8 937	11 771	-1 256	10 515
Liiketoimet omistajien kanssa						
Rahastosiirrot	-	1 958	-1 958	-	-	-
Liiketoimet omistajien kanssa yhteensä	-	1 958	-1 958	-	-	-
Muut muutokset						
Muutokset tytäryhteisöjen omistusosuuksissa	-	286	-1 017	-730	606	-124
Velaksi luokiteltu osuuspääoman palautus*	-	-	-	-	-2 267	-2 267
Muut	-70	32	-1 169	-1 206	3 609	2 403
Muut muutokset yhteensä	-70	319	-2 185	-1 936	1 949	12
Oma pääoma 31.12.2014	2 971	147 410	235 558	385 939	8 604	394 543

*Velaksi luokiteltu osuuspääoman palautus on siirretty määräysvallattomien osuudesta muihin velkoihin. Siirrosta on kerrottu tarkemmin liitteessä 48.38.

LIITE 48.5: POP Pankki -ryhmän rahavirtalaskelma

(1 000 euroa)	2015	2014
Liiketoiminnan rahavirta		
Tilikauden tulos	9 093	7 478
Oikaisut tilikauden tulokseen	18 659	19 192
Liiketoiminnan varojen lisäys (-) tai vähennys (+)	-233 273	-70 094
Saamiset luottolaitoksilta	112 561	33 938
Saamiset asiakkailta	-90 118	-23 472
Sijoitusomaisuus	-251 975	-69 921
Vahinkovakuutustoiminnan varat	-5 849	-11 772
Muut varat	2 108	1 133
Liiketoiminnan velkojen lisäys (+) tai vähennys (-)	197 701	101 534
Velat luottolaitoksille	107 845	-17 932
Velat asiakkaille	97 868	118 079
Vahinkovakuutustoiminnan velat	-813	2 999
Muut velat	-877	2 996
Maksetut tuloverot	-6 322	-4 610
Liiketoiminnan rahavirta yhteensä	-7 820	58 109
Investointien rahavirta		
Eräpäivään asti pidettävien rahavarojen lisäykset	-313	-1 701
Eräpäivään asti pidettävien rahavarojen vähennykset	3 568	14 125
Muiden sijoitusten lisäykset	-1 525	-412
Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin	-10 693	-8 750
Aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden myynnit	2 881	4 042
Investointien rahavirta yhteensä	-6 082	7 305
Rahoituksen rahavirta		
Velat, joilla on huonompi etuoikeus, vähennykset	-2 223	-2 712
Osuuspääoman lisäykset	6 652	-
Muut oman pääoman erien muutokset	-150	-366
Rahoituksen rahavirta yhteensä	4 278	-3 077
Rahavarojen muutos		
Rahavarat tilikauden alussa	245 939	183 602
Rahavarat tilikauden lopussa	236 314	245 939
Rahavarojen nettomuutos	-9 625	62 337
Saadut korot	84 736	81 395
Maksetut korot	22 250	18 385
Saadut osingot	1 326	1 402

Tilikauden tulokseen tehdyt oikaisut	18 659	19 192
Erät, joihin ei liity maksutapahtumaa ja muut oikaisut		
Saamisten arvonalentumiset	4 961	4 331
Poistot ja arvonalentumiset	6 836	5 374
Vakuutustekninen vastuovelka	4 861	6 490
Muut	2 002	2 997

Erät, jotka esitetään muulla kuin liiketoiminnan rahavirrassa		
Myyntivoitot, investointien rahavirtaan kuuluva osuus	357	472
Oikaisut yhteensä	357	472

Rahavarat		
Käteiset varat	172 899	12 959
Vaadittaessa maksettavat saamiset luottolaitoksilta	63 415	232 980
Yhteensä	236 314	245 939

LIITE 48.6: POP Pankki -ryhmä ja ensimmäisen IFRS-tilinpäätöksen laajuus

1. POP PANKKI -RYHMÄ

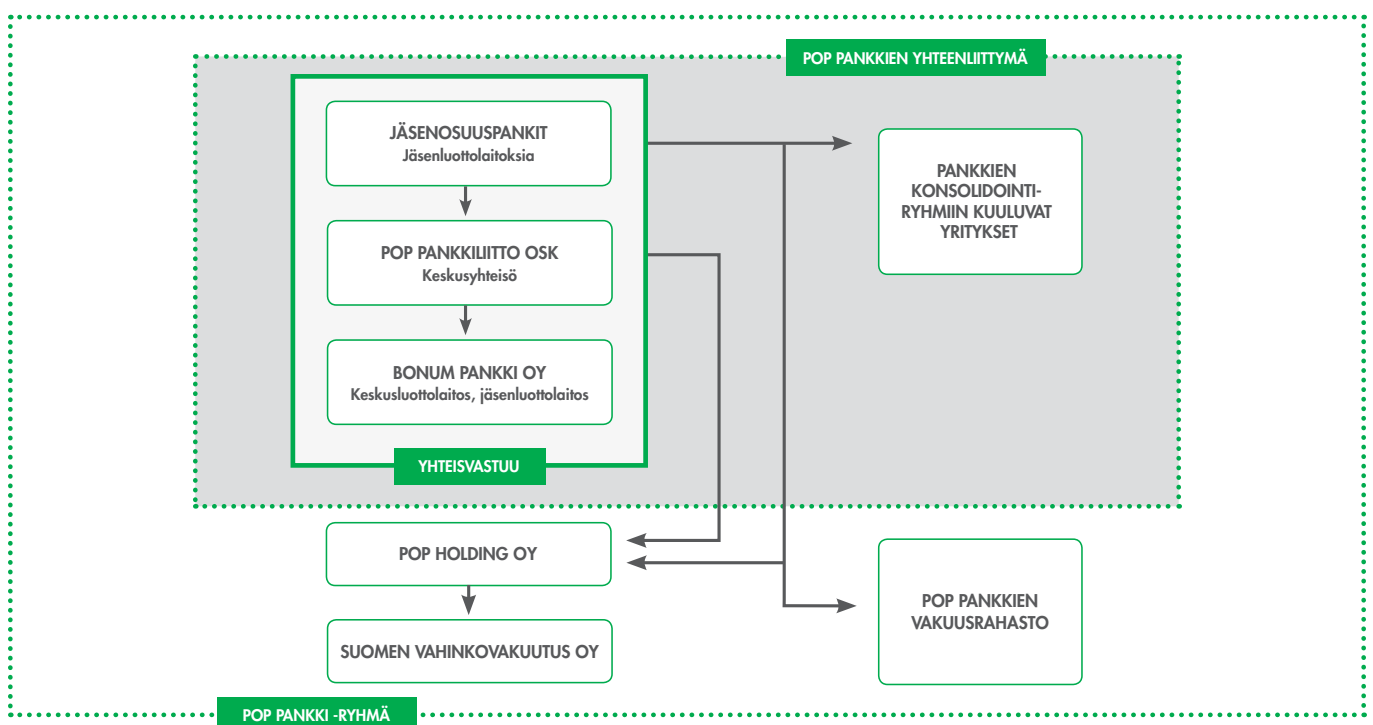
POP Pankki -ryhmä (jäljempänä myös Ryhmä) on POP Pankkien ja POP Pankkiliitto osk:n sekä niiden tytäryhteisöjen sekä yhteisessä määräysvallassa olevien yhteisöjen muodostama finanssiryhmä, joka toimii Suomessa. POP Pankit ovat itsenäisiä, alueellisesti ja paikallisesti toimivia osuuspankkeja. POP Pankkiliitto osk toimii Ryhmän keskusyhteisönä. POP Pankki -ryhmän palvelut kattavat henkilöasiakkaiden, pienten yritysten sekä maa- ja metsätalousyritysten maksuliike-, kortti-, säästämisen- ja sijoitus- sekä rahoituspalvelut. Vähittäispankkipalvelujen lisäksi Ryhmä tarjoaa vahinkovakuutuspalveluja henkilöasiakkaille.

POP Pankkiliitto osk:n jäsenluottolaitoksia ovat 26 osuuspankkia sekä jäsenosuuspankkien keskusluottolaitoksena toimiva Bonum Pankki Oy. POP Pankkien yhteenliittymä on Laissa talletuspankkien yhteenliittymästä 599/2010 (jäljempänä Yhteenliittymälaki) määritelty juridinen kokonaisuus, jossa jäsenluottolaitoksilla ja keskusyhteisöllä on vastuu toistensa veloista ja sitoumuksista. POP Pankkien yhteenliittymän muodostavat keskusyhteisö POP Pankkiliitto osk, sen jäsenluottolaitokset, näiden konsolidointiryhmiin kuuluvat yritykset sekä sellaiset luottolaitokset, rahoituslaitokset ja palveluyritykset, joiden äänivallasta yhteenliittymään kuuluvat yhteisöt yhdessä omistavat yli puolet. Jäsenluottolaitosten konsolidointiryhmiin kuuluvat yritykset ovat pääasiassa kiinteistöyhtiöitä.

POP Pankki -ryhmään kuuluu POP Pankkien yhteenliittymään kuuluvien yhteisöjen lisäksi myös muita yhteisöjä. Merkittävimmät POP Pankki -ryhmään sisältyvät yhteenliittymään kuulumattomat yhteisöt ovat POP Holding Oy, sen kokonaan omistama Suomen Vahinkovakuutus Oy sekä POP Pankkien vakuusrahasto, jotka eivät ole keskinäisen vastuun piirissä. POP Pankki -ryhmä ei muodosta kirjanpitolain 1336/1997 mukaista konsernia, eikä luottolaitostoiminnasta annetussa laissa 610/2014 määriteltyä konsolidointiryhmää. POP Pankkiliitto osk:lla tai sen jäsenosuuspankeilla ei ole toisiinsa nähden kansainvälisten IFRS-tilinpäätösstandardien mukaista määräysvaltaa, eikä Ryhmälle siten voida määritellä emoyhtiötä. Yhteenliittymälain mukaisesti POP Pankkiliitto osk:n hallitus on määritellyt Ryhmälle sen rakenteeseen soveltuvat tilinpäätösperiaatteet siltä osin, kuin IFRS-tilinpäätösstandardit eivät huomioi Ryhmän rakennetta. Tilinpäätösperiaatteet, jotka sisältävät kuvauksen jäsenosuuspankkien muodostamasta laskentateknisestä emoyhtiöstä, on esitetty liitteessä 2. Laskentatekniseen emoyhtiöön kuuluvat jäsenosuuspankit sekä muut Ryhmän IFRS-tilinpäätökseen yhdistellyt yritykset on lueteltu liitteessä 48.46.

Alla olevassa kuvassa on esitetty POP Pankki -ryhmän rakenne sekä yhteenliittymään ja yhteisvastuun piiriin kuuluvat yhteisöt.

POP Pankki -ryhmä, POP Pankkien yhteenliittymä ja yhteisvastuu

Keskusyhteisönä toimiva POP Pankkiliitto osk vastaa POP Pankki -ryhmän ryhmäohjauksesta ja valvonnasta, kuten Yhteenliittymälain säädetään. POP Pankkiliitto osk:n kotipaikka on Helsinki ja sen osoite on Hevosenkentä 3, 02600 Espoo.

POP Pankkiliitto osk on laatinut Yhteenliittymälain mukaisesti POP Pankki -ryhmän yhdistellyn IFRS-tilinpäätöksen. POP Pankkiliitto osk:n hallitus hyväksyi toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen 29.2.2016. Tilinpäätös annetaan tiedoksi POP Pankkiliiton osuuskunnan kokoukselle 21.4.2016.

Jäljennös POP Pankki -ryhmän tilinpäätöksestä on saatavissa keskusyhteisön toimitiloista osoitteesta Hevosenkentä 3, 02600 Espoo tai sähköisesti osoitteessa www.poppankki.fi.

2. POP PANKKI -RYHMÄN ENSIMMÄISEN YHDISTELLYN TILINPÄÄTÖKSEN LAAJUUS

2.1 POP Pankki -ryhmän IFRS-tilinpäätös

POP Pankkiliitto osk sai 14.12.2015 Finanssivalvonnalta luvan toimia talletuspankkien yhteenliittymän keskusyhteisönä. POP Pankkien yhteenliittymä aloitti toimintansa 31.12.2015.

Yhteenliittymälain mukaan keskusyhteisön on laadittava keskusyhteisön ja sen jäsenluottolaitosten tilinpäätösten tai konsernitilinpäätösten yhdistelmänä tilinpäätös noudattaen kansainvälisiä IFRS-tilinpäätösstandardeja. POP Pankki -ryhmän ensimmäinen yhdistelty tilinpäätös on laadittu yhteenliittymän toiminnan aloittamishetkestä ja se kattaa tilikauden päättämispäivän 31.12.2015. Tilinpäätös sisältää POP Pankki -ryhmän taseen sekä IFRS-standardien mukaisesti taseen liitteenä annettavat tiedot, laatimisperiaatteet sekä muut liitetiedot. Virallisen IFRS-tilinpäätöksen liitetietona annetaan lisäksi taloudellista lisäinformaatiota, joka kattaa IFRS-standardien mukaisesti laaditut tiedot tilikaudelta 1.1.–31.12.2015 ja vertailukaudelta 1.1.–31.12.2014.

Koska POP Pankki -ryhmä on uusi juridinen kokonaisuus, ei Ryhmä ole aikaisemmin laatinut yhdisteltyä tilinpäätöstä. Ryhmän yhdistelty IFRS-tilinpäätös on laadittu yhdistelemällä POP Pankki -ryhmään kuuluvien yritysten kansallisten kirjanpito- ja tilinpäätössäännösten mukaisesti laaditut erillistilinpäätökset siten, että yritysten keskinäiset erät on eliminoitu ja taseen sekä tuloslaskelman erät on oikaistu esitettäväksi IFRS-standardien mukaisesti. Ryhmään kuuluvat jäsenosuuspankit ovat noudattaneet erillistilinpäätöksissään Finanssivalvonnan määräykset ja ohjeet 1/2013 Rahoitussektorin kirjanpito, tilinpäätös ja toimintakertomus mukaisesti IAS 39 Rahoitusinstrumentit: kirjaaminen ja arvostaminen -standardia. Bonum Pankki Oy on siirtynyt noudattamaan IFRS-standardeja tilikaudelta 1.1.–31.12.2015 laaditussa tilinpäätöksessä.

POP Pankki -ryhmän IFRS-siirtymästä on kerrottu tarkemmin liitteessä 48.7 sekä liitteessä 48.49.

2.2 POP Pankkien yhteenliittymän muodostaminen

POP Pankkien yhteenliittymän perustamista koskevia päätöksiä edelsi POP Pankkiliitto osk:n ja sen jäsenosuuspankkien tekemä ryhmärakennetta koskeva strategiatyö useine taustaselvityksineen. Uusi EU-tasoinen sääntely ei tunnistanut aiempaa ryhmärakennetta ja teki käytännössä mahdottomaksi useiden hyvin toimineiden yhteistyörakenteiden jatkamisen. Muun muassa POP Pankkien yhdessä Aktia Pankki Oyj:n ja Säästöpankkien kanssa omistaman Aktia Hypoteekkipankki Oyj:n asuntoluottojen välitystoiminnan jatkamiselle ei enää ollut edellytyksiä eikä myöskään Aktia Pankki Oyj:n jatkamiselle POP Pankkien ja Säästöpankkien keskusluottolaitoksena.

POP Pankkiliitto osk:n ylimääräinen osuuskunnan kokous 26.6.2013 päätti oman keskusluottolaitoksen perustamisesta POP Pankeille. Kokous hyväksyi samalla osakekaupan, jolla POP Pankkiliitto osk osti osin omistamansa ACH Finland Oy:n kaikki osakkeet muilta osakkaina olleilta pankeilta. ACH Finland Oy tarjosi maksuliikenteen selvityspalveluja kaikille Aktia Pankki Oyj:n keskusluottolaitospalvelua käyttäneille pankeille. Kolmen pankkiryhmän maksulaitoksena toiminut ACH Finland Oy sai talletuspankin toimiluvan joulukuussa 2013 muuttamaan samalla nimensä Bonum Pankki Oy:ksi. Pankkitoiminnan Bonum Pankki Oy aloitti 4.8.2014. Keskusluottolaitospalvelujen rakentamisen ja kolmen pankkiryhmän palvelujen siirtojen valmistelun jälkeen helmikuussa 2015 POP Pankkien keskusluottolaitospalvelut siirrettiin Bonum Pankki Oy:lle.

Rakenneselvitysten jälkeen POP Pankkiliitto osk:n ylimääräinen osuuskunnan kokous 11.6.2014 päätti strategiseksi tavoitteeksi muodostaa POP Pankkien yhteenliittymä, jonka keskusyhteisönä toimii POP Pankkiliitto osk. POP Pankkiliitto osk:n keskusyhteisöksi muuttamista tarkoittava sääntömuutos hyväksyttiin POP Pankkiliitto osk:n ylimääräisessä osuuskunnan kokouksessa 19.12.2014. Sääntömuutoksen ehtona oli, että vähintään 70 prosenttia jäsenosuuspankkien yhteenlasketuista taseista edustava määrä jäsenosuuspankkeja päättää omissa osuuskunnan kokouksissaan muuttaa sääntönsä Yhteenliittymälain mukaisiksi ja liittyä POP Pankkien yhteenliittymään. POP Pankkiliitto osk:n hallitus totesi kokouksessaan 7.4.2015, että sääntömuutoksen edellytykset ovat täyttyneet. Alkuvuoden 2015 aikana 26 jäsenosuuspankkia päätti liittyä POP Pankkien yhteenliittymään ja kahdeksan jäsenosuuspankkia päätti erota POP Pankkiliitto osk:n jäsenyydestä. POP Pankkien yhteenliittymään liittyneiden ja POP Pankkiliitto osk:n jäsenosuuspankkeina jatkavien POP Pankkien osuus on 78,1 prosenttia POP Pankki -ryhmässä aiemmin toimineiden osuuspankkien yhteenlaskettujen taseiden loppusummasta (taseet 31.12.2013). Bonum Pankki Oy liittyi keskusyhteisön jäseneksi joulukuussa 2015.

POP Pankkiliitto osk jätti Finanssivalvonnalle yhteenliittymän keskusyhteisön toimilupahakemuksen 20.7.2015 ja Finanssivalvonta myönsi toimiluvan 14.12.2015. POP Pankkien yhteenliittymä aloitti toimintansa 31.12.2015.

2.3 Liitetietona annettava taloudellinen lisäinformaatio

POP Pankit ovat toimineet vuodesta 1997 alkaen omana pankkiryhmänään. POP Pankki -ryhmän ovat muodostaneet POP Pankkiliitto osk ja POP Pankkien vakuusrahasto sekä niihin jäseninä kuuluneet osuuspankit sekä myöhemmin perustettu keskusluottolaitos, Bonum Pankki Oy.

POP Pankkiliitto osk:n tarkoituksena on ollut toimia jäsenpankkiensa keskusyhteisönä edistäen tasapuolisesti niiden kehitystä ja yhteistoimintaa sekä edustaa niitä ja valvoa niiden yhteisiä etuja vaikuttamalla pankkitoimialan yleisiin edellytyksiin ja lainsäädäntöön. Yhteinen päätöksenteko, päätöksentekoperiaatteet, päätösten sitovuus ja päätöksentekojärjestys ovat perustuneet erilliseen, vuonna 2003 laadittuun ryhmäsovimukseen, jonka voimassaolo päättyi POP Pankkiliitto osk:n saatua yhteenliittymän keskusyhteisön toimiluvan.

POP Pankkiliitto osk on tehnyt POP Pankkien toimintaa koskevat periaatteelliset, kaikille jäsenpankeille yhteiset päätökset. POP Pankkiliitto osk:n erityisenä tehtävänä on ollut järjestää, hankkia ja tuottaa jäsenilleen niiden tarvitsemia peruspalveluja. Tällaisia palveluja ovat mm. tietojärjestelmä- ja keskusluottolaitospalvelut, kirjanpito- ja tarkastuspalvelut, finanssialan tuote-yhtiöiden palvelut sekä muut jäsenten toiminnan kannalta tarpeelliset palvelut. POP Pankkiliitto osk on edustanut pankkeja mm. yhteisten IT-investointien ja niihin liittyvien päätösten ja yhteistyökumppaneiden kanssa tehtyjen puitesopimusten neuvotteluissa.

POP Pankki -ryhmän IFRS-tilinpäätökseen sisältyvä taloudellinen lisäinformaatio on laadittu POP Pankkien yhteenliittymän muodostamista edeltävältä ajalta, jolloin POP Pankit toimivat yhtenä pankkiryhmittymänä, mutta eivät olleet juridisesti vastuussa toistensa sitoumuksista. Taloudellisen lisäinformaation tarkoitus on antaa markkinoille hyödyllistä informaatiota,

jotta luottoluokittajat, sijoittajat ja muut sidosryhmät voivat saada oikean ja riittävän kuvan POP Pankki -ryhmän toiminnan tuloksellisuudesta, tuloksen muodostumisesta ja Ryhmän taloudellisesta asemasta.

POP Pankki -ryhmän yhdistellyn tilinpäätöksen liitteessä 48 esitetään POP Pankki -ryhmän yhdistelty tilinpäätös tilikaudelta 1.1.–31.12.2015 sekä edellistä tilikautta 1.1.–31.12.2014 koskevat vertailutiedot. Taloudellisessa lisäinformaatiossa esitetyt tiedot on laadittu liitteessä 48.7 esitettyjen laatimisperiaatteiden mukaisesti. Liitteessä 48.7 esitetyt laatimisperiaatteet ovat yhteneväiset liitteessä 2 esitettyjen laatimisperiaatteiden kanssa. Ryhmä on siirtynyt soveltamaan IFRS-standardeja 1.1.2014.

Taloudellinen lisäinformaatio on laadittu yhdistelemällä POP Pankki -ryhmään kuuluvien yhtiöiden ja yhteisöjen tilintarkastetut erillistilinpäätökset. Taloudellisena lisäinformaationa annettava tieto on laadittu "combined financial statement" -periaatteella, jossa yhtiöiden ja yhteisöjen historialliset taloudelliset informaatiot on yhdistelty yhdeksi kokonaisuudeksi ja niihin on tehty Ryhmän sisäisten erien eliminoinnit sekä IFRS-standardien soveltamisesta johtuvat oikaisut. Yhdistellyn tilinpäätöksen laatiminen yhtenä kokonaisuutena perustuu "common management" -käsitteeseen, koska POP Pankki -ryhmä on toiminut yhteisessä ohjauksessa soveltaen yhtenäisiä tilinpäätösprosesseja, huolimatta siitä, että ryhmä ei ole ollut saman määräysvallan alaisuudessa. Virallisen tilinpäätöksen tase 31.12.2015 vastaa taloudellisessa lisäinformaatiossa esitettyä tasetta 31.12.2015.

Taloudellinen lisäinformaatio sisältää myös laskelmat IFRS-tilinpäätökseen siirtymisen vaikutuksista sekä Suomen Kirjanpitolain mukaisesti laaditun tilinpäätöksen ja IFRS-tilinpäätöksen eroista.

LIITE 48.7: POP Pankki -ryhmän IFRS-tilinpäätöksen laatimisperiaatteet

1. YLEISTÄ

POP Pankki -ryhmän (jäljempänä myös Ryhmä) yhdistelty tilinpäätös on laadittu EU:ssa hyväksytyjä kansainvälisiä IFRS-standardeja (International Financial Reporting Standards) sekä standardeja koskevia tulkintoja (IFRIC) noudattaen. Tilinpäätöksen liitetietojen laadinnassa on huomioitu myös suomalaisen kirjanpito- ja yhteisölaainsäädännön sekä viranomaismääräysten vaatimukset. POP Pankki -ryhmän velvollisuus laatia tilinpäätös kansainvälisten tilinpäätösstandardien mukaisesti perustuu lakiin talletuspankkien yhteenliittymästä 599/2010 (jäljempänä Yhteenliittymälaki).

POP Pankki -ryhmän yhdistelty tilinpäätös esitetään tuhansina euroina, ellei toisin ole ilmoitettu. Liitetietojen luvut on pyöristetty, joten yksittäisten lukujen yhteenlaskettu summa saattaa poiketa taulukossa tai laskelmassa esitetystä summasta. Muut kuin euromääräiset varat ja velat on muutettu euroiksi tilinpäätöspäivän kurssiin. Arvostuksen yhteydessä syntyneet kurssierot on kirjattu tuloslaskelmaan sijoitustoiminnan nettotuottoihin. Vahinkovakuutustoiminnasta syntyneet kurssierot on kirjattu vakuutustoiminnan nettotuottoihin. Kaikkien POP Pankki -ryhmään kuuluvien yhtiöiden toimintavaluutta on euro.

POP Pankki -ryhmän yhdistelty tilinpäätös on laadittu alkupe räisiin hankintamenoihin perustuen lukuun ottamatta käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavia rahoitusvaroja ja -velkoja, myytävissä olevia rahoitusvaroja, käyvän arvon suojauksen suojauskohteita (suojatun riskin osalta) ja käyvän arvon tai rahavirran suojauksessa käytettyjä suojaavia johdannaisia, jotka on arvostettu käypään arvoon. POP Pankki -ryhmä esittää EU:n vakavaraisuusasetuksen 575/2013 mukaiset Pilari III -vakavaraisuustiedot tilinpäätöksen liitetiedoissa.

2. YHDISTELYPERIAATTEET

2.1 Laskentatekninen emoyhtiö

Yhteenliittymälain mukaan POP Pankki -ryhmän yhdistelty tilinpäätös on laadittava keskusyhteisö POP Pankkiliitto osk:n ja sen jäsenluottolaitosten tilinpäätösten tai konsernitilinpäätösten yhdistelmänä. Yhdistelty tilinpäätös käsittää myös sellaiset yhteisöt, joissa edellä tarkoitetuilla yhteisöillä yhdessä on määräysvalta.

POP Pankkiliitto osk:illa ja sen jäsenosuuspankeilla ei ole

toisiinsa nähden määräysvaltaa, minkä vuoksi POP Pankki -ryhmälle ei voida määritellä emoyhtiötä. IFRS-tilinpäätöksessä POP Pankki -ryhmälle on muodostettu jäsenosuuspankeista niin kutsuttu laskentatekninen emoyhtiö. Jäsenosuuspankeilla ja keskusyhteisöllä on yksin tai yhdessä määräysvalta muihin Ryhmän IFRS-tilinpäätökseen yhdisteltäviin yhteisöihin. Laskentateknisen emoyhtiön keskinäinen omistus, sisäiset liiketapahtumat, keskinäiset saamiset ja velat sekä sisäinen voitonjako on eliminoitu. Ryhmän omaan pääomaan luettava osuuspääoma muodostuu sellaisista jäsenosuuspankkien osuusmaksuista, joita koskee pankin ehdoton oikeus kieltäytyä lunastamasta. Jäsenosuuspankkien sääntöjä muutettiin vuonna 2015 siten, että osuuspankilla on ehdoton oikeus kieltäytyä jäsenosuuksien palautuksesta. Sääntömuutoksesta ja sen vaikutuksesta osuuspääoman luokitteluun omaksi pääomaksi on kerrottu tarkemmin liitteessä 22.

2.2 Tytäryhtiöt ja yhteisjärjestelyt

POP Pankki -ryhmän tilinpäätös sisältää laskentateknisen emoyhtiön ja sen tytäryhtiöiden tilinpäätökset. Tytäryhtiöiksi katsotaan ne yhtiöt, joissa Ryhmällä on määräysvalta. Ryhmällä on yrityksessä määräysvalta, jos sillä on yritystä koskeva valta ja se altistuu yrityksen muuttuvalle tuotolle tai on oikeutettu sen muuttuvaan tuottoon ja Ryhmä pystyy käyttämään yritystä koskevaa valtaansa ja näin vaikuttamaan saamansa tuoton määrään. Ryhmän määräysvalta perustuu äänivaltaan.

POP Pankki -ryhmän keskinäinen omistus on eliminoitu hankintamenetelmällä. Kaikki ryhmän sisäiset liiketapahtumat, sisäiset saamiset ja velat, sisäiset realisoitumattomat voitot sekä sisäinen voitonjako on eliminoitu Ryhmän yhdistellyssä tilinpäätöksessä.

POP Pankki -ryhmä on käyttänyt IFRS 1 *Ensimmäinen IFRS-standardien käyttöönotto* -standardin ensilaatijoille mahdollistamaa helpotusta jättäen soveltamatta IFRS 3 *Liiketoimintojen yhdistäminen* -standardia takautuvasti ennen 1.1.2014 tapahtuneisiin liiketoimintojen yhdistämiin. Ryhmä ei ole hankkinut tytäryrityksiä 1.1.2014 jälkeen.

Yhteinen toiminto on yhteisjärjestely, jossa kahdella tai useammalla osapuolella on yhteinen määräysvalta ja järjestelyyn liittyviä varoja koskevia oikeuksia ja velkoja koskevia veloitteita. Ryhmän tilinpäätökseen yhdistellään yhteisinä toiminto-

na keskinäiset kiinteistöyhtiöt. Niiden tuloslaskelmaerät, varat ja velat yhdistellään Ryhmän omistusosuuden mukaisesti.

2.3 Määräysvallattomien omistajien osuudet

Määräysvallattomien omistajien osuus POP Pankki -ryhmän omasta pääomasta, tilikauden tuloksesta ja muista laajan tuloksen eristä esitetään erillisinä erinään Ryhmän tuloslaskelmassa, laajassa tuloslaskelmassa ja taseessa. Osuus tilikauden tuloksesta ja laajasta tuloksesta kohdistetaan määräysvallattomille omistajille siinäkin tapauksessa, että se johtaisi siihen, että määräysvallattomien omistajien osuudesta tulisi negatiivinen. Määräysvallattomien omistajien osuus esitetään taseessa osana omaa pääomaa.

Sitä osuutta POP Pankki -ryhmän omasta pääomasta, jonka palauttamista määräysvallattomille omistajille koskee peruuttamaton sitomus, ei ole esitetty taseessa osana omaa pääomaa. Pääoman palautusta koskevat sitoumukset on esitetty tase-erissä muut velat. POP Pankkiliitto osk:n jäsenyydestä eronneiden pankkien taloudellisten oikeuksien käsittelystä on kerrottu tarkemmin laatimisperiaatteiden kohdassa 12.1. POP Pankkiliitto osk:n jäsenyydestä eronneiden pankkien taloudellisten oikeuksien esittäminen.

3. RAHOITUSINSTRUMENTIT

3.1 Luokittelu ja kirjaaminen taseessa

Rahoitusvarat ja -velat on luokiteltu alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä IAS 39 *Rahoitusinstrumentit: kirjaaminen ja arvostaminen* -standardin mukaisesti seuraaviin arvostusluokkiin:

- Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat
- Myytävissä olevat rahoitusvarat
- Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset
- Lainat ja muut saamiset
- Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat
- Muut rahoitusvelat

Rahoitusinstrumenttien kirjaaminen POP Pankki -ryhmän taseeseen ei ole riippuvainen arvostusta varten liitetiedoissa esitetystä luokittelusta. Taseeseen kirjattujen rahoitusvarojen ja -velkojen jako arvostusluokkiin esitetään liitteessä 6. Rahoitusinstrumenttien ostot ja myynnit on kirjattu kaupantekopäivänä. Myönnettyt lainat kirjataan taseeseen sinä päivänä, jona asiakas nostaa lainan. Liikkeeseen lasketut instrumentit kirjataan taseeseen sinä päivänä, jona asiakas tekee merkinnän tai viimeistään merkintäajan päättyessä.

Alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä kaikki rahoitusvarat ja -velat kirjataan käypään arvoon. Tulosvaikutteisesti käypään arvoon arvostettaviin rahoitusvaroihin ja -velkoihin liittyvät transaktiokulut kirjataan tuloslaskelmaan hankintahetkellä. Muiden rahoitusinstrumenttien transaktiokulut sisällytetään hankintamenuon.

Rahoitusvarat ja -velat netotetaan taseessa, jos POP Pankki -ryhmällä on tarkasteluhetkellä laillisesti toimeenpantavissa oleva kuittausoikeus tavanomaisessa liiketoiminnassa sekä laiminlyönti-, maksukyvyttömyys- ja konkurssitapauksissa ja sillä on aikomus ja kyky toteuttaa suoritukset nettomääräisesti. POP Pankki -ryhmä ei ole netottanut taseen rahoitusvaroja ja -velkoja.

Rahoitusvarat kirjataan pois taseesta, kun sopimusperusteinen oikeus rahoitusvaroihin kuuluvan erän rahavirtoihin lakkaa tai kun oikeudet on siirretty toiselle osapuolelle niin, että omistukseen liittyvät riskit ja edut on siirretty olennaisilta osin. Rahoitusvelat kirjataan pois taseesta, kun niiden velvoitteet on täytetty ja niiden voimassaolo on lakannut.

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat muodostuvat strukturoiduista joukkovelkakirjalainoista ja kytkettyjä johdannaisia sisältävistä sijoituksista. Arvonmuutos kirjataan suoraan tuloslaskelmaan.

Myytävissä olevat rahoitusvarat

Myytävissä oleviin rahoitusvaroihin kirjataan saamistodistukset sekä osakkeet ja osuudet, jotka eivät ole käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettavia ja jotka saatetaan myydä ennen eräpäivää. Vakuutustoiminnan sijoitukset on luokiteltu myytävissä oleviksi rahoitusvaroiksi. Myytävissä olevat rahoitusvarat arvostetaan käypään arvoon ja realisoitumaton arvomuutos kirjataan muihin laajan tuloksen eriin. Muut kuin julkisesti noteeratut oman pääoman ehtoiset rahoitusvarat on kuitenkin arvostettu hankintamenuon tai arvonalentumisella alennettuun hankintamenuon, koska niiden käypää arvoa ei ole voitu luotettavasti määritellä. Luovutuksen tai arvonalentumisen yhteydessä arvomuutos kirjataan muista laajan tuloksen eristä tuloslaskelmaan sijoitustoiminnan nettotuottoihin. Vakuutustoiminnan sijoitusten arvomuutos kirjataan vakuutustoiminnan nettotuottoihin.

Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset

Eräpäivään asti pidettäviin sijoituksiin kirjataan sellaiset saamistodistukset, joiden maksusuoritukset ovat kiinteitä tai määritettävissä, jotka erääntyvät määrätynä päivänä ja jotka on tarkoitus ja kyky pitää eräpäivään asti. Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset arvostetaan jaksotettuun hankintamenuon. Hankintamenuon ja nimellisarvon välinen ero jaksotetaan korkotuottoiksi tai niiden vähennykseksi.

POP Pankki -ryhmä on uudelleenluokitellut tilikaudella 2015 eräpäivään asti pidettäviä sijoituksia myytävissä oleviin rahoitusvaroihin. Uudelleenluokittelun vuoksi POP Pankki -ryhmä ei voi luokitella sijoituksia eräpäivään asti pidettäviin sijoituksiin seuraavan kahden tilikauden aikana. Uudelleenluokittelu johtui Bonum Pankki Oy:n sijoituspolitiikan muutoksesta, joka liittyy pankin vakavaraisuuden hallintaan ja sijoitusposition sopeuttamiseen vastaamaan liiketoiminnan volyymin odotettuja muutoksia.

Lainat ja muut saamiset

Lainoihin ja muihin saamisiin kirjataan saamiset luottolaitoksilta sekä saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä. Lainat ja muut saamiset arvostetaan jaksotettuun hankintamenuun.

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat muodostuvat suojauslaskentaan liittyvistä johdannaisveloista. POP Pankki -ryhmällä ei ole tilinpäätöshetkellä johdannaisvelkoja.

Muut rahoitusvelat

Muihin rahoitusvelkoihin kirjataan velat luottolaitoksilta, velat yleisöltä ja julkisyhteisöiltä sekä yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat. Muut rahoitusvelat merkitään taseeseen jaksotettuun hankintamenuun lukuun ottamatta johdannaissopimuksia.

3.2 Käyvän arvon määrittäminen

Käypä arvo on se hinta, joka saataisiin omaisuuserän myynnistä tai maksettaisiin velan siirtämisestä markkinaosapuolten välillä arvostuspäivänä toteutuvassa tavanmukaisessa liiketoimessa.

Rahoitusinstrumentin käypä arvo määritetään joko toimivilta markkinoilta saatavien hintanoteerauksien avulla tai, jos toimivia markkinoita ei ole, vakiintuneita arvostusmenetelmiä käyttäen. Markkinoiden katsotaan olevat toimivat, jos hintanoteerauksia on helposti ja säännönmukaisesti saatavissa ja ne kuvastavat todellisia ja säännönmukaisesti toistuvia, toisistaan riippumattomien osapuolten välisiä markkinatransaktioita. Rahoitusvarojen noteerattuna markkinahintana käytetään sen hetkistä ostokurssia.

Mikäli markkinoilla on vakiintunut arvostuskäytäntö rahoitusinstrumentille, jolle ei saada suoraan markkinahintaa, käypä arvo perustuu markkinoilla yleisesti käytettyyn markkinahinnan laskentamalliin ja mallin käyttämien syöttötietojen markkinanoteerauksiin.

Mikäli arvostuskäytäntö ei ole markkinoilla vakiintunut, käytetään markkina-arvon määrittämisessä asianomaiselle tuotteelle laadittua omaa arvostusmallia. Arvostusmallit pohjautuvat yleisesti käytettyihin laskentamenetelmiin ja kattavat kaikki ne osatekijät, jotka markkinaosapuolet ottaisivat huomioon hintaa asettaessaan. Arvostushintoina käytetään markkinatransaktioiden hintoja, diskontattuja rahavirtoja sekä toisen olennaisilta osin samanlaisen instrumentin tilinpäätöshetken käypää arvoa. Arvostusmenetelmissä otetaan huomioon arvio luottoriskistä, käytettävistä diskonttauskoroista, ennenaikaisen takaisinmaksun mahdollisuudesta ja muista sellaisista tekijöistä, jotka vaikuttavat rahoitusinstrumentin luotettavaan käyvän arvon määrittämiseen.

Rahoitusinstrumenttien käyvät arvot jaetaan kolmeen hierarkiatasoon sen mukaan, miten käypä arvo on määritetty:

- täysin samanlaisille varoille tai veloille toimivilla markkinoilla noteeratut käyvät arvot (taso 1)
- käyvät arvot, jotka on määritetty käyttäen syöttötietoina muita kuin tason 1 noteerattuja hintoja, jotka ovat todennettavissa varoille tai veloille joko suoraan (esim. hintoina) tai välillisesti (esim. johdettuina hinnoista) (taso 2)
- käyvät arvot, jotka on määritetty käyttäen varoille tai veloille syöttötietoja, jotka eivät olennaisilta osin perustu todennettavissa oleviin markkinahintoihin (taso 3).

Se käypien arvojen hierarkian taso, jolle tietty käypään arvoon arvostettava erä kokonaisuudessaan luokitellaan, määritetään koko kyseisen käypään arvoon arvostetun erän kannalta merkittävän alimmalla tasolla olevan syöttötiedon perusteella. Syöttötiedon merkittävyys arvioidaan kyseisen käypään arvoon arvostettavan erän suhteen kokonaisuudessaan.

3.3 Johdannaissopimukset ja suojauslaskenta

POP Pankki -ryhmä voi suojaautua korkoriskiltä soveltamalla käyvän arvon tai rahavirran suojausta. Johdannaissopimuksia ei tehdä kaupankäyntitarkoituksessa. Suojaavien johdannaissopimusten ja suojaattavien instrumenttien välinen yhteys (suojaussuhde) ja suojauksen tehokkuus on dokumentoitu. Ryhmä soveltaa kiinteäkorkoiseen ottolainaukseen Euroopan Unionin hyväksymää IAS 39 -standardin mukaista suojauslaskennan ns. carve out -mallia, joka mahdollistaa sellaisten varojen ja velkojen suojaamisen yhtenä kokonaisuutena, joilla on samanlainen riskiprofiili (ns. macro hedging), mahdollistaen talletusten ottamisen mukaan suojauskohteeksi. Tavoitteena on vakauttaa korkokatetta sekä neutralisoida varojen ja velkojen mahdolliset käyvän arvon muutokset.

Johdannaissopimukset arvostetaan tilinpäätöksessä aina käypään arvoon ja arvonmuutokset kirjataan tulosvaikutteisesti tai muihin laajan tuloksen eriin.

Käyvän arvon suojaus

Käyvän arvon suojauksella suojaudutaan kiinteäkorkoisen ottolainauksen käyvän arvon muutoksilta. Käyvän arvon kohteena oleva omaisuuserä arvostetaan suojauksen aikana suojatun riskin osalta käypään arvoon, vaikka se muuten arvostettaisiin jaksotettuun hankintamenuun. Suojattavan kohteen käyvän arvon muutos kirjataan taseessa kyseisen erän oikaisuksi ja tuloslaskelmassa kaupankäynnin nettotuotoihin. Suojaavien johdannaisten korot esitetään korkokulujen oikaisuna ja arvostustulos kaupankäynnin nettotuotoissa.

Rahavirran suojaus

Rahavirran suojuksella suojaudutaan vaihtuvakorkoisen antolainauksen tulevien korkovirtojen vaihtelulta. Rahavirtaa suojaavan johdannaisen käyvän arvon muutoksen tehokas osuus kirjataan laskennallisilla veroilla oikaistuna muihin laajan tuloksen eriin. Käyvän arvon muutoksen tehoton osuus kirjataan tuloslaskelmaan kaupankäynnin nettotuottoihin. Suojaavien johdannaisten korot esitetään korkotuotoissa.

Suojaavan johdannaisen arvostamisesta omaan pääomaan kertynyt arvomuutos kirjataan tulokseen suojatun rahavirran oikaisuksi sitä mukaa, kun suojattu rahavirta kirjataan tulokseen. Rahavirran suojuksessa suojattavaa kohdetta ei arvosteta käypään arvoon.

POP Pankki -ryhmällä ei ole tilinpäätöshetkellä rahavirran suojausta.

3.4 Rahoitusvarojen arvonalentuminen

Muun kuin käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettavan rahoitusvaran arvonalentuminen kirjataan tuloslaskelmaan, jos on saatu objektiivista näyttöä arvon alentumisesta. Objektiivista näyttöä arvioidaan jokaisen raportointikauden päättyessä.

Myytävisissä olevat rahoitusvarat

Myytävisissä olevien rahoitusvarojen arvonalentumisesta saatavaa objektiivista näyttöä voi olla esimerkiksi liikkeeseen laskijan tai velallisen merkittävät taloudelliset vaikeudet, sopimusehtojen rikkominen, liikkeeseenlaskijan tai velallisen konkurssin tai muun uudelleenjärjestelyn muuttuminen todennäköiseksi, epäedulliset muutokset liikkeeseenlaskijan tai velallisen toimintaympäristössä taikka toimivien markkinoiden häviäminen rahoitusinstrumentilta. Jos raportointikauden päättyessä on saatu objektiivista näyttöä rahoitusvaran arvon alentumisesta, tehdään sijoitukselle arvonalentumistestaus.

Myös oman pääoman ehtoiseen instrumenttiin tehdyn sijoituksen käyvän arvon merkittävä tai pitkäaikainen lasku alle hankintamenon on objektiivista näyttöä arvon alentumisesta ja johtaa arvonalentumistappion kirjaamiseen. POP Pankki-liitto osk:n hallitus on määritellyt oman pääoman ehtoiseen instrumenttiin tehdyn sijoituksen arvonalentumisen olevan merkittävä, kun käypä arvo on yli 40 prosenttia alle instrumentin alkuperäisen hankintamenon. Arvonalentumisen katsotaan olevan pitkäaikainen, kun se on kestänyt yhtäjaksoisesti yli 12 kuukautta. Arvonalentumistappion määrä on myytävisissä olevan oman pääoman ehtoisen instrumentin hankintamenon ja sen tilinpäätöspäivän käyvän arvon välinen erotus vähennettynä kyseisestä rahoitusvarasta aikaisemmin tulosvaikutteisesti kirjatulla arvonalentumistappioilla. Arvonalentumistappio kirjataan tuloslaskelmaan sijoitustoiminnan nettotuottoihin. Myytävisissä olevien oman pääoman ehtoisten rahoitusvarojen arvonalentumistappioita ei peruuteta tulosvaikutteisesti, vaan myöhempi arvomuutos kirjataan muihin laajan tuloksen eriin.

Myytävisissä olevan vieraan pääoman ehtoisen instrumentin arvonalentuminen määritetään pääasiassa sen hankintamenon ja tulevaisuudessa kerryttämien rahavirtojen nykyarvon erotuksena. Riskittömän markkinakoron noususta johtuva käyvän arvon lasku ei johda arvonalentumistappion kirjaamiseen. Arvonalentumistappio kirjataan tuloslaskelmaan sijoitustoiminnan nettotuottoihin. Arvonalentumisen kirjaamisen jälkeiseen tapahtumaan liittyvä arvonalentumistappion määrän pieneminen kirjataan tulosvaikutteisesti.

Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset

Mikäli raportointikauden päättyessä saadaan objektiivista näyttöä siitä, että eräpäivään asti pidettäviin sijoituksiin luokitellun saamistodistuksen arvo on alentunut, tehdään saamistodistukselle arvonalentumistestaus. Arvonalentumistappion määrä on sijoituksen hankintamenon ja sen kerryttämien tulevien rahavirtojen nykyarvon välinen erotus. Eräpäivään asti pidettävien sijoitusten arvonalentuminen kirjataan sijoitustoiminnan nettotuottoihin.

POP Pankki -ryhmällä ei ole tilinpäätöshetkellä eräpäivään asti pidettäviä sijoituksia.

Lainat ja muut saamiset

Lainojen ja muiden saamisten arvonalentumista arvioidaan saamiskohtaisesti, mikäli asiakkaan vastuiden määrä on merkittävä. Muilta osin saamisten arvonalentumiset arvioidaan ryhmäkohtaisesti samankaltaisten saamisten muodostamissa ryhmissä.

Saamiskohtainen arvonalentuminen kirjataan, kun on saatu objektiivista näyttöä siitä, että lainasta tai muusta saamisesta ei saada suoritusta sopimuksen mukaisesti. Objektiivista näyttöä saamisen arvon alentumisesta voi olla esimerkiksi sopimusehtojen rikkominen, kuten koronmaksun tai lyhennysten viivästyminen tai maksamatta jääminen taikka velallisen konkurssi tai muu taloudellinen uudelleenjärjestely. Arvonalentumisen arvioinnissa tehdään joko vakuuden käypään arvoon perustuva arviointi tai huomioidaan kaikki vastaiset rahavirrat diskontattuna nykyhetken saamisen alkuperäisellä efektiivisellä korkokannalla. Vastaisten rahavirtojen määrittelyssä arvioidaan vakuudesta realisoitihetkellä todennäköisesti saatava määrä. Saamiskohtaisen arvonalentumisen määrä on lainan kirjanpitoarvon ja sen kerryttämien tulevien rahavirtojen nykyarvon välinen erotus tai lainan kirjanpitoarvon ja vakuuden käyvän arvon välinen erotus.

Saamisryhmäkohtaista arvonalentumista arvioidaan ryhmittelemällä koko POP Pankki -ryhmän saamiset luottoriskiominaisuuksiltaan samankaltaisiin ryhmiin perustuen asiakasryhmiin. Saamisryhmäkohtaisina arvonalentumisina kirjataan sellaiset arvioidut arvonalentumistappiot, joiden arvioidaan tapahtuneen, mutta joita ei voida kohdistaa yksittäiselle saamiselle. Sellaisia saamisista, joiden arvon alentumista on arvioitu saamiskohtaisesti ja joista on kirjattu arvonalentumistappio, ei

oteta huomioon ryhmäkohtaista arvonalentumista arvioitaessa. Saamisryhmäkohtaisen arvonalentumisen määrittämisessä huomioidaan luottoriskiominaisuuksiltaan vastaavien saamisryhmien aikaisempi tappiokehitys. Saamisryhmäkohtaista tappiokehitystä mukautetaan johdon arvion perusteella kuvastamaan tarkasteluhetken olosuhteita. Kun arvonalentuminen pystytään kohdistamaan yksittäisestä saamisesta johtuvaksi, saaminen poistetaan saamisryhmäkohtaisesta arvonalentumistarkastelusta ja kirjataan saamiskohtainen arvonalentuminen. IFRS-siirtymän yhteydessä tehdyistä saamisryhmäkohtaisten arvonalentumisten oikaisuista on kerrottu taloudellisen lisäinformaation liitteessä 48.49.

Lainojen ja muiden saamisten arvonalentumistappiot kirjataan taseeseen käyttäen vähennystiliä, joka oikaisee saamisen kirjanpitoarvoa. Tuloslaskelmassa arvonalentumistappio kirjataan arvonalentumistappioihin lainoista ja muista saamisista. Mikäli arvonalentumistappion määrä myöhemmin pienenee, arvonalentumistappiota peruutetaan vastaavasti.

Lainat ja muut saamiset kirjataan pois taseesta, kun lainasta ei arvioida kertyvän enää suorituksia ja lopullinen tappio pystytään laskemaan. Taseesta pois kirjaamisen yhteydessä aiemmin kirjattu arvonalentuminen peruutetaan ja kirjataan lopullinen luottotappio. Myöhemmin taseesta pois kirjatusta saamisista saatavat suoritukset kirjataan tuloslaskelmaan arvonalentumistappioiden oikaisuksi.

4. AINEETTOMAT HYÖDYKKEET

Merkittävimmät POP Pankki -ryhmän aineettomat hyödykkeet muodostuvat pankki- ja vakuutustoiminnan tietojärjestelmistä. Pankkitoiminnan aineettomat hyödykkeet ovat pääasiassa POP Pankki -ryhmän yhteistyökumppanin Oy Samlink Ab:n toimesta toteutettuja tietojärjestelmiä joihin POP Pankki -ryhmällä on IAS 38 *Aineettomat hyödykkeet*-standardissa tarkoitettu määräysvalta ja jotka tuottavat Ryhmälle taloudellista hyötyä. Suomen Vahinkovakuutus Oy on hankkinut tietojärjestelmänsä ulkopuoliselta toimittajalta. POP Pankki -ryhmä ei ole aktivoinut sisäisesti aikaansaatuja aineettomia hyödykkeitä.

Kaikilla Ryhmän aineettomilla hyödykkeillä on rajallinen taloudellinen vaikutusaika. Aineettomien hyödykkeiden hankintameno kirjataan poistoina kuluksi tuloslaskelmaan seuraaviin arvioituihin taloudellisiin vaikutusaikoihin perustuen. Tietojärjestelmien arvioidut taloudelliset vaikutusajat ovat 3-5 vuotta ja muiden aineettomien hyödykkeiden 3-4 vuotta. Pankki- ja vakuutustoiminnan perusjärjestelmien arvioitu taloudellinen vaikutusaika voi olla edellä esitettyä pidempi, kuitenkin enintään 10 vuotta.

Aineettomien hyödykkeiden hankintamenojen poistot aloitetaan siitä hetkestä, kun omaisuuserä on valmis käytettäväksi. Keskeneräisille aineettomille hyödykkeille suoritetaan arvonalentumistestaus vuosittain. Tutkimusmenot kirjataan kuluksi niiden toteutumishetkellä.

5. AINEELLISET HYÖDYKKEET JA SIIJOITUSKIINTEISTÖT

POP Pankki -ryhmän omistamat kiinteistöt on jaettu käyttötarkoituksen mukaan omassa käytössä oleviin kiinteistöihin ja sijoituskiinteistöihin. Omassa käytössä olevat kiinteistöt merkitään taseessa aineellisiin hyödykkeisiin ja sijoituskiinteistöt sijoitusomaisuuteen.

Sijoituskiinteistöjen tarkoituksena on tuottaa vuokratuloja tai arvonnousua pääomalle. Jos kiinteistöä käytetään sekä omassa käytössä että sijoitustarkoituksessa, esitetään osat erikseen vain, mikäli ne voidaan myydä erikseen. Jako perustuu tällöin kiinteistöjen pinta-alaan. Jos osia ei voida myydä erikseen, on kiinteistö sijoituskiinteistö vain silloin, jos ainoastaan vähäistä osaa käytetään omassa käytössä.

Sekä omassa käytössä olevat kiinteistöt että sijoituskiinteistöt arvostetaan poistoilla ja arvonalentumisilla vähennettyyn hankintamenuon. Koneet ja kalusto sekä muut aineelliset hyödykkeet merkitään taseessa niin ikään poistoilla ja arvonalentumisilla vähennettyyn hankintamenuon. Poistot perustuvat hyödykkeiden taloudelliseen käyttöaikaan. Rakennusten keskimääräinen taloudellinen käyttöaika on 30-40 vuotta. Teknisten laitteiden, peruskorjausten sekä koneiden ja kaluston taloudellinen käyttöaika on 3-10 vuotta. Maa-alueista ei tehdä poistoja.

Aineellisten hyödykkeiden poistot ja arvonalentumiset merkitään tuloslaskelmassa poistoihin ja arvonalentumistappioihin aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä. Sijoituskiinteistöjen poistot merkitään tuloslaskelmassa sijoitustoiminnan nettotuottoihin. Luovutuksista aiheutuneet voitot ja tappiot lasketaan saatujen tuottojen ja tasearvojen erotuksena. Omassa käytössä olevien kiinteistöjen luovutusvoitot merkitään tuloslaskelmaan liiketoiminnan muihin tuottoihin ja luovutustappiot liiketoiminnan muihin kuluihin. Sijoituskiinteistöjen luovutusvoitot ja -tappiot merkitään sijoitustoiminnan nettotuottoihin.

6. VUOKRASOPIMUKSET

Ryhmä antaa vuokralle IAS 17 *Vuokrasopimukset*-standardin mukaisella muulla vuokrasopimuksella omistamia kiinteistöjä tai niiden osia. Vuokrasopimuksissa omistamiseen liittyvät olennaiset riskit ja edut jäävät vuokralle antajalle. Vuokratuotot kirjataan sijoituskiinteistöistä sijoitustoiminnan nettotuottoihin ja muista kiinteistöistä liiketoiminnan muihin tuottoihin.

Ryhmä on ottanut vuokralle toimistolaitteita sekä liiketoiminnan käytössä olevia tiloja. Vuokrasopimukset on luokiteltu IAS 17 -standardin mukaisesti muuksi vuokrasopimukseksi. Vuokratulot kirjataan liiketoiminnan muihin kuluihin tasaisesti vuokratuottojen aikana.

7. VAHINKOVAKUUTUSTOIMINNAN VARAT JA VELAT

7.1 Vakuutustoiminnan rahoitusvarat

Vakuutustoiminnan rahoitusvarat on luokiteltu myytävissä oleviin rahoitusvaroihin.

7.2 Vakuutusyhtiön myöntämät sopimukset

Vakuutus tuotteet luokitellaan joko vakuutus sopimuksiksi tai sijoitus sopimuksiksi. Vakuutus sopimuksia ovat sopimukset, joilla merkittävä vakuutus riski siirretään vakuutus noutajalta vakuutus nantajalle tai jotka synnyttävät vakuutus noutajalle oikeuden harkinnan varaiseen osuuteen ylijäämästä. Muut sopimukset ovat sijoitus sopimuksia.

Kaikki POP Pankki -ryhmän myöntämät vakuutus tuotteet käsitellään ryhmän yhdistellyssä tilinpäätöksessä vakuutus sopimuksina IFRS 4 *Vakuutus sopimukset* -standardin mukaisesti.

7.3 Vakuutus sopimuksiin liittyvät velat

Vastuuvella lasketaan kansallisia laatimis periaatteita noudattaen.

Yhtiön myöntämät vakuutus sopimukset ovat pääosin vuosivakuutuksia. Vakuutus maksutuloon kirjataan vakuutus maksut niiltä sopimus kausilta, jotka ovat alkaneet tilikauden aikana. Tämän jälkeen maksutuloa vähennetään odotetulla raukeamisella. Tilinpäätöspäivän jälkeiseen aikaan kohdistuva osuus vakuutus maksutulosta merkitään taseeseen vakuutus maksuvastuuna. Vakuutus maksuvastuun määrä lasketaan kuukausitasolla aikaisemmasta vakuutus maksutulosta tasapoistoin.

Jälleenvakuuttajan osuus vakuutus maksuvastuusta lasketaan vastaavasti kuin ensivakuuttajan osuus. Jälleenvakuuttajan osuus korvaus vastuusta varataan tapauskohtaisesti.

Vakuutus noutajille maksettavat korvaukset ja vahingon selvittelystä aiheutuvat kustannukset kirjataan maksetuksi korvaukseksi kun yhtiö tekee päätöksen vahingon maksamisesta. Jo sattuneista vahingoista tilinpäätöshetkellä vielä maksamatta olevat korvaukset ja niiden selvittelykulut, myös vielä ilmoittamatta olevien vahinkojen osalta, varataan korvaus vastuuseen. Korvaus vastuu muodostuu sekä tapauskohtaisesti varatuista vahingoista että aikaisempiin vakuutus maksutuottoihin suhteutetusta kollektiivivarauksesta. Maksetut korvaukset yhdessä korvaus vastuun muutoksen kanssa muodostavat korvauskulut.

Eläkemuotoisiin korvauksiin liittyvä korvaus vastuu lasketaan kiinteää diskonttaus korkoa käyttäen. Yhtiöllä ei tilinpäätöspäivänä ollut vahvistettuja eläkevastuita.

Osana korvaus vastuuta yhtiö varaa tasoitus määrän. Tasoitus määrä on runsas vahinkoisten vuosien varalle laskettu riskite-

oreettisesti laskettava erä. Tilinpäätöspäivänä tasoitus määrä oli nolla euroa.

Vahinkovakuutuksen korvaus vastuun ja vakuutus maksuvastuun riittävyys tutkitaan erikseen. Korvaus vastuu perustuu vastaisten korvaus rahavirtojen ennusteisiin. Ennusteet tehdään vakiintuneilla vakuutus matemaattisilla menetelmillä. Mahdollinen havaittu riittämättömyys vakuutus maksuvastuussa korjataan laskuperusteita oikaisemalla.

8. VARAUKSET

Varaus kirjataan silloin, kun Ryhmälle on syntynyt aikaisemman tapahtuman seurauksena oikeudellinen tai tosiasiallinen velvoite ja veloitteen täytyminen on todennäköistä. Varaus kirjataan, kun Ryhmä pystyy luotettavalla tavalla arvioimaan veloitteen määrän. Mahdollinen kolmannen osapuolen maksama korvaus kirjataan erillisenä eränä silloin, kun korvauksen saamista pidetään käytännössä varmana. Varaus arvostetaan veloitteen täyttämiseksi maksettavien määrien nykyarvoon. POP Pankki -ryhmällä ei ole tilinpäätöshetkellä varauksia.

9. TYÖSUHDE-ETUDET

Ryhmän IAS 19 *Työsuhte-etuudet* -standardin mukaiset työsuhte-etuudet ovat pääasiassa lyhytaikaisia työsuhte-etuuksia, kuten vuosilomapalkkoja ja tulospalkkioita, jotka odotetaan maksettavan asianomaisen työn suorittamisen yhteydessä tai seuraavan 12 kk aikana.

Työsuhteen päättämiseen perustuvat etuudet koostuvat irtisanomiskorvauksista.

Työsuhteen päättymisen jälkeiset etuudet koostuvat eläkkeistä ja muista työsuhteen päättymisen jälkeen maksettavista etuuksista. Lakisääteinen eläketurva on järjestetty ulkopuolisissa eläkevakuutus yhtiöissä. Suurin osa Ryhmän eläkejärjestelyistä on maksupohjaisia järjestelyjä. Etuus pohjaiset eläkejärjestelyt ovat lisäeläketurvan sisältäviä sopimuksia.

Maksupohjaisten järjestelyjen kulut kirjataan henkilöstökuluihin sille tilikaudelle, jota vakuutus yhtiön veloitus koskee. Etuus pohjaisista järjestelyistä esitetään omaisuus- tai velkaeränä järjestelystä johtuvien veloitteiden nykyarvo tilinpäätöspäivänä vähennettynä järjestelyyn kuuluvien varojen käyvällä arvolla. Eläkevelvoitteen nykyarvo on laskettu diskonttaamalla arvioidut rahavirrat yritysten liikkeeseen laskemien korkealaatuisten joukkovelkakirjalainojen markkinatuottoon perustuvalla diskonttokorolla.

Eläkevelvoitteen määrän laskevat riippumattomat vakuutus matemaatikot vuosittain. Velvoite määritetään ennakoituun etuus oikeus yksikköön perustuvalla menetelmällä (projected unit credit method).

Eläkemenot kirjataan kuluksi henkilöiden palvelusajalle ja

ne esitetään henkilöstökuluissa. Eläkeveloitteen uudelleen määrittämisestä johtuvat erät kirjataan muihin laajan tuloksen eriin sillä tilikaudella, jonka aikana ne syntyvät. Näitä eriä ei siirretä tulosvaikutteisesti myöhemmillä tilikausilla.

10. TUOTTOJEN JA KULUJEN TULOUTUS- PERIAATTEET

10.1 Korkotuotot ja -kulut

Korkotuotot ja -kulut jaksotetaan efektiivisen koron menetelmällä sopimuksen juoksuajalle tasaisesti suhteessa taseessa jäljellä olevaan määrään. Korkotuotot ja -kulut kirjataan korkokatteeseen. Vakuutustoiminnan rahoitusvaroihin liittyvät korkotuotot ja -kulut kirjataan tuloslaskelmassa vakuutustoiminnan nettotuottoihin.

Negatiivisilla koroilla ei ollut merkittävää vaikutusta POP Pankki -ryhmän korkotuottoihin tai -kuluihin. Negatiiviset korot rahoitusvaroista on kirjattu korkokuluihin ja positiiviset korot rahoitusveloista korkotuottoihin.

10.2 Palkkiotuotot ja -kulut

Palkkiotuotot ja -kulut kirjataan pääsääntöisesti suoriteperiaatteen mukaisesti palvelun tai muun toimenpiteen suorittamisen yhteydessä. Sellaisista palkkioista, jotka koskevat useita vuosia, tuloutetaan tilikaudelle kuuluva osuus. Palkkioita, joiden

katsotaan olevan kiinteä osa rahoitusinstrumentin efektiivistä korkoa, käsitellään efektiivisen koron oikaisuina. Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavien rahoitusinstrumenttien palkkiot tuloutetaan kuitenkin instrumentin alkuperäisen kirjaimisen yhteydessä.

10.3 Osingot

Osingot tuloutetaan silloin, kun osinkoa jakavan yhtiön yhtiökokous on tehnyt päätöksen osingonjaosta ja oikeus osingon saamiseen on syntynyt. Osinkotuotot kirjataan sijoitustoiminnan nettotuottoihin tai vakuutustoiminnan nettotuottoihin lukuun ottamatta kiinteistöyhtiöiden osinkoja, jotka kirjataan sijoitustoiminnan nettotuottoihin tai liiketoiminnan muihin tuottoihin kiinteistön käyttötarkoituksen mukaisesti.

10.4 Vakuutusmaksut

Vahinkovakuutustoiminnasta saadut vakuutusmaksutuotot kirjataan tuloslaskelmaan vakuutustoiminnan nettotuottoihin. Maksut kirjataan maksutuloon veloitusperiaatteen mukaan.

10.5 Tuloslaskelmaerien esittäminen

Tuloslaskelmaerät on esitetty tilinpäätöksessä alla esitetyin periaattein.

Korkokate	Korkotuotot ja -kulut rahoitusvaroista ja -veloista, nimellisarvon ja hankinta-arvon välisen erotuksen jaksotusmäärä, korkojohdannaisten korot
Palkkiotuotot ja -kulut	Palkkiotuotot luotonannosta, talletuksista ja lainopillisista tehtävistä, palkkiotuotot ja -kulut maksuliikenteestä, palkkiokulut arvopapereista
Kaupankäynnin nettotuotot	Myyntivoitot ja -tappiot sekä arvostusvoitot ja -tappiot ja osinkotuotot käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavista rahoitusinstrumenteista, valuuttatoiminnan nettotuotot, käyvän arvon suojauslaskennan nettotuotot
Sijoitustoiminnan nettotuotot	Myytavissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot (realisoituneet myyntivoitot ja -tappiot, arvonalentumiset, osingot), sijoituskiinteistöjen nettotuotot (vuokra- ja osinkotuotot, myyntivoitot ja -tappiot sekä sijoituskiinteistöihin liittyvät vastike- ja hoitokulut, poistot ja arvonalentumiset)
Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot	Vakuutusmaksutulo, vakuutusvelan muutos, maksetut vakuutuskorvaukset sekä sijoitustoiminnan nettotuotot (korkotuotot ja -kulut, realisoituneet myyntivoitot ja -tappiot sekä sijoitusten arvonalentumiset)
Liiketoiminnan muut tuotot	Vuokra- ja osinkotuotot sekä myyntivoitot oman käytön kiinteistöistä, muut liiketoiminnan tuotot.
Henkilöstökulut	Palkat ja palkkiot, henkilösivukulut ja eläkekulut
Liiketoiminnan muut kulut	Hallintokulut, vuokratulot sekä myyntitappiot omassa käytössä olevista kiinteistöistä, muut liiketoimintaan liittyvät kulut

11. TULOVEROT

Tuloslaskelman verot koostuvat POP Pankki -ryhmään kuuluvien yhtiöiden tilikauden tulokseen perustuvista veroista, aikaisempien tilikausien verojen oikaisuista ja laskennallisten verojen muutoksesta. Verokulu kirjataan tuloslaskelmaan, paitsi koskien erää, jotka liittyvät suoraan omaan pääomaan tai muihin laajaan tulokseen kirjattuihin eriin, jolloin verovaikutus kirjataan myös kyseisiin eriin.

Laskennalliset verovelat ja -saamiset lasketaan kirjanpidon ja verotuksen välisistä veronalaisista ja vähennyskelpoisista väliaikaisista eroista. Laskennallinen verosaaminen kirjataan siihen määrään asti kuin on todennäköistä, että tulevaisuudessa syntyy verotettavaa tuloa, jota vastaan väliaikainen ero voidaan hyödyntää.

Laskennallisten verovelkojen ja -saamisten laskennassa käytetään sitä säädettyä verokantaa, jonka ennakoidaan olevan voimassa väliaikaisen eron purkautuessa.

Käyttämättömiin verotuksessa vahvistettuihin tappioihin perustuvat laskennalliset verosaamiset kirjataan, mikäli verotettavan tulon kertyminen on todennäköistä ja saaminen voidaan hyödyntää.

12. JOHDON HARKINTAA EDELLYTTÄVÄT TILINPÄÄTÖKSEN LAATIMISPERIAATTEET JA ARVIOIHIN LIITTYVÄT EPÄVARMUUSTEKIJÄT

IFRS-standardien soveltaminen edellyttää johdolta tulevaisuutta koskevia arvioita ja oletuksia, jotka vaikuttavat tilinpäätöslaskelmissä esitettyjen erien määrään sekä niiden liitteenä annettuihin tietoihin. Johdon keskeiset arviot koskevat tulevaisuutta ja tilinpäätöspäivän arvioihin liittyviä keskeisiä epävarmuustekijöitä ja ne liittyvät erityisesti käyvän arvon arviointiin, rahoitusvarojen sekä aineettomien hyödykkeiden arvonalentumisiin sekä vakuutusmatemaattisissa laskelmissä käytettyihin oletuksiin.

12.1 POP Pankkiliitto osk:n jäsenyydestä eronneiden pankkien taloudellisten oikeuksien esittäminen

POP Pankki -ryhmän johto on käyttänyt harkintaa POP Pankkiliitto osk:n jäsenyydestä eronneiden pankkien taloudellisten oikeuksien esittämistä koskevissa laadintaperiaatteissa.

POP Pankkiliitto osk on sitoutunut palauttamaan sen jäsenyydestä eronneille pankeille näiden maksamat osuusmaksut, jotka sisältyvät POP Pankkiliitto osk:n erillistilinpäätöksessä osuuspääomaan. Palautettavat osuusmaksut on esitetty POP Pankki -ryhmän taseessa tase-erässä muut velat, koska POP Pankkiliitto osk:n jäsenosuuspankit ovat sitoutuneet suorittamaan palautuksen, mikäli POP Pankkiliitto osk ei kykene maksamaan osuuspääoman palautuksia eronneille pankeille.

Tämän sitoumuksen vuoksi palautettavaa määrää ei ole esitetty POP Pankki -ryhmän taseessa määräysvallattomien osuutena omasta pääomasta. Osuuspääoman palautusta koskevan sitoumuksen on katsottu syntyneen, kun eronneen pankin osuuskunnan kokous on päättänyt erota POP Pankkiliitto osk:sta. Muut velat on esitetty liitteessä 48.38.

Eronneiden pankkien taloudelliset oikeudet päättyvät, kun POP Pankkiliitto osk on maksanut eronneille pankeille osuuspääoman palautukset. POP Pankkiliitto osk:n omasta pääomasta on erotettu eronneiden pankkien omistusosuutta vastaava osuus ja se on esitetty määräysvallattomien omistajien osuutena IFRS 10 Konsernitilinpäätös -standardin mukaisesti lukuun ottamatta palautettavia osuusmaksuja, jotka on esitetty muissa veloissa. POP Pankki -ryhmän omassa pääomassa esitetty määräysvallattomien omistajien osuus sisältää myös eronneiden pankkien välillistä omistusta vastaavan osuuden POP Pankkiliitto osk:n kokonaan tai osittain omistamien yhtiöiden omasta pääomasta. Määräysvallattomien osuudet on esitetty liitteessä 48.46.

12.2 Rahoitusvarojen arvonalentuminen

Johdon on arvioitava säännöllisesti, onko rahoitusvarojen arvonalentumisesta objektiivista näyttöä ja tehtävä tarvittaessa rahoitusvaralle arvonalentumistestaus. Lisäksi jokaisen raportointikauden päättyessä johdon on arvioitava, onko jonkin muun omaisuuserän kuin rahoitusvaran arvonalentumisesta olemassa viitteitä.

Saamisten arvonalentumistestaus tehdään joko saamiskohteisesti tai saamisryhmäkohtaisesti. Keskeisimmät arviointia vaativat asiat ovat objektiivisten tekijöiden tunnistaminen ja tulevaisuudessa toteutuvat rahavirrat. Saamis- ja saamisryhmäkohtaisten arvonalentumisten periaatteita on esitetty tarkemmin kohdassa 3.4. Rahoitusvarojen arvonalentumiset.

Myytavissä olevien rahoitusvarojen sekä lainoihin ja saamiin sisältyvien saamistodistusten arvonalentumisen testaus on tehtävä raportointikauden päättyessä. Mikäli arvonalentumisesta on objektiivista näyttöä, mahdollinen arvonalentuminen kirjataan tuloslaskelmaan. Objektiivisen näytön todentamiseen sisältyy johdon harkintaa. Oman pääoman ehtoiseen instrumenttiin tehdyn sijoituksen arvonalentuminen on lisäksi kirjattava, mikäli arvonalentuminen on merkittävä tai pitkäaikainen. POP Pankkiliitto osk:n hallitus on määritellyt oman pääoman ehtoiseen instrumenttiin tehdyn sijoituksen arvonalentumisen olevan merkittävä, kun käypä arvo on yli 40 prosenttia alle instrumentin alkuperäisen hankintamenon. Arvonalentumisen katsotaan olevan pitkäaikainen, kun se on kestänyt yhtäjaksoisesti yli 12 kuukautta.

12.3 Käyvän arvon arviointi

Julkisesti noteeraamattomien sijoitusten käyvän arvon arviointi edellyttää johdon harkintaa ja arvioita useista arvioissa käytetyistä tekijöistä, jotka voivat poiketa todellisista loppu-

tuloksista ja näin ollen johtaa myytävissä olevan sijoituksen arvon sekä oman pääoman merkittävään muutokseen.

Johdon on arvioitava, milloin rahoitusinstrumenttien markkinat eivät ole toimivat. Johdon on lisäksi arvioitava, onko yksittäinen rahoitusinstrumentti aktiivisen kaupankäynnin kohteena ja markkinoilta saatava hintatieto luotettava indikaatio instrumentin käyvästä arvosta. Kun rahoitusinstrumenttien käypä arvo määritellään arvostusmenetelmän avulla, johdon harkintaa tarvitaan tällöin sovellettavan arvostusmenetelmän valintaan. Siltä osin, kun mallien tuottamiin tuloksiin ei ole käytettävissä markkinoilta saatavia syöttötietoja, johdon on arvioitava, miten arvostuksessa käytetään muita tietoja.

Yhdistelmäinstrumenteille, kuten esimerkiksi indeksisidonnaisille joukkovelkakirjalainoille ei tavallisesti ole toimivia jälkimarkkinoita. Tällöin käypä arvo perustuu Ryhmän ulkopuolisen yhteistyökumppanin määrittelemään laskennalliseen arvoon. Tällaisten instrumenttien arvostuksesta kerrotaan tarkemmin liitteessä 26.

OTC-johdannaisten käypä arvo määritetään markkinoilta saatavien hintakomponenttien, kuten korkojen perusteella yleisesti käytössä olevien arvostusmallien mukaisesti. Johdannaisinstrumenttien arvostuksesta kerrotaan tarkemmin liitteessä 26.

12.4 Aineettomien hyödykkeiden arvonalentuminen

Aineettomien hyödykkeiden arvonalentumista on arvioitava silloin, kun ilmenee viitteitä omaisuuserän arvon alentumisesta. Aineettomien hyödykkeiden arvonalentumistarkastelussa määritetään omaisuuserän tulevaisuudessa kerryttämä rahamäärä joko omaisuuserän käyttöarvon tai käyvän arvon perusteella. Arvonalentumistestaus vaatii johdon harkintaa ja arviota kyseessä olevan omaisuuserän tulevaisuudessa kerryttämästä rahamäärästä ja diskonttauksessa käytettävästä korosta.

12.5 Vakuutusmatemaattisten laskelmien oletukset

Vakuutus sopimuksista aiheutuvan vastuuvelan määrään sisältyy useita harkinnanvaraisia tekijöitä ja arvioita. Arvioiden pohjana käytetään omien vahinkotilastojen vakuutusmatemaattisten analyysien ohella tilastollista tietoa sekä toimintaympäristöön liittyviä oletuksia. Korvausvastuun suurvahingot varataan tapauskohtaisesti. Johdon harkintaa edellytetään erityisesti arvioitaessa jo sattuneiden suurvahinkojen korvausmenoa. Vakuutusmaksuvastuun oletukset tarkastetaan vuosittain.

13. UUDET IFRS-STANDARDIT JA TULKINNAT

POP Pankki -ryhmä ottaa käyttöön 1.1.2016 alkavalla tilikaudella seuraavat IASB:n julkistamat uudet standardit ja tulkinnat, mikäli ne on hyväksytty sovellettavaksi EU:ssa ennen tilikauden päättymistä.

Muutokset ja parannukset voimassa oleviin standardeihin

- Muutos IAS 1 *Tilinpäätöksen esittäminen* -standardiin: *Disclosure Initiative* (sovellettava 1.1.2016 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Muutoksilla on tarkoitus rohkaista yhteisöjä käyttämään harkintaa tilinpäätöksessä esitettäviä tietoja määrittäessä. Muutoksilla selvennetään esimerkiksi olennaisuuden käsitteen soveltamista ja harkinnan käyttöä tilinpäätöksen liitetietojen järjestyksen ja paikan määrittämisessä. Standardimuutoksilla ei arvioida olevan merkittävää vaikutusta POP Pankki -ryhmän yhdisteltyyn tilinpäätökseen.
 - Muutokset IFRS 11 *Yhteisjärjestelyt* -standardiin - *Accounting for Acquisitions of Interests in Joint Operations* (sovellettava 1.1.2016 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla): Muutoksilla on annettu uutta ohjeistusta IFRS 11:een siitä, miten kirjanpidossa käsitellään yhteisessä toiminnossa olevan osuuden hankintaa, kun yhteinen toiminto muodostaa liiketoiminnan. Tällöin on sovellettava liiketoimintojen yhdistämisen kirjanpitokäsittelyä. Standardimuutoksilla ei arvioida olevan merkittävää vaikutusta POP Pankki -ryhmän yhdisteltyyn tilinpäätökseen.
 - IFRS-standardien vuosittaiset parannukset (*Annual Improvements to IFRSs*), muutuskokoelma 2012–2014 (sovellettava 1.1.2016 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla): Annual Improvements -menettelyn kautta standardeihin tehtävät pienet ja vähemmän kiireelliset muutokset kerätään yhdeksi kokonaisuudeksi ja toteutetaan kerran vuodessa. Muutokset koskevat neljää standardia. Muutosten vaikutukset vaihtelevat standardeittain, mutta ne eivät ole merkittäviä.
- Muut merkittävät standardimuutokset, joiden voimaantulopäivä on myöhemmin kuin 1.1.2016 alkavalla tilikaudella.
- Uusi IFRS 9 *Rahoitusinstrumentit* -standardi (sovellettava 1.1.2018 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla): Standardi korvaa nykyisen IAS 39 *Rahoitusinstrumentit*: kirjaaminen ja arvostaminen -standardin. IFRS 9 sisältää uudistetun ohjeistuksen rahoitusinstrumenttien kirjaamisesta ja arvostamisesta. Tämä kattaa myös uuden, odotettuja luottotappioita koskevan kirjanpitokäsittelyn mallin, jota sovelletaan rahoitusvaroista kirjattavien arvonalentumisten määrittämiseen. Standardin yleistä suojauslaskentaa koskevat säännökset on myös uudistettu. IAS 39:n säännökset rahoitusinstrumenttien taseeseen kirjaamisesta ja taseesta pois kirjaamisesta on säilytetty. Standardin vaikutuksia arvioidaan parhaillaan POP Pankki -ryhmässä. Arvonalentumissäännöksillä ennakoidaan olevan merkittävä vaikutus POP Pankki -ryhmän tilinpäätökseen.
 - Uusi IFRS 15 *Myyntituotot asiakassopimuksista** (sovellettava 1.1.2018 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla): IFRS 15 käsittelee tulouttamista ja määrittelee uusia tilinpäätöksessä esitettäviä tietoja myyntituottojen luonteesta, määrästä ja epävarmuudesta sekä myyntituottoihin liittyvistä rahavirroista. Standardi korvaa IAS 18 *Tuotot* ja IAS 11 *Pitkäaikais-hankkeet* -standardit sekä IFRIC 13 *Kanta-asiakasohjelmat* -tulkinnan. IFRS 15:n mukaan yhteisön on kirjattava myyn-

tituotot sellaisena rahamääränä, joka kuvastaa vastiketta, johon yhteisö odottaa olevansa oikeutettu kyseisiä tavaroita tai palveluja vastaan. POP Pankki -ryhmässä on aloitettu standardin mahdollisten vaikutusten arviointi.

* = Kyseistä säännöstä ei ole hyväksytty sovellettavaksi EU:ssa 31.12.2015.

14. IFRS-SIIRTYMÄÄ KOSKEVAT LAADINTA-PERIAATTEET

POP Pankki -ryhmä on muodostunut juridiseksi kokonaisuudeksi POP Pankkien yhteenliittymän aloittaessa toimintansa 31.12.2015. Ennen yhteenliittymän muodostamista Ryhmällä ei ole ollut lakisäätteistä velvollisuutta laatia yhdisteltyä FAS-tilinpäätöstä. POP Pankki -ryhmän ensimmäisen IFRS-tilinpäätöksen liitetietona esitetään taloudellista lisäinformaatiota, joka sisältää IFRS-säännösten mukaisesti laaditun tilinpäätöksen tilikaudelta 1.1. - 31.12.2015 ja vertailukaudelta 1.1. - 31.12.2014.

Taloudellisen lisäinformaation tarkoituksena on antaa sijoittajille, luottoluokittajille ja muille sidosryhmille hyödyllistä tietoa POP Pankki -ryhmän taloudellisesta asemasta ja tuloksen muodostumisesta yhteenliittymän muodostamista edeltävältä ajalta. Yhdistellyn tilinpäätöksen laatiminen yhtenä kokonaisuutena perustuu "common management" -käsitteeseen. Vaikka POP Pankki -ryhmä ei ole ollut yhteisen määräysvallan alaisuudessa, on Ryhmä toiminut yhteisessä ohjauksessa jo ennen yhteenliittymän muodostamista.

Taloudellisena lisäinformaationa esitettävä IFRS-tilinpäätös on laadittu "combined financial statement" -periaatteella yhdistelemällä POP Pankki -ryhmään kuuluvien yritysten kansallisten kirjanpito- ja tilinpäätössäännösten mukaisesti laaditut tilintarkastetut erillistilinpäätökset siten, että yritysten keskinäiset erät on eliminoitu ja taseen sekä tuloslaskelman erät on oikaistu esitettäväksi IFRS-standardien mukaisesti. Ryhmään kuuluvat osuuspankit ovat noudattaneet erillistilinpäätöksissään Finanssivalvonnan määräykset ja ohjeet 1/2013 Rahoitussektorin kirjanpito, tilinpäätös ja toimintakertomus mukaisesti IAS 39 *Rahoitusinstrumentit: kirjaaminen ja arvostaminen* -standardia. Bonum Pankki Oy on siirtynyt noudattamaan IFRS-standardeja tilikaudelta 1.1.-31.12.2015 laaditussa tilinpäätöksessä.

POP Pankki -ryhmä esittää osana taloudellista lisäinformaatiota avaavan IFRS-taseen IFRS-standardeihin siirtymispäivältä 1.1.2014. IFRS-standardeihin siirtymisen vaikutusta POP Pankki -ryhmän taloudelliseen asemaan, taloudelliseen tulokseen ja rahavirtoihin on selostettu liitteessä 48.49. Koska POP Pankki -ryhmä ei ole aiemmin laatinut yhdisteltyä tilinpäätöstä, täsmäytyslaskelman esittäminen FAS- ja IFRS-taseen välillä ei ole mahdollista.

POP Pankki -ryhmä on soveltanut yhtä IFRS 1 *Ensimmäinen IFRS-standardien käyttöönotto* -standardin sisältämää helpotusta ensilaatijoille: IFRS 3 *Liiketoimintojen yhdistäminen* -standardia ei ole sovellettu takautuvasti ennen 1.1.2014 tapahtuneisiin liiketoimintojen yhdistämiin.

LIITE 48.8: Hallinto- ja ohjausjärjestelmät

POP Pankki -ryhmän rakenne ja POP Pankkien yhteenliittymä on kuvattu liitteessä 1.

POP Pankkien yhteenliittymän toimintaa säätelevät Euroopan Unionin sääntely, kansallinen lainsäädäntö sekä viranomaismääräykset. Kansallisista laeista keskeisiä ovat Laki luottolaitostoinnasta 610/2014 (jäljempänä Luottolaitoslaki), Laki talletuspankkien yhteenliittymästä 599/2010 (jäljempänä Yhteenliittymälaki), Osuuskuntalaki 421/2013, Laki osuuspankeista ja muista osuuskuntamuotoisista luottolaitoksista 423/2013, Osakeyhtiölaki 624/2006 ja Vakuutusyhtiölaki 521/2008. Lisäksi yhteenliittymä noudattaa toiminnassaan hyvää pankkitapaa ja henkilötietojen käsittelyä koskevia käytännesääntöjä.

POP Pankki -ryhmän laajuus eroaa POP Pankkien yhteenliittymän laajuudesta. POP Pankki -ryhmä muodostuu POP Pankkien yhteenliittymästä ja sellaisista yhteisöistä, joissa yhteenliittymään kuuluvilla yhteisöillä yhdessä on Kirjanpitolaisa 1336/1997 tarkoitettu määräysvalta.

Yhteenliittymään kuulumattomat POP Pankki -ryhmän yhteisöt ovat muita yhteisöjä kuin luotto- ja rahoituslaitoksia tai palveluyrityksiä. Näistä merkittävämpiä ovat POP Holding Oy, Suomen Vahinkovakuutus Oy ja POP Pankkien vakuusraho.

1. POP PANKKIEN YHTENLIITTYMÄÄN KUULUVAT YHTEISÖT

1.1 Keskusyhteisö POP Pankkiliitto osk

POP Pankkiliitto osk on POP Pankkien yhteenliittymän keskusyhteisö ja sillä on talletuspankkien yhteenliittymän keskusyhteisön toimilupa. POP Pankkiliitto osk:n omistavat sen jäsenluottolaitokset, jotka käyttävät POP Pankkiliitto osk:n osuuskunnan kokouksessa äänivaltaa kuitenkin siten, että tytäryhtiönä toimivalla Bonum Pankki Oy:llä ei ole äänioikeutta osuuskunnan kokouksessa.

1.2 POP Pankit

POP Pankit ovat POP Pankkiliitto osk:n jäsenluottolaitoksia, joilla on talletuspankkitoimilupa. Yritysmuodoltaan POP Pankit ovat osuuskuntia (osuuspankkeja). Ylintä päätösvaltaa POP Pankkeissa käyttää pankin jäsenistä muodostuva osuuskunnan kokous tai vaaleilla valittu edustajisto. Osuuskunnan kokous tai edustajisto valitsee pankille hallintoneuvoston, joka valitsee hallituksen. Toimitusjohtajan nimittää pankin sääntöjen mukaan joko hallintoneuvosto tai hallitus.

1.3 Keskusluottolaitos Bonum Pankki Oy

Bonum Pankki Oy on POP Pankkiliitto osk:n jäsenluottolaitos ja tytäryhtiö. Bonum Pankki Oy:llä on talletuspankkitoimilupa. Bonum Pankki Oy kuuluu jäsenluottolaitoksena ja POP Pankkiliitto osk:n tytäryhtiönä sekä keskusyhteisön jäsenluottolaitosten piiriin että konserniohjauksen piiriin. Bonum Pankki Oy toimii POP Pankkien keskusluottolaitoksena ja se voi harjoittaa myös muuta pankkitoimintaa kuin keskusluottolaitostointia.

1.4 Muut yhteenliittymän yhteisöt

Muita yhteenliittymään kuuluvia yhteisöjä ovat jäsenosuuspankkien konsolidointiryhmiin kuuluvat yhtiöt, jotka ovat pääasiassa kiinteistöyhtiöitä. Lisäksi yhteenliittymään kuuluvat luottolaitokset, rahoituslaitokset ja palveluyritykset, joiden äänivallasta edellä mainitut yhteisöt yhdessä omistavat yli puolet.

2. POP PANKKIEN YHTENLIITTYMÄN KESKUSYHTEISÖN HALLINTOELIMET

2.1 POP Pankkiliitto osk:n osuuskunnan kokous

POP Pankkiliitto osk:n ylin päättävä elin on osuuskunnan kokous. Osuuskunnan kokous vahvistaa keskusyhteisön säännöt, tilinpäätöksen ja taseen, päättää POP Pankki -ryhmän strategiasta sekä valitsee hallintoneuvoston jäsenet ja tilintarkastajan. Hallintoneuvostoon on valittava yksi jäsen jokaisesta jäsenluottolaitoksesta, ei kuitenkaan jäsenluottolaitoksena toimivasta keskusyhteisön tytäryhtiöstä.

2.2 POP Pankkiliitto osk:n hallintoneuvosto

POP Pankkiliitto osk:n hallintoneuvoston keskeinen tehtävä on valvoa, että keskusyhteisön toimintaa hoidetaan asiantuntevasti ja huolellisesti lain, sääntöjen sekä jäsenten edun mukaisesti ja että vahvistettuja ohjeita ja osuuskunnan kokouksen päätöksiä noudatetaan.

Hallintoneuvoston tehtävänä on muun muassa antaa osuuskunnan kokoukselle lausunto keskusyhteisön hallituksen valmistelusta yhteenliittymän strategiasta ja tilinpäätöksestä sekä vahvistaa vuosittain POP Pankkien yhteenliittymän vakavaraisuuden hallinnan periaatteet. Hallintoneuvosto vahvistaa myös POP Pankki -ryhmän yleiset toimintaperiaatteet ja pankkikohtaisen ohjauksen periaatteet.

Hallintoneuvosto valitsee ja vapauttaa hallituksen jäsenet,

toimitusjohtajan, hänen sijaisensa ja tarkastusjohtajan sekä päättää hallituksen palkkioista, toimitusjohtajan toimisopimuksesta ja tarkastusjohtajan palkkaeduista.

Hallintoneuvosto valitsee keskuudestaan työ- ja nimitysvaliokunnan valmistelemaan hallintoneuvoston ja hallituksen jäsenten, toimitusjohtajan ja tämän sijaisen sekä tarkastusjohtajan nimittämistä sekä palkkoja ja palkkioita koskevia asioita. Hallintoneuvosto valitsee keskuudestaan tarkastusvaliokunnan hoitamaan hallintoneuvostolle kuuluvaa valvontatehtävää.

2.3 POP Pankkiliitto osk:n hallitus

Keskusyhteisön hallitus johtaa keskusyhteisöä ammattitaitoisesti terveiden ja varovaisten liikeperiaatteiden mukaisesti. Hallitus vastaa keskusyhteisön hallinnon ja toiminnan asianmukaisesta ja luotettavasta järjestämisestä.

Keskusyhteisön hallitus vahvistaa strategian ja liiketoimintasuunnitelmien perusteella yhteenliittymän riskinotto- ja riskinottohalukkuuden sekä hyväksyy suunnitelman riskinotto- tasoon suhteutetun vakavaraisuuden ylläpitämisestä. Hallitus asettaa tavoitetason, jolla vakavaraisuus halutaan pitää sekä vahvistaa riskiprofiilin edellyttämän pääomatason ja -rakenteen. Hallituksen tehtävä on myös vastata ennakoivasta pääomasuunnittelusta.

Hallitus vastaa riskienhallintajärjestelmän riittävydestä yhteenliittymätasolla. Hallituksen tehtävänä on ohjata yhteenliittymän toimintaa ja antaa siihen kuuluville jäsenluottolaitoksille ohjeita niiden maksuvalmiuden ja vakavaraisuuden turvaamiseksi niiden riskien hallinnasta, luotettavasta hallinnosta ja sisäisestä valvonnasta. Hallitus valvoo, että yhteenliittymään kuuluvat yritykset toimivat lakien, asetusten, viranomaisten antamien määräysten ja ohjeiden, sääntöjensä sekä yhteenliittymän sitovien ohjeiden mukaisesti. Lisäksi hallituksen tehtävänä on valvoa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimivuutta ja riittävyttä, hyväksyä riskienhallinnan periaatteet ja ohjeet sekä riskilajikohtaiset strategiat.

Hallituksen alaisuudessa toimii riskivaliokunta, jonka tehtävänä on hallituksen vastuulle kuuluvien riskienhallintaa koskevien tehtävien seuranta ja valmistelu. Riskivaliokunnan jäsenet on nimitetty tammikuussa 2016. Riskivaliokunnan tehtävänä on muun muassa hallituksen avustaminen yhteenliittymän riskistrategiaa ja riskinotto- ja riskinotto- kykyä koskeissa asioissa, riskilajikohtaisten strategioiden valmistelussa sekä jäsenluottolaitosten riskienhallinnan ja vakavaraisuuden valvomisessa ja koordinoimisessa. Lisäksi valiokunta seuraa vakavaraisuuden hallintasuunnitelman laadintaa ja käytännön toteutusta.

Hallituksen alaisuudessa toimii tarkastusvaliokunta, jonka tehtävänä on hallituksen vastuulle kuuluvien sisäistä tarkastusta koskevien tehtävien seuranta ja valmistelu. Tarkastusvaliokunnan jäsenet on nimitetty tammikuussa 2016. Tarkastusvaliokunnan tehtävänä on muun muassa arvioida sisäisen tarkastuksen toimittamat raportit ja esittää ne hallitukselle, seurata ja valvoa yhteenliittymän lakisäätöistä tilintarkastusta sekä valvoa lakien, määräysten ja säännösten noudattamista.

Hallituksen jäsen ehdokkaiden pätevyysarviointi tehdään

ennalta määriteltäviä ja neutraaleja valintaperusteita noudattaen. Hallituksen kokoonpanon monimuotoisuudella tavoitellaan optimaalista kykyä kehittää ja hoitaa keskusyhteisön ja yhteenliittymän tehokkuutta, kilpailukykyä ja riskienhallintaa. Hallituksen kokoonpanoa suunniteltaessa huolehditaan siitä, että tarpeellinen osaaminen on kulloinkin edustettuna. Myös alueellinen edustavuus on osa monimuotoisuuden arviointia. Sukupuolten tasapuolinen edustus hallituksessa on yksi monimuotoisuuden tärkeä ulottuvuus. Hallitus hyväksyy tavoitteen sukupuolten tasapuolisesta edustuksesta sekä laatii toimintaperiaatteet, joilla tavoite saavutetaan ja ylläpidetään. Hallitus arvioi vuosittain työskentelynsä kannalta tarpeellisia tietoja ja taitoja, kokemusta ja monimuotoisuutta sekä uusien jäsenten tehtävänkuvia.

Hallituksen jäsenillä tulee olla edellytykset tehtävän menestykselliseen hoitamiseen ja riittävästi aikaa tehtävän hoitamiseen. Hallituksen jäsenenä ja toimivaan johtoon kuuluvalla tulee olla yhteenliittymän liiketoiminnasta, siihen liittyvistä keskeisistä riskeistä sekä johtamisesta riittävä osaaminen. Enemmistön hallituksen jäsenistä tulee olla työ- tai toimitusyhteisöä yhteenliittymään kuuluvaan jäsenluottolaitokseen. Hallituksen jäsenen tulee olla luotettava ja hyvämaineinen henkilö. Hallituksen jäseneksi valittavien luotettavuus, sopivuus ja ammattitaito selvitetään valinnan yhteydessä sekä säännöllisin väliajoin tämän jälkeen.

Keskusyhteisön hallitus on määritellyt hallituksen jäsenen hallituksen jäsenyyksien enimmäislukumäärän. Hallituksen jäsenillä voi olla enintään neljä muuta hallituksen jäsenyyttä. Hallituksen jäsenyyksiä laskettaessa ei oteta huomioon POP Pankki -ryhmän sisällä olevia tai ryhmän yhteistyösuhteisiin liittyviä hallituksen jäsenyyksiä eikä kuulumisia sellaisten yhteisöjen hallintoelimiin, joilla ei ole kaupallisia tarkoituksia, kuten voittoa tavoittelemattomat tai hyväntekeväisyysjärjestöt sekä asunto-osakeyhtiöt. Hallituksen jäsenet ovat POP Pankkien toimitusjohtajia. Heillä ei yhtä lukuun ottamatta ole muita johtotehtäviä.

Hallituksen jäsenenä tilikauden päättyessä 31.12.2015 ovat olleet Soile Pusa (puheenjohtaja), Petri Jaakkola (varapuheenjohtaja), Ari Heikkilä, Kirsi Pallas, Teemu Teljosuo ja Hannu Tuominiemi.

2.4 POP Pankkiliitto osk:n toimitusjohtaja

Keskusyhteisöllä on toimitusjohtaja, jonka tehtävänä on vastata keskusyhteisön päivittäisestä johtamisesta ja hallinnosta hallituksen antamien ohjeiden ja määräysten mukaisesti. Toimitusjohtaja valmistele hallitukselle esitettävät asiat ja avustaa hallitusta hallintoneuvostolle ja osuuskunnan kokoukselle esitettävien asioiden valmistelussa. POP Pankkiliitto osk:n toimitusjohtajana toimii Heikki Suutala ja toimitusjohtajan sijaisena Timo Hulkko.

Toimitusjohtaja voi olla myös POP Pankkien vakuusrahaston (PVR) asiamies ja POP Pankkien työnantajajhdistys ry:n toimitusjohtaja. Muihin mahdollisiin sivutoimiin toimitusjohtajalla on oltava hallituksen erikseen myöntämä suostumus.

3. POP PANKKIEN YHTENLIITTYMÄN OHJAUS SEKÄ RISKIENHALLINTA JA VAKAVARAIJUUDEN HALLINTA

POP Pankkien yhteenliittymän keskusyhteisönä toimivalla POP Pankkiliitto osk:lla on Yhteenliittymälain mukaisesti velvollisuus valvoa jäsenluottolaitosten toimintaa ja antaa niille niiden maksuvalmiuden ja vakavaraisuuden turvaamiseksi sitovia ohjeita riskienhallinnasta, luotettavasta hallinnosta ja sisäisestä valvonnasta sekä antaa ohjeita yhtenäisten tilinpäätösperiaatteiden noudattamiseksi yhteenliittymän yhdistellyn tilinpäätöksen laatimisessa. Keskusyhteisö voi lisäksi säännöissään määrättyllä tavalla vahvistaa jäsenluottolaitoksille yleisiä toimintaperiaatteita noudatettaviksi näiden yhteenliittymän kannalta merkittävässä toiminnassa.

Keskusyhteisö valvoo, että yhteenliittymään kuuluvat yhteisöt noudattavat toiminnassaan lakeja, asetuksia, viranomaisten antamia ohjeita ja määräyksiä, omia sääntöjään sekä ryhmän sisäisiä sitovia ohjeita.

Keskusyhteisö antaa tarvittaessa yksittäiselle jäsenluottolaitokselle ohjeita ja puuttuu tarvittaessa jäsenluottolaitoksen toimintaan erikseen sovittujen periaatteiden ja menettelytapojen mukaisesti. Keskusyhteisön hallitus päättää tarvittavien ohjauskeinojen käytöstä.

Jäsenluottolaitokset ottavat itsenäisesti liiketoimintaan kuuluvat riskinsä ja ovat vastuussa omasta maksuvalmiudestaan ja vakavaraisuudestaan. Yhteenliittymään kuuluva jäsenluottolaitos ei kuitenkaan saa ottaa toiminnassaan niin suurta riskiä, että siitä aiheutuu olennaista vaaraa yhteenliittymään kuuluvien yhteisöjen yhdistellylle vakavaraisuudelle tai maksuvalmiudelle.

POP Pankkien yhteenliittymään kuuluvien yhteisöjen vakavaraisuutta, maksuvalmiutta ja asiakasriskejä valvotaan konsolidoidusti yhteenliittymän tasolla Yhteenliittymälain mukaisesti. Yhteenliittymään kuuluvilla yhteisöillä on oltava omia varoja yhteensä vähintään määrä, joka riittää kattamaan yhteenliittymään kuuluvien yritysten yhdistellyt, Luottolaitoslaissa tarkemmin määritellyt riskit. Yhteenliittymään kuuluvien yhteisöjen omien varojen yhdistellyn määrän on lisäksi oltava riittävä suhteessa yhteenliittymään kuuluvien yhteisöjen yhdistelyihin asiakasriskeihin ja yhdistelyihin huomattaviin omistusosuuksiin.

Keskusyhteisöllä on yhteenliittymän tehokkaan riskienhallinnan mahdollistava luotettava hallinto sekä yhteenliittymän toimintaan nähden riittävä sisäinen valvonta ja riittävät riskienhallintajärjestelmät.

Yhteenliittymälain mukaan Finanssivalvonta voi antaa keskusyhteisölle luvan päättää tiettyjen vakavaraisuutta ja maksuvalmiutta koskevien poikkeusten myöntämisestä jäsenluottolaitoksilleen. POP Pankkien yhteenliittymällä ei ole tilinpäätöshetkellä käytössä kyseisiä poikkeusmenettelyjä. Ryhmän sisäiset erät käsitellään normaalisti ulkoisina vastuina.

POP Pankkien yhteenliittymän riskienhallinnassa noudatettavat periaatteet on kuvattu tarkemmin liitteessä 48.9, joka koskee riskienhallintaa ja vakavaraisuuden hallintaa.

4. POP PANKKIEN YHTENLIITTYMÄÄN LIITTYMINEN JA SIITÄ EROAMINEN

POP Pankkien yhteenliittymän keskusyhteisön jäsenenä voivat olla luottolaitokset, joiden säännöt tai yhtiöjärjestys vastaavat Yhteenliittymälain säännöksiä ja joiden säännöt tai yhtiöjärjestyksen keskusyhteisö on hyväksynyt. Jäseneksi ottamisesta päättää keskusyhteisön hallintoneuvosto kirjallisen hakemuksen perusteella.

Jäsenluottolaitoksella on oikeus erota keskusyhteisön jäsenyydestä keskusyhteisön sääntöjen, Osuuskuntalain ja Yhteenliittymälain sääntösten mukaisesti ja niiden asettamien edellytysten täytyessä. Yhteenliittymään kuuluvien yritysten omien varojen yhdistellyn määrän on jäsenluottolaitoksen eroamisesta huolimatta säilyttävä Yhteenliittymälain edellyttämällä tasolla.

Jäsenluottolaitos voidaan erottaa keskusyhteisön jäsenyydestä keskusyhteisön sääntöjen ja Osuuskuntalain mukaisesti, jos jäsenluottolaitos on laiminlyönyt jäsenyydestä johtuvan velvollisuutensa. Lisäksi jäsenluottolaitos voidaan erottaa keskusyhteisön jäsenyydestä, jos tämä on hallintoneuvoston antamasta varoituksesta huolimatta laiminlyönyt keskusyhteisön Yhteenliittymälain 17 §:n nojalla antamien ohjeiden noudattamisen tavalla, joka merkittävästi vaarantaa yhtenäisen maksuvalmiuden tai vakavaraisuuden hallintaa taikka tilinpäätöksen laatimista koskevien periaatteiden soveltamisen tai niiden noudattamisen valvonnan yhteenliittymässä. Jäsenluottolaitos voidaan erottaa myös silloin, jos jäsenluottolaitos on muutoin toiminut olennaisesti keskusyhteisön vahvistamien yhteenliittymän yleisten toimintaperiaatteiden, keskusyhteisön tai POP Pankki -ryhmän etujen vastaisesti. Jäsenluottolaitoksen erottamisesta päättää hallintoneuvoston esityksestä keskusyhteisön osuuskunnan kokous.

Mitä Yhteenliittymälaisissa säädetään jäsenluottolaitoksen maksuvelvollisuudesta, sovelletaan myös luottolaitokseen, joka on eronnut tai erotettu keskusyhteisön jäsenyydestä, jos sen kalenterivuoden päättymisestä, jolloin jäsenluottolaitos on eronnut tai erotettu, on kulunut vähemmän kuin viisi vuotta silloin, kun maksuvelvollisuutta koskeva vaatimus esitetään jäsenluottolaitokselle.

5. KESKUSYHTEISÖN MAKSUVELVOLLISUUS JA JÄSENLUOTTOLAITOSTEN KESKINÄINEN VASTUU

POP Pankkien yhteenliittymän keskusyhteisö vastaa jäsenluottolaitostensa veloista ja sitoumuksista Yhteenliittymälain mukaisesti. Keskusyhteisö on velvollinen suorittamaan Yhteenliittymälain mukaisesti tukitoimena jäsenluottolaitokselle määrän, joka on tarpeen jäsenluottolaitoksen selvitystilan estämiseksi. Keskusyhteisö vastaa jäsenluottolaitoksen niistä veloista, joita ei saada suoritetuksi jäsenluottolaitoksen varoista.

Jäsenluottolaitokset ovat velvollisia suorittamaan Yhteenliittymälaisissa säädetyin perustein keskusyhteisölle osuutensa määrästä, jonka keskusyhteisö on suorittanut joko toiselle jäsenluottolaitokselle tukitoimena, taikka toisen jäsenluottolaitoksen velkojalle maksuna erääntyneestä velasta, johon velkoja ei ole saanut suoritusta velalliseltaan. Jäsenluottolaitoksella on lisäksi keskusyhteisön maksukyvyttömyystilanteessa Osuuskuntalaisissa tarkoitettu rajaton lisämaksuvelvollisuus keskusyhteisön veloista.

Jäsenluottolaitoksen vastuu määrästä, jonka keskusyhteisö on jonkin jäsenluottolaitoksen puolesta tämän velkojalle suorittanut, jakautuu jäsenluottolaitosten kesken niiden viimeksi vahvistettujen taseiden loppusumman mukaisessa suhteessa. Jäsenluottolaitokselta toisen jäsenluottolaitoksen selvitystilän ehkäisemiseksi käytettäviin tukitoimiin perittävien maksujen vuotuinen yhteenlaskettu määrä saa kunakin tilikautena olla yhteensä enintään 0,5 prosenttia kunkin jäsenluottolaitoksen viimeksi vahvistetun taseen loppusummasta.

6. POP PANKKIEN YHTENLIITTYMÄN VALVONTA

Finanssivalvonta valvoo Yhteenliittymälain mukaisesti keskusyhteisöä. Jäsenluottolaitoksia valvovat Finanssivalvonta ja keskusyhteisö.

Finanssivalvonta valvoo, että keskusyhteisö ohjaa ja valvoo jäsenluottolaitosten toimintaa Yhteenliittymälain säännösten mukaisesti ja että yhteenliittymään kuuluvat yhteisöt täyttävät niille laissa asetetut vaatimukset.

Keskusyhteisö valvoo, että yhteenliittymään kuuluvat yritykset toimivat rahoitusmarkkinoita koskevien lakien, asetusten, viranomaisten antamien määräysten, sääntöjensä ja yhtiöjärjestystensä sekä keskusyhteisön Yhteenliittymälain 17 §:n nojalla antamien ohjeiden mukaisesti. Lisäksi keskusyhteisö valvoo yhteenliittymään kuuluvien yritysten taloudellista asemaa.

Yhteenliittymän keskusyhteisön sisäisen tarkastuksen yksikkö vastaa sisäisen tarkastuksen järjestämisestä keskusyhteisössä ja jäsenluottolaitoksissa sekä ohjaa sisäisen tarkastuksen järjestämistä muissa yhteenliittymään kuuluvissa yrityksissä.

7. TALLEUSSUOJARAHASTON JA SJOITTAJEN KORVAUSRAHASTON SUOJA

Talletussuojarahastoa koskevan lainsäädännön mukaan POP Pankkien yhteenliittymään kuuluvia talletuspankkeja pidetään talletussuojan osalta yhtenä pankkina. Talletussuojarahaston varoista korvataan tallettajan saamiset POP Pankkien yhteenliittymään kuuluvilta talletuspankeilta yhteensä enintään 100 000 euroon asti. Valtiovarainministeriöön on perustettu vuoden 2015 alussa Rahoitusvakausvirasto, joka hoitaa talletussuojaan liittyviä tehtäviä ja hallinnoi talletussuojarahastoa.

Myös sijoittajien korvausrahastoa koskevan lainsäädännön mukaan POP Pankkien yhteenliittymää pidetään korvaussuojan osalta yhtenä pankkina. Korvaussuojarahaston varoista korvataan sijoittajan saamiset POP Pankkien yhteenliittymään kuuluvilta yhteisöiltä yhteensä enintään 20 000 euroon saakka.

8. POP PANKKI -RYHMÄN TILINPÄÄTÖS JA TILINTARKASTUS

Yhteenliittymälain mukaan POP Pankki -ryhmän tilinpäätös on laadittava noudattaen Kirjanpitolaisissa tarkoitettuja kansainvälisiä tilinpäätösstandardeja (IFRS). Näiden standardien mukaan tilinpäätökseen on yhdisteltävä myös muut POP

Pankki -ryhmään kuuluvat merkittävät yhteisöt. Tilinpäätöksen laadintaperiaatteet on esitetty liitteessä 2.

Yhteenliittymälain mukaisesti keskusyhteisöllä on velvollisuus antaa jäsenluottolaitoksille ohjeita yhtenäisten tilinpäätösperiaatteiden noudattamiseksi POP Pankki -ryhmän tilinpäätöksen laatimisessa. Jäsenluottolaitoksilla on velvollisuus antaa keskusyhteisölle POP Pankki -ryhmän tilinpäätöksen yhdistelyä varten tarpeelliset tiedot.

Keskusyhteisöllä on yksi tilintarkastaja, jonka tulee olla KHT-tilintarkastusyhteisö. Tilintarkastajan valitsee osuuskunnan kokous. Tilintarkastajan toimikausi on kalenterivuosi. POP Pankkiliitto osk:n tilintarkastajana toimii KHT-yhteisö KPMG Oy Ab päävastuullisena tilintarkastajanaan KHT Johanna Gråsten. Tilintarkastaja tarkastaa myös Yhteenliittymälaisissa tarkoitettua yhdistellyn tilinpäätöksen. Keskusyhteisöllä ja sen tilintarkastajilla on oikeus saada POP Pankki -ryhmän yhdistellyn tilinpäätöksen tarkastamista varten jäljennös jäsenluottolaitoksen tilintarkastusta koskevista asiakirjoista.

Jäsenluottolaitoksella ei ole velvollisuutta julkistaa Luottolaitoslain 12 luvun 12 §:n mukaista osavuosikatsausta eikä EU:n Vakavaraisuusasetuksen mukaisia, vakavaraisuutta koskevia tietoja (ns. Pilari III -vakavaraisuustiedot). EU:n Vakavaraisuusasetuksen edellyttämät tiedot julkistetaan POP Pankkien yhteenliittymästä.

9. PALKITSEMINEN

Palkitsemisjärjestelmällä tarkoitetaan niitä päätöksiä, sopimuksia, toimintaperiaatteita ja menettelytapoja, joita noudatetaan johdon ja henkilöstön palkitsemisessa.

Palkitseminen jakautuu kiinteään ja muuttuvaan palkanosaan. Kiinteällä palkanosalla tarkoitetaan tiettyyn ajanjaksoon sidottua palkkaa ja muuttuvalla palkanosalla palkkionsaajan suoritukseen tai taloudellisiin tekijöihin sidottua palkkiota. Muuttuva palkanosa käsittää sekä lyhyen että pitkän aikavälin palkitsemisen. Lyhyen aikavälin palkitsemisessa ansaintajakso on kalenterivuosi ja palkkio maksetaan rahana.

POP Pankki -ryhmässä muuttuva palkitseminen on yrityskohtaista. POP Pankki -ryhmässä ei ole käytössä yhtenäistä palkitsemisjärjestelmää. Palkitsemisjärjestelmät ovat kunkin jäsenluottolaitoksen tai yrityksen liiketoimintastrategian, tavoitteiden ja arvojen mukaisia ja vastaavat yrityksen pitkän aikavälin etua. Palkitsemisjärjestelmät ovat sopusoinnussa hyvän ja tehokkaan riskienhallinnan ja riskinkantokyvyn kanssa. Palkitseminen ei kannusta toiminnassa riskinottoon, joka ylittäisi jäsenluottolaitoksen tai yrityksen riskinkantokyvyn perusteella määritellyn tai muuten kestävän riskitason.

Jäsenluottolaitoskohtaiset ja yrityskohtaiset palkitsemisjärjestelmät perustuvat EU-lainsäädäntöön, kansalliseen lainsäädäntöön sekä Finanssivalvonnan määräyksiin ja ohjeisiin sekä kannanottoihin.

Päätettäessä jäsenluottolaitosten toimivan johdon ja henkilöstön palkitsemisjärjestelmästä noudatetaan POP Pankkien yhteenliittymässä Luottolaitoslakia jäljempänä mainittuja poikkeuksia lukuun ottamatta.

Palkitsemisperiaatteet jäsenluottolaitoksissa vahvistaa yleensä

kunakin jäsenluottolaitoksen hallitus, joka myös seuraa ja valvoo palkitsemisjärjestelmien noudattamista ja arvioi säännöllisesti sen toimivuutta. Toimiva johto vastaa palkitsemisen toteuttamisesta vahvistettujen palkitsemisperiaatteiden mukaisesti. POP Pankkien yhteenliittymässä ei ole palkitsemisjärjestelmän hallinnointia varten yhteistä palkitsemisvaliokuntaa. Sitä ei ole katsottu tarpeelliseksi, koska jokainen yhteenliittymään kuuluva yhteisö päättää palkitsemisesta itsenäisesti.

Yhteenliittymän sisäinen tarkastus todentaa vähintään kerran vuodessa, onko jäsenluottolaitoksen hallituksen hyväksymää palkitsemisjärjestelmää noudatettu. Yhteenliittymän toiminnan alkamisen myötä tullaan keskusyhteisön hallitukselle raportimaan vuosittain sisäisen tarkastuksen toimesta yhteenveto jäsenluottolaitosten palkitsemisjärjestelmistä ja niiden noudattamisesta.

Liiketoiminnasta riippumattomien valvontatoimintojen palkitseminen ei ole POP Pankkien yhteenliittymässä riippuvainen valvottavan liiketoimintayksikön tuloksesta.

Kaikissa jäsenluottolaitoksissa ei ole lainkaan käytössä muuttuvaa palkitsemista. Niissä jäsenluottolaitoksissa, joissa muuttuva palkitseminen on käytössä, on erilaisia palkitsemisjärjestelmiä. Järjestelmät eroavat toisistaan mm. niiden piiriin kuuluvan henkilöstön osalta, palkkion määrän ja palkitsemisen kriteerien osalta.

Jäsenluottolaitos voi päättää muuttuvien palkkioiden maksamista jättämisestä joko kokonaan tai osittain hallituksen päätöksellä, esimerkiksi siinä tapauksessa, että jäsenluottolaitoksen vakavaraisuus on alittanut sille määritellyn tason. Palkkionsaajalle maksettavan erorahan ja muun vastaavan korvauksen, joka maksetaan, jos palvelussuhde päättyy ennen aikaisesti, maksamisperusteet laaditaan siten, ettei korvaus johda epäonnistuneen suorituksen palkitsemiseen. Muuttuvien palkkioiden maksamisesta on säädetty Luottolaitoslaissa. POP Pankkien yhteenliittymässä ei sovelleta Luottolaitoslain 8 luvun 9,11 ja 12 §:ien säännöksiä niihin palkkionsaajiin, joiden muuttuva palkkio yhden vuoden ansaintajaksolta ei ylitä 50 000 euroa. Kyseinen 50 000 euron raja perustuu Finanssivalvonnan kannanottoon. Tämä tarkoittaa sitä, että palkkionsaajalle maksettavan muuttuvan palkkionosan maksamista ei tarvitse lykätä, vaan se voidaan maksaa kerralla.

Jos henkilö on luokiteltu työtehtäviensä perusteella ryhmään, joiden ammatillisesta toiminnasta voi aiheutua jäsenluottolaitokselle merkittävää riskiä ("riskiprofiiliin vaikuttava henkilö"), ja hänelle aiotaan maksaa yli 50 000 euron vuosipalkkio, noudatetaan Luottolaitoslaissa määritettyä muuttuvien palkkioiden maksamisen lykkäämistä. Merkittävä osa, vähintään 40 prosenttia määritellystä muuttuvan palkkion kokonaismäärästä, lykätään ja maksetaan aikaisintaan 3-5 vuoden kuluessa ansaintajaksosta. Lykkäysajan pituutta arvioitaessa otetaan huomioon henkilön riskiprofiili ja liiketoiminnan luonne. Mikäli muuttuvan palkkion määrä ylittää 50 000 euroa, huomioidaan, että sen maksaminen on suoritettava muutoin kuin käteissuorituksena. Vuonna 2015 kenenkään palkkionsaajan palkkion maksamista ei ole lykätty ja kaikki maksetut palkkiot on maksettu käteissuorituksina.

POP Pankkien yhteenliittymässä on tunnistettu merkittävät riskinottajahenkilöt, jotka voivat vaikuttaa yhteenliittymän tai jäsenluottolaitoksen riskiprofiiliin tai toiminnallaan aiheuttaa yhteenliittymälle tai jäsenluottolaitokselle merkittävää taloudellista riskiä. Riskiprofiiliin vaikuttavaan henkilöryhmään kuuluvat yhteenliittymässä mm. jäsenluottolaitosten, keskusyhteisön ja muiden yhtiöiden toimitusjohtajat ja muut toiminnan johtamiseen ja päätöksentekoon osallistuvat henkilöt, muut henkilöt, joiden toiminnalla on olennainen vaikutus riskiasemaan sekä liiketoiminnasta riippumattomien toimintojen henkilöt. Ajantasainen lista merkittävistä riskinottajista on koottuna POP Pankkiliitto osk:aan. Jokainen ryhmän yhteisö vastaa omalta osaltaan tietojen oikeellisuudesta ja ajantasaisuudesta.

Jäsenluottolaitokset julkaisevat internet -sivustoillaan selostuksen palkitsemista koskevien Luottolaitoslain säännösten noudattamisesta. EU:n Vakavaraisuusasetuksen N:o 575/2013 artiklan 450 edellyttämät tiedot POP Pankki -ryhmän riskiasemaan vaikuttavien henkilöiden palkitsemisesta ovat liitteessä 48.17, jossa on myös esitetty tilikaudelle kohdistuvat palkat ja palkkiot.

LIITE 48.9: Riskienhallinta ja vakavaraisuuden hallinta POP Pankki -ryhmässä

1. PANKKITOIMINNAN RISKIENHALLINNAN JA VAKAVARAIKUUDEN HALLINNAN TAVOITTEET JA PERIAATTEET

POP Pankki -ryhmässä riskienhallinnan tavoitteena on varmistaa, että kaikki merkittävät liiketoiminnasta aiheutuvat riskit tunnistetaan, arvioidaan, mitataan ja että niitä valvotaan säännöllisesti ja että ne ovat oikeassa suhteessa yhteenliittymän ja yksittäisen jäsenluottolaitoksen riskinkantokykyyn. Riskejä koskeva ohjeistus ja päätöksenteko noudattavat terveitä ja varovaisia liiketoiminnan periaatteita. Riskienhallinnan periaatteiden rikkomiseen puututaan sovittujen toimintamallien mukaisesti.

Vakavaraisuuden hallinnan tavoitteena on varmistaa POP Pankkien yhteenliittymän pääomien riittävä määrä, laatu ja niiden tehokas käyttö. Pääomilla katetaan yhteenliittymän liiketoimintastrategiasta ja -suunnitelmasta aiheutuvat olennaiset riskit ja turvataan yhteenliittymän häiriötön toiminta odottamattomien tappioiden varalta. Tavoitteeseen pyritään dokumentoidulla ja systemaattisella vakavaraisuuden hallintaprosessilla, joka kytkeytyy kiinteästi yhteenliittymän ja jäsenluottolaitosten strategia-prosessiin ja liiketoiminnan suunnitteluun sekä johtamiseen.

Yhteenliittymän jäsenluottolaitokset ottavat liiketoiminnassaan itsenäisesti liiketoimintaan kuuluvat riskinsä ja ovat vastuussa omasta maksuvalmiudestaan ja vakavaraisuudestaan. Sen lisäksi jokainen jäsenluottolaitos ottaa liiketoiminnassaan huomioon toimintansa vaikutukset muiden yhteenliittymään kuuluvien jäsenluottolaitosten maksuvalmiuteen ja vakavaraisuuteen. Riskienhallinnan ja vakavaraisuuden hallinnan tavoitteena on varmistaa, että yksittäinen jäsenluottolaitos ei ota toiminnassaan niin suurta riskiä, että siitä muodostuisi oleellista uhkaa jäsenluottolaitoksen, keskusyhteisön tai koko yhteenliittymän vakavaraisuudelle tai maksuvalmiudelle. POP Pankkien yhteenliittymään kuuluvien yhteisöjen vakavaraisuutta, maksuvalmiutta ja asiakasriskejä valvotaan konsolidoidusti yhteenliittymän tasolla.

Riskienhallintaa ja vakavaraisuuden hallintaa säätelevät EU-lainsäädäntö, Laki luottolaitostoiminnasta 610/2014 (jäljempänä Luottolaitoslaki), Laki talletuspankkien yhteenliittymästä 24.6.2010/599 (jäljempänä Yhteenliittymälaki), sekä Finanssivalvonnan standardit, määräykset ja ohjeet. Riskienhallinta kattaa kaikki olennaiset liiketoimintaan sisältyvät riskit. Riskienhallinnan avulla hallitaan ulkoisia ja sisäisiä ris-

kejä sekä määrällisiä että laadullisia riskejä. Yhteenliittymässä seurataan myös eri riskien keskinäisiä riippuvuuksia. Yhteenliittymän olennaisimmat riskit ovat luotto-, likviditeetti- ja markkina-riski sekä operatiivinen riski.

Luottoriskin vähentämismenetelmänä käytetään hajautusta ja vakuuksia. Likviditeettiriskin vähentämismenetelmänä käytetään rahoituksen hajauttamista ajallisesti sekä vastapuolittain. Lisäksi yllättävään likviditeettikriisiin varaudutaan ylläpitämällä riittävää likviditeettivarastoa. Markkinariskin tärkeimmät alalajit ovat rahoitustaseen korkoriski ja sijoitustoiminnan riski. Korkoriskin vähentämismenetelmänä käytetään tase-suunnittelua sekä suojaavia korkojohdannaisia. Sijoitustoiminnan riskiä vähennetään hajautuksella. Operatiivista riskiä hallitaan selkeillä prosesseilla sekä henkilöstön koulutuksella, ohjeistuksella ja valvontamekanismeilla.

POP Pankkien yhteenliittymä kohdistaa strategiansa mukaisesti liiketoimintansa vähittäispankkitoiminnan vähäriskiseen osaan. Yhteenliittymässä ei ole sen taloudelliseen kantokykyyn nähden ylisuuria asiakas- tai sijoitusriskikeskittymiä. Riskien valvontatoiminto raportoi keskusyhteisön hallitukselle säännöllisesti tietoa yhteenliittymän sekä jäsenluottolaitosten riskeistä ja niiden tasoista.

Riskien raportointiin ja seurantaan tarkoitetut järjestelmät sekä käytännöt täyttävät riskienhallinnalle asetetut edellytykset ottaen huomioon yhteenliittymän toiminnan luonteen ja laajuuden. Yhteenliittymän luotettava hallinto, sisäinen valvonta ja riskienvalvonta ovat lainsäädännön ja viranomaismääräysten vaatimusten mukaisia.

Riskienhallinta ja vakavaraisuuden hallinta kuuluvat olennaisena osana yhteenliittymän sisäiseen valvontaan. Sisäisellä valvonnalla pyritään varmistamaan siitä, että organisaatio toimii säännösten mukaisesti, hallitsee riskejä kattavasti ja, että organisaation toiminta on tehokasta ja luotettavaa. Lisäksi sisäisen valvonnan tarkoituksena on varmistaa, että yhteenliittymässä eri tasoille asetetut päämäärät ja tavoitteet saavutetaan annettuja ohjeita noudattaen.

2. RISKIENHALLINNAN JA VAKAVARAIKUUDEN HALLINNAN ORGANISOINTI

Alla oleva organisaatiokaavio kuvaa hallintoelinten ja keskusyhteisön eri toimintojen asemaa yhteenliittymän riskienhallinnassa.

2.1 Hallintoneuvosto

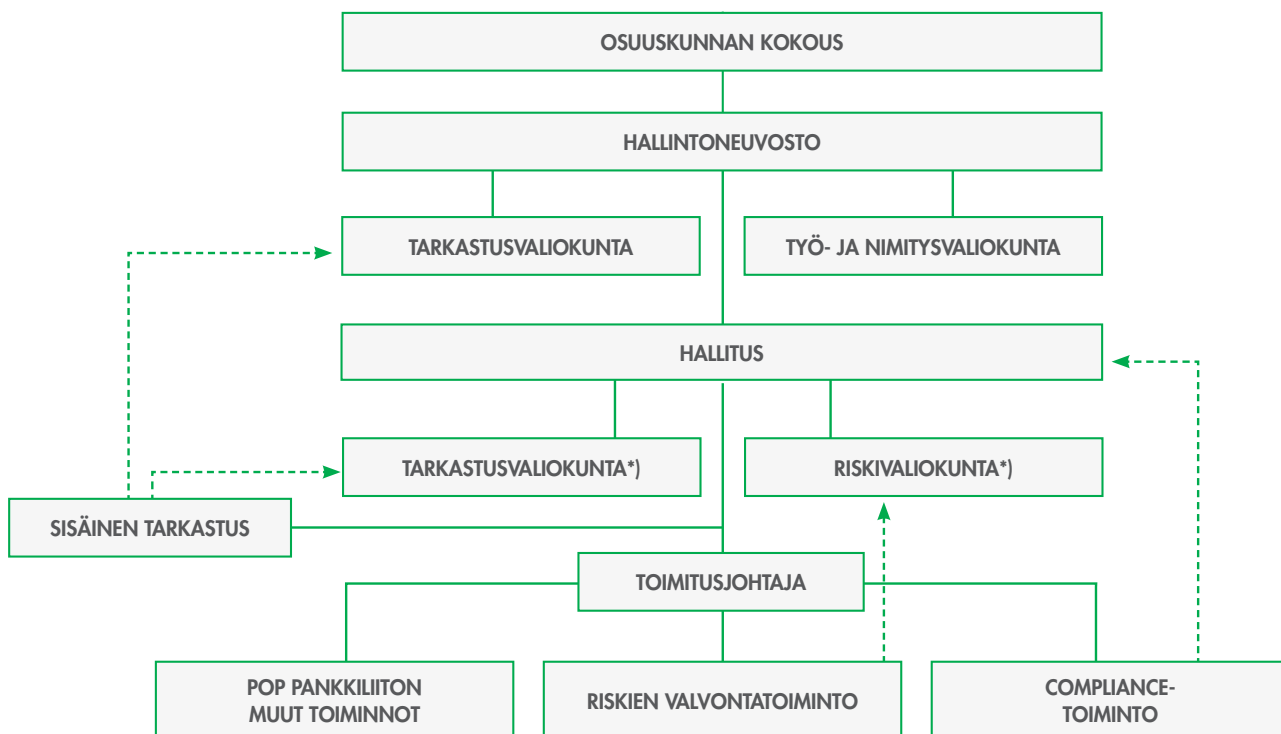
Yhteenliittymän keskusyhteisönä toimivan POP Pankkiliitto osk:n hallintoneuvosto valvoo, että keskusyhteisön toimintaa hoidetaan asiantuntevasti ja huolellisesti lain, sääntöjen sekä jäsenten edun mukaisesti ja että vahvistettuja ohjeita ja osuuskunnan kokouksen päätöksiä noudatetaan. Hallintoneuvosto antaa osuuskunnan kokoukselle lausunnon keskusyhteisön hallituksen valmistelemasta yhteenliittymän strategiasta ja vahvistaa vuosittain POP Pankkien yhteenliittymän vakavaraisuuden hallinnan periaatteet.

Hallintoneuvosto vahvistaa yhteenliittymän yleiset toimintaperiaatteet ja pankkikohtaisen ohjauksen periaatteet, jossa määritellään periaatteet jäsenluottolaitosten luokitteluksi eri riskiluokkiin, ohjaukseen eri riskiluokissa sekä valvontamittarit. Lisäksi hallintoneuvosto vahvistaa muut ohjauksen yleiset periaatteet sekä sisäisen tarkastuksen toimintaperiaatteet ja valitsee keskuudestaan hallintoneuvoston tarkastusvaliokunnan. Hallintoneuvosto vahvistaa myös keskusyhteisön ja sen konsernin toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet.

2.2 Hallitus

Keskusyhteisön hallitus vahvistaa strategian ja liiketoimintasuunnitelmien perusteella yhteenliittymän riskinotto- ja riskinottohalukkuuden sekä hyväksyy suunnitelman riskinotto- tasoon suhteutetun vakavaraisuuden ylläpitämisestä. Hallitus asettaa tavoitetaso, jolla vakavaraisuus halutaan pitää sekä vahvistaa riskiprofiilin edellyttämän pääomatason ja -rakenteen. Hallituksen tehtävä on myös vastata ennakoivasta pääomasuunnittelusta sekä vakavaraisuuden hallinnan ja ennakoivan pääomasuunnittelun soveltamisesta osaksi luotettavaa hallintoa ja muuta ohjausta. Hallitus arvioi vakavaraisuuden hallinnan tarkoituksenmukaisuutta, kattavuutta ja luotettavuutta.

Hallitus vastaa riskienhallintajärjestelmän riittävydestä yhteenliittymätasolla. Hallituksen tehtävänä on ohjata yhteenliittymän toimintaa ja antaa siihen kuuluville jäsenluottolaitoksille Yhteenliittymälain 17 §:n mukaisia sitovia ohjeita niiden maksuvalmiuden ja vakavaraisuuden turvaamiseksi niiden riskien hallinnasta, luotettavasta hallinnosta ja sisäisestä valvonnasta. Hallitus valvoo, että yhteenliittymään kuuluvat yritykset toimivat lakien, asetusten, viranomaisten antamien määräysten ja ohjeiden, sääntöjensä sekä yhteenliittymän sitovien ohjeiden mukaisesti. Lisäksi hallituksen tehtävänä on valvoa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimivuutta ja riittävyttä, hyväksyä riskienhallinnan periaatteet ja ohjeet sekä riskilajikohtaiset strategiat.

*) Keskusyhteisön hallitus on vahvistanut riskivaliokunnan ja tarkastusvaliokunnan jäsenet tammikuussa 2016.

Hallituksen alaisuudessa toimii riskivaliokunta, jonka tehtävänä on hallituksen vastuulle kuuluvien riskienhallintaa koskevien tehtävien seuranta ja valmistelu. Riskivaliokunnan jäsenet on nimitetty tammikuussa 2016. Riskivaliokunnan tehtävänä on muun muassa hallituksen avustaminen yhteenliittymän riskistrategiaa ja riskinottoa koskevista asioista, riskilajikohtaisten strategioiden valmistelussa sekä jäsenluottolaitosten riskienhallinnan ja vakavaraisuuden valvomisesta ja koordinoimisesta. Lisäksi valiokunta seuraa vakavaraisuuden hallintasuunnitelman laadintaa ja käytännön toteutusta.

Hallituksen alaisuudessa toimii tarkastusvaliokunta, jonka tehtävänä on hallituksen vastuulle kuuluvien sisäistä tarkastusta koskevien tehtävien seuranta ja valmistelu. Tarkastusvaliokunnan jäsenet on nimitetty tammikuussa 2016. Tarkastusvaliokunnan tehtävänä on muun muassa arvioida sisäisen tarkastuksen toimittamat raportit ja esittää ne hallitukselle, seurata ja valvoa yhteenliittymän lakisäätöistä tilintarkastusta sekä valvoa lakien, määräysten ja säännösten noudattamista.

2.3 Toimiva johto

Keskusyhteisön toimiva johto vastaa vakavaraisuuden hallinnan sekä riskienhallinnan käytännön toteutuksesta, jatkuvasta seurannasta ja valvonnasta sekä raportoinnista yhteenliittymän hallitukselle. Toimiva johto myös huolehtii siitä, että vakavaraisuuden hallintaan liittyvät vastuut, valtuudet, prosessit ja raportointisuhteet on selkeästi määritetty ja riittävästi kuvattu ja että työntekijät tuntevat työtehtäviensä edellyttämässä laajuudessa vakavaraisuuden hallinnan kokonaisuuden, siihen liittyvät prosessit ja menetelmät.

2.4 Riskien valvontatoiminto

Keskusyhteisön riippumattoman riskien valvontatoiminnon tehtävänä on valvoa jäsenluottolaitosten riskejä ja vakavaraisuutta. Sen tehtävänä on muodostaa kokonaisvaltainen näkemys yhteenliittymän ja jäsenluottolaitosten liiketoiminnan sisältämistä riskeistä, kehittää riskienhallinnan menetelmiä ja toimintatapoja riskien tunnistamiseen, mittaamiseen ja valvontaan sekä koordinoida ja kehittää vakavaraisuuden hallintaprosessia, riskienvalvontaa ja raportointia.

Riskien valvontatoiminto valmistelee ohjeita keskusyhteisön hallituksen päätettäväksi. Se myös tukee, neuvoo ja kouluttaa jäsenluottolaitoksia riskienhallinnan ja vakavaraisuuden hallinnan järjestämisessä ja kehittämisessä. Riskien valvontatoiminto seuraa jäsenluottolaitosten riskipositioiden kehittymistä ja antaa palautetta jäsenluottolaitoksille näistä sekä oman pääoman riittävydestä suhteessa riskipositioihin. Valvontatoiminnon tehtävänä on myös varmistaa, että riskienmittausmenetelmät ovat asianmukaisia, riittävän tarkkoja ja luotettavia, sekä valvoa, että hallituksen hyväksymiä riskienhallinnan ohjeita ja riskistrategioita noudatetaan.

Riskien valvontatoiminto antaa hallitukselle säännöllisesti

yhteenvedon riskien valvontatoiminnon toiminnasta ja sen tekemistä havainnoista sekä riskitilanteesta. Yhteenliittymän keskusyhteisön riskien valvontatoiminnon toiminnasta vastaa riskienhallintajohtaja. Riskien valvontatoiminto varmistaa, että kaikkien jäsenluottolaitosten liiketoiminnassaan ottamien merkittävien riskien yhteisvaikutus tulokseen ja omiin varoihin raportoidaan hallitukselle omien varojen riittävyyden arvioinnin yhteydessä.

2.5 Compliance-toiminto

Compliance-toiminto valvoo, että yhteenliittymä ja jäsenluottolaitokset noudattavat toimintaansa säänteleviä lakeja ja määräyksiä sekä sisäisiä menettelytapaohjeita. Compliance-toiminnon tehtävänä on myös pitää keskusyhteisön ylin ja toimiva johto tietoisina olennaisissa säännöksissä tapahtuvista merkittävistä muutoksista ja niiden vaikutuksista ja valmistella toimintaohjeita säännösten soveltamisesta hallituksen hyväksyttäväksi. Compliance-toiminto varmistaa, että yhteenliittymän vakavaraisuudenhallinnan periaatteet ovat linjassa soveltuviin lakien, asetusten ja toimintaohjeiden kanssa. Compliance-toiminto raportoi keskusyhteisön hallitukselle säännösten noudattamattomuuteen liittyvistä havainnoista.

2.6 Sisäinen tarkastus

Sisäinen tarkastus on riippumaton ja objektiivista arviointia varmistustoimintaa. Toiminnan tavoitteena on tukea keskusyhteisön hallintoneuvostoa, hallitusta ja toimivaa johtoa tavoitteiden saavuttamisessa tarjoamalla järjestelmällisen lähestymistavan organisaation valvonta-, johtamis- ja hallintoprosessien sekä riskienhallinnan tehokkuuden arviointiin ja kehittämiseen.

Yhteenliittymän keskusyhteisön sisäisen tarkastuksen yksikkö vastaa sisäisen tarkastuksen järjestämisestä keskusyhteisössä ja jäsenluottolaitoksissa sekä ohjaa sisäisen tarkastuksen järjestämistä muissa yhteenliittymään kuuluvissa yrityksissä. Sisäisen tarkastuksen yksikön toiminnasta vastaa tarkastusjohtaja. Sisäinen tarkastus toimii toiminnallisesti keskusyhteisön hallituksen ja tarkastusvaliokunnan sekä hallinnollisesti toimitusjohtajan alaisuudessa. Keskusyhteisön hallintoneuvosto vahvistaa sisäisen tarkastuksen toimintaperiaatteet.

Sisäinen tarkastus arvioi yhteenliittymän vakavaraisuuden hallinnan prosessin kattavuutta ja luotettavuutta sekä valvontamenettelyiden riittävyyttä ja tehokkuutta. Sisäinen tarkastus raportoi vähintään vuosittain keskusyhteisön hallitukselle, hallituksen tarkastusvaliokunnalle sekä hallintoneuvoston tarkastusvaliokunnalle keskeiset tarkastushavaintonsa ja antamansa suositukset, jotka liittyvät vakavaraisuuden hallinnan prosessiin. Tarkastuksessa esiin tulleet merkittävät poikkeamat vakavaraisuuden hallinnan prosessin osalta raportoidaan välittömästi keskusyhteisön hallituksen ja hallintoneuvoston tarkastusvaliokunnalle.

2.7 Jäsenluottolaitokset

Yhteenliittymän jäsenluottolaitoksina olevat jäsenosuuspankit ja Bonum Pankki Oy noudattavat toiminnassaan keskusyhteisön määrittelemiä riskienhallinnan- ja vakavaraisuuden hallinnan periaatteita.

Keskusluottolaitosta lukuun ottamatta yhteenliittymän jäsenluottolaitokset toimivat strategiansa mukaisesti vähittäispankki-toiminnassa. Toimimalla vain tällä liiketoiminta-alueella jäsenluottolaitokset kykenevät pitämään toimintaansa sisältävät riskit hallittavina ja toiminnan laatuun nähden pieninä.

POP Pankeissa ylimpänä hallintoelimenä toimii osuuskunnan kokous tai edustajisto, joka valitsee hallintoneuvoston jäsenet. Hallintoneuvosto valitsee hallituksen jäsenet. Bonum Pankki Oy:ssä yhtiökokous valitsee hallituksen jäsenet. Hallintoneuvosto valitsee keskuudestaan tarkastustoimikunnan, joka avustaa hallintoneuvostoa sen valvontavollisuuden toteuttamisessa.

Jäsenluottolaitoksen hallitus vahvistaa muun muassa sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa koskevat sisäiset ohjeet, liiketoiminnan tavoitteet, eri riskilajeja koskevat riskilimiitit ja pääomasuunnitelman sekä vakavaraisuuden hallintasuunnitelman. Lisäksi hallitus vastaa riskienhallinnan riittävydestä ja

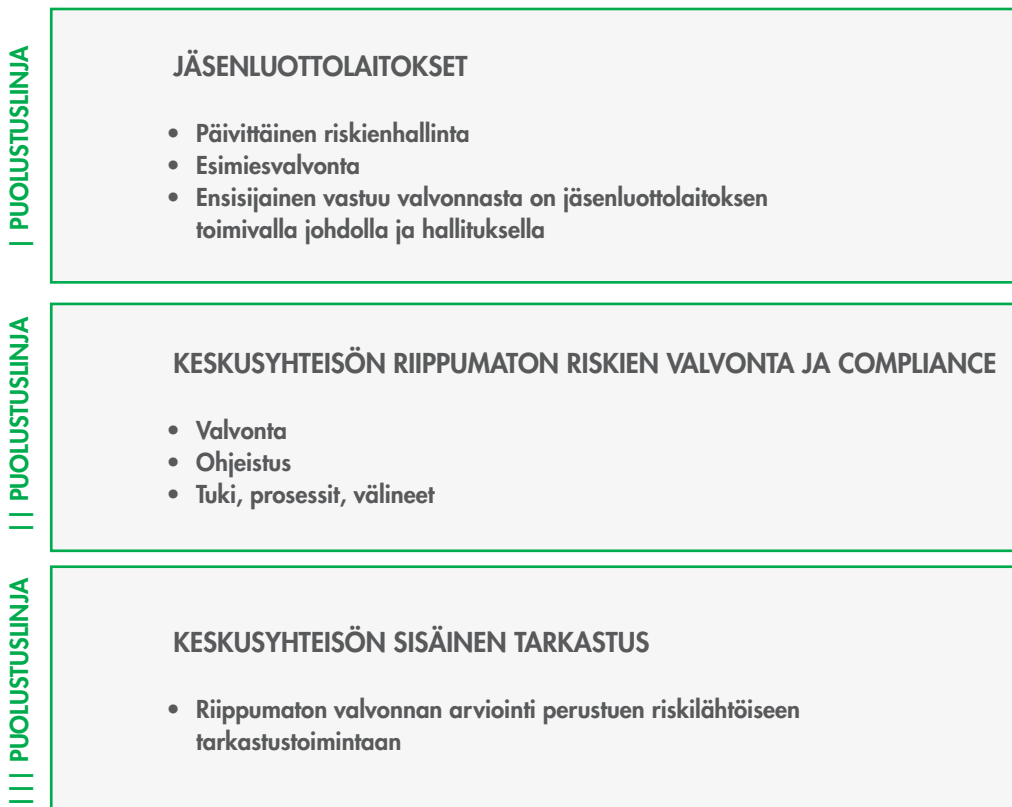
valvoo pankin liiketoimintaa, riskiasemaa ja riskinkantokyvyn riittävyttä. Vakavaraisuuden hallintaprosessissaan jäsenluottolaitos laatii mm. tulos-, kasvu- ja vakavaraisuusennusteet. Ennusteiden perusteella jäsenluottolaitos kartoittaa tarvittavat toimenpiteet, joilla liiketoimintastrategian mukainen vakavaraisuustaso kyetään saavuttamaan.

Jäsenluottolaitoksen toimiva johto vastaa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toteutuksesta ja raportoi hallitukselle säännöllisesti jäsenluottolaitoksen liiketoiminnasta, riskinkantokyvystä ja riskitilanteesta.

Keskusyhteisön riippumaton riskien valvontatoiminto ja compliance-toiminto ohjaavat yhteenliittymän riskien valvontaa. Tämän lisäksi suurimmissa jäsenluottolaitoksissa on oma riskien valvonnasta ja compliance-toiminnosta vastaava riippumaton henkilö, joka vastaa keskusyhteisön ohjeistaman riskien valvonnan ja compliancen toteutuksesta jäsenluottolaitoksessa. Muissa jäsenluottolaitoksissa on toiminnosta vastaava yhteyshenkilö.

Riskienhallinnan tehtäviä ja vastuunjakoa varten on määritelty ensisijainen vastuu, valvontavastuu ja arviointivastuu. Ensisijainen vastuu sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan käytännön toimenpiteiden toteuttamisesta on liiketoiminnasta vastaavalla jäsenluottolaitoksella, joka vastaa myös siitä, että riskienhallinnan ohjeita ja menettelytapoja noudatetaan.

Riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan organisointi

Keskusyhteisön riskien valvontatoiminto ja compliance-toiminto valvovat riskienhallinnan toteuttamista yhteenliittymässä.

Keskusyhteisön yhteydessä toimiva sisäinen tarkastus toteuttaa riippumatonta arviointi- ja varmistustoimintaa valvontamettelyjen riittävyyden ja tehokkuuden varmistamiseksi.

3. VAKAVARAISUUDEN HALLINTA

Yhteenliittymässä on käytössä vakavaraisuuden hallintaprosessi, jonka tavoitteena on yhteenliittymän ja sen jäsenluottolaitosten riskinkantokyvyn turvaaminen suhteessa toiminnan kaikkiin olennaisiin riskeihin. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi jäsenluottolaitokset tunnistavat ja arvioivat toimintaansa liittyvät riskit kattavasti ja mitoittavat riskinkantokykynsä vastaamaan riskiensä yhteismäärää. Vakavaraisuutensa turvaamiseksi jäsenluottolaitokset asettavat riskiperusteiset pääomatavoitteet ja laativat pääomasuunnitelman tavoitteiden saavuttamiseksi. Vakavaraisuuden hallintaprosessin tavoitteena on myös ylläpitää ja kehittää laadukasta riskienhallintaa.

Yhteenliittymän vakavaraisuuden hallintaprosessissa sekä likviditeetin riittävyyden arviointiprosessissa määritellään yhteenliittymän riskinkantokyky ja riskinottohalukkuus suhteessa liiketoiminnan tavoitteisiin. Vakavaraisuuden hallinnan ja likviditeetin riittävyyden arvioinnin tavoitteena on riittävillä pääoma- ja likviditeettivarauksilla turvata sekä jäsenluottolaitosten että yhteenliittymän riskinkantokyky.

Vuoden 2015 alussa otettiin 8 prosentin vähimmäisvakavaraisuusvaatimuksen lisäksi käyttöön kiinteä lisäpääomavaatimus 2,5 prosenttia sekä muuttuva lisäpääomavaatimus, jonka viranomaiset voivat tarvittaessa asettaa 0–2,5 prosentin tasolle. Finanssivalvonta ei ole toistaiseksi asettanut muuttuvaa lisäpääomavaatimusta kotimaisille vastuille, joista yhteenliittymän jäsenluottolaitosten luotto- ja vastapuoliriski lähes kokonaan muodostuu.

POP Pankkien yhteenliittymä julkistaa vakavaraisuuslaskennan kannalta olennaiset tiedot vuosittain osana toimintakertomustaan ja tilinpäätöksen liitetietoja. Puolivuosittain tehtävässä osavuositarkastuksessa julkistetaan keskeiset vakavaraisuustiedot.

3.1 Pääomasuunnitelma

Pääomasuunnittelu on osa POP Pankkiliito osk:n hallituksen ja toimivan johdon vakavaraisuuden hallinnan prosessia ja liiketoiminnan strategiaprosessia, jolla varmistetaan että yhteenliittymän kasvu-, kannattavuus ja riskinkantokyvyn tavoitteet ovat tarkoituksenmukaisia ja keskenään johdonmukaisia.

Pääomasuunnitelman tarkoituksena on varmistaa POP Pankkien yhteenliittymän vakavaraisuuden turvaaminen poikkeuksellissakin olosuhteissa määrittelemällä ennakolta yhteenliittymän käytettävissä olevat pääomanhallinnan menetelmät ja niiden toteuttamisen periaatteet sekä tarvittaessa toteuttaa ne ennakolta sovittujen periaatteiden mukaisesti. Pääomasuunnitelma

päivitetään vähintään vuosittain. Pääomasuunnitelma kattaa kuluva vuoden lisäksi ainakin kaksi seuraavaa vuotta. Pääomasuunnitelman tehtävä on myös määrittellä, mikä on yhteenliittymän tehokkaan pääoman käytön kannalta tarkoituksenmukainen pääomarakenne. Tähän vaikuttaa muun muassa sääntelystä tulevat rajoitteet siitä, mitä pääoman eriä hyväksytään vakavaraisuuteen tai mihin riskeihin kyseessä olevan pääoman eriä voidaan käyttää.

Jokainen POP Pankkien yhteenliittymään kuuluva jäsenluottolaitos ja yhteisö vastaa ensisijaisesti itse vakavaraisuudestaan ja asettaa vakavaraisuudelleen tavoitetasot ja reagointirajat yhteenliittymän keskusyhteisön ohjeistuksen mukaan. Toissijaisesti POP Pankkien yhteenliittymän keskusyhteisö vastaa yhteenliittymän vakavaraisuudesta voimassaolevien säädösten ja määräysten mukaisesti.

3.2 Pääomavarausten arviointi

Yhteenliittymässä käytetään pääomavarausten arviointiin skenaarioanalyysijä sekä stressitestejä. Stressitestejä käytetään sen arvioimiseksi, miten erilaiset poikkeuksellisen vakavat, mutta kuitenkin mahdolliset tilanteet voivat vaikuttaa yhteenliittymän tai sen jäsenluottolaitoksen maksuvalmiuteen, kannattavuuteen tai vakavaraisuuteen. Stressitekijöillä arvioidaan sekä yksittäisten riskitekijöiden vaikutusta että useiden muuttujien samanaikaisten muutosten vaikutuksia.

Herkkyysanalyysijä käytetään osana riskilajikohtaista analyysia. Herkkyysanalyysit auttavat ymmärtämään käytettyjen oletusten vaikutusta riskimittareiden arvoihin.

Skenaarioanalyysijä käytetään osana kokonaisriskien arviointia. Skenaarioanalyysissä luodaan riskiskenaarioita, joiden avulla arvioidaan pääomien riittävyyttä erilaisissa toimintaympäristön muutoksissa useiden riskialueiden rasittaessa pääoman tarvetta yhtäaikaisesti.

3.3 Pilari I vakavaraisuussuhde

POP Pankkien yhteenliittymän merkittävimmät Pilari I pääomavaateet muodostuvat kiinteistövuokuedellisistä saamisista ja vähittäissaamisista. Yhteenliittymässä sovelletaan vakavaraisuuslaskennassa luottoriskin pääomavaateen laskentaan standardimenetelmää ja operatiivisen riskin pääomavaateen laskentaan perusmenetelmää. Yhteenliittymän jäsenluottolaitoksilla ei ole kaupankäyntitoimintaa, joten markkinariskin pääomavaade lasketaan ainoastaan valuuttapositioneille. Luottoriskin standardimenetelmässä vastuut jaetaan vastuuryhmiin ja vähittäissaamisten ryhmässä on määriteltä luotonannon hajautukselle vaadittavat vähimmäisrajat.

POP Pankkien yhteenliittymän omat varat muodostuvat jäsenosuuksista, lisäosuuksista, POP Osuuksista, kertyneistä voittovaroista sekä rahastoista, joista vähennetään EU:n vakavaraisuusasetus N:o 575/2013 (jäljempänä EU:n Vakavaraisuusasetus) mukaiset vähennyserät. POP Pankkien

yhteenliittymä ei lue tilikauden voittoa omiin varoihin. EU:n Vakavaraisuusasetus ei tunnista jäsenluottolaitosten aiemmin käyttämiä lisäosuuksia pääomainstrumentiksi. Lisäosuus ei ole uuden sääntelyn mukaan enää jäsenluottolaitosten omien varojen erä. EU:n Vakavaraisuusasetusta sovelletaan 1.1.2014 alkaen, mutta lisäosuuksia koskevien siirtymäsäännösten osalta soveltaminen muuttuu asteittain.

Osa yhteenliittymän jäsenluottolaitoksista on vuonna 2015 alkanut laskea liikkeelle uutta, omiin varoihin laskettavaa pääomainstrumenttia POP Osuuksia. POP Osuuksia on vuonna 2015 laskettu liikkeelle yhteensä 17 904 tuhatta euroa.

Vakavaraisuuslaskennan pääerät

(1 000 euroa)	2015	2014
Omat varat		
Ydinpääoma ennen vähennyksiä	461 632	438 966
Vähennykset ydinpääomasta	-6 089	-4 686
Ydinpääoma (CET1) yhteensä	455 542	434 281
Ensisijainen lisäpääoma ennen vähennyksiä	10 545	8 068
Vähennykset ensisijaisesta lisäpääomasta	0	0
Ensisijainen lisäpääoma (AT1)	10 545	8 068
Ensisijainen pääoma (T1 = CET1 + AT1)	466 087	442 349
Toissijainen pääoma ennen vähennyksiä	3 164	4 199
Vähennykset toissijaisesta pääomasta	0	0
Toissijainen pääoma (T2) yhteensä	3 164	4 199
Omat varat yhteensä (TC = T1 + T2)	469 251	446 548
Omien varojen vaade yhteensä	180 228	181 547
josta luottoriskin osuus	163 067	164 085
josta vastuun arvonoikaisuriski (CVA)	288	487
josta markkinariskin osuus (valuuttakurssiriski)	1 991	2 333
josta operatiivisen riskin osuus	14 882	14 642
Luottolaitoslain mukainen kiinteä lisäpääomapuskuri (2,5%)	56 321	56 734
Ydinpääoma (CET1) suhteessa riskipainotettuihin eriin (%)	20,2 %	19,1 %
Ensisijainen pääoma (T1) suhteessa riskipainotettuihin eriin (%)	20,7 %	19,5 %
Omat varat yhteensä (TC) suhteessa riskipainotettuihin eriin (%)	20,8 %	19,7 %
Vähimmäisomavaraisuusaste		
Ensisijainen pääoma (T1)	466 087	442 349
Vastuut yhteensä	4 283 948	4 009 672
Vähimmäisomavaraisuusaste, %	10,9 %	11,0 %

Pilari III -liitetiedoissa on esitetty EU:n vakavaraisuusasetuksen mukaiset tiedot POP Pankkien yhteenliittymän vakavaraisuudesta.

4. PANKKITOIMINNAN RISKIT

4.1 Luottoriski

Yhteenliittymän merkittävin riski on luotto- ja vastapuoliriski, jonka Pilari I pääomavaraukset ovat noin 90,5 prosenttia kaikista Pilari I pääomavarauksista. Luottoriskillä tarkoitetaan sitä, että vastapuoli ei täytä sopimuksen mukaisia velvoitteitaan. Luottoriskin merkittävin lähde on luotot, mutta luottoriskiä voi syntyä myös muunlaisista saamisista, kuten joukkovelkakirjalainoista, lyhytaikaisista saamistodistuksista sekä erilaisista taseen ulkopuolisista sitoumuksista, kuten käytettävistä luottojärjestelyistä ja -limiiteistä sekä takauksista. POP Pankkien yhteenliittymä altistuu taseeseen merkittyjen luottojen sekä POP Pankkien välittämien Aktia Hypoteekki-pankki Oyj:n luottojen kautta kokonaisuudessaan 3 232 137 tuhannen euron luottoriskille.

4.1.1 Luottoriskin hallinta

Luottoriskin hallinnan tavoitteena on rajoittaa luotonannosta syntyvän luottoriskin tulos- ja tasevaikutus hyväksyttävälle tasolle.

Keskusyhteisön hallitus ohjaa jäsenluottolaitosten luottoriskin hallintaa, siinä käytettäviä menetelmiä sekä luottoriskin valvontaa ja raportointia. Keskusyhteisön hallitus vahvistaa luottoriskistrategian, jossa määritellään tavoiteriskitaso, riskinoton linjauksia, asiakasvalintaa sekä vakuuksia koskevat periaatteet. Luottoriskistrategiaa täydentävät keskusyhteisön hallituksen antamat luottoriskin hallinnan toimintaohjeet, jotka luovat pohjan luottoriskin hallinnalle jäsenluottolaitoksissa. Luottoriskistrategian valmistelusta ja ylläpidosta vastaa keskusyhteisön riskien valvontatoiminto. Luottoriskistrategia päivitetään vähintään vuosittain tai aina yhteenliittymän toimintaympäristön, liiketoimintamallin, sääntelyn tai viranomaisvaateiden olennaisesti muuttuessa.

Jäsenluottolaitosten hallitukset vahvistavat luottoriskistrategiansa keskusyhteisön hallituksen luottoriskistrategian mukaisesti. Strategia yhdessä luottoriskin hallinnan ohjeiden kanssa määrittelee enimmäismäärät riskikeskittymille ja ohjaa luotonannon suuntaamista asiakassektoreittain, toimialoittain ja luottokelpoisuusluokittain.

Luottopäätökset perustuvat asiakkaan luottokelpoisuuteen ja maksukykyyn sekä muiden luoton myöntämiskriteereiden, kuten vakuusvaatimusten täyttymiseen. Pääsääntönä on vähintään kahden päätöksentekijän periaate. Luottopäätökset tehdään kunkin jäsenluottolaitoksen hallituksen vahvistamien päätösvaltuuksien puitteissa. Jäsenluottolaitos myöntää luottoja ja takauksia ensisijaisesti omalla toimialueellaan. Tällä varmistetaan paikallinen, riittävän perusteellinen asiakastuntemus.

Sitoumusten takaisinmaksun varmistamiseksi vastuulla tulee pääsääntöisesti olla turvaavat vakuudet. Vakuudet arvioidaan varovaisesti käypään arvoon ja arvojen kehitystä

seurataan säännöllisesti sekä tilastoja että hyvää toimialuetuntemusta hyödyntäen. Vakuuksien arvostamisessa käytettävät vakuusarvokertoimet ja arviointi tullaan yhtenäistämään yhteenliittymässä.

Luottoriskin seuranta perustuu järjestämättömien saamisten ja maksuviivästymien jatkuvaan seurantaan sekä luottosalkun laadun seurantaan. Ennakoitavissa oleviin ongelmiin luoton hoidossa reagoidaan mahdollisimman aikaisessa vaiheessa.

Jäsenluottolaitosten hallituksille raportoidaan säännöllisesti asiakasvastuista ja järjestämättömistä saamisista. Raportointi sisältää mm. luottoriskin määrän ja kehityksen asiakaskokonaisuuksittain, toimialoittain ja luottokelpoisuusluokittain. Riskien valvontatoiminto raportoi keskusyhteisön hallitukselle luottoriskien kehityksestä, riskipositioista ja järjestämättömistä saamisista neljännesvuosittain.

Kokonaisvastuuarvot vastuuryhmittäin suojaavien vakuuksien mukaan jaettuna

Luotto- ja vastapuoliriski

Vastuuryhmä (1 000 euroa)	Kokonais- vastuut	Rahoitus- vakuudet	Reaali- vakuudet	Takaukset	2015
					Muut
Saamiset yrityksiltä	675 888	5 132	-	26 336	231
Vähittäissaamiset	686 742	8 962	-	92 702	1 023
Kiinteistövakuudelliset saamiset	1 994 040	-	1 991 922	-	-
Maksukyvyttömyystilassa olevat vastuut	34 298	113	17 892	489	77
Muut vastuuryhmät yhteensä	909 619	-	-	-	-
Yhteensä	4 300 587	14 207	2 009 814	119 527	1 330

Vastuuryhmä (1 000 euroa)	Kokonais- vastuut	Rahoitus- vakuudet	Reaali- vakuudet	Takaukset	2014
					Muut
Saamiset yrityksiltä	633 488	5 457	-	27 271	-
Vähittäissaamiset	570 273	9 418	-	86 244	20
Kiinteistövakuudelliset saamiset	1 928 497	-	1 924 493	-	-
Maksukyvyttömyystilassa olevat vastuut	39 906	150	20 801	712	-
Muut vastuuryhmät yhteensä	851 368	-	-	-	-
Yhteensä	4 023 533	15 025	1 945 294	114 226	20

4.1.2 Luotot asiakasryhmittäin

Yhteenliittymässä keskeisiä asiakasryhmiä ovat henkilöasiakkaat, maatalousyrittäjät sekä pienyritykset. Yhteenliittymän varainhankinnasta pääosa on myönnetty luottoina jäsenluottolaitosten asiakkaille. Yhteenliittymän luottokanta oli vuoden 2015 lopussa 3 029 032 tuhatta euroa (2 926 485). Lisäksi POP Pankit ovat välittäneet pääasiassa henkilöasiakkaille Aktia Hypoteekkipankki Oyj:n lainoja 203 105 tuhatta euroa (271 717).

Luotonanto henkilöasiakkaille tapahtuu pääasiassa turvaavaa asuntovakuutta vastaan. Tarvittaessa käytetään lisäksi muita vakuuksia. Valtaosa, 63,0 prosenttia (62,8), yhteenliittymän luotoista on myönnetty asuntovakuutta vastaan. Henkilöasiakkaiden luotot myönnetään POP Pankkien taseista ja Visa-kortteihin liittyvät luotot keskusluottolaitoksen taseesta.

Henkilöasiakkaiden luotonanto perustuu ensisijaisesti asiakkaan riittävään luotonhoitokykyyn. Henkilöasiakkaan luottokelpoisuuden arviointi rakentuu POP Pankin hyvään asiakastuntemukseen, asiakkaan työ- ja tulotietoihin, maksukyky- ja varalaskentaan sekä tilastomatemaattiseen käyttäytymis- tai hakemuspisteytysmalliin. Asiakkaat, joilla on luottovastuita, luokitellaan käyttäytymispisteytysmallilla maksukäyttäytymisen pohjalta. Ne asiakkaat, joilla ei ole luottovastuita, mutta jotka ovat hakemassa lainaa, luokitellaan hakemuspisteytyksellä. Luokittelun tarkoituksena on ryhmitellä asiakkaat riskin mukaisesti.

Jäsenluottolaitosten yritysluotonannon pääasiallisina kohderyhminä ovat jäsenluottolaitoksen toimialueella toimivat mikroyritykset ja pienet yritykset, elinkeinonharjoittajat sekä maa- ja metsätalousasiakkaat. Yritysasiakkaiden luotonannossa luotonmyöntämisen perusteena ovat asiakkaan taloudellinen tilanne, velanhoitokyky, tilinpäätösanalyysi, tarjottujen vakuuksien kattavuus sekä asiakkaan luottoluokitus.

Luotot asiakasryhmittäin

Asiakasryhmä (1 000 euroa)	31.12.2015	31.12.2014	Muutos -%
Henkilöasiakkaat	1 941 187	1 850 161	4,9 %
Maatalousasiakkaat	578 943	577 278	0,3 %
Yritysasiakkaat	508 902	512 441	-0,7 %
Yhteensä	3 029 032	2 939 880	3,0 %

4.1.3. Luotonannon keskittymäriski

Luotonannon keskittymäriskiä syntyy luotonannosta, kun luottovastapuolet ovat taloudellisesti riippuvaisia toisistaan tai toimivat samankaltaisessa taloudellisessa ympäristössä, jolloin yksittäiset tapahtumat voivat vaikuttaa merkittävään joukkoon luottovastapuolia samanaikaisesti. Vastaavaa keskittymäriskiä voi syntyä myös luottojen vakuuksien ollessa samankaltaisia. Keskittymäriskiä voi syntyä myös, jos luotonantoa ei hajauteta eripituisiin maturiteetteihin viitekoron ja luottomäärien osalta.

Yhteenliittymän tai yksittäisen jäsenluottolaitoksen yhdelle asiakkaalle tai asiakaskokonaisuudelle myöntämien luottojen kokonaismäärä ei saa ylittää EU:n Vakavaraisuusasetuksessa, muissa säädöksissä tai Finanssivalvonnan tai muun valvontaviranomaisen antamissa määräyksissä ja ohjeissa vahvistettuja enimmäismääriä. Yhteenliittymätasolla on määriteltävä euromääräinen raja, jonka ylittävät asiakaskokonaisuudet yhteenliittymässä edellyttävät keskusyhteisön lupaa lisärahoituksen myöntämiselle.

Yhteenliittymällä ei ole asiakaskokonaisuuksia, joiden vastuut ylittävät EU:n vakavaraisuusasetuksen artiklan 392 mukaisen suuren asiakasriskin rajan, joka on 10 prosenttia yhteenliittymän omista varoista.

Yritysluottokannan toimialajakauma 31.12.2015

(1 000 euroa)	Tasearvo	%-osuus
Kiinteistöalan toiminta	120 355	23,6 %
Rakentaminen	81 683	16,1 %
Teollisuus	70 050	13,8 %
Tukku- ja vähittäiskauppa	64 207	12,6 %
Kuljetus ja varastointi	40 739	8,0 %
Muut toimialat	131 868	25,9 %
Yhteensä	508 902	100,0 %

Yritysluottokannan toimialajakauma 31.12.2014

(1 000 euroa)	Tasearvo	%-osuus
Kiinteistöalan toiminta	123 873	24,2 %
Rakentaminen	83 245	16,2 %
Teollisuus	71 674	14,0 %
Tukku- ja vähittäiskauppa	68 070	13,3 %
Kuljetus ja varastointi	42 357	8,3 %
Muut toimialat	123 222	24,0 %
Yhteensä	512 441	100,0 %

4.1.4 Erääntyneet saamiset

Erääntyneet saamiset ovat luottoja, joita ei ole lyhennetty lainan lyhennysohjelman mukaisesti, vaan pääoman tai koron suoritukset ovat jäljessä lyhennysohjelmassa sovitusta ajankohdista. Jäsenluottolaitosten yli 90 päivää eräänty-

neenä olleet saamiset olivat 31.12.2015 yhteensä 0,76 prosenttia (0,96) luottokannasta. Jäsenluottolaitosten 30–90 päivää erääntyneet saamiset olivat vuoden 2015 lopussa 1,53 prosenttia luottokannasta (1,86).

Erääntyneet saamiset 31.12.2015

(1 000 euroa)	Osuus luottokannasta (%)
Erääntyneet saamiset (30 - 90 päivää)	46 204 1,53 %
Erääntyneet saamiset (yli 90 päivää)	23 078 0,76 %
Erääntyneet saamiset 90 - 180 päivää	6 063 0,20 %
Erääntyneet saamiset 180 päivää - 1 vuosi	6 017 0,20 %
Erääntyneet saamiset > 1 vuosi	11 057 0,37 %

Erääntyneet saamiset 31.12.2014

(1 000 euroa)	Osuus luottokannasta (%)
Erääntyneet saamiset (30 - 90 päivää)	54 602 1,86 %
Erääntyneet saamiset (yli 90 päivää)	28 199 0,96 %
Erääntyneet saamiset 90 -180 päivää	10 570 0,36 %
Erääntyneet saamiset 180 päivää - 1 vuosi	7 091 0,24 %
Erääntyneet saamiset > 1 vuosi	10 537 0,36 %

4.1.5 Lainojen ja muiden saamisten arvonalentumiset

Lainojen ja muiden saamisten arvonalentumista arvioidaan saamiskohtaisesti, mikäli asiakkaan vastuiden määrä on merkittävä. Muilta osin saamisten arvonalentumiset arvioidaan ryhmäkohtaisesti samankaltaisten saamisten muodostamissa ryhmissä.

Saamiskohtaisia arvonalentumistarpeita arvioidaan objektiivisen näytön perusteella, joka perustuu muun muassa asiakkaan maksukyvyttömyyden ja vakuuden riittävyyden arviointiin. Kun on ilmennyt objektiivista näyttöä siitä, että luoton pääomasta tai koroista ei mahdollisesti tulla saamaan täyttä suoritusta eikä luoton vakuus riitä kattamaan sen määrää, määritetään arvonalentumistappion määrä saamisen kirjanpitoarvon ja arvioitujen, saamisesta kerryttävissä olevien tulevien rahavirtojen nykyarvon erotuksena ottaen huomioon vakuuden käypä arvo. Arvonalentumista kirjattaessa vakuus arvostetaan määrään, joka siitä todennäköisesti odotetaan saatavan realisointihetkellä realisointikustannusten jälkeen. Mikäli myöhemmin ilmenee, että arvonalentumistappion määrä on arvioitua pienempi, arvonalentumistappiota peruutetaan vastaavasti.

Saamisryhmäkohtaiset arvonalentumiset tehdään siten, että saamisryhmät muodostetaan samankaltaisten luottoriskiominaisuuksien perusteella, jotta kyettäisiin arvioimaan ryhmäkohtaisen arvonalentumisten tarvetta niistä saamisista, joista

ei ole vielä tunnistettu yksittäiseen saamiseen kohdistuvaa arvonalentumisperustetta. Saamisryhmäkohtaisina arvonalentumisina kirjataan sellaiset arvonalentumistappiot, joiden arvioidaan tapahtuneen, mutta joita ei voida kohdistaa yksittäiselle saamiselle. Saamisryhmäkohtaisen arvonalentumisen määrittämisessä huomioidaan luottoriskiominaisuuksiltaan vastaavien saamisryhmien aikaisempi tappiokehitys. Arvonalentumisten kirjaamisperiaatteet on kuvattu tarkemmin liitteessä 2 Tilinpäätöksen laadintaperiaatteet.

Lainat ja muut saamiset poistetaan kirjanpidosta toteutuneena luottotappiona, kun velallisen ja mahdollisesti muiden velasta vastuussa olevien osalta on tavanomainen perintäprosessi suoritettu loppuun eikä lainalle arvioida enää kertyvän suorituksia ja lainan tai saatavan tappion lopullinen määrä on selvillä. POP Pankki -ryhmän jäsenluottolaitosten toteutuneet luottotappiot vuonna 2015 olivat 4 314 tuhatta euroa (2 064).

Vuoden 2015 lopussa lainoihin ja muihin saamisiin kohdistuvat yhteenlasketut arvonalentumiset olivat yhteensä 16 933 tuhatta euroa (16 286). Näistä saamiskohtaisia arvonalentumisia oli yhteensä 14 150 tuhatta euroa (13 860) ja saamisryhmäkohtaisia arvonalentumisia yhteensä 2 783 tuhatta euroa (2 426). Saamisryhmäkohtaisista arvonalentumisista 1 103 tuhatta euroa (739) kohdistui henkilöasiakkaiden vastuisiin ja 1 391 tuhatta euroa (1 514) yritysasiakkaiden sekä 289 tuhatta euroa (173) maatalousasiakkaiden vastuisiin. Lainojen ja muiden saamisten arvonalentumiset olivat tilikauden lopussa 0,56 prosenttia (0,55) koko luottokannasta.

Arvoltaan alentuneet vastuut asiakasryhmittäin 31.12.2015

(1 000 euroa)	Tasearvo	Ei arvonalentumista (brutto)	Arvoltaan alentuneet (brutto)	Saamiskohtaiset arvonalentumiset	Saamisryhmäkohtaiset arvonalentumiset
Henkilöasiakkaat	1 941 187	1 939 356	7 317	4 383	1 103
Maatalousasiakkaat	578 943	577 339	3 219	1 325	289
Yritysasiakkaat ja muut	508 902	502 691	16 044	8 442	1 391
Saamiset asiakkailta yhteensä	3 029 032	3 019 383	26 580	14 150	2 783

Arvoltaan alentuneet vastuut asiakasryhmittäin 31.12.2014

(1 000 euroa)	Tasearvo	Ei arvonalentumista (brutto)	Arvoltaan alentuneet (brutto)	Saamiskohtaiset arvonalentumiset	Saamisryhmäkohtaiset arvonalentumiset
Henkilöasiakkaat	1 850 161	1 848 417	7 079	4 596	739
Maatalousasiakkaat	577 278	575 576	2 752	878	173
Yritysasiakkaat ja muut	512 441	506 368	15 974	8 386	1 514
Saamiset asiakkailta yhteensä	2 939 880	2 930 360	25 805	13 860	2 426

Luottojen ja muiden saamisten arvonalentumistappiot

(1 000 euroa)	Saamiskohtaisesti arvioidut	Saamisryhmäkohtaisesti arvioidut	Yhteensä
Arvonalentumistappiot 1.1.2015	13 860	2 426	16 286
+ Arvonalentumistappioiden lisäykset	5 768		5 768
- Arvonalentumistappioiden peruutukset	-827		-827
+/- Saamisryhmäkohtaisten arvonalentumistappioiden muutos		357	357
- Arvonalentumistappioiden peruutukset lopullisista luottotappioista	-4 652		-4 652
Arvonalentumistappiot 31.12.2015	14 150	2 783	16 933

Luottojen ja muiden saamisten arvonalentumistappiot

(1 000 euroa)	Saamiskohtaisesti arvioidut	Saamisryhmäkohtaisesti arvioidut	Yhteensä
Arvonalentumistappiot 1.1.2014	11 542	2 477	14 019
+ Arvonalentumistappioiden lisäykset	5 608		5 608
- Arvonalentumistappioiden peruutukset	-856		-856
+/- Saamisryhmäkohtaisten arvonalentumistappioiden muutos		-51	-51
- Arvonalentumistappioiden peruutukset lopullisista luottotappioista	-2 434		-2 434
Arvonalentumistappiot 31.12.2014	13 860	2 426	16 286

4.2 Markkinariski

Markkinariskillä tarkoitetaan korkojen ja markkinahintojen vaihteluista aiheutuvaa tappion mahdollisuutta. Markkinariskilajit ovat korko-, valuutta-, osake- ja hyödykeriski. Yhteenliittymän pankkitoiminnan merkittävin markkinariski on rahoitustaseen korkoriski. Korkoriskiä syntyy jäsenluottolaitosten rahoitustaseista, jotka koostuvat anto- ja ottolainauksesta, markkinaehtoisesta jälleenerahoituksesta sekä sijoitus- ja likviditeettisalkuista. Kaupankäyntitoiminnassa korkojen muutos aiheuttaa markkinariskin toteutumisen arvopapereiden markkina-arvon muutoksena. Osakeriskillä tarkoitetaan mm. julkisesti noteerattavien osakkeiden ja rahasto-osuuksien kurssimuutosten aiheuttamaa tulosvaikutusta.

4.2.1. Markkinariskin hallinta

Markkinariskin hallinnan tehtävänä on tunnistaa ja arvioida liiketoimintaan sisältyvät markkinariskit, rajoittaa ne hyväksyttävälle tasolle ja raportoida niistä säännöllisesti. Keskusyhteisön hallitus vahvistaa markkinariskistrategian ja markkinariskin

hallinnan ohjeet, jotka luovat pohjan markkinariskin hallinnalle jäsenluottolaitoksissa.

Jäsenluottolaitosten hallitukset vahvistavat markkinariskistrategiansa sekä markkinariskin hallinnan ohjeet keskusyhteisön hallituksen markkinariskistrategian mukaisesti. Strategia yhdessä markkinariskin hallinnan ohjeen kanssa määrittelee jäsenluottolaitoksen riskinottohalukkuuden markkinariskien osalta sekä enimmäismäärät riskikeskittymille.

Vakavaraisuuden hallintaprosessi on keskeinen rahoitustaseen sisältämän markkinariskin mittaamisen ja seurannan prosessi, jossa tehdään markkinariskille pilari I ja pilari II pääomavarausta. Koska yhteenliittymä ei harjoita kaupankäyntitoimintaa, pilari I pääomavarausta tehdään vain valuutariskille.

Yhteenliittymässä markkinariskin ottamista on rajoitettu kaupankäynnin, johdannaisten, valuutariskin ja strukturoitujen tuotteiden osalta. Yhteenliittymän jäsenluottolaitosten liiketoimintaan ei kuulu kaupankäynti omaan lukuun tai asiakaskaupankäynti, eikä jäsenluottolaitoksilla lähtökohtaisesti ole erillistä kaupankäyntivarastoa. Erityisestä tarpeesta ja yhteenliittymän keskus-

yhteisön luvalla yksittäisellä jäsenluottolaitoksella voi kuitenkin olla EU:n Vakavaraisuusasetuksen 94 artiklassa määritelty ns. pieni kaupankäyntivarasto.

Osana markkinariskien hallintaa johdannaisten käyttö on rajoitettu ainoastaan suojaustarkoitukseen. Luotonannossa ei oteta lainkaan valuuttariskiä, vaan luotot myönnetään euromääräisinä. Jäsenluottolaitos voi tehdä sijoituksia strukturoituihin tuotteisiin vain keskusyhteisön riskien valvontatoiminnon luvalla.

4.2.2. Rahoitustaseen korkoriski

Rahoitustaseen korkoriskillä tarkoitetaan korkotason muutosten haitallista vaikutusta yhteenliittymän taseen ja taseen ulkopuolisten erien markkina-arvoon tai korkokatteeseen. Korkoriski aiheutuu saatavien ja velkojen toisistaan poikkeavista korkoperusteista sekä eriaikaisista korontarkistus- ja eräntymisajankohdista.

Korkoriskiä seurataan sekä nykyarvomenetelmällä että tulosriskimallilla. Nykyarvomenetelmässä mitataan kuinka rahoitusvarojen laskennallinen markkina-arvo muuttuu korkojen muuttuessa. Nykyarvomenetelmässä kunkin tase-erän markkina-arvon odotetaan muodostuvan kyseisen instrumentin luomien rahavirtojen nykyarvona. Tulosriskimallissa ennustetaan tulevaa korkokatetta markkinakorkojen muuttuessa.

Yhteenliittymässä korkoriskin mittaamiseen käytetään taseanalyysia, jossa mitataan termiinikorkojen muutosten vaikutusta tulevien 1-36 kk:n korkokatteen ennusteeseen sekä nykyarvomenetelmällä mittaamalla korkomuutosten vaikutusta taseen nykyarvoon. Korkokate-ennuste lasketaan raportointihetkellä markkinoilta saatavilla termiinikoroilla seuraaville kolmelle vuodelle. Avoimen korkoriskin määrää arvioidaan erilaisten

korkoshokkien vaikutuksella korkokatteeseen ja nykyarvoon.

Korkoriskiä hallitaan suunnitelmalla taserakennetta, kuten varojen ja velkojen korkosidonnaisuutta sekä maturiteettia tai käyttämällä suojaavia korkojohdannaisia. Yhteenliittymän jäsenluottolaitoksissa riskinottoa korkoriskin osalta rajataan hallituksen asettamalla korkoriskin riskirajoilla. Korkoriskin hallinnan tavoitteena on vakauttaa yhteenliittymän taseen korkoriski tasolle, jossa yhteenliittymän liiketoiminta on kannattavaa, mutta yhteenliittymän tulos tai vakavaraisuus ei ole uhattuna voimakkaissakaan korkoympäristön muutoksissa.

4.2.3. Sijoitus- ja likviditeettisalkku

Jäsenluottolaitosten sijoitustoiminnan pääasiallinen tarkoitus on likviditeettiylijäämän sijoittaminen. Tässä sijoitustoiminnassa muodostuu markkinariskiä. Sijoitus- ja likviditeettisalkun markkinariski muodostuu sijoituskohteen vastapuoliriskistä sekä markkinoiden yleisestä hinta-, korko- ja valuuttariskistä. Osakekurssien, korkojen ja valuuttakurssien muutokset vaikuttavat sijoitussalkun omistuksien arvoon ja sitä kautta tuottoon.

Jäsenluottolaitosten tavoitteena arvopaperisijoittamisessa on hankkia tuotto- ja riskisuhteeltaan kilpailukykyinen tuotto sijoitetulle pääomalle. Jäsenluottolaitokset sijoittavat arvopapereihin vain siten, että kurssimuutosten tulosvaikutus ei vaaranna jäsenluottolaitoksen tai koko yhteenliittymän vakavaraisuutta tai kannattavuutta.

Sijoitusten hajauttamisella vähennetään yksittäisistä sijoituksista aiheutuvaa keskittyneisyysriskiä. Sijoitus- ja likviditeettisalkun riskejä hallitaan hajauttamalla sijoitukset ajallisesti, omaisuusluokittain, vastapuolittain, sektoreittain ja maantieteellisesti.

Sijoitus ja likviditeettisalkku

(1 000 euroa)	2015	2014
Myytävissä olevat rahoitusvarat		
Saamistodistukset	311 983	123 158
Rahasto-osuudet	241 235	170 573
Korkorahastot	186 201	127 005
Muut	55 034	43 568
Noteeratut osakkeet	16 546	20 370
Käypään arvoon tulosvaikuttaisesti kirjattavat rahoitusvarat		
Hybridi-instrumentit	3 383	3 464
Sijoitus ja likviditeettisalkku yhteensä	573 147	317 564

Rahoitusasteen korkoherkkyyssanalyysi 31.12.2015

(1 000 euroa)	Riskiparametri	Muutos	Vaikutus tulokseen	Vaikutus omaan pääomaan
Korkoriski	Korko	+1%-yksikkö	6 378	-9 769
Korkoriski	Korko	-1%-yksikkö	-2 660	5 564

Korkoriskin tulosvaikutus on laskettu 12 kk korkokatteen muutoksesta. Vaikutus omaan pääomaan on laskettu taseen nykyarvomuu-
toksen kautta.

Rahoitusasteen korkoherkkyyssanalyysi 31.12.2014

(1 000 euroa)	Riskiparametri	Muutos	Vaikutus tulokseen	Vaikutus omaan pääomaan
Korkoriski	Korko	+1%-yksikkö	9 412	-7 518
Korkoriski	Korko	-1%-yksikkö	-4 133	3 727

Korkoriskin tulosvaikutus on laskettu 12 kk korkokatteen muutoksesta. Vaikutus omaan pääomaan on laskettu taseen
nykyarvomuu-
toksen kautta.

Yhteenliittymän jäsenluottolaitosten hallitukset asettavat sijoitus- ja likviditeettisalkun koostumukselle riskirajat omaisuusluokittain, vastapuolittain, sektoreittain tai maturiteeteittain. Yhteenliittymällä ei ole sijoitusvastapuolia, joissa sijoitusten ja muiden saamisten määrä ylittää EU:n vakavaraisuusasetuksen asettaman suuren asiakasriskin rajan, 10 prosenttia yhteenliittymän omista varoista.

Sijoitusriskiä seurataan herkkyyssanalyysillä. Sijoitustoiminnan luottoriskiä hallitaan liikkeeseenlaskija- ja vastapuolilimittein. Keskusyhteisön hallitukselle raportoidaan säännöllisesti sijoitus- salkun position kehitys ja suurimmat vastapuolet yhteenliittymätasolla. Sijoitussalkun riskiä arvioidaan suhteessa yhteenliittymän tulokseen ja omiin varoihin.

Sijoitussalkun lisäksi POP Pankeilla on 69 725 tuhatta euroa (68 234) hankintameno arvoistettuja myytävissä olevia osakkeita ja osuuksia, jotka ovat pääsääntöisesti POP Pankkien oman pääoman ehtoisia sijoituksia sellaisten yritysten osakkeisiin, jotka ovat sen toiminnalle välttämättömiä ja joille ei pystytä määrittämään luotettavaa käypää arvoa. Merkittävimmät noteeraamattomat sijoitukset ovat POP Holding Oy:n, POP Pankkiliitto osk:n, Aktia Hypoteekkipankki Oyj:n ja Oy Samlink Ab:n osakkeisiin tai osuuksiin.

Valuutariskillä tarkoitetaan valuuttakurssien muutosten vaikutusta tulokseen tai omaan pääomaan. Yhteenliittymän toimintaan ei liity merkittävää valuuttariskiä. Valuuttariskiä voi syntyä vähäisessä määrin lähinnä sijoitussalkun sijoitusrahasto-omistuksista sekä keskusluottolaitoksen ulkomaanmaksuihin liittyvistä katekaupoista.

4.3 Likviditeettiriski

Likviditeettiriskillä tarkoitetaan yhteenliittymän ja sen yksittäisen jäsenluottolaitoksen kykyä vastata sitoumuksistaan. Likviditeettiriski voidaan jakaa lyhyen aikavälin maksuvalmiusriskiin ja pitkän aikavälin rakenteelliseen rahoitusriskiin. Maksuvalmiusriskillä tarkoitetaan tilannetta, jossa yhteisö ei suoriudu maksuvelvoitteestaan ilman vaikeuksia. Rakenteellinen rahoitusriski tarkoittaa jälleenrahoitusriskiä, joka muodostuu pitkän antolainauksen ja lyhyen ottolainauksen maturiteettierosta.

Päivänsisäistä maksuvalmiutta valvoo yhteenliittymän keskusluottolaitos Bonum Pankki Oy seuraamalla jäsenluottolaitosten maksuliikennetilien saldoja. Maksuvalmiusriskin mittaamisen keskeinen tunnusluku on EU:n Vakavaraisuusasetuksessa määritellyt maksuvalmiusvaatimus (LCR). Luottolaitosten on täytettävä LCR-suhdeluvun 60 prosenttia vähimmäisvaatimus 1.10.2015 alkaen. Vuoden 2016 alusta lähtien vaade on 70 prosenttia, josta LCR-suhdeluvun vaatimus nousee asteittain 100 prosentin tasolle 1.1.2018 mennessä.

Rahoitusriskin mittaamiseksi käytetään anto-ottolainaussuhdetta sekä maturiteettiluokittain tehtävää analyysiä, jossa tarkastellaan kunkin maturiteettiluokan saamisten ja velkojen kassavirtojen erotusta. Pysyvän varainhankinnan vaatimuksen tarkoituksena on painottaa pankkien pitkäaikaisen rahoituksen saatavuutta. Pysyvän varainhankinnan tunnusluku NSFR otetaan käyttöön vuonna 2018, jolloin NSFR-tunnusluvun tulee olla yli 100 prosenttia.

Yhteenliittymän keskusyhteisön hallitus asettaa vaadittavan LCR-tunnusluvun tason jäsenluottolaitoksille sekä yhteenliittymän tasolla. Jäsenluottolaitokset seuraavat jatkuvasti omaa mak-

suvalmiuttaan sekä LCR-tunnuslukuun. Keskusyhteisö seuraa LCR-tunnuslukuun yhteensiittymä- sekä jäsenluottolaitostasolla.

Yhteensiittymällä oli 31.12.2015 LCR- kelpoisia likvidejä varoja 434 259 tuhatta euroa, joista 39,8 prosenttia oli käteistä tai keskuspankkisaatavia, 88,5 prosenttia erittäin likvidejä tason 1 varoja, 6,8 prosenttia likvidejä tason 2A varoja ja 4,7 prosenttia tason 2B likvidejä varoja. Yhteensiittymän LCR-tunnusluku 31.12.2015 oli 202 prosenttia.

4.3.1. Likvideettiriskin hallinta

Yhteensiittymän likvideettihallinnan lähtökohtana ovat jäsenluottolaitosten keskusyhteisön hallitukselle sekä keskusluottolaitos Bonum Pankki Oy:n toimivalle johdolle kommunikoidut likvideettitarpeet.

Keskusyhteisön toimiva johto valmistee yhdessä keskusluottolaitoksen hallituksen kanssa yhteensiittymän likvideettistrategian ja likvideetin hallinnan periaatteet, jotka määräytyvät jäsenluottolaitosten likvideettitarpeen sekä yhteensiittymätason riskinottohalukkuuden perusteella. Keskusyhteisön hallitus hyväksyy likvideettistrategian ja likvideetin hallinnan periaatteet. Hallitus hyväksyy myös likvideettireservin laadulliset tavoitteet, varainhankintasuunnitelman ja likvideetin jatkuvuussuunnitelman. Riskien valvontatoiminto suunnittelee, kehittää ja testaa likvideettiriskin hallinnassa käytettäviä menetelmiä. Keskusluottolaitos ja sen toimiva johto avustavat riskien valvontatoimintoa kyseisessä prosessissa. Keskusyhteisön toimiva johto hyväksyy likvideettistrategian ja likvideetin hallinnan periaatteiden toteuttamisessa käytettävät menetelmät.

Keskusluottolaitoksen toimiva johto vastaa likvideettistrategian toteuttamisen koordinoinnista yhteensiittymätasolla sekä seuraa ja valvoo jäsenluottolaitosten toteuttamaa likvideettistrategiaa. Yhteensiittymän riippumattoman riskien valvontatoiminnon tehtä-

vänä on valvoa ja seurata likvideettiriskiä. Jäsenluottolaitokset vastaavat likvideettistrategian toteutuksesta.

Keskusluottolaitos raportoi likvideettitilanteesta keskusyhteisön hallitukselle ja keskusluottolaitoksen toimivalle johdolle. Keskusluottolaitoksen hallituksen vastuulla on valvoa likvideettistrategian toteutusta keskusluottolaitoksessa ja suunnitella keskusluottolaitoksen maksuvalmiutta yhteensiittymän likvideettistrategian mukaisesti. Keskusyhteisön hallitus ryhtyy tarvittaviin toimiin sen vastaanottaman raportoinnin perusteella.

4.3.2. Rakenteellinen rahoitusriski

Yhteensiittymän liiketoimintaan kuuluu keskeisenä osana otto- ja antolainauksen maturiteettitransformaation kautta tuleva rahoitusriski. Liiketoiminnan perustana ovat jäsenluottolaitosten asiakkailtaan vastaanottamat talletukset, joilla rahoitetaan jäsenluottolaitosten asiakkaiden luotonantoa.

Rahoitusriski on jälleerahoituksen saatavuuteen ja hintaan liittyvä riski, joka syntyy, kun saamisten ja velkojen maturiteetit poikkeavat toisistaan. Rahoitusriski syntyy myös, jos saatavat ja velat ovat liiaksi keskittyneet yksittäisille vastapuolille. Rahoitusriskiä arvioidaan maturiteettiluokittain kunkin luokan saatavien ja velkojen erotuksen suuruudella.

Rahoitusriskiä hallitaan ajoittamalla taseen velkojen ja saatavien kassavirrat aikaluokittain yhtä suuriksi sekä pitämällä riittävä likvideettivarantoa aikaluokittaisten erojen kattamiseksi.

Yhteensiittymän rahoitus on hajautunut useisiin pieniin vastapuoliin, sillä Yhteensiittymä hankkii tarvitsemansa jälleerahoituksen pääsääntöisesti talletuksina yleisöltä. Rahoitusrakennetta tullaan jatkossa monipuolistamaan yhteensiittymän toiminnan käynnistymisen mahdollistamana.

Rahoitusvelkojen maturiteetti 31.12.2015

(1 000 euroa)	alle 3 kk	3–12 kk	1–5 v	> 5 v	Yhteensä
Talletukset	2 694 098	458 767	183 337	-	3 336 202
Liikkeeseen lasketut velkakirjat	381	24 076	-	-	24 457
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	-	-	-	-	-
Muut velat luottolaitoksille	115 807	-	-	-	115 807
Yhteensä	2 810 286	482 842	183 337	-	3 476 465

Taulukossa on esitetty rahoitusvelkojen pääomien ja korkojen rahavirrat maturiteeteittain. Kaikki johdannaissopimukset ovat luonteeltaan koronvaihtosopimuksia ja sopimuksista aiheutuvan nettokassavirran ennustetaan olevan positiivinen koko jäljellä olevan maturiteetin ajalta.

Rahoitusvelkojen maturiteetti 31.12.2014

(1 000 euroa)	alle 3 kk	3–2 kk	1–5 v	> 5 v	Yhteensä
Talletukset	2 594 470	498 334	149 245	-	3 242 050
Liikkeeseen lasketut velkakirjat	286	1 166	23 695	-	25 147
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	682	1 542	-	-	2 223
Muut velat luottolaitoksille	4 938	-	-	-	4 938
Yhteensä	2 600 375	501 042	172 940	-	3 274 358

Taulukossa on esitetty rahoitusvelkojen pääomien ja korkojen rahavirrat maturiteeteittain. Kaikki johdannaissovimukset ovat luonteeltaan koronvaihtosopimuksia ja sopimuksista aiheutuvan nettokassavirta ennustetaan olevan positiivinen koko jäljellä olevan maturiteetin ajalta.

4.4 Kiinteistöriski

Kiinteistöriskillä tarkoitetaan kiinteistöomaisuuteen kohdistuvaa arvonalentumis-, tuotto- tai vahingoittumisriskiä. Kiinteistösijoitukset eivät kuulu yhteenliittymän pankkitoiminnan ydinliiketoimintaan. POP Pankkien yhteenliittymän omistamat kiinteistöt on jaettu käyttötarkoituksen mukaan omassa käytössä oleviin kiinteistöihin ja sijoituskiinteistöihin.

Omassa käytössä olevat kiinteistöt merkitään taseessa aineellisiin hyödykkeisiin ja sijoituskiinteistöt sijoitusomaisuuteen. Yhteenliittymään kuuluvien jäsenluottolaitosten omassa käytössä olevat kiinteistöt ja sijoituskiinteistöt arvostetaan tilinpäätöksessä poistoilla ja arvonalentumisilla vähennettyyn hankintamenuun. Kiinteistöomaisuuden arvo on maltillinen verrattuna yhteenliittymän taseeseen ja omiin pääomiin. Sijoituskiinteistöjen tasearvo oli 1,0 prosenttia (0,9) taseesta.

4.5 Operatiiviset riskit

Operatiivisilla riskeillä tarkoitetaan riskiä taloudellisesta tappiosta tai muusta haitallisesta seuraamuksesta, joka aiheutuu riittämättömistä tai epäonnistuneista sisäisistä prosesseista, puutteellisista tai virheellisistä menettelytavoista, henkilöstöstä, järjestelmistä tai ulkoisista tekijöistä. Kaikkiin liiketoiminnan prosesseihin, mukaan lukien luotto- ja sijoitusprosessit, sisältyy operatiivisia riskejä. Yhteenliittymällä on myös ulkoistettujen IT-toimintojen ja taloushallintotoiminnon kautta operatiivista riskiä.

Keskusyhteisön hallitus hyväksyy operatiivisten riskien hallinnan periaatteet ja keskeiset operatiivista riskiä koskevat ohjeet. Riskien tavoitetaso on maltillinen. Tiettyjen operatiivisten riskien varalta suojaudutaan vakuutus turvalla. Tietojärjestelmien toimintahäiriöistä aiheutuviin riskeihin on varauduttu jatkuvuus suunnittelulla.

Operatiivisten riskien hallinnassa keskeisintä on riskien

tunnistaminen ja arviointi sekä kontrolli- ja hallintakeinojen toimivuuden ja riittävyyden arviointi. Yhteenliittymään kuuluvat jäsenluottolaitokset arvioivat operatiivisten riskien toteutumisen todennäköisyyttä ja vaikutuksia operatiivisen riskin itsearvioinneissa, jotka on laadittu tärkeimpien liiketoimintaprosessien pohjalta.

Jäsenluottolaitokset raportoivat keskusyhteisön riskien valvontatoiminnolle omaan toimintaansa kohdistuvista operatiivisista riskeistä, häiriöistä ja tappioista vuosittain. Lisäksi jäsenluottolaitokset raportoivat operatiivisen riskin itsearviointiensa tulokset riskien valvontatoiminnolle. Riskien valvontatoiminto arvioi säännöllisesti havaitsemiensa operatiivisten riskien luonnetta ja riskien toteutumisen todennäköisyyksiä koko yhteenliittymässä.

Merkittävimpiin tuotteisiin, palveluihin, toimintoihin, prosesseihin ja järjestelmiin liittyvät operatiiviset riskit tunnustetaan liiketoiminnan tekemässä uuden tuotteen tai palvelun arviointiprosessissa, jonka riskien valvontatoiminto katselmoi.

Riskien valvontatoiminto raportoi vuosittain operatiivisen riskin toteutumisesta aiheutuneet tappiot sekä koosteen operatiivisen riskin itsearvioinneista yhteenliittymän keskusyhteisön hallitukselle sekä keskusyhteisön toimivalle johdolle.

4.6 Strateginen riski

Strateginen riski syntyy väärän strategian valinnasta, strategian toteuttamisen epäonnistumisesta, kilpailuympäristön muutoksista tai hitaasta reagoinnista muutoksiin.

Strategiset riskit pyritään minimoimaan päivittämällä strategiset ja vuositaso suunnitelmat säännöllisesti. Suunnittelussa hyödynnetään analyysejä POP Pankki -ryhmän tilasta ja kehityksestä sekä muita analyysejä ja ennusteita toimialan, kilpailutilanteen ja taloudellisen toimintaympäristön kehityksestä.

5. VAKUUTUSTOIMINNAN RISKIT

5.1 Riskienhallinnan yleiset periaatteet

Vakuutustoimintaa POP Pankki –ryhmässä harjoittaa Suomen Vahinkovakuutus Oy. Suomen Vahinkovakuutus Oy:ssä riskienhallinnalla tarkoitetaan ennakkoivaa prosessia, jolla pyritään tunnistamaan mahdollisia riskejä, arvioimaan ja rajoittamaan tunnistettujen riskien todennäköisyyttä ja seurauksia, mahdollistamaan markkinatilanteen muutoksiin reagoiminen sekä yleisesti varmistamaan toiminnan luotettavuus, turvallisuus ja tehokkuus.

Riskienhallinnan järjestämisestä vastaa yhtiön hallitus. Hallitus hyväksyy vuosittain riskienhallintasuunnitelman, joka sisältää päälinjaukset yhtiön riskienhallinnasta sekä kuvauksen yhtiön riskiprofiilista. Olennainen osa riskienhallintaa on myös oma riski- ja vakavaraisuusarviointi (ORSA), jonka avulla yhtiö ylläpitää käsitystä pääomatarpeistaan pitkällä ja keskipitkällä aikavälillä. Riskienhallintaa järjestettäessä huomioidaan erityisesti yhtiön strategiset valinnat, vakuutusliiketoiminnan ja sijoitustoiminnan tavoitteet sekä vakavaraisuusasema.

Riskienhallinnan asianmukaista järjestämistä tukevat mm. sisäisen valvonnan kokonaisuus, sijoitussuunnitelma, tietoturvallisuuteen liittyvä jatkuvuussuunnitelma, yhtiön sisäiset seuranta- ja raportointimekanismit sekä sisäinen tarkastus.

5.2 Riskienhallinnan organisointi, vastuu ja valvonta

Riskienhallinnan toteuttamiseen liittyvät vastuut ja työnjako on dokumentoitu riskienhallintasuunnitelmaan. Suomen Vahinkovakuutus Oy:n toimitusjohtaja vastaa siitä, että hallituksen linjausten mukaiset riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan toimet toteutetaan. Hallitus valvoo toimien operatiivista toteutusta.

5.3 Riskienhallinnan prosessit ja riskit

Suomen Vahinkovakuutus Oy:n riskienhallinta on jatkuvaa ja se kattaa yhtiön koko toiminnan. Riskienhallinta kiinnittyy yhtiön toiminnan suunnitteluun ja harjoittamiseen mm. sisäisten ohjeiden ja toimintamallien avulla. Tällaisia ovat mm. asiakas- ja riskinvalintaohjeet, raportointikäytännöt sekä hyväksymisrajat ja -menettelyt.

Säännöllinen riskikartoitusprosessi on yhtiön vuotuisen toimintaan kiinnittyvä, kokonaisvaltaista riskienhallintaa tukeva prosessi, jossa riskit tunnistetaan ja arvioidaan, riskiin varautumisen keinoista päätetään ja riskille asetetaan vastuuhenkilö. Osana säännöllistä riskienhallintaprosessia riskejä ja niihin varautumista seurataan ja arvioidaan.

Riskeistä aiheutuvien taloudellisten menetysten varalta yhtiö ylläpitää määrällisesti ja laadullisesti riittävää vakavarai-

suuspääomaa. Vakavaraisuusasemaa seurataan jatkuvasti sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä. Vuosisuunnittelun yhteydessä laaditaan omassa riski- ja vakavaraisuusarviossa (ORSA) yhtiön toimintasuunnitelmiin, riskiprofiiliin ja vakavaraisuusvaatimuksiin perustuen kokonaisvaltainen näkemys yhtiön pitkän ja keskipitkän aikavälin pääomatarpeista. Raportin arviosta hyväksyy yhtiön hallitus.

5.4 Riskienhallinnan raportointi

Riskeistä raportoidaan hallitukselle riskienhallintasuunnitelmaan kirjattujen käytäntöjen mukaisesti. Laaja riskeistä tehty kartoitus käsitellään vuosittain hallituksen kokouksessa riskienhallintasuunnitelman käsittelyn yhteydessä. Hallitus hyväksyy yhtiön oman riski- ja vakavaraisuusarvion (ORSA) vuosittain.

Hallitukselle raportoidaan säännöllisesti yhtiön taloudesta, liiketoiminnasta, vakavaraisuudesta ja sijoitustoiminnasta.

5.5 Vakuutusriskit

5.5.1. Riskien määrittely ja riskienhallintastrategia

Vakuutuksenottaja siirtää vakuutettavan riskinsä vakuutus sopimuksella vakuutuksenantajalle. Suomen Vahinkovakuutus Oy:n vahinkomeno muodostuu vakuutetuista riskeistä korvattavien vahinkojen lukumäärästä ja suuruudesta sekä näiden satunnaisvaihtelusta. Edelleen vahinkomeno jakautuu omaisuusriskistä ja henkilöriskistä aiheutuviin vahinkoihin.

Tärkeimmät vakuutusriskit liittyvät vakuutusten hinnoitteluun, vakuutusten merkitsemiseen (asiakas- ja riskinvalintaan) sekä vastuuvelan riittävyteen.

Vakuutusten hinnoitteluriski liittyy erityisesti ajoneuvovakuutuksien perushinnoittelun oikeellisuuteen. Riskiin on varauduttu seuraamalla toiminnan kannattavuutta, hinnoittelun riskiperusteisuutta ja mahdollistamalla teknisesti ja prosessuaalisesti joustava hinnoittelujärjestelmä.

Asiakas- ja riskinvalinnan toimivuutta seurataan jatkuvasti, ja linjauksiin tehdään muutoksia tarpeen mukaan. Riskitaso pidetään maltillisena ja asiakasvalintaa ohjataan myös kohdistetuvin hinnoittelumuutoksien.

Vastuuvelan riittävyysriski liittyy erityisesti ajoneuvovakuutuksen vahinkosuhteen kehittymiseen ja liikennevakuutuksen perusteella korvattaviin kustannuksiltaan merkittäviin henkilövahinkoihin. Vastuuvelan määräytymisperiaatteet on määritelty vastuuvelan laskuperusteissa. Vastuuvelan laskuperusteet on määritetty turvaavasti. Laskuperusteet arvioidaan vuosittain ja tarvittaessa niihin tehdään muutoksia. Lisäksi merkittävien yksittäisten vahinkojen vaikutusta on rajoitettu yhtiön koko tuotevalikoiman kattavin Excess-of-Loss jälleenvakuutus sopimuksiin.

5.5.2. Riskienhallintaprosessit

Korvaustilannetta, vahinkomenoa ja suurvahinkoja seurataan viikkotasolla ja vahinkosuhteita kuukausitasolla. Asiakaskannan ja uusasiakashankinnan kehitystä seurataan kuukausitasolla. Vastuovelkaa, vakavaraisuuspääomaa ja sen vähimmäisrajoja seurataan kuukausitasolla. Vastuuelka- ja vakavaraisuuslaskelmat toteuttaa aktuaaritoiminto. Riskeistä raportoidaan yhtiön johtoryhmälle ja hallitukselle sekä sovitusti Finanssivalvonnalle.

5.5.3. Vakuutusmatemaattiset oletukset

Suomen Vahinkovakuutus Oy:n käyttämät laskuperusteet toimitetaan perusteluineen Finanssivalvonnalle tilikauden loppuun mennessä.

Vakuutusmaksuvastuuksi varataan tilinpäätöspäivän jälkeiseen aikaan kohdistuva osuus vakuutusmaksutulosta. Vakuutusmaksuvastuun määrä lasketaan kuukausitasolla aikaisemmasta vakuutusmaksutulosta tasapoistoin. Vastaavat kirjaamis- ja varauskäytännöt ovat käytössä myös menevän jälleenvakuutuksen maksuihin.

Jo sattuneista vahingoista tilinpäätöshetkellä vielä maksamatta olevat korvaukset ja niiden selvittelykulut, myös vielä ilmoittamatta olevien vahinkojen osalta, varataan korvausvastuuseen. Korvausvastuu muodostuu sekä tapauskohtaisesti varatuista vahingoista että aikaisempiin vakuutusmaksutuottoihin suhteutetusta kollektiivivarauksesta.

Tilikauden lopussa yhtiöllä ei ollut vahvistettuja eläkemuotoisia vahinkoja.

5.5.4 Määrällisiä tietoja vakuutusriskeistä

Vakuutustekninen vastuuelka oli yhteensä 21 889 tuhatta euroa (17 028), jossa tasoitusmäärä oli nolla euroa.

Tilivuoden maksutulo, korvauskulu ja vastuuelka 31.12.2015

(1 000 euroa)	Brutto	Jälleenvakuuttajan osuus	Omalla vastuulla
Vakuutusmaksutuotot	29 480,0	1 386,1	28 093,9
Korvauskulut	22 820,9	-50	22 870,9
Vakuutusmaksuvastuu	11 960,0	-	11 960,0
Korvausvastuu	9 929,1	-	9 929,1

Tilivuoden maksutulo, korvauskulu ja vastuuelka 31.12.2014

(1 000 euroa)	Brutto	Jälleenvakuuttajan osuus	Omalla vastuulla
Vakuutusmaksutuotot	24 592,5	2 113,30	22 479,2
Korvauskulut	14 691,7	-	14 691,7
Vakuutusmaksuvastuu	11 011,4	1 386,1	9 625,3
Korvausvastuu	7 452,8	50	7 402,8

5.6 Sijoitusriskit

5.6.1. Riskien määrittely ja riskienhallintastrategia

Suomen Vahinkovakuutus Oy:n sijoitustoiminnan tavoitteena on pääasiassa sijoitusomaisuuden turvaaminen ja tarpeettoman riskin ottamisen välttäminen.

Sijoitusomaisuuden markkinariskillä tarkoitetaan tappioriskiä tai taloudellisen tilanteen epädullista muutosta, joka johtuu suoraan tai välillisesti rahoitusvälineiden markkinahintojen heilahteluista. Markkinariskejä ovat osakeriski, korkoriski, kiinteistöjen arvomuutosriski ja valuuttariski. Luottotappioriskillä tarkoitetaan sijoitusomaisuuden ja rahavarojen vastapuoliriskiä ja siitä aiheutuvaa arvovaihtelua.

5.6.2. Riskienhallintaprosessit

Suomen Vahinkovakuutus Oy:n hallitus vahvistaa vuosittain sijoitussuunnitelman, jossa määritellään sijoitusten hajautus- ja tuottotavoitteet, valuuttarajoitteet, likviditeettitavoitteet, sijoitusvarallisuuden hoito sekä valtuudet.

Sijoitustoiminta kuuluu toimintona organisaatiossa sijoituksesta vastaavalle johtajalle, joka toimii toimitusjohtajan alaisuudessa. Sijoitussalkun hoito on ulkoistettu. Sijoituspäätöksiä tekevät hallitus, toimitusjohtaja, johtoryhmän nimeämä sijoitusryhmä, sijoituksista vastaava johtaja ja varainhoitaja valtuuksiensa rajoissa. Salkunhoitajan valtuudet on määritelty kirjallisissa sopimuksessa. Salkunhoitaja raportoi yhtiölle säännöllisesti.

Sijoitustoiminnasta vastaava ryhmä huolehtii riskienhallinnan linjausten ja viranomaismääräysten toteutumisesta sijoitustoiminnassa.

5.6.3. Määrällisiä tietoja sijoituskannan riskirakenteesta

Vuoden 2015 aikana sijoitusriski pidettiin maltillisella tasolla. Vuoden 2015 lopussa sijoitusomaisuus oli käyvin arvoin 28,1 miljoonaa euroa (19,6). Sijoituksissa käytettiin vain likvidejä euromääräisiä suoria ja epäsuoria korkoinstrumentteja ja talletuksia.

Korkosijoituksia allokoitiin korkorahastoihin, ETA-alueen valtioiden joukkovelkakirjoihin, joiden keskimääräinen luottoluokitus oli AAA, sekä suoriin pohjoismaisiin luottolaitosten ja yritysten joukkovelkakirjoihin. Vuoden lopussa korkosijoitusten keskimaturiteetti oli 1,9 vuotta (1,2).

5.7 Likviditeettiriski

Likviditeettiriskillä tarkoitetaan riskiä siitä, että yhtiöllä ei ole likvidejä varoja pystyäkseen suoriutumaan tulevista maksuvelvoitteistaan määräajassa. Suomen Vahinkovakuutus Oy:n osalta likviditeettiriski koskee korvauksia sekä muita yhtiön maksuvelvoitteita. Yhtiön velat muodostuvat pääasiassa vastuvelasta, joka on katettu likvideillä rahoitusvälineillä. Muiden velkojen osalta yhtiö seuraa likviditeettiasemaa rahavirta-analyysillä. Suurvahinkojen osalta likviditeetti on turvattu jälleenvakuutuksella.

5.8 Operatiiviset riskit

5.8.1. Riskien määrittely ja riskienhallintastrategia

Operatiivisella riskillä tarkoitetaan vahingonvaaraa, joka aiheutuu omasta toiminnasta ja siihen liittyvistä valinnoista. Operatiiviset riskit voivat liittyä esimerkiksi sisäisiin prosesseihin, IT-järjestelmiin tai henkilöstöön. Ulkoisista tekijöistä operatiivisen riskin voivat muodostaa esimerkiksi kumppanirytyksen suorituskyvttömyyden aiheuttavat tapahtumat.

Operatiivisten riskien hallinnassa avainasemassa ovat Suomen Vahinkovakuutus Oy:n johtamis- ja hallinnointijärjestelmä sekä sisäisen valvonnan kokonaisuus.

5.8.2. Riskienhallintaprosessit

Operatiiviset riskit kartoitetaan osana edellä kuvattua Suomen Vahinkovakuutus Oy:n riskienhallintaprosessia. Operatiivisten riskien hallintaa tuetaan sisäisen valvonnan ja työsuojelun toimenpitein. Raportointi- ja seurantamallit mahdollistavat riskien todennäköisyyden tai vaikutuksen kasvamisen havaitsemisen.

Yhtiön IT-järjestelmiin ja teknisiin ratkaisuihin liittyviin riskeihin on varauduttu mm. dokumentoimalla IT-käytännöt ja laatimalla jatkuvuussuunnitelma. Ympäri vuorokautisella päivystys- ja hälytyskäytännöllä varmistetaan nopea reagointi poikkeustilanteissa.

5.8.3. Olennaisimmat operatiiviset riskit

Yhtiön toiminnan luonteesta ja liiketoimintamallista johtuen olennaisimmat operatiiviset riskit kohdistuvat yhtiön IT-järjestelmärakenteeseen ja sitä tukevaan tai kehittävään toimintaan. IT-järjestelmäkokonaisuuden suorituskykyä ja sen toiminnan vakautta on seurattu tarkasti.

Henkilöriskiä on pienennetty purkamalla riippuvuuksia kumppaneihin ja heillä työskenteleviin henkilöihin. Oman organisaation kehittämisestä huolimatta organisaatio on yhä verrattain pieni ja osaaminen keskittynyttä. Tästä johtuen henkilöriski on yhtiössä merkittävä.

5.9 Olennaisimmat muut riskit

Muilla riskeillä tarkoitetaan tässä kaikkia niitä tunnistettuja riskejä, joita ei ole edellä erikseen mainittu.

Muut riskit ovat yhtiön riskienhallintaprosessin piirissä kuten edellä kuvatut vakuutusriskit, sijoitusriskit sekä operatiiviset riskit.

Olennaisimpia muita riskejä ovat strategiset riskit ja tietoturvariskit kuten mahdolliset palvelunestohyökkäykset tai muut yritykset estää tai vaikeuttaa yhtiön verkkoliiketoimintaa.

LIITE 48.10: POP Pankki -ryhmän toimintasegmentit

POP Pankki -ryhmän toimintasegmenttejä ovat pankkitoiminta ja vakuutustoiminta. Toimintasegmentit raportoidaan tavalla, joka on yhdenmukainen johdolle toimitettavan sisäisen raportoinnin kanssa. Toimintasegmenttien raportoinnissa noudatetaan Ryhmän IFRS-tilinpäätöksessä sovellettuja laadintaperiaatteita, jotka on esitetty liitteessä 2 POP Pankki -ryhmän tilinpäätöksen laatimisperiaatteet. POP Pankki -ryhmän ylin operatiivinen päätöksentekijä on Ryhmän keskusyhteisönä toimivan POP Pankkiliitto osk:n hallitus. Keskusyhteisön tehtävänä on vastata resurssien kohdistamisesta ja toiminnan tuloksellisuuden arvioinnista.

Pankkitoimintasegmentti sisältää jäsenosuuspankit ja Bonum Pankki Oy:n. Osuuspankit harjoittavat vähittäispankkitoimintaa ja Bonum Pankki Oy toimii näiden keskusluottolaitoksena. Pankkitoiminnan merkittävimmät tuottoerät ovat korkokate, palkkiotuotot ja sijoitustoiminnan tuotot. Merkittävimmät kuluerät ovat henkilöstökulut ja muut liiketoiminnan kulut.

Vakuutussegmentin muodostaa Suomen Vahinkovakuutus Oy, joka myöntää ajoneuvo-, omaisuus- ja henkilövakuutuksia henkilöasiakkaille. Vakuutustoiminnan merkittävimmät tuottoerät ovat vakuutusmaksutuotot ja sijoitustoiminnan nettotuotot. Vakuutustoiminnan merkittävimmät kuluerät ovat henkilöstökulut ja liiketoiminnan muut kulut.

Pankkitoimintasegmenttiin kuuluvien pankkien väliset liiketoimet on eliminoitu segmenttiraportoinnissa. Segmenttien välinen hinnoittelu perustuu markkinahintoihin. Pankkisegmentin ja vakuutussegmentin väliset liiketoimet sisältyvät täsmäytyslaskelmilla esitettyihin eliminointeihin. Kohdistamattomat erät sisältävät muihin toimintoihin liittyvät tuloslaskelma- ja tase-erät, joista merkittävimpiä ovat POP Pankkien vakuusrahaston erät.

POP Pankki -ryhmän toimintasegmentit 2015

Tuloslaskelma 1.1.-31.12.2015

(1 000 euroa)	Pankkitoiminta	Vakuutus- toiminta	Segmentit yhteensä
Korkokate	61 618	-	61 618
Palkkiotuotot ja -kulut, netto	27 523	-	27 523
Kaupankäynnin nettotuotot	539	-	539
Sijoitustoiminnan nettotuotot	3 774	-	3 774
Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot	-	5 155	5 155
Liiketoiminnan muut tuotot	5 065	-	5 065
Liiketoiminnan tuotot yhteensä*	98 519	5 155	103 674
Henkilöstökulut	-29 040	-5 347	-34 388
Liiketoiminnan muut kulut	-38 831	-3 740	-42 571
Poistot ja arvonalentumistappiot aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä	-4 222	-1 294	-5 516
Liiketoiminnan kulut yhteensä	-72 094	-10 381	-82 475
Arvonalentumistappiot luotoista ja muista saamisista	-4 961	-	-4 961
Tulos ennen veroja	21 464	-5 226	16 238
Tuloverot	-3 823	-3	-3 826
Tilikauden tulos	17 641	-5 229	12 412
* Liiketoiminnan tuotoista ulkoista	98 519	5 155	103 674
Liiketoiminnan tuotoista sisäistä	-	-	-

Tase 31.12.2015

(1 000 euroa)	Pankkitoiminta	Vakuutus- toiminta	Segmentit yhteensä
Varat			
Käteiset varat	172 899	-	172 899
Käypään arvoon tulosvaikuttaisesti kirjattavat varat	3 383	-	3 383
Lainat ja saamiset luottolaitoksilta	128 780	3 483	132 263
Lainat ja saamiset asiakkailta	3 029 032	-	3 029 032
Johdannaiset	5 356	-	5 356
Sijoitusomaisuus	686 487	-	686 487
Vahinkovakuutustoiminnan varat	-	37 610	37 610
Aineettomat hyödykkeet	6 547	8 885	15 432
Aineelliset hyödykkeet	32 766	57	32 824
Muut varat	13 293	162	13 455
Verosaamiset	3 266	56	3 322
Varat yhteensä	4 081 809	50 252	4 132 062
Velat			
Velat luottolaitoksille	112 658	-	112 658
Velat asiakkaille	3 347 181	-	3 347 181
Vahinkovakuutustoiminnan velat	-	27 567	27 567
Liikkeeseen lasketut velkakirjat	24 188	-	24 188
Lisäosuuspääoma	58 231	-	58 231
Muut velat	54 151	1 752	55 903
Verovelat	24 995	153	25 149
Velat yhteensä	3 621 404	29 473	3 650 876

POP Pankki -ryhmän toimintasegmentit 2014

Tuloslaskelma 1.1.-31.12.2014

(1 000 euroa)	Pankkitoiminta	Vakuutus- toiminta	Segmentit yhteensä
Korkokate	61 125	-	61 125
Palkkiotuotot ja -kulut, netto	25 321	-	25 321
Kaupankäynnin nettotuotot	434	-	434
Sijoitustoiminnan nettotuotot	7 742	-	7 742
Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot	-	1 361	1 361
Liiketoiminnan muut tuotot	1 941	-	1 941
Liiketoiminnan tuotot yhteensä*	96 563	1 361	97 924
Henkilöstökulut	-28 477	-5 631	-34 108
Liiketoiminnan muut kulut	-38 160	-3 697	-41 857
Poistot ja arvonalentumistappiot aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä	-3 392	-1 183	-4 575
Liiketoiminnan kulut yhteensä	-70 029	-10 511	-80 540
Arvonalentumistappiot luotoista ja muista saamisista	-4 331	-	-4 331
Tulos ennen veroja	22 203	-9 150	13 053
Tuloverot	-5 249	-10	-5 259
Tilikauden tulos	16 954	-9 160	7 793
* Liiketoiminnan tuotoista ulkoista	96 563	1 242	97 805
Liiketoiminnan tuotoista sisäistä	-	119	119

Tase 31.12.2014

(1 000 euroa)	Pankkitoiminta	Vakuutus- toiminta	Segmentit yhteensä
Varat			
Käteiset varat	12 959	-	12 959
Käypään arvoon tulosvaikuttaisesti kirjattavat varat	3 495	-	3 495
Lainat ja saamiset luottolaitoksilta	410 572	647	411 219
Lainat ja saamiset asiakkailta	2 939 880	-	2 939 880
Johdannaiset	7 682	-	7 682
Sijoitusomaisuus	430 048	-	430 048
Vahinkovakuutustoiminnan varat	-	31 803	31 803
Aineettomat hyödykkeet	5 226	9 547	14 772
Aineelliset hyödykkeet	33 591	89	33 680
Muut varat	15 913	139	16 052
Verosaamiset	2 497	44	2 541
Varat yhteensä	3 861 861	42 268	3 904 129
Velat			
Velat luottolaitoksille	8 113	470	8 584
Velat asiakkaille	3 251 225	-	3 251 225
Vahinkovakuutustoiminnan velat	-	23 519	23 519
Liikkeeseen lasketut velkakirjat	24 361	-	24 361
Velat, joilla on huonompi etuoikeus	2 223	-	2 223
Lisäosuuspääoma	83 703	-	83 703
Muut velat	47 460	1 774	49 234
Verovelat	26 623	150	26 773
Velat yhteensä	3 443 709	25 914	3 469 622

Täsmäytyslaskelmat

(1 000 euroa)	2015	2014
Tuotot		
Segmenttien tuotot yhteensä	103 674	97 924
Segmenttien väliset sisäisten erien eliminoinnit	0	-119
Kohdistamattomat tuotot, muut toiminnot	4 627	6 324
Segmenttien ja muiden toimintojen väliset sisäisten erien eliminoinnit	-4 467	-3 221
Ryhmän tuotot yhteensä	103 834	100 908
Tulos		
Segmenttien tulos yhteensä	12 412	7 793
Kohdistamattomat erät	-3 319	-316
Ryhmän tulos yhteensä	9 093	7 478
Varat		
Segmenttien varat yhteensä	4 132 062	3 904 129
Segmenttien väliset sisäisten erien eliminoinnit	-3 321	-865
Kohdistamattomat varat, muut toiminnot	129 754	131 015
Segmenttien ja muiden toimintojen väliset sisäisten erien eliminoinnit	-184 595	-175 756
Ryhmän varat yhteensä	4 073 900	3 858 523
Velat		
Segmenttien velat yhteensä	3 650 876	3 469 622
Segmenttien väliset sisäisten erien eliminoinnit	-3 321	-865
Kohdistamattomat velat, muut toiminnot	19 445	18 875
Segmenttien ja muiden toimintojen väliset sisäisten erien eliminoinnit	-19 082	-23 653
Ryhmän velat yhteensä	3 647 918	3 463 980

LIITE 48.11: Korkotuotot ja -kulut

(1 000 euroa)	1.1.–31.12.2015	1.1.–31.12.2014
Korkotuotot		
Saamisista luottolaitoksilta	2 123	2 791
Saamisista asiakkailta*	72 060	72 824
Saamistodistuksista	4 211	3 928
Suojaavista johdannaissopimuksista	3 387	153
Muut korkotuotot	894	994
Korkotuotot yhteensä	82 674	80 690
Korkokulut		
Veloista luottolaitoksille	-734	-690
Veloista asiakkaille	-20 110	-22 630
Yleiseen liikkeeseen lasketuista velkakirjoista	-401	-454
Suojaavista johdannaissopimuksista	-97	4 167
Veloista, joilla on huonompi etuoikeus	-12	-73
Muut korkokulut	-82	-18
Korkokulut yhteensä	-21 437	-19 699
Korkokate	61 237	60 991
*Arvonalentuneista lainoista	453	396

LIITE 48.12: Palkkiotuotot ja -kulut, netto

(1 000 euroa)	1.1.–31.12.2015	1.1.–31.12.2014
Palkkiotuotot		
Luotonannosta	7 559	7 555
Talletuksista	1 051	358
Maksuliikenteestä	12 527	11 591
Arvopapereiden välittämisestä	84	122
Lainopillisista tehtävistä	1 839	1 826
Välitetyistä toiminnasta	2 714	2 823
Takausten myöntämisestä	1 790	2 274
Rahastoista	1 966	1 632
Muut palkkiotuotot	2 937	3 912
Palkkiotuotot yhteensä	32 467	32 092
Palkkiokulut		
Maksuliikenteestä	-853	-1 048
Arvopapereista	-677	-1 092
Muut palkkiokulut	-704	-2 982
Palkkiokulut yhteensä	-2 234	-5 122
Palkkiotuotot ja -kulut, netto	30 233	26 970

LIITE 48.13: Kaupankäynnin nettotuotot

(1 000 euroa)	1.1.–31.12.2015	1.1.–31.12.2014
Hybridi-instrumenttien nettotuotot		
Myyntivoitot ja -tappiot	17	58
Arvostusvoitot ja -tappiot	187	169
Valuuttatoiminnan nettotuotot	335	199
Suojauslaskennan nettotuotot		
Suojaavien instrumenttien käyvän arvon muutos	-2 456	-807
Suojattavien instrumenttien käyvän arvon muutos	2 456	815
Kaupankäynnin nettotuotot yhteensä	539	434

LIITE 48.14: Sijoitustoiminnan nettotuotot

(1 000 euroa)	1.1.–31.12.2015	1.1.–31.12.2014
Myytavissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot		
Saamistodistuksista		
Myyntivoitot ja -tappiot	-19	32
Arvonalentumiset	-47	-329
Käyvän arvon rahastosta siirretyt	670	1 192
Saamistodistuksista yhteensä	603	895
Osakkeista ja osuuksista		
Myyntivoitot ja -tappiot	821	912
Arvonalentumiset	-5 233	-262
Käyvän arvon rahastosta siirretyt	6 321	3 830
Osinkotuotot	1 326	1 402
Osakkeista ja osuuksista yhteensä	3 235	5 883
Myytavissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot yhteensä	3 838	6 778
Sijoituskiinteistöjen nettotuotot		
Vuokratuotot	4 396	4 382
Myyntivoitot ja -tappiot	-292	289
Muut tuotot sijoituskiinteistöistä	103	640
Vastike- ja hoitokulut	-3 500	-2 779
Poistot ja arvonalentumiset sijoituskiinteistöistä	-1 313	-584
Muut kulut sijoituskiinteistöistä	-7	-14
Sijoituskiinteistöjen nettotuotot yhteensä	-612	1 934
Sijoitustoiminnan nettotuotot yhteensä	3 226	8 712

LIITE 48.15: Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot

(1 000 euroa)	1.1.–31.12.2015	1.1.–1.12.2014
Vakuutusmaksutuotot		
Vakuutusmaksutulo	30 429	24 593
Vakuutusmaksuvastuun muutos	-949	-1 816
Vakuutusmaksutuotot brutto	29 480	22 776
Jälleenvakuuttajien osuus	-1 386	-1 791
Vakuutusmaksutuotot yhteensä	28 094	20 986
Korvauskulut		
Maksetut korvaukset	-20 345	-14 692
Korvausvastuun muutos	-2 476	-5 013
Korvauskulut yhteensä, brutto	-22 821	-19 705
Jälleenvakuuttajien osuus	-50	17
Korvauskulut yhteensä	-22 871	-19 688
Sijoitustoiminnan nettotuotot	9	63
Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot yhteensä	5 232	1 361

Vahinkovakuutuksen sijoitustoiminnan nettotuotot

(1 000 euroa)	1.1.–31.12.2015	1.1.–31.12.2014
Myytavissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot		
Saamistodistuksista		
Korkotuotot	46	33
Myyntivoitot ja -tappiot	-68	41
Myytavissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot yhteensä	-21	74
Muut sijoitustoiminnan tuotot ja kulut		
Korkotuotot	50	98
Korkokulut	-2	-2
Muut sijoitustoiminnan tuotot	51	2
Sijoitustoiminnan hoitokulut	-68	-109
Muut sijoitustoiminnan tuotot ja kulut yhteensä	31	-10
Vahinkovakuutuksen sijoitustoiminnan nettotuotot yhteensä	9	63

Vahinkovakuutusyhtiön sijoitustoiminnan nettotuotot sisältävät kaikki sijoituksista aiheutuvat tuotot ja kulut.

Vakuutusluokkaryhmäkohtaiset tiedot 2015

(1 000 euroa)	Vakuutusmaksutulo ennen jälleenvakuuttajien osuutta	Vakuutusmaksutuotot ennen jälleenvakuuttajien osuutta	Korvauskulut ennen jälleenvakuuttajien osuutta	Liikekulut ennen jälleenvakuuttajien palkkioita ja voitto-osuuksia	Jälleenvakuuttajien osuus	Vakuutus- tekninen kate ennen tasoitusmäärän muutosta
Muu tapaturma ja sairaus	775	734	-497	-265	-16	-43
Mootoriajoneuvovastuu	18 574	17 803	-10 752	-6 337	-1 264	-550
Maa-ajoneuvot	8 796	8 756	-9 553	-3 001	-7	-3 804
Alukset, ilma-alukset, raiteilla liikkuva kalusto ja kuljetus	378	351	-352	-129	-5	-135
Palo- ja muu omaisuusvahinko	1 449	1 400	-1 109	-494	-121	-324
Vastuu	133	126	-408	-45	-7	-334
Oikeusturva	198	191	-119	-68	-10	-6
Muut	126	119	-32	-43	-6	37
Ensivakuutus yhteensä	30 429	29 480	-22 821	-10 381	-1 436	-5 158
Jälleenvakuutus	-	-	-	-	-	-
Yhteensä	30 429	29 480	-22 821	-10 381	-1 436	-5 158
Tasoitusmäärän muutos						-
Vakuutustekninen kate 2015						-5 158

Vakuutusluokkaryhmäkohtaiset tiedot 2014

(1 000 euroa)	Vakuutus- maksutulo ennen jälle- vakuuttajien osuutta	Vakuutus- maksutuotot ennen jälle- vakuuttajien osuutta	Korvauskulut ennen jälle- vakuuttajien osuutta	Liikekulut ennen jälle- vakuuttajien palkkioita ja voitto- osuuksia	Jälle- vakuuttajien osuus	Vakuutus- tekninen kate ennen tasoitus- määrän muutosta
Muu tapaturma ja sairaus	605	534	-737	-259	-13	-474
Moottoriajo- neuvovastuu	14 667	13 733	-8 566	-6 268	-1 302	-2 404
Maa-ajoneuvot	7 497	6 928	-8 671	-3 204	-404	-5 351
Alukset, ilma-alukset, raiteilla liikkuva kalusto ja kuljetus	276	236	-292	-118	-7	-181
Palo- ja muu omaisuusvahinko	1 189	1 042	-1 275	-508	-26	-768
Vastuu	103	87	-88	-44	-6	-51
Oikeusturva	159	134	-52	-68	-10	5
Muut	97	83	-24	-41	-6	11
Ensivakuutus yhteensä	24 593	22 776	-19 705	-10 511	-1 774	-9 213
Jälleenvakuutus	-	-	-	-	-	-
Yhteensä	24 593	22 776	-19 705	-10 511	-1 774	-9 213
Tasoisuäärän muutos						-
Vakuutustekninen kate 2014						-9 213

LIITE 48.16: Liiketoiminnan muut tuotot

(1 000 euroa)	1.1.–31.12.2015	1.1.–31.12.2014
Vuokra- ja osinkotuotot oman käytön kiinteistöistä	188	629
Myyntivoitot oman käytön kiinteistöistä	203	634
Talletussuojarahaston kannatusmaksun tuloutus	1 747	0
Muut tuotot	1 228	1 177
Liiketoiminnan muut tuotot yhteensä	3 366	2 440

Liiketoiminnan muut tuotot sisältää vanhaan talletussuojarahastoon maksetun kannatusmaksun tuloutusta 1 747 tuhatta euroa (-). Uuden rahoitusvakausviraston talletussuojaa varten perimä maksu katetaan vanhaan, luottolaitoslain mukaiseen talletussuojarahastoon kerrytetyillä maksuilla. Vanhaan rahastoon maksettuja kannatusmaksuja tuloutetaan silloin, kun vanha rahasto tekee suorituksen uuteen rahastoon ja saman suuruinen kannatusmaksu kirjataan liiketoiminnan muihin kuluihin. Ennen yhteenliittymän toiminnan aloittamista talletussuoja oli pankkikohtainen ja myös kannatusmaksu määräytyi pankkikohtaisesti.

LIITE 48.17: Henkilöstökulut

(1 000 euroa)	1.1.–31.12.2015	1.1.–31.12.2014
Palkat ja palkkiot	-30 170	-29 842
Henkilösivukulut	-1 155	-1 095
Eläkekulut		
Maksupohjaiset järjestelyt	-6 178	-5 978
Etuuspohjaiset järjestelyt	382	413
Henkilöstökulut yhteensä	-37 121	-36 502

Henkilöstön palkitseminen (Pilari III mukaiset tiedot palkitsemisesta)

Kiinteä palkanosa ja muuttuva palkanosa

(1 000 euroa)	Henkilömäärä		Kiinteät palkat ja palkkiot		Muuttuva palkitseminen	
	2015	2014	2015	2014	2015	2014
Palkansaajaryhmä						
Johto	6	5	629	573	-	-
Riskinottajat	84	84	5 443	5 749	122	680
Muu henkilöstö	605	583	23 084	21 942	893	897
Palkkiot yhteensä	695	672	29 155	28 265	1 014	1 577

Palkitseminen liiketoiminta-alueittain 2015

(1 000 euroa)	Pankkitoiminta	Vakuutustoiminta	Muu toiminta	Yhteensä
Kiinteät palkat ja palkkiot	23 356	3 777	2 022	29 155
Muuttuva palkitseminen	456	559	-	1 014
Palkitseminen yhteensä	23 812	4 336	2 022	30 170

Palkitseminen liiketoiminta-alueittain 2014

(1 000 euroa)	Pankkitoiminta	Vakuutustoiminta	Muu toiminta	Yhteensä
Kiinteät palkat ja palkkiot	22 904	3 546	1 815	28 265
Muuttuva palkitseminen	553	1 023	0	1 577
Palkitseminen yhteensä	23 457	4 570	1 815	29 842

Lähipiirin palkkiot on esitetty liitteessä 48.47.

POP Pankki -ryhmässä ei ole maksettu aloitusrahoja eikä erarahoja vuonna 2015. Ryhmässä ei ole myöskään määritelty erarahoja vuonna 2015. POP Pankki -ryhmässä ei ole maksettu yli miljoonan euron suuruisia palkkioita.

Palkitsemista koskevat muut tiedot on esitetty taloudellisen lisäinformaation liitteessä 48.8 Hallinto- ja ohjausjärjestelmät.

LIITE 48.18: Liiketoiminnan muut kulut

(1 000 euroa)	1.1.–31.12.2015	1.1.–31.12.2014
Muut hallintokulut		
Muut henkilöstökulut	-2 889	-2 700
Toimistokulut	-6 323	-4 707
ICT-kulut	-13 146	-11 100
Yhteyskulut	-2 618	-2 199
Edustus- ja markkinointikulut	-5 143	-4 136
Muut hallintokulut yhteensä	-30 119	-24 842
Muut liiketoiminnan kulut		
Vuokratulot	-1 847	-1 951
Kulut oman käytön kiinteistöistä	-3 652	-3 879
Myyntitappiot oman käytön kiinteistöistä	-29	-131
Pankkivero	-	-2 776
Vakuusrahastomaksut	284	-
Talletussuojarahaston kannatusmaksu	-1 747	-1 779
Vakuutus- ja varmuuskulut	-2 453	-2 462
Tilintarkastuspalkkiot		
Lakisäiteinen tilintarkastus	-217	-212
Tilintarkastukseen liittyvät palvelut	-47	-25
Veroneuvonta	-2	-1
Muut asiantuntijapalvelut	-23	-23
Muut palvelut	-1 020	-1 366
Muut liiketoiminnan kulut	-2 481	-3 089
Muut liiketoiminnan kulut yhteensä	-13 234	-17 693
Liiketoiminnan muut kulut yhteensä	-43 353	-42 535

LIITE 48.19: Poistot ja arvonalentumistappiot aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä

(1 000 euroa)	1.1.–31.12.2015	1.1.–31.12.2014
Poistot aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä		
Rakennuksista	-949	-933
Koneista ja kalustosta	-1 128	-1 308
Aineettomista hyödykkeistä	-2 069	-1 207
Muista	-1 222	-1 123
Poistot aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä yhteensä	-5 368	-4 572
Arvonalentumistappiot aineellisista hyödykkeistä		
Oman käytön kiinteistöistä	-155	-219
Arvonalentumistappiot aineellisista hyödykkeistä yhteensä	-155	-219
Poistot ja arvonalentumistappiot aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä yhteensä	-5 523	-4 791

LIITE 48.20: Tuloverot

(1 000 euroa)	1.1.–31.12.2015	1.1.–31.12.2014
Tilikauden verotettavaan tuloon perustuva vero	-3 856	-5 309
Aikaisempien tilikausien verot	-28	176
Laskennallisten verojen muutos	100	-139
Tuloverot yhteensä	-3 783	-5 272

Voimassa olevan verokannan mukaan laskettujen verojen täsmäytys tuloslaskelmassa esitettyihin veroihin

Kirjanpidon tulos ennen veroja	12 876	12 750
Tuloveroprosentti	20 %	20 %
Verokannan mukainen osuus tuloksesta	-2 575	-2 550
+ Verovapaat tuotot	211	157
- Vähennyskelvottomat kulut	-166	-978
- Tulokseen sisällyttömät veronalaiset tuotot	-	-486
+ Tulokseen sisällyttömät vähennyskelpoiset kulut	210	486
+ Aiempien vuosien vahvistettujen tappioiden käyttö	34	5
- Tappioista kirjaamatta jätetyt laskennalliset verosaamiset	-1 228	-2 092
+/- Ulkomaisten yhtiöiden poikkeavasta verokannasta aiheutuva ero	-226	30
+/- Aikaisempien tilikausien verot	-28	176
+/- Muut välittömät verot	-16	-18
Tuloslaskelman verot	-3 783	-5 272

LIITE 48.21: Rahoitusvarojen ja -velkojen tuloslaskelmaerät arvostusluokittain

(1 000 euroa)	1.1.–31.12.2015	1.1.–31.12.2014
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat		
Korkotuotot	162	115
Arvostustuotot ja -tappiot	-82	-11
Myyntivoitot ja -tappiot	17	58
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavien rahoitusvarojen tuotot ja kulut yhteensä	98	162
Myytävässä olevat rahoitusvarat		
Korkotuotot ja -kulut	4 368	3 909
Käyvän arvon rahastosta siirretyt	7 207	4 927
Osinkotuotot	1 326	1 402
Myyntivoitot ja -tappiot	549	1 080
Arvon alentumistappiot	-5 281	-591
Myytäviksi luokiteltujen rahoitusvarojen tuotot ja kulut yhteensä	8 169	10 729
Eräpäivään asti pidettävät rahoitusvarat		
Korkotuotot	246	447
Eräpäivään asti pidettävien rahoitusvarojen tuotot ja kulut yhteensä	246	447
Lainat ja muut saamiset		
Korkotuotot	73 714	75 203
Muut tuotot	8 630	7 915
Arvon alentumiset lainoista ja muista saamisista	-647	-2 267
Lainojen ja muiden saamisten nettotuotot yhteensä	81 697	80 851
Muut rahoitusvelat		
Korkokulut	-21 419	-23 867
Muut kulut	-68	-28
Muiden rahoitusvelkojen tuotot ja kulut yhteensä	-21 487	-23 895
Johdannaiset		
Korkotuotot ja -kulut käypää arvoa suojaavista johdannaisista	3 290	4 320
Käyvän arvon suojauksen nettotuotot	0	8
Muut tuotot ja kulut	269	180
Johdannaisten tuotot ja kulut yhteensä	3 559	4 507
Valuuttatoiminnan nettotuotot	335	199
Rahoitusvarojen ja -velkojen tuloslaskelmaerät yhteensä	72 616	73 000
Muut liiketoiminnan tuotot ja kulut	-59 740	-60 251
Tulos ennen veroja	12 876	12 750

LIITE 48.22: Rahoitusvarojen ja -velkojen luokittelu

Varat 31.12.2015

(1 000 euroa)	Lainat ja saamiset	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat	Suojaavat johdannaiset	Myytavissä olevat	Muut kuin rahoitusvarat	Kirjanpitoarvo yhteensä
Käteiset varat	172 899	-	-	-	-	172 899
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat varat	-	3 383	-	-	-	3 383
Lainat ja saamiset luottolaitoksilta	129 327	-	-	-	-	129 327
Lainat ja saamiset asiakkailta	3 013 972	-	-	-	-	3 013 972
Johdannaiset	-	-	5 356	-	-	5 356
Sijoitusomaisuus						
Saamistodistukset	-	-	-	311 983	-	311 983
Osakkeet ja osuudet	-	-	-	289 823	-	289 823
Muut	-	-	-	-	35 502	35 502
Vahinkovakuutus-toiminnan varat	-	-	-	24 412	13 198	37 610
Rahoitusvarat yhteensä	3 316 198	3 383	5 356	626 218	48 700	3 999 854

Marraskuussa 2015 Bonum Pankki Oy:n hallitus päätti sijoituspolitiikan muutoksesta, jonka seurauksena Bonum Pankki Oy:n eräpäivään asti pidettävät sijoitukset 63 744 tuhatta euroa uudelleenluokiteltiin myytävissä oleviksi sijoituksiksi. Luokittelumuutoksen seurauksena kaikki POP Pankki -ryhmän IFRS-tilinpäätöksessä eräpäivään asti pidettävien luokkaan luokitellut sijoitukset 67 367 tuhatta euroa oli uudelleenluokiteltava myytävissä oleviksi sijoituksiksi. IAS 39 -standardin mukaan POP Pankki -ryhmä ei voi luokitella sijoituksia eräpäivään asti pidettävien luokkaan seuraavien kahden tilikauden aikana.

Velat 31.12.2015

(1 000 euroa)	Muut rahoitusvelat	Muut kuin rahoitusvelat	Kirjanpitoarvo yhteensä
Velat luottolaitoksille	112 783	-	112 783
Velat asiakkaille	3 337 170	5 643	3 342 813
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	24 188	-	24 188
Lisäosuuspääoma	58 231	-	58 231
Rahoitusvelat yhteensä	3 532 372	5 643	3 538 015

Varat 31.12.2014

(1 000 euroa)	Lainat ja saamiset	Eräpäivään asti pidettävät	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat	Suojaavat johdannaiset	Myytavissä olevat	Muut kuin rahoitusvarat	Kirjanpitoarvo yhteensä
Käteiset varat	12 959	-	-	-	-	-	12 959
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat varat	-	-	3 495	-	-	-	3 495
Lainat ja saamiset luottolaitoksilta	411 453	-	-	-	-	-	411 453
Lainat ja saamiset asiakkailta	2 926 485	-	-	-	-	-	2 926 485
Johdannaiset	-	-	-	7 682	-	-	7 682
Sijoitusomaisuus							
Saamis-	-	6 874	-	-	123 155	-	130 029
todistukset							
Osakkeet ja osuudet	-	-	-	-	224 868	-	224 868
Muut	-	-	-	-	-	33 772	33 772
Vahinkovakuutus-	-	-	-	-	18 691	13 112	31 803
toiminnan varat							
Rahoitusvarat yhteensä	3 350 896	6 874	3 495	7 682	366 714	46 883	3 782 544

Velat 31.12.2014

(1 000 euroa)	Muut rahoitusvelat	Muut kuin rahoitusvelat	Kirjanpitoarvo yhteensä
Velat luottolaitoksille	4 938	-	4 938
Velat asiakkaille	3 239 373	8 238	3 247 611
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	24 361	-	24 361
Velat, joilla on huonompi etuoikeus	2 223	-	2 223
Lisäosuuspääoma	83 703	-	83 703
Rahoitusvelat yhteensä	3 354 598	8 238	3 362 836

LIITE 48.23: Käteiset varat

(1 000 euroa)	2015	2014
Kassa	13 752	12 954
Vaadittaessa maksettavat saamiset keskuspankeilta	159 147	4
Käteiset varat yhteensä	172 899	12 959

Käteiset varat muodostuvat kassavaroista ja shekkitilistä Suomen Pankissa.

LIITE 48.24: Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat

(1 000 euroa)	2015	2014
Hybridi-instrumentit		
Joukkovelkakirjalainat	3 383	3 495
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat yhteensä	3 383	3 495

LIITE 48.25: Lainat ja saamiset

(1 000 euroa)	2015	2014
Lainat ja saamiset luottolaitoksilta		
Talletukset		
Vaadittaessa maksettavat	63 415	232 980
Muut	65 912	178 473
Lainat ja saamiset luottolaitoksilta yhteensä	129 327	411 453
Lainat ja saamiset asiakkailta		
Lainat	2 919 646	2 871 680
Valtion varoista välitetyt lainat	9 026	11 290
Takaussaamiset	184	1
Käytetyt tililuotot	44 002	41 800
Muut saamiset	41 115	1 714
Lainat ja saamiset asiakkailta yhteensä	3 013 972	2 926 485
Lainat ja saamiset yhteensä	3 143 299	3 337 938

POP Pankki -ryhmään kuuluvat POP Pankit ovat lisäksi välittäneet Aktia Hypoteekkipankki Oyj:n luottoja. POP Pankeilla on oikeus ostaa välittämänsä Aktia Hypoteekkipankin luotot vuoden 2016 aikana. POP Pankkien välittämien luottojen määrä 31.12.2015 oli 203 105 tuhatta euroa.

Tilikaudella kirjatut arvonalentumistappiot lainoista ja saamisista

(1 000 euroa)	2015	2014
Arvonalentumistappioiden lisäykset	-5 768	-5 608
Arvonalentumistappioiden peruutukset	827	856
Saamisryhmäkohtaisten arvonalentumistappioiden muutos	-357	51
Arvonalentumistappioiden peruutukset lopullisista luottotappioista	4 652	2 434
Lopulliset luottotappiot	-4 314	-2 064
Arvonalentumistappiot lainoista ja saamisista	-4 961	-4 331

Lainojen ja saamisten kertyneet arvonalentumistappiot taseessa

	2015	2014
Arvonalentumistappiot 1.1.	16 286	14 019
+ Arvonalentumistappioiden lisäykset	5 768	5 608
- Arvonalentumistappioiden peruutukset	-827	-856
+/- Saamisryhmäkohtaisten arvonalentumistappioiden muutos	357	-51
- Arvonalentumistappioiden peruutukset lopullisista luottotappioista	-4 652	-2 434
Arvonalentumistappiot 31.12.	16 933	16 286

LIITE 48.26: Johdannaiset ja suojauslaskenta

Suojaavien johdannaissopimusten positiiviset arvonmuutokset

(1 000 euroa)	2015	2014
Käyvän arvon suojaus		
Korkojohdannaiset	5 356	7 682
Suojaavat johdannaiset yhteensä	5 356	7 682
Suojauskohteen käyvän arvon muutos	-5 643	-8 238

Suojaustarkoituksessa pidettävien johdannaisten kohde-etuuksien nimellisarvot ja johdannaisten käyvät arvot 31.12.2015

(1 000 euroa)	Nimellisarvot/ jäljellä oleva juoksuaika				Käyvät arvot	
	< 1 v	1–5 v	> 5 v	Yhteensä	Varat	
Käyvän arvon suojaus						
Korkojohdannaiset						
Koronvaihtosopimukset	35 000	80 000	-	115 000	5 356	
Suojaavat johdannaiset yhteensä	35 000	80 000	-	115 000	5 356	

Suojaustarkoituksessa pidettävien johdannaisten kohde-etuuksien nimellisarvot ja johdannaisten käyvät arvot 31.12.2014

(1 000 euroa)	Nimellisarvot / jäljellä oleva juoksuaika				Käyvät arvot	
	< 1 v	1–5 v	> 5 v	Yhteensä	Varat	
Käyvän arvon suojaus						
Korkojohdannaiset						
Koronvaihtosopimukset	44 000	115 000	-	159 000	7 682	
Suojaavat johdannaiset yhteensä	44 000	115 000	-	159 000	7 682	

POP Pankki -ryhmä on suojanut ottolainauksen korkoriskiä käyvän arvon muutoksilta korkojohdannaisilla ja soveltaa kaikkiin suojaussuhteisiin suojauslaskentaa.

LIITE 48.27: Sijoitusomaisuus

(1 000 euroa)	2015	2014
Myytavissä olevat rahoitusvarat		
Saamistodistukset	311 983	123 155
Osakkeet ja osuudet	289 823	224 868
Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset		
Saamistodistukset	-	6 874
Sijoituskiinteistöt	35 502	33 772
Sijoitusomaisuus yhteensä	637 308	388 668

Myytavissä olevat rahoitusvarat 31.12.2015

(1 000 euroa)	Myytavissä olevat saamistodistukset		Myytavissä olevat osakkeet ja osuudet		Yhteensä
	Käypään arvoon	Käypään arvoon	Hankintamenoon		
Noteeratut					
Julkisyhteisöiltä	50 442	-	-	-	-
Muilta	154 858	257 544	-	-	257 544
Muut					
Julkisyhteisöiltä	54 518	-	-	-	-
Muilta	52 165	12 418	19 862		32 279
Sijoitukset yhteensä	311 983	269 961	19 862		289 823

Myytavissä olevat rahoitusvarat ja eräpäivään asti pidettävät sijoitukset 31.12.2014

(1 000 euroa)	Myytavissä olevat saamis- todistukset		Myytavissä olevat osakkeet ja osuudet		Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset
	Käypään arvoon	Käypään arvoon	Hankinta- menoon	Yhteensä	Jaksotettuun hankintamenoon
Noteeratut					
Julkisyhteisöiltä	22 032	-	-	-	1 005
Muilta	84 539	191 002	-	191 002	3 146
Muut					
Julkisyhteisöiltä	-	-	-	-	-
Muilta	16 584	12 500	21 366	33 866	2 722
Sijoitukset yhteensä	123 155	203 502	21 366	224 868	6 874

Taulukoissa esitetyt myytävissä olevat rahoitusvarat eivät sisällä vahinkovakuutustoiminnan varoihin kuuluvia myytävissä olevia rahoitusvaroja.

Hankintamenoon arvostetut myytävissä olevat osakkeet ja osuudet ovat POP Pankkien oman pääoman ehtoisia sijoituksia sellaisten yritysten osakkeisiin, jotka ovat sen toiminnalle välttämättömiä ja joille ei pystytä määrittämään luotettavaa käypää arvoa. Merkittävimmät noteeraamattomat sijoitukset ovat Aktia Hypoteekkipankki Oy:n ja Oy Samlink Ab:n osakkeet. Aktia Pankki Oy on sitoutunut lunastamaan POP Pankkien omistamat Aktia Hypoteekkipankki Oy:n osakkeet vuoden 2016 tilinpäätöksen jälkeen.

POP Pankkien maksukorttien liikkeellelaskijana toimiva Bonum Pankki Oy ja POP Pankkiliitto osk ovat Visa Europen jäseniä (Principal Member ja Associate Member). Visa Europen hallitus on yhtiön omistajien valtuuttamana sopinut yhtiön myymisestä yhdysvaltalaiselle Visa Inc. -yhtiölle. Kaupan toteutuminen edellyttää viranomaisten hyväksyntää. Myynnin toteutumisen odotetaan varmistuvan vuoden 2016 toisella neljänneksellä. Visa Europen omistusrakenteen vuoksi POP Pankki -ryhmälle toteutuvaa myyntivoittoa ei pystytä luotettavasti arvioimaan.

Myytävissä olevien rahoitusvarojen arvonalentumistappiot

(1 000 euroa)	Saamistodistukset	Osakkeet ja osuudet	Yhteensä
Arvonalentumistappiot 1.1.2015	329	805	1 134
+ Arvonalentumistappioiden lisäykset	47	6 359	6 407
- Arvonalentumistappioiden peruutukset	-	-1 482	-1 482
Arvonalentumistappiot 31.12.2015	376	5 683	6 059

(1 000 euroa)	Saamistodistukset	Osakkeet ja osuudet	Yhteensä
Arvonalentumistappiot 1.1.2014	-	765	765
+ Arvonalentumistappioiden lisäykset	329	186	515
- Arvonalentumistappioiden peruutukset	-	-146	-146
Arvonalentumistappiot 31.12.2014	329	805	1 134

Sijoituskiinteistöjen muutokset

(1 000 euroa)	2015	2014
Hankintameno 1.1.	41 312	41 277
+ Lisäykset	4 819	2 810
- Vähennykset	-2 076	-2 316
+/- Siirrot	80	-460
Hankintameno 31.12.	44 135	41 312
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.	-7 541	-7 229
+/- Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot	150	362
- Poistot	-534	-740
- Arvonalentumiset	-709	-
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.	-8 634	-7 541
Kirjanpitoarvo 1.1.	33 772	34 114
Kirjanpitoarvo 31.12.	35 502	33 772

LIITE 48.28: Vahinkovakuutustoiminnan varat

(1 000 euroa)	2015	2014
Sijoitukset		
Osakkeet ja osuudet	7 900	5 165
Joukkovelkakirjalainat	16 512	13 526
Muut varat		
Muut saamiset		
Ensivakuutustoiminnasta	13 034	12 907
Muut saamiset	164	205
Vahinkovakuutustoiminnan varat yhteensä	37 610	31 803

LIITE 48.29: Aineettomat hyödykkeet

(1 000 euroa)	2015	2014
Tietojärjestelmät	11 852	11 757
Muut aineettomat hyödykkeet	3 370	545
Keskeneräiset aineettomat hyödykkeet	617	2 519
Aineettomat hyödykkeet yhteensä	15 839	14 822

POP Pankki -ryhmän merkittävimmät aineettomat hyödykkeet muodostuvat vahinkovakuutustoiminnan ja pankkitoiminnan tietojärjestelmien hankinnasta aiheutuneista kuluista. Vahinkovakuutuksen tietojärjestelmän kirjanpitoarvo oli tilikauden 2015 lopussa 8 885 tuhatta euroa (9 547).

Vahinkovakuutusjärjestelmälle on tehty arvonalentumistestaus IAS 36 -standardin mukaisesti. Testauksen tuloksena kerrytettävissä oleva rahamäärä ylittää aineettoman hyödykkeen kirjanpitoarvon.

Aineettomien hyödykkeiden muutokset 2015

(1 000 euroa)	Tieto- järjestelmät	Muut aineettomat hyödykkeet	Keskeneräiset aineettomat hyödykkeet	Yhteensä
Hankintameno 1.1.	14 537	2 232	2 519	19 288
+ Lisäykset	2 241	3 455	507	6 203
- Vähennykset	-13	-25	-2 439	-2 478
+/- Siirrot	-	-	29	29
Hankintameno 31.12.	16 764	5 662	617	23 043
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.	-2 780	-1 686	-	-4 466
+/- Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot	13	-	-	13
- Poistot	-2 146	-605	-	-2 751
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.	-4 912	-2 292	-	-7 204
Kirjanpitoarvo 1.1.	11 757	545	2 519	14 822
Kirjanpitoarvo 31.12.	11 852	3 370	617	15 839

Aineettomien hyödykkeiden muutokset 2014

(1 000 euroa)	Tieto- järjestelmät	Muut aineettomat hyödykkeet	Keskeneräiset aineettomat hyödykkeet	Yhteensä
Hankintameno 1.1.	12 412	2 031	42	14 485
+ Lisäykset	2 125	290	3 495	5 910
- Vähennykset	0	-89	-1 018	-1 107
Hankintameno 31.12.	14 537	2 232	2 519	19 288
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.	-1 317	-1 499	-	-2 817
+/- Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot	-	-1	-	-1
- Poistot	-1 462	-186	-	-1 648
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.	-2 780	-1 686	-	-4 466
Kirjanpitoarvo 1.1.	11 095	531	42	11 668
Kirjanpitoarvo 31.12.	11 757	545	2 519	14 822

LIITE 48.30: Aineelliset hyödykkeet

(1 000 euroa)	2015	2014
Omassa käytössä olevat kiinteistöt		
Maa- ja vesialueet	2 748	2 683
Rakennukset	34 780	34 690
Koneet ja kalusto	2 927	3 494
Muut aineelliset hyödykkeet	769	790
Keskeneräiset hankinnat	-	742
Aineelliset hyödykkeet yhteensä	41 224	42 400

Aineellisten hyödykkeiden muutokset 2015

(1 000 euroa)	Oman käytön kiinteistöt	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Keskeneräiset aineelliset hyödykkeet	Yhteensä
Hankintameno 1.1.	57 413	17 173	937	742	76 265
+ Lisäykset	2 432	618	9	50	3 109
- Vähennykset	-1 428	-64	-18	-	-1 510
+/- Siirrot	570	-	-	-793	-222
Hankintameno 31.12.	58 987	17 726	928	-	77 641
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.	-20 039	-13 679	-147	-	-33 865
+/- Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot	93	39	5	-	137
- Poistot	-1 358	-1 159	-17	-	-2 534
- Arvonalentumiset	-155	-	-	-	-155
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.	-21 460	-14 799	-158	-	-36 417
Kirjanpitoarvo 1.1.	37 374	3 494	790	742	42 400
Kirjanpitoarvo 31.12.	37 527	2 927	769	-	41 224

Aineellisten hyödykkeiden muutokset 2014

(1 000 euroa)	Oman käytön kiinteistöt	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Keskeneräiset aineelliset hyödykkeet	Yhteensä
Hankintameno 1.1.	56 968	16 296	870	610	74 744
+ Lisäykset	1 702	1 015	96	375	3 188
- Vähennykset	-1 716	-138	-30	-243	-2 127
+/- Siirrot	460	-	-	-	460
Hankintameno 31.12.	57 413	17 173	937	742	76 265
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.	-17 479	-12 275	-131	-	-29 885
+/- Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot	211	40	-	-	251
- Poistot	-2 551	-1 444	-16	-	-4 012
- Arvonalentumiset	-219	-	-	-	-219
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.	-20 039	-13 679	-147	-	-33 865
Kirjanpitoarvo 1.1.	39 488	4 021	740	610	44 859
Kirjanpitoarvo 31.12.	37 374	3 494	790	742	42 400

LIITE 48.31: Muut varat

(1 000 euroa)	2015	2014
Maksujenvälityssaamiset	65	62
Eläkevarat	-	489
Siirtosaamiset		
Korot	11 521	11 854
Muut siirtosaamiset	1 259	2 642
Muut	737	1 138
Muut varat yhteensä	13 582	16 185

Etuus pohjaiset eläkejärjestelyt ja niihin liittyvät varat on esitetty tarkemmin liitteessä 48.44.

LIITE 48.32: Laskennalliset verot

(1 000 euroa)	2015	2014
Verosaamiset		
Laskennalliset verosaamiset	2 358	2 600
Tuloverosaamiset	1 043	-26
Verosaamiset yhteensä	3 401	2 574
Verovelat		
Laskennalliset verovelat	24 844	25 139
Tuloverovelka	437	1 785
Verovelat yhteensä	25 281	26 923

Laskennalliset verosaamiset

(1 000 euroa)	1.1.2015	Kirjattu tulos- vaikutteisesti	Kirjattu muihin laajan tuloksen eriin	31.12.2015
Myytävässä olevista rahoitusvaroista	1 863	143	-674	1 332
Saamisryhmäkohtaisista arvonalentumisista	485	71	-	557
Saaduista ennakkomaksuista	48	-17	-	31
Etuuspohjaisista eläkejärjestelyistä	-	-117	168	51
Vahvistetuista tappioista	-	74	-	74
Konserniyhdistelyistä	204	178	-68	314
Laskennalliset verosaamiset yhteensä	2 600	332	-574	2 358

(1 000 euroa)	1.1.2014	Kirjattu tulos- vaikutteisesti	Kirjattu muihin laajan tuloksen eriin	31.12.2014
Myytävässä olevista rahoitusvaroista	1 920	-60	3	1 863
Saamisryhmäkohtaisista arvonalentumisista	495	-10	-	485
Saaduista ennakkomaksuista	-	48	-	48
Etuuspohjaisista eläkejärjestelyistä	42	-42	-	-
Konserniyhdistelyistä	-	204	-	204
Laskennalliset verosaamiset yhteensä	2 457	139	3	2 600

POP Pankki -ryhmään kuuluvilla yrityksillä on verotuksellisia tappioita 29 867 tuhatta euroa (24 442), joista ei ole kirjattu laskennallista verosaamista. Tappiot vanhenevat vuosina 2021-2025.

Laskennalliset verovelat

(1 000 euroa)	1.1.2015	Kirjattu tulos- vaikutteisesti	Kirjattu muihin laajan tuloksen eriin	31.12.2015
Verotuksellisista varauksista	21 497	394	-	21 891
Myytavissä olevista rahoitusvaroista	2 509	-	-474	2 035
Aineettomista hyödykkeistä	1 034	-117	-	917
Etuuspohjaisista eläkejärjestelyistä	98	-41	-57	-
Laskennalliset verovelat yhteensä	25 139	236	-531	24 844

(1 000 euroa)	1.1.2014	Kirjattu tulos- vaikutteisesti	Kirjattu muihin laajan tuloksen eriin	31.12.2014
Verotuksellisista varauksista	21 882	-385	-	21 497
Myytavissä olevista rahoitusvaroista	1 730	-	779	2 509
Rahavirran suojauksesta	18	-	-18	-
Aineettomista hyödykkeistä	412	622	-	1 034
Etuuspohjaisista eläkejärjestelyistä	-	41	57	98
Laskennalliset verovelat yhteensä	24 042	279	818	25 139

Muihin laajan tuloksen eriin kirjatut erät ja niihin liittyvät laskennalliset verot 2015

(1 000 euroa)	Muutos, brutto	Laskennallinen vero	Muutos netto
Käyvän arvon rahasto	1 592	-280	1 312
Etuuspohjaiset eläkejärjestelyt	-1 117	223	-894
Muihin laajan tuloksen eriin kirjatut erät yhteensä	475	-57	418

Muihin laajan tuloksen eriin kirjatut erät ja niihin liittyvät laskennalliset verot 2014

(1 000 euroa)	Muutos, brutto	Laskennallinen vero	Muutos netto
Käyvän arvon rahasto	3 637	-748	2 889
Rahavirran suojaus	-84	14	-70
Etuuspohjaiset eläkejärjestelyt	285	-57	228
Muihin laajan tuloksen eriin kirjatut erät yhteensä	3 838	-791	3 047

LIITE 48.33: Velat luottolaitoksille ja asiakkaille

(1 000 euroa)	2015	2014
Velat luottolaitoksille		
Velat keskuspankeille	16 611	-
Velat luottolaitoksille		
Vaadittaessa maksettavat	81 175	5 530
Muut kuin vaadittaessa maksettavat	14 996	-592
Velat luottolaitoksille yhteensä	112 783	4 938
Velat asiakkaille		
Talletukset		
Vaadittaessa maksettavat	2 424 924	2 344 970
Muut kuin vaadittaessa maksettavat	903 469	883 372
Muut rahoitusvelat		
Muut kuin vaadittaessa maksettavat	14 421	19 268
Velat asiakkaille yhteensä	3 342 813	3 247 611
Velat luottolaitoksille ja asiakkaille yhteensä	3 455 596	3 252 549

LIITE 48.34: Vahinkovakuutustoiminnan velat

(1 000 euroa)	2015	2014
Vakuutusvelka	21 889	17 028
Velat ensivakuutustoiminnasta	692	473
Velat jälleenvakuutustoiminnasta	369	1 550
Muut	4 617	4 468
Vahinkovakuutustoiminnan velat yhteensä	27 567	23 519

Vakuutusvelka

(1 000 euroa)	2015	2014
Vakuutusmaksuvastuu	11 960	11 011
Jälleenvakuuttajien osuus	-	-1 386
Korvausvastuu	9 929	7 453
Jälleenvakuuttajien osuus	-	-50
Vakuutusvelka yhteensä	21 889	17 028

Vakuutusvelka muodostuu vakuutusvastuusta ja korvausvastuusta. Vakuutusmaksutuloon kirjataan vakuutusmaksut niiltä sopimuskausilta, jotka ovat alkaneet tilikauden aikana. Tilinpäätöspäivän jälkeiseen aikaan kohdistuva osuus vakuutusmaksutulosta kirjataan taseeseen vakuutusmaksuvelkana. Korvausvastuu muodostuu sekä tapauskohtaisesti että aikaisempiin vakuutusmaksutuottoihin suhteutetusta kollektiivivarauksesta ja sisältää korvaukset tilinpäätöshetkellä jo sattuneista, mutta vielä maksamatta olevista vahingoista sekä vielä ilmoittamatta olevista vahingoista.

LIITE 48.35: Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat

(1 000 euroa)	2015	2014
Joukkovelkakirjalainat	23 356	23 321
Muut		
Sijoitustodistukset	832	1 040
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat yhteensä	24 188	24 361

LIITE 48.36: Velat, joilla on huonompi etuoikeus

(1 000 euroa)	Keskikorko %	2015	2014
Debentuurit	2,5	-	2 223
Velat, joilla on huonompi etuoikeus yhteensä		-	2 223

LIITE 48.37: Osuus- ja lisäosuuspääoma

(1 000 euroa)	2015	2014
Velaksi luokiteltu osuuspääoma 1.1.	8 872	8 464
Osuuspääoman lisäykset	421	1 157
Osuuspääoman palautukset	-389	-749
Omaksi pääomaksi luokiteltu osuuspääoma	-8 904	-
Velaksi luokiteltu osuuspääoma 31.12.	-	8 872
josta irtisanotut jäsenosuudet	-	460
Lisäosuuspääoma 1.1.	74 831	76 846
Lisäosuuspääoman lisäykset	1 349	6 338
Lisäosuuspääoman palautukset	-6 696	-8 354
Muunnettu POP Osuukseksi	-11 253	-
Lisäosuuspääoma 31.12.	58 231	74 831
josta irtisanotut lisäosuudet	8 222	5 593
Osuus- ja lisäosuuspääoma yhteensä 31.12.	58 231	83 703

Kansallisen yhteisölaissäädännön mukainen jäsenosuuspankkien osuuspääoma sisältää jäsenosuuksia, lisäosuuksia ja POP Osuuksia. IFRS-tilinpäätöksessä osuudet luokitellaan omaksi pääomaksi tai velaksi IAS 32 Rahoitusinstrumentit, esittämistapa standardin mukaisesti.

Jäsenosuudet

Vertailukaudella jäsenosuuspankkien jäsenosuudet luokiteltiin IFRS-tilinpäätöksessä velaksi, koska osuuspankkien sääntöjen mukaan pankeilla ei ollut ehdotonta oikeutta kieltäytyä jäsenosuusmaksun palautuksesta. Tilikaudella 2015 päätettyjen sääntömuutosten seurauksena jäsenosuudet voidaan luokitella IFRS-tilinpäätöksessä omaksi pääomaksi. Voimassa olevat säännöt sisältävät ehdottoman oikeuden kieltäytyä jäsenosuusmaksun palautuksesta.

Vertailukaudella jäsenosuuksille maksetut korot on esitetty korkokuluissa.

Lisäosuudet

Kansallisen yhteisölaissäädännön mukaan lisäosuuspääoma kuuluu osuuspankin omaan pääomaan. IFRS-tilinpäätöksessä lisäosuuspääoma on luokiteltu velaksi, koska osuuspankeilla ei ole ehdotonta oikeutta kieltäytyä lisäosuusmaksun palautuksesta jäsenelle. Lisäosuudelle maksetut korot on esitetty korkokuluissa.

Lisäosuusmaksu palautetaan kuuden kuukauden kuluttua sen tilikauden päättymisestä, jonka perusteella palautus ensimmäisen kerran voidaan suorittaa. Jos irtisanottua lisäosuusmaksua ei ole voitu palauttaa kokonaisuudessaan osuuskuntalain tai osuuspankkilain säännösten perusteella, voi palautus tapahtua jälkipalautuksena, jos se on kolmen seuraavan tilinpäätöksen perusteella mahdollista.

Lisäosuudet voidaan muuntaa POP Osuukseksi, jotka luokitellaan IFRS-tilinpäätöksessä omaan pääomaan. Tilikaudella 2015 lisäosuuspääomasta yhteensä 11 253 tuhatta euroa muunnettiin POP Osuukseksi. POP Osuuksista on kerrottu tarkemmin omaa pääomaa koskevassa liitteessä 48.39.

LIITE 48.38: Muut velat

(1 000 euroa)	2015	2014
Eläkevelat	253	-
Muut velat		
Maksujenvälitysvelat	35 302	33 091
Siirtovelat		
Korkovelat	5 367	5 745
Muut siirtovelat	6 091	9 355
Muut		
Velat korttitapahtumista	3 598	-
Palautettava osuuspääoma	4 968	2 267
Palautettavat kehittämismaksut	608	243
Muut	868	-
Muut velat yhteensä	57 056	50 701

POP Pankki -ryhmän keskusyhteisö POP Pankkiliitto osk on sitoutunut palauttamaan sen jäsenyydestä eronneille osuuspankeille näiden sijoittaman pääoman erikseen sovitun aikataulun mukaisesti. Sitoumuksen määrä on 4 968 tuhatta euroa (2 267) ja se on kirjattu muihin velkoihin. Velan arvioidaan erääntyvän maksettavaksi vuoden 2016 aikana.

POP Pankki -ryhmään kuuluva Bonum Pankki Oy on sitoutunut palauttamaan POP Pankkiliitto osk:n jäsenyydestä eronneille osuuspankeille näiden maksamat keskuspankkitoiminnan ja korttiliiketoiminnan kehittämismaksut siltä osin, kuin eronneet pankit eivät tule käyttämään kyseisiä palveluja POP Pankki -ryhmän käytössä olevista tietojärjestelmistä irtaantumisen jälkeen. Sitoumuksen määrä on 608 tuhatta euroa (243) ja se on kirjattu muihin velkoihin. Velan arvioidaan erääntyvän maksettavaksi vuoden 2016 aikana.

Etuus pohjaiset eläkejärjestelyt ja niihin liittyvä velka on esitetty liitteessä 46.42.

LIITE 48.39: Oma pääoma

POP Pankki -ryhmän omistajien osuus

(1 000 euroa)	2015	2014
Osuuspääoma, jäsenosuudet	8 904	-
josta irtisanotut jäsenosuudet	473	-
Osuuspääoma, POP Osuudet	17 904	-
josta irtisanotut POP Osuudet	634	-
Sidotut rahastot		
Vararahasto	52 499	52 496
Yhtiöjärjestyksen/sääntöjen mukaiset rahastot	1 163	830
Käyvän arvon rahasto		
Myytavissä olevista rahoitusvaroista	4 283	2 971
Vapaat rahastot		
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto	2 152	-
Muut vapaat rahastot	95 984	94 084
Kertyneet voittovarot		
Edellisten tilikausien voitto (tappio)	230 611	226 850
Tilikauden voitto (tappio)	9 220	8 708
POP Pankki -ryhmän omistajien osuus yhteensä	422 721	385 939
Määräysvallattomien omistajien osuus	3 261	8 604
Oma pääoma yhteensä	425 982	394 543

Osuuspääoma ja osuuksien luokittelu omaksi pääomaksi

POP Pankki -ryhmän osuuspääoma muodostuu jäsenosuuksista ja POP Osuuksista.

Jäsenosuudet

POP Pankki -ryhmän omaan pääomaan kuuluvat jäsenosuuspankkien jäsenten jäsenosuuspankeille maksamat osuusmaksut, joiden koron maksusta ja pääoman palauttamisesta pankilla on ehdoton oikeus kieltäytyä. Jäsenosuusmaksu antaa jäsenelle oikeuden osallistua jäsenosuuspankin hallintoon ja päätöksentekoon.

Osuuspankkien jäsenosuudet on luokiteltu 31.12.2015 omaksi pääomaksi. Vertailukaudella 31.12.2014 jäsenosuudet on luokiteltu velaksi. Luokittelumuutos on seuraus vuonna 2015 tehdystä sääntömuutoksesta, jonka jälkeen osuuspankilla on ehdoton oikeus kieltäytyä koron maksusta ja jäsenosuusmaksun palautuksesta.

POP Pankeilla oli 31.12.2015 yhteensä 84 tuhatta jäsentä (84).

POP Osuudet

POP Pankki -ryhmän omaan pääomaan sisältyy myös jäsenosuuspankkien jäsenten tekemät sijoitukset jäsenosuuspankkien liikkeeseen laskelmiin POP Osuuksiin. POP Osuudet ovat uusi oman pääoman instrumentti, joka laskettiin liikkeeseen ensimmäisen kerran tilikaudella 2015. Osuuspankilla on sen sääntöjen mukaan ehdoton oikeus kieltäytyä POP Osuuksien koron maksusta ja pääoman palauttamisesta.

POP Pankki -ryhmän jäsenpankit laskivat liikkeeseen tilikaudella 2015 POP Osuuksia yhteensä 17 904 tuhatta euroa. Tästä usumyynnin osuus oli 6 652 tuhatta euroa ja muunnettujen lisäosuuksien osuus 11 253 tuhatta euroa.

Vuoden 2015 korkotavoite POP Osuuksille on 2,25 tai 2,5 prosenttia. Maksettava korko vahvistetaan tilikauden päättymisen jälkeen osuuskunnan kokouksen päätöksellä hallituksen esityksestä. Korkotavoite voi muuttua vuosittain. POP Osuudet eivät anna jäsenelle äänivaltaa tai muita oikeuksia.

Jäsenosuus ja POP Osuus voidaan palauttaa 12 kuukauden kuluttua sen tilikauden päättymisestä, jonka aikana jäsenyys on päättynyt tai POP Osuus on irtisanottu. Jos jäsenosuutta tai POP Osuutta ei ole voitu palauttaa kokonaisuudessaan osuuskuntalain tai osuuspankkilain säännösten perusteella, voi palautus tapahtua jälkipalautuksena, jos se on kolmen seuraavan tilinpäätöksen perusteella mahdollista. Edellä määrätty oikeus maksamatta jääneen osan jälkipalautukseen päättyy kuitenkin viidennen seuraavan tilinpäätöksen jälkeen.

Lisäosuudet

Osuuspankkien kansallisessa tilinpäätöksessä omaan pääomaan sisältyvät lisäosuudet luokitellaan IFRS-tilinpäätöksessä velaksi. Lisäosuudet voidaan muuntaa POP Osuuksiksi, jotka luokitellaan IFRS-tilinpäätöksessä omaan pääomaan. Lisäosuuksista on kerrottu tarkemmin liitteessä 48.37.

Sidotut rahastot

Sidottuihin rahastoihin kuuluvat vararahasto, käyvän arvon rahasto ja muut sidotut rahastot. Vararahasto on muodostunut aiemmillä tilikausilla rahastoon siirretyistä voittovaroista sekä jäsenosuuspankkien arvonkorotusrahastosta ja luottotappiovarauksista siirretyistä osuuksista. Vararahastoa voidaan käyttää sellaisten tappioiden kattamiseen, joihin vapaa oma pääoma ei riitä.

Käyvän arvon rahasto sisältää myytävissä olevien rahoitusvarojen käyvän arvon muutoksen laskennallisella verolla vähennettynä. Käyvän arvon muutos voi olla positiivinen tai negatiivinen. Rahastoon merkityt erät siirretään tuloslaskelmaan, kun myytävissä olevasta arvopaperista luovutaan tai kirjataan arvonalentuminen. Rahastoon voidaan kirjata myös rahavirran suojaussuhteessa olevien korkojohdannaisten tehokkaaksi todennettu laskennallisilla veroilla oikaistu arvonmuutosnetto. Arvonmuutokset realisoituvat tuloslaskelmaan sille tilikaudelle, jona suojauksen kohteena olevat rahavirrat toteutuvat.

Vapaat rahastot

Muut vapaat rahastot on muodostettu aikaisempien tilikausien voittovaroista ja ne perustuvat yhtiöjärjestykseen, sääntöihin tai yhtiökokouksen tai osuuskuntakokouksen päätökseen. Muut vapaat rahastot sisältää POP Pankkien vakuusrahaston vakuusrahastopääoman.

Kertyneet voittovarot

Kertyneet voittovarot ovat ryhmään kuuluvien yhteisöjen aiemmilta tilikausilta kertyneitä varoja, joita ei ole siirretty oman pääoman rahastoihin tai jaettu voitonjakona omistajille. Kertyneet voittovarot sisältävät myös ryhmään kuuluvien yhteisöjen erillistilinpäätöksiin sisältyvät vapaaehtoiset varaukset ja poistoeron laskennallisella verovelalla vähennettynä.

Erittely käyvän arvon rahaston muutoksista

(1 000 euroa)	2015	2014
Käyvän arvon rahasto 1.1.	2 971	206
Käyvän arvon muutos, osakkeet ja osuudet	-3 271	-1 499
Käyvän arvon muutos, muut rahoitusinstrumentit	-2 115	43
Tuloslaskelmaan siirretty	6 991	5 022
Muut muutokset	-13	-54
Laskennalliset verot	-280	-748
Käyvän arvon rahasto 31.12.	4 283	2 971

LIITE 48.40: Annetut ja saadut vakuudet

Annetut vakuudet

(1 000 euroa)	2015	2014
Omien velkojen ja sitoumusten puolesta annetut		
Pantit	3 442	5 231
Kiinnitykset	536	868
Muut vakuudet*	27 553	14 000
Muut annetut vakuudet		
Pantit	0	400
Annetut vakuudet yhteensä	31 531	20 499

*Suomen Pankille 31.12.2015 annettu vakuus 27 553 tuhatta euroa

Saadut vakuudet

(1 000 euroa)	2015	2014
Kiinteistövakuudet	2 651 496	2 697 569
Muut	51 785	56 626
Saadut takaukset	53 865	49 147
Saadut vakuudet yhteensä	2 757 146	2 803 342

LIITE 48.41: Taseen ulkopuoliset sitoumukset

(1 000 euroa)	2015	2014
Takaukset	24 508	64 768
Luottolupaukset	186 773	99 124
Taseen ulkopuoliset sitoumukset yhteensä	211 281	163 892

POP Pankki -ryhmään kuuluvat POP Pankit ovat vertailukaudella antaneet omavelkaisen takauksen Aktia Pankki Oy:lle kaikkien muiden samasanaisen maksuliiketiliosopimuksen Aktia Pankki Oy:n kanssa tehneiden POP Pankkien puolesta. Takauksen kohteena ovat olleet ne saatavat, jotka Aktia Pankki Oy:lle olisi saattanut syntyä maksuliiketiliosopimusten ehtojen rikkomisesta. Takauksen kattama toiminta päättyi helmikuussa 2015, kun POP Pankkien maksuliiketilit siirtyivät Bonum Pankki Oy:lle eikä takauksista ole tämän jälkeen enää voinut syntyä vastuuta. Aktia Pankki Oy:lle annettu ryhmätakaus oli 31.12.2014 määrältään yhteensä 37 399 tuhatta euroa.

LIITE 48.42: Rahoitusvarojen ja -velkojen netotus

Netotussopimukseen sisältyvät rahoitusvarat, joita ei ole netotettu taseessa 2015

(1 000 euroa)	Rahoitus-instrumentit	Saatu arvopaperi-vakuus	Saatu käteisvakuus	Nettomäärä
Johdannaiset	5 069	3 038	2 000	31
Rahoitusvarat yhteensä	5 069	3 038	2 000	31

Netotussopimukseen sisältyvät rahoitusvarat, joita ei ole netotettu taseessa 2014

(1 000 euroa)	Rahoitus-instrumentit	Saatu arvopaperi-vakuus	Saatu käteisvakuus	Nettomäärä
Johdannaiset	7 563	4 018	3 000	545
Rahoitusvarat yhteensä	7 563	4 018	3 000	545

Rahoitusvaroja ja -velkoja ei ole netotettu taseessa. Esitettyihin johdannaissopimukseen liittyy mahdollisuus netottaa sopimukseen kuuluvat saamiset ja velat ISDA-sopimusten perusteella.

LIITE 48.43: Käyvät arvot arvostusmenetelmän mukaisesti

Toistuvasti käypään arvoon arvostetut erät 31.12.2015

(1 000 euroa)	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Käypä arvo yhteensä	Kirjanpitoarvo
Rahoitusvarat					
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettavat					
Pankkitoiminta	-	-	3 383	3 383	3 383
Johdannaiset					
Pankkitoiminta	-	5 356	-	5 356	5 356
Myytävissä olevat rahoitusvarat					
Pankkitoiminta	463 754	94 675	30 959	589 388	589 388
Vakuustustoiminta	24 412	-	-	24 412	24 412
Muut	12 418	-	-	12 418	12 418
Rahoitusvarat yhteensä	500 583	100 032	34 342	634 957	634 957

Myytävissä olevien rahoitusvarojen Muut -erä sisältää muiden toimintojen myytävissä olevat rahoitusvarat, jotka muodostuvat POP Pankkien vakuusrahaston sijoituksista.

Jaksotettuun hankintamenoan arvostetut erät 31.12.2015

(1 000 euroa)	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Käypä arvo yhteensä	Kirjanpitoarvo
Rahoitusvarat					
Lainat ja saamiset					
Pankkitoiminta	-	3 123 949	-	3 123 949	3 143 299
Muut kuin rahoitusvarat					
Sijoituskiinteistöt					
Pankkitoiminta	-	-	43 575	43 575	35 502
Jaksotettuun hankintamenoan arvostetut varat yhteensä		3 123 949	43 575	3 167 524	35 502
Rahoitusvelat					
Muut rahoitusvelat					
Pankkitoiminta	-	3 519 270	-	3 519 270	3 532 372
Jaksotettuun hankintamenoan arvostetut velat yhteensä	-	3 519 270	-	3 519 270	3 532 372

Toistuvasti käypään arvoon arvostetut erät 31.12.2014

(1 000 euroa)	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Käypä arvo yhteensä	Kirjanpitoarvo
Rahoitusvarat					
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettavat					
Pankkitoiminta	18	-	3 477	3 495	3 495
Johdannaiset					
Pankkitoiminta	-	7 682	-	7 682	7 682
Myytävissä olevat rahoitusvarat					
Pankkitoiminta	290 957	400	44 166	335 523	335 523
Vakuustoittoiminta	18 691	-	-	18 691	18 691
Muut	12 500	-	-	12 500	12 500
Rahoitusvarat yhteensä	322 166	8 082	47 643	377 890	377 890

Jaksotettuun hankintamenoön arvostetut erät 31.12.2014

(1 000 euroa)	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Käypä arvo yhteensä	Kirjanpitoarvo
Rahoitusvarat					
Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset					
Pankkitoiminta	4 415	996	1 839	7 250	6 874
Lainat ja saamiset					
Pankkitoiminta	-	3 119 411	-	3 119 411	3 143 299
Muut kuin rahoitusvarat					
Sijoituskiinteistöt					
Pankkitoiminta	-	-	41 482	41 482	33 772
Jaksotettuun hankintamenoön arvostetut varat yhteensä	4 415	3 120 407	43 321	3 168 142	3 183 944
Rahoitusvelat					
Muut rahoitusvelat					
Pankkitoiminta	-	3 342 884	-	3 342 884	3 354 598
Jaksotettuun hankintamenoön arvostetut velat yhteensä	-	3 342 884	-	3 342 884	3 354 598

Rahoitusvarojen ja -velkojen käyvän arvon määrittäminen

Rahoitusvarat ja -velat merkitään taseeseen käypään arvoon tai jaksotettuun hankintamenoön. Rahoitusinstrumenttien luokittelu ja arvostaminen on kuvattu tarkemmin liitteessä 2 POP Pankki -ryhmän tilinpäätöksen laatimisperiaatteet.

Käyvän arvon hierarkiat

Taso 1 sisältää rahoitusinstrumentit, joiden arvo määräytyy likvideiltä markkinoilta saatavien markkinahintanoteerausten perusteella. Likvideiksi markkinoiksi katsotaan sellaiset markkinat, joilta hintanoteeraukset saadaan säännöllisesti. Tähän ryhmään merkitään kaikki julkisesti noteeratut arvopaperit.

Taso 2 sisältää sellaiset rahoitusinstrumentit, joiden arvostuksessa käytetään yleisesti hyväksytyjä arvostusmenetelmiä tai -malleja, jotka perustuvat todennettavissa oleviin markkinahintoihin perustuviin oletuksiin. Tasolle 2 merkittyjen rahoitusinstrumenttien käypä arvo voi perustua esimerkiksi rahoitusvälineen osien markkinanoteerauksesta johdettuun arvoon. Tähän ryhmään merkitään mm. korkojohdannaiset sekä muut instrumentit, joilla ei käydä kauppaa likvideillä markkinoilla.

Taso 3 sisältää sellaiset rahoitusinstrumentit ja muut varat, joiden käypä arvo ei perustu markkinanoteerauksiin tai arvostusmenetelmien tai -mallien avulla todennettavissa olevien markkinahintojen perusteella laskettuun arvoon. Arvostusmenetelmissä käytettyihin oletuksiin liittyy usein epävarmuutta. Tasolle 3 merkittyjen varojen käypä arvo perustuu usein kolmannelta osapuolelta saatuu hintatietoon. Tähän ryhmään merkitään noteeraamattomat osakkeet ja rahastot sekä sijoituskiinteistöt.

Siirrot käyvän arvon hierarkiatasojen välillä

Siirron hierarkiatasojen välillä katsotaan tapahtuneen siirron aiheuttaneen tapahtuman tai olosuhteiden muutoksen toteutumispäivänä.

Tilikaudella 2015 on siirretty arvopapereita 10 099 tuhatta euroa hierarkiatasolta 3 hierarkiatasolle 1. Kyseisille myytävissä oleville saamistodistuksille ei aiemmin saatu säännöllisesti julkista noteerausta, minkä vuoksi ne oli vertailukaudella luokiteltu hierarkiatasolle 3.

Tasolle 3 merkittyjen toistuvasti käypään arvoon arvostettujen rahoitusvarojen tapahtumat

Tasolle 3 merkittyjen käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettavien rahoitusvarojen tapahtumat

(1 000 euroa)	2015	2014
	Pankkitoiminta	Pankkitoiminta
Kirjanpitoarvo 1.1.	3 477	1 644
+ Hankinnat	-	2 045
- Myynnit	-50	-212
+/- Tuloslaskelmaan kirjatut realisoitumattomat arvonmuutokset	-44	0
Kirjanpitoarvo 31.12.	3 383	3 477

Tasolle 3 merkittyjen myytävissä olevien rahoitusvarojen tapahtumat

(1 000 euroa)	2015	2014
	Pankkitoiminta	Pankkitoiminta
Kirjanpitoarvo 1.1.	44 166	49 764
+ Hankinnat	5 081	8 076
- Myynnit	-3 653	-8 836
- Vuoden aikana erääntyneet	-5 183	-4 965
+/- Tuloslaskelmaan kirjatut realisoituneet arvonmuutokset	118	43
+/- Tuloslaskelmaan kirjatut realisoitumattomat arvonmuutokset	30	-
+/- Laajan tuloksen eriin kirjatut arvonmuutokset	499	84
- Siirrot tasolle 1 ja 2	-10 099	-
Kirjanpitoarvo 31.12.	30 959	44 166

Herkkyyshanalyysi tasolle 3 merkityille rahoitusvaroilta

Myytävissä olevat rahoitusvarat 31.12.2015

(1 000 euroa)	Kirjanpitoarvo	Mahdollinen vaikutus omaan pääomaan	
		Positiivinen	Negatiivinen
Pankkitoiminta	31 446	3 258	-3 258
Myytävissä olevat rahoitusvarat yhteensä	31 446	3 258	-3 258

Myytävissä olevat rahoitusvarat 31.12.2014

(1 000 euroa)	Kirjanpitoarvo	Mahdollinen vaikutus omaan pääomaan	
		Positiivinen	Negatiivinen
Pankkitoiminta	94 096	10 782	-10 782
Myytävissä olevat rahoitusvarat yhteensä	94 096	10 782	-10 782

Tasolle 3 merkittyjen toistuvasti käypään arvoon arvostettavien rahoitusvarojen käyvän arvon herkkyys on laskettu korkosidonnaisille sijoituksille olettamalla korkotason muuttuvan 1 prosenttia ja muille sijoituksille olettamalla arvopaperin käyvän arvon muuttuvan 15 prosenttia.

POP Pankki -ryhmällä ei ole kertaluonteisesti käypään arvoon arvostettuja varoja.

LIITE 48.44: Eläkesaaminen ja velka

POP Pankki -ryhmällä on lakisäätetyn eläketurvan (TyEL) lisäksi etuusperusteisia eläkejärjestelyjä johdolle sekä sellaisille henkilöille, jotka ovat kuuluneet OP-Eläkesäätiöön. Näiden vakuutusten eläkeikä vaihtelee 60-65 vuoden välillä.

Vakuutusjärjestelyssä varojen määrä kuvastaa vakuutusyhtiön vastuulla olevaa osaa velvoitteesta ja se lasketaan samalla diskonttauskorolla kuin velvoite. Järjestelyyn kuuluvat varat sisältävät 100 prosenttia hyväksyttävistä vakuutuksista. Koska velvoitteet on vakuutettu, yhtiön vastuulle ei jää merkittäviä riskejä. Yhtiön vastuulle jää lähinnä työeläkeindeksiin sidottujen eläkkeiden korotukset sekä diskonttauskoron ja palkankorotusten muutosten vaikutus nettovelkaan.

(1 000 euroa)	2015	2014
Kauden työsuoritukseen perustuva meno	141	110
Nettokorko	-10	7
Kulut tuloslaskelmassa	131	116
Uudelleen määrittämisestä johtuvat erät	1 123	-286
Laaja tulos ennen veroja	1 254	-170
Velvoitteen nykyarvo 1.1.	19 744	18 116
Kauden työsuoritukseen perustuva meno	141	110
Korkokulu	283	580
Vakuutusmatemaattiset voitot (-) / tappiot (+) kokemusperäisistä muutoksista	1 438	-319
Vakuutusmatemaattiset voitot (-) / tappiot (+) taloudellisten oletusten muutoksista	-334	2 956
Vakuutusmatemaattiset voitot (-) / tappiot (+) väestötilastollisten oletusten muutoksista	0	0
Maksetut etuudet	-1 334	-1 699
Velvoitteen nykyarvo 31.12.	19 938	19 744
Järjestelyyn kuuluvien varojen käypä arvo 1.1.	20 232	17 906
Korkotuotot	293	573
Järjestelyyn kuuluvien varojen tuotto pl. korkokuluun/-tuottoon kuuluva erä	-18	2 923
Maksetut etuudet	-1 334	-1 699
Järjestelyyn suoritettut maksut	512	530
Järjestelyyn kuuluvien varojen käypä arvo 31.12.	19 685	20 232
Velvoitteen nykyarvo	19 938	19 744
Järjestelyyn kuuluvien varojen käypä arvo	19 685	20 232
Taseessa oleva nettovelka/omaisuuserä(-) 31.12.	253	-489
Taseessa oleva nettovelka/omaisuuserä(-) 1.1.	-489	210
Kulut tuloslaskelmassa	131	116
Järjestelyyn suoritettut maksut	-512	-530
Uudelleenmäärittämiset muun laajan tuloksen erissä	1 123	-286
Taseessa oleva nettovelka/omaisuuserä(-) 31.12.	253	-489
Vakuutusmatemaattiset oletukset		
Diskonttauskorko, %	1,90 %	1,50 %
Palkankehitys, %	1,50 %	1,50 %
Eläkkeiden nousu, %	1,67 %	1,39 %
Inflaatio, %	1,43 %	1,15 %

Herkkyyksianalyysi - nettovelka

Alla olevassa taulukossa on esitetty oletusten muutosten vaikutukset nettovelkaan. Herkkyyksiä laskettaessa muiden oletusten on oletettu pysyvän ennallaan.

(1 000 euroa)	2015	2014
Diskonttauskoron muutos +0,5 %	-16	25
Diskonttauskoron muutos - 0,5 %	18	-31
Palkankehitys + 0,5 %	133	107
Palkankehitys - 0,5 %	-132	-107
Eläkkeiden nousun muutos + 0,5 %	1 142	1 131
Eläkkeiden nousun muutos - 0,5 %	-1 079	-1 070

Veloitteen painotettuun keskiarvoon perustuva duraatio on 12,5 vuotta.

POP Pankki -ryhmä arvioi maksavansa etuusperusteisiin eläkejärjestelyihinsä vuonna 2016 noin 447 tuhatta euroa.

Suomen eduskunnan hyväksymän, vuonna 2017 voimaan tulevan lakisäätetyn eläkejärjestelmän uudistuksen mahdollisista vaikutuksista lisäeläkkeisiin ei ole vielä tehty päätöksiä POP Pankki -ryhmässä.

LIITE 48.45: Muut vuokrasopimukset

Ryhmä vuokralle ottajana, maksettavat vähimmäisvuokrat

(1 000 euroa)	2015	2014
1 vuoden kuluessa	492	802
1-5 vuoden kuluessa	1 580	1 269
yli 5 vuoden kuluttua	1 045	1 330
Maksettavat vähimmäisvuokrat yhteensä	3 117	3 401

POP Pankki -ryhmä on ottanut vuokralle pääasiassa toimitiloja sekä liiketoiminnassa käytettäviä laitteita.

Ryhmä vuokralle antajana, saatavat vähimmäisvuokrat

(1 000 euroa)	2015	2014
1 vuoden kuluessa	427	353
1-5 vuoden kuluessa	86	84
yli 5 vuoden kuluttua	81	79
Saatavat vähimmäisvuokrat yhteensä	594	516

POP Pankki -ryhmä on antanut vuokralle mm. omistamiaan asuin- ja liikehuoneistoja.

Maksettavat vähimmäisvuokrat sisältävät ei-peruutettavissa olevien vuokrasopimusten perusteella maksettavat vähimmäisvuokrat. Toistaiseksi voimassa olevien sopimusten ei-peruutettavana osuutena käsitellään irtisanomisajan mukaista vuokraa.

LIITE 48.46: POP Pankki -ryhmän tilinpäätökseen sisältyvät yhteisöt

POP Pankki -ryhmän rakenne on kuvattu liitessä 1 POP Pankki -ryhmä ja ensimmäisen IFRS-tilinpäätöksen laajuus.

Laskentatekninen emoyhtiö

Alla olevassa taulukossa on esitetty POP Pankki -ryhmän laskentateknisen emoyhtiön muodostavat jäsenpankit ja niiden taseen loppusumma (FAS).

Pankin nimi	Kotipaikka	Tase 31.12.2015 (1 000 euroa)	Tase 31.12.2014 (1 000 euroa)
Hannulan Osuuspankki	Hankasalmi	28 615	24 796
Honkajoen Osuuspankki	Honkajoki	52 179	51 156
Isojoen Osuuspankki	Isojoki	56 816	54 990
Jämijärven Osuuspankki	Jämijärvi	56 814	56 655
Kannonkosken Osuuspankki	Kannonkoski	49 529	48 538
Keuruun Osuuspankki	Keuruu	172 669	170 728
Konneveden Osuuspankki	Konnevesi	106 510	104 364
Kosken Osuuspankki	Koski Tl	169 447	168 775
Kurikan Osuuspankki	Kurikka	261 682	247 001
Kyrön Seudun Osuuspankki	Pöytyä	87 353	88 455
Kyrönmaan Osuuspankki	Isokyrö	229 673	227 919
Kyyjärven Osuuspankki	Kyyjärvi	64 423	61 403
Lammin Osuuspankki	Hämeenlinna	152 019	159 689
Lanneveden Osuuspankki	Saarijärvi	42 624	39 897
Lappajärven Osuuspankki	Lappajärvi	106 782	109 528
Lapuan Osuuspankki	Lapua	216 916	217 390
Lavian Osuuspankki	Pori	64 083	61 802
Liedon Osuuspankki	Lieto	112 929	107 441
Nivalan Järvikylän Osuuspankki	Nivala	68 462	64 302
Piikkiön Osuuspankki	Kaarina	100 819	100 215
Pohjanmaan Osuuspankki	Kauhava	432 585	411 207
Reisjärven Osuuspankki	Reisjärvi	124 449	116 655
Sievin Osuuspankki	Sievi	121 295	119 344
Siilinjärven Osuuspankki	Siilinjärvi	283 828	267 339
Suupohjan Osuuspankki	Kauhajoki	775 983	773 424
Tiistenjoen Osuuspankki	Lapua	29 865	29 243

POP Pankki -ryhmään yhdistellyt tytär- ja osakkuusyritykset

	Kotipaikka	Ryhmän omistusosuus 2015	Ryhmän omistusosuus 2014
POP Pankkiliitto osk (Ryhmän keskusyhteisö)	Helsinki	77,9 %	77,9 %
Bonum Pankki Oy (POP Pankkiliitto osk:n kokonaan omistama tytäryhtiö)	Espoo	77,9 %	77,9 %
POP Pankkien vakuusrahasto	Helsinki	78,3 %	78,3 %
POP Holding Oy	Helsinki	98,0 %	88,4 %
Suomen Vahinkovakuutus Oy (POP Holding Oy:n kokonaan omistama tytäryhtiö)	Espoo	98,0 %	88,4 %
Optium Oy	Tampere	96,7 %	80,6 %
Pajker AS	Audru, Viro	67,5 %	50,0 %
White Beach Development AS (Pajker AS:n tytäryritys)	Audru, Viro	72,5 %	61,5 %
Keuruun Sijoitus Oy*	Keuruu	-	100,0 %
Keuruu Innovation Center Oy*	Keuruu	-	100,0 %
Paikallispankkien konttorikiinteistöt Oy*	Tampere	-	100,0 %

* fuusioitu Keuruun Osuuspankkiin tilikaudella 2015.

Yhteisjärjestelyt

Ryhmän alle 100 prosentin omistukset keskinäisissä kiinteistöosakeyhtiöissä ja asunto-osakeyhtiöissä on käsitelty POP Pankki -ryhmän tilinpäätöksessä yhteisinä toimintoina. Yhtiöiden kautta hallinnoidaan sekä oman käytön tiloja että sijoituskiinteistöjä.

POP Pankki -ryhmään yhdistellyt yhteiset toiminnot (merkittävimmät kiinteistöyhtiöt)

	Ryhmän omistusosuus 2015	Ryhmän omistusosuus 2014
Asunto Oy Keuruun Tarhiansuu	36,9 %	36,9 %
Asunto Oy Tampereen Kauppakatu 14	23,9 %	23,9 %
Asunto Oy Tampereen Koskilehmus	23,9 %	23,9 %
Kiinteistö Oy Kosken Pankkitalo	53,6 %	53,6 %
Kiinteistö Oy Lehto-Center	41,0 %	41,0 %
Kiinteistö Oy Liedon Torinkulma	62,5 %	62,5 %
Kiinteistö Oy Riihikuiva	82,7 %	82,7 %
Kiinteistö Oy Siilinjärven Pankkikeskus	66,5 %	66,5 %

POP Pankkiliitto osk:n jäsenyydestä eronneiden pankkien omistukset POP Pankki -ryhmässä

POP Pankkiliitto osk:n jäsenyydestä on eronnut vuoden 2015 aikana kahdeksan osuuspankkia.

POP Pankkiliitto osk:n jäsenyydestä eronneet pankit omistavat 22,1 prosenttia POP Pankkiliitto osk:n osuuspääomasta. Eronneilla pankeilla on siten välillinen omistusosuus kaikista POP Pankkiliitto Osk:n tytär- ja osakkuusyrittäistä sekä näiden omistamista yrityksistä. Lisäksi eronneet pankit ovat jäsenenä POP Pankkien vakuusrahastossa. Eronneiden pankkien osuus POP Pankkien vakuusrahaston omasta pääomasta on 21,7 prosenttia.

POP Pankkiliitto osk on sitoutunut palauttamaan eronneille pankeille näiden maksamat osuusmaksut. Palautuksen arvioidaan tapahtuvan tilikauden 2016 aikana. Mikäli POP Pankkiliitto osk ei pysty maksamaan osuuspääoman palautuksia, POP Pankkien yhteenliittymän muodostavat POP Pankit ovat sitoutuneet suorittamaan palautuksen. Sitoumuksen vuoksi palautettava osuus POP Pankkiliitto osk:n osuuspääomasta on esitetty POP Pankki -ryhmän taseessa velkana. Eronneiden pankkien taloudelliset oikeudet päättyvät, kun pääoma on palautettu.

Vertailukauden lopussa 31.12.2014 päätöksen POP Pankkiliitto osk:n jäsenyydestä eroamisesta oli tehnyt kaksi osuuspankkia. Vertailukaudella vain näiden kahden pankin osuus POP Pankkiliitto osk:n osuuspääomasta on esitetty velkana. Osuuspääoman palautusta koskevan sitoumuksen on katsottu syntyneen silloin, kun eronneen pankin osuuskunnan kokous on päättänyt erota POP Pankkiliitto osk:n jäsenyydestä. Vuoden 2015 aikana päätöksen tehneiden eronneiden pankkien osuudet osuuspääomasta on esitetty määräysvallattomien omistajien osuudessa 31.12.2014 ja muissa veloissa 31.12.2015.

Muutokset tytäryritysomistuksissa

Tilikauden 2015 aikana POP Pankit hankkivat omistukseensa POP Pankki -ryhmästä eronneiden osuuspankkien omistamat POP Holding Oy:n ja Optium Oy:n osakkeet.

Hankitut osuudet vastasivat 9,6 prosenttia POP Holding Oy:n osakkeista ja 16,1 prosenttia Optium Oy:n osakkeista. Lisäksi Pohjanmaan Osuuspankin omistusosuus Pajker AS -yhtiöstä kasvoi 17,5 prosenttia yrityksessä tehtyjen omistusjärjestelyiden seurauksena. Vertailukaudella Pohjanmaan Osuuspankki hankki 5 prosenttia Pajker AS:n osakkeista.

(1 000 euroa)	2015	2014
Määräysvallattomien osuuskien hankintahinta	1 972	200
Hankittu määräysvallattomien osuus	1 757	81
Omistusosuuden muutoksen vaikutus POP Pankki -ryhmän omaan pääomaan	-214	-118

Määräysvallattomien omistajien osuudet tytäryrityksissä

POP Pankki -ryhmän tytäryritysten määräysvallattomat omistajat ovat pääasiassa POP Pankkiliitto osk:n jäsenyydestä eronneita pankeja, jotka eivät kuulu POP Pankkien yhteenliittymään. POP Pankkiliitto osk:n maksaman osuuspääoman palautuksen jälkeen POP Pankki -ryhmän taseessa esitetty määräysvallattomien omistajien osuus tulee pienenevästi merkittävästi tilikaudella 2016. Alla olevissa taulukoissa on esitetty taloudellista informaatiota niistä tytäryrityksistä, joissa on merkittävä määräysvallattomien omistajien omistus tilinpäätöshetkellä.

Esitetyt tilinpäätöstiedot on oikaistu POP Pankki -ryhmän tilinpäätöksen laadintaperiaatteiden mukaisiksi. Tiedoissa ei ole huomioitu muiden Ryhmään yhdisteltävien yhteisöjen välisten erien eliminoiteja. POP Pankkiliiton konserniin on yhdistelty hankintamenetelmällä POP Pankkiliitto osk:n kokonaan omistama tytäryhtiö Bonum Pankki Oy sekä pääomaosuusmenetelmällä sen omistusosuutta vastaava osuus POP Holding konsernista. POP Holding konserniin on yhdistelty POP Holding Oy:n tytäryhtiö Suomen Vahinkovakuutus Oy. Näiden konsernien sisäiset erät on eliminoitu.

POP Pankkiliitto osk:n jäsenyydestä eronneille pankeille palautettavaa osuutta osuuspääomasta ei esitetä taseessa määräysvallattomien osuutena. Palautettava määrä 4 968 tuhatta euroa (2 267) esitetään muissa veloissa, koska POP Pankki -ryhmää koskee peruuttamaton sitoumus osuuspääoman palauttamisesta.

Yhtiön nimi	Määräys- vallattomien omistusosuus 2015	Määräys- vallattomien omistusosuus 2014	Määräys- vallattomien osuus voitosta tai tappiosta 2015	Määräys- vallattomien osuus voitosta tai tappiosta 2014	Määräys- vallattomien osuus omasta pääomasta 2015	Määräys- vallattomien osuus omasta pääomasta 2014
POP Pankkien vakuusrahasto	21,7 %	21,7 %	-2	12	2 771	2 800
POP Pankkiliiton konserni	22,1 %	22,1 %	-145	-89	-267	2 553
POP Holding konserni	2,0 %	11,6 %	-109	-1 133	182	1 681

Yhteenveto taseesta 31.12.2015

(1 000 euroa)	POP Pankkien vakuusrahasto	POP Pankkiliiton konserni	POP Holding konserni
Rahat ja saamiset	50	251 242	3 810
Sijoitukset	12 818	172 086	-
Muut varat	26	5 926	9 164
Varat yhteensä	12 894	429 254	12 974
Velat	136	412 911	41 560
Nettovarallisuus	12 758	16 343	9 024
Määräysvallattomien omistajien osuus nettovarallisuudesta	2 771	-267	182
Rahavarat tilikauden alussa	526	9 898	1 834
Rahavarat tilikauden lopussa	50	196 392	3 810

Yhteenveto tuloslaskelmasta 31.12.2015

(1 000 euroa)	POP Pankkien vakuusrahasto	POP Pankkiliiton konserni	POP Holding konserni
Liiketoiminnan tuotot	169	10 588	5 188
Liiketoiminnan kulut	-162	-10 580	-10 538
Tilikauden tulos	-7	-657	-5 404
Muut laajan tuloksen erät	-126	-88	-49
Tilikauden laaja tulos	-133	-745	-5 453
Määräysvallattomien omistajien osuus tilikauden tuloksesta	-2	-145	-109
Määräysvallattomien omistajien osuus laajasta tuloksesta	-29	-164	-110

Yhteenveto taseesta 31.12.2014

(1 000 euroa)	POP Pankkien vakuusrahasto	POP Pankkiliiton konserni	POP Holding konserni
Rahat ja saamiset	526	19 678	1 834
Sijoitukset	12 475	2 279	-
Muut varat	56	4 313	9 822
Varat yhteensä	13 057	26 270	11 656
Velat	165	6 688	28 982
Nettovarallisuus	12 892	19 582	14 477
Määräysvallattomien omistajien osuus nettovarallisuudesta	2 800	2 553	1 681
Rahavarat tilikauden alussa	408	3 986	1 845
Rahavarat tilikauden lopussa	526	9 898	1 834

Yhteenveto tuloslaskelmasta 31.12.2014

(1 000 euroa)	POP Pankkien vakuusrahasto	POP Pankkiliiton konserni	POP Holding konserni
Liiketoiminnan tuotot	330	5 695	1 239
Liiketoiminnan kulut	-309	-5 862	-10 984
Tilikauden tulos	55	-404	-9 756
Muut laajan tuloksen erät	632	-13	-184
Tilikauden laaja tulos	687	-417	-9 940
Määräysvallattomien omistajien osuus tilikauden tuloksesta	12	-89	-1 133
Määräysvallattomien omistajien osuus laajasta tuloksesta	149	-92	-1 154

POP Pankki -ryhmän vaikutuspiirissä ei ole strukturoituksi yhteisöiksi luokiteltavia yhteisöjä.

Merkittävät rajoitukset

POP Pankkien vakuusrahastoon liittyy merkittäviä rajoituksia, jotka koskevat POP Pankkien oikeutta saada käyttöönsä vakuusrahaston varoja. Vakuusrahaston varoja voidaan käyttää ainoastaan rahaston säännöissä määrättyihin tarkoituksiin. POP Pankkien vakuusrahaston vakuusrahastopääoma on merkitty Ryhmän omassa pääomassa muihin rahastoihin. Vakuusrahaston kertyneet voittovarot sisältyvät Ryhmän kertyneisiin voittovaroihin.

POP Pankkien vakuusrahaston tarkoituksena on ollut sen jäsenpankkien vakaan toiminnan turvaaminen. Vakuusrahaston toimintaa ei ole tarkoitus jatkaa talletuspankkien yhteenliittymän perustamisen jälkeen ja vakuusrahaston hallitus on 15.12.2015 päättänyt ryhtyä valmistelemaan vakuusrahaston purkamista. Vakuusrahaston purkauksessa rahaston varat palautetaan sen jäsenpankeille. POP Pankkien yhteenliittymään kuuluvien pankkien osuus vakuusrahaston omasta pääomasta 31.12.2015 on 9 987 tuhatta euroa. Vakuusrahaston oma pääoma on 12 758 tuhatta euroa. Oma pääoma on laskettu Ryhmän tilinpäätöksen laadintaperiaatteiden mukaisesti.

LIITE 48.47: Lähipiiritiedot

POP Pankki -ryhmän lähipiiriin kuuluvat POP Pankkiliitto osk:n hallintoneuvoston ja hallituksen jäsenet sekä näiden läheiset perheenjäsenet. Lähipiiriin kuuluu myös POP Pankkiliitto osk:n toimitusjohtaja ja hänen sijaisensa. Lisäksi lähipiiriin kuuluvat edellä mainittujen henkilöiden määräysvallassa olevat yritykset.

Alla on esitetty liiketapahtumat johtoon kuuluvien avainhenkilöiden ja muiden lähipiiriin kuuluvien tahojen kanssa. Johtoon kuuluvia avainhenkilöitä ovat hallintoneuvoston ja hallituksen jäsenet sekä POP Pankkiliitto osk:n toimitusjohtaja ja hänen varahenkilönsä.

Liiketapahtumat lähipiiriin kuuluvien tahojen kanssa

(1 000 euroa)	Johtoon kuuluvat avainhenkilöt		Muut	
	2015	2014	2015	2014
Varat				
Luotot	2 622	2 719	924	880
Velat				
Talletukset	1 620	2 359	352	367
Taseen ulkopuoliset sitoumukset				
Luottolupaukset	47	40	1	1
Takaukset	504	464	342	98
Tuotot ja kulut				
Korkotuotot	28	38	12	11
Korkokulut	17	22	2	2
Vakuutusmaksutuotot	17	20	3	2

Johtoon kuuluvien avainhenkilöiden saama kompensatio

(1 000 euroa)	2015	2014
Lyhytaikaiset työsuhde-etuudet	2 441	2 095
Työsuhteen päättymisen jälkeiset etuudet	44	34
Johtoon kuuluvien avainhenkilöiden saama kompensatio yhteensä	2 486	2 129

LIITE 48.48: Tilinpäätöspäivän jälkeiset tapahtumat

POP Pankit myivät 8.2.2016 kaikki omistamansa sijoituspalveluyritys Optium Oy:n osakkeet UB Omaisuudenhoito Oy:lle. Osakekaupalla ei ole merkittävää vaikutusta vuoden 2016 tulokseen.

LIITE 48.49: Siirtyminen IFRS-standardeihin

POP Pankki -ryhmä on uusi juridinen kokonaisuus, joka muodostui POP Pankkien yhteenliittymän aloitettua toimintansa 31.12.2015. Ryhmä ei ole aikaisemmin laatinut yhdisteltyä tilinpäätöstä. Ryhmän muodostumisesta on kerrottu tarkemmin liitteessä 48.6.

IFRS-tilinpäätös on laadittu yhdistelemällä POP Pankki -ryhmään kuuluvien yritysten ja yhteisöjen kansallisten kirjanpito- ja tilinpäätössääntösten mukaisesti laaditut erillistilinpäätökset siten, että yritysten keskinäiset erät on eliminoitu. Taseen ja tuloslaskelman erät on oikaistu esitettäväksi IFRS-standardien mukaisesti. Ryhmään kuuluvat jäsenosuuspankit ovat noudattaneet erillistilinpäätöksissään Finanssivalvonnan määräykset ja ohjeet 1/2013 "Rahoitussektorin kirjanpito, tilinpäätös ja toimintakertomus" mukaisesti IAS 39 Rahoitusinstrumentit: kirjaaminen ja arvostaminen -standardia. Jäsenpankeista Bonum Pankki Oy on laatinut tilinpäätöksensä IFRS-standardien mukaisesti ensimmäisen kerran 31.12.2015.

Koska POP Pankki -ryhmä ei ole aiemmin laatinut yhdisteltyä tilinpäätöstä, täsmäytyslaskelman esittäminen FAS- ja IFRS-taseen välillä ei ole mahdollista.

POP Pankki -ryhmän tase 1.1.2014 ja 31.12.2014

(1 000 euroa)	Viite	1.1.2014	31.12.2014
Varat			
Käteiset varat		12 692	12 959
Käypään arvoon tulosvaikuttaisesti kirjattavat rahoitusvarat		1 998	3 495
Lainat ja saamiset luottolaitoksilta		383 320	411 453
Lainat ja saamiset asiakkailta	a)	2 907 100	2 926 485
Johdannaiset	b)	8 738	7 682
Sijoitusomaisuus	c)	329 288	388 668
Vahinkovakuutustoiminnan varat	d)	20 031	31 803
Aineettomat hyödykkeet	e)	11 668	14 822
Aineelliset hyödykkeet	f)	44 859	42 400
Muut varat		16 814	16 185
Verosaamiset	g)	2 549	2 574
Varat yhteensä		3 739 057	3 858 523
Velat			
Velat luottolaitoksille		22 869	4 938
Velat asiakkaille		3 130 371	3 247 611
Vahinkovakuutustoiminnan velat		14 030	23 519
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat		24 295	24 361
Velat, joilla on huonompi etuoikeus		4 931	2 223
Osuus- ja lisäosuuspääoma	h)	85 310	83 703
Muut velat	i)	47 814	50 701
Verovelat	g)	25 419	26 923
Velat yhteensä		3 355 040	3 463 980
Oma pääoma			
Rahastot		145 340	150 381
Kertyneet voittovarot	k)	230 764	235 558
POP Pankki -ryhmän omistajien osuus yhteensä		376 105	385 939
Määräysvallattomien omistajien osuus		7 912	8 604
Oma pääoma yhteensä		384 016	394 543
Velat ja oma pääoma yhteensä		3 739 057	3 858 523

Tuloslaskelma 1.1.-31.12.2014

(1 000 euroa)	Viite	2014
Korkotuotot		80 690
Korkokulut	h)	-19 699
Korkokate		60 991
Palkkiotuotot ja -kulut, netto		26 970
Kaupankäynnin nettotuotot		434
Sijoitustoiminnan nettotuotot	c)	8 712
Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot	d)	1 361
Liiketoiminnan muut tuotot		2 440
Liiketoiminnan tuotot yhteensä		100 908
Henkilöstökulut	i)	-36 502
Liiketoiminnan muut kulut	e)	-42 535
Poistot ja arvonalentumistappiot aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä		-4 791
Liiketoiminnan kulut yhteensä		-83 827
Arvonalentumistappiot lainoista ja saamisista	a)	-4 331
Tulos ennen veroja		12 750
Tuloverot	g)	-5 272
Tilikauden tulos		7 478
Josta		
POP Pankki -ryhmän omistajien osuus		8 708
Määräysvallattomien omistajien osuus		-1 231
Yhteensä		7 478

Laaja tuloslaskelma

(1 000 euroa)	Viite	2014
Tilikauden tulos		7 478
Muut laajan tuloksen erät		
Erät, joita ei siirretä tulosvaikutteisiksi		
Etuspohjaisten eläkejärjestelyiden uudelleenmäärittämisestä johtuvat voitot/tappiot	i)	228
Erät, jotka saatetaan myöhemmin siirtää tulosvaikutteisiksi		
Käyvän arvon rahaston muutos		
Myytavissä olevista rahoitusvaroista	d)	2 889
Rahavirran suojauksesta		-70
Tilikauden laaja tulos		10 525
Tilikauden laajan tuloksen jakautuminen		
POP Pankki -ryhmän omistajien osuus tilikauden laajasta tuloksesta		11 781
Määräysvallattomien omistajien osuus tilikauden laajasta tuloksesta		-1 256
Tilikauden laaja tulos yhteensä		10 525

IFRS-standardien soveltamisen vaikutus POP Pankki -ryhmän tilinpäätöstietoihin taloudellisen lisäinformaation avaavassa taseessa 1.1.2014 sekä vertailukaudella 1.1.–31.12.2014

Taloudellisen lisäinformaation laatimisessa on sovellettu laatimisperiaatteita, jotka on esitetty taloudellisen lisäinformaation liitteessä 48.7.

Merkittävimmät IFRS-standardien soveltamiseen liittyvät oikaisut avaavaan taseeseen 1.1.2014 ja vertailukauden taseeseen 31.12.2014 on esitetty alla.

a) Lainat ja saamiset

POP Pankkien FAS-tilinpäätöksissä ei ole kirjattu saamisryhmäkohtaisia arvonalentumisia, koska saamisten muodostamat ryhmät ovat pankkikohtaisesti hyvin pieniä. Saamisryhmäkohtaisia arvonalentumisia on kuitenkin arvioitu IAS 39 Rahoitusinstrumentit: kirjaaminen ja arvostaminen -standardin mukaisesti POP Pankki -ryhmätasolla ja kirjattu oikaisuna lainojen ja saamisten vähennykseksi avaavaan taseeseen 1.1.2014 yhteensä 2 477 tuhatta euroa. Tilikaudelle 1.1.–31.12.2014 kirjattiin muutosta -51 tuhatta euroa. Saamisryhmäkohtaisen arvonalentumisen määrä 31.12.2014 oli 2 426 tuhatta euroa.

Saamisryhmäkohtaiset arvonalentumiset pienensivät voittovaroja avaavassa taseessa 1 982 tuhatta euroa ja 31.12.2014 taseessa 1 941 tuhatta euroa. Tilikauden 1.1.–31.12.2014 tulos pieneni 41 tuhatta euroa.

b) Johdannaiset

Johdannaisten arvostuksessa huomioitiin IFRS 13 Käyvän arvon määrittäminen -standardin mukaisesti vastapuoliriski (CVA). Arvostustulos pienensi johdannaisten arvoa 1.1.2014 yhteensä 738 tuhatta euroa. Oikaisu pienensi johdannaisten arvoa 31.12.2014 taseessa 557 tuhatta euroa.

c) Sijoitusomaisuus

IAS 40 Sijoituskiinteistöt -standardin mukaisesti sijoituskiinteistöjen hankintamenot on oikaistu IAS 16 Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet -standardin mukaisiksi. Sijoituskiinteistöihin kohdistuvien arvonkorotusten oikaisujen seurauksena sijoitusomaisuuden tasearvo 1.1.2014 pieneni 1 336 tuhatta euroa.

IAS 39 Rahoitusinstrumentit: kirjaaminen ja arvostaminen -standardin mukaisesti POP Pankkien vakuusrahaston rahoitusvaroihin tehdyt käyvän arvon arvostukset kasvattivat sijoitusomaisuuden tasearvoa 1.1.2014 yhteensä 116 tuhatta euroa. Käyvän arvon arvostus lisäsi sijoitusomaisuuden arvoa 31.12.2014 taseessa 737 tuhatta euroa ja kasvatti tilikauden laajaa tulosta 632 tuhatta euroa.

d) Vahinkovakuutustoiminnan varat

Vahinkovakuutustoiminnan sijoitusomaisuuden luokittelu ja arvostus IAS 39 -standardin mukaisesti kasvatti vahinkovakuutustoiminnan varoja 1.1.2014 avaavassa taseessa yhteensä 10 tuhatta euroa. 31.12.2014 arvostus pienensi vahinkovakuutustoiminnan varoja 219 tuhatta euroa ja pienensi tilikauden laajaa tulosta 183 tuhatta euroa.

e) Aineettomat hyödykkeet

POP Pankki -ryhmän hankkimat aineettomat hyödykkeet ovat POP Pankki -ryhmän yhteistyökumppaneiden toimesta toteutettuja tietojärjestelmiä, joihin Ryhmällä on IAS 38 Aineettomat hyödykkeet -standardissa tarkoitettu määräysvalta. Yhteistyökumppaneista merkittävin on Oy Samlink Ab. FAS-tilinpäätöksessä tietojärjestelmien kehittämiskulut oli kirjattu tuloslaskelmaan, mutta IAS 38 -standardin mukaan ne on aktivoitava. Merkittävimmät oikaistut aineettomat hyödykkeet muodostuvat vähittäispankkitoiminnassa, keskuspankkipalveluissa ja korttitoiminnassa käytettävistä järjestelmistä.

POP Pankki -ryhmän hankkimien aineettomien käyttöomaisuushyödykkeiden oikaisujen johdosta aineettomien hyödykkeiden tasearvo kasvoi avaavassa taseessa 2 059 tuhatta euroa.

Tilikaudella 1.1.-31.12.2014 aktivoitiin IAS 38 -standardin mukaisesti aineettomien hyödykkeiden lisäyksiä 2 742 tuhatta euroa. Aineettomista hyödykkeistä kirjattiin poistoja yhteensä 397 tuhatta euroa. Tulos ennen veroja parani yhteensä 2 344 tuhatta euroa. Aineettomien hyödykkeiden tasearvo 31.12.2014 kasvoi yhteensä 4 153 tuhatta euroa.

Bonum Pankki Oy on sitoutunut palauttamaan POP Pankkiliitto osk:n jäsenyydestä eronneille pankeille näiden maksamat osuudet keskuspankkitoiminnan ja korttiliiketoiminnan tietojärjestelmien kehittämiseksi kerätyistä maksuista siltä osin, kuin pankit eivät tule käyttämään kyseisiä palveluja POP Pankki -ryhmän käytössä olevista tietojärjestelmistä irtaantumisen jälkeen. Nämä sitoumukset kasvattivat muita velkoja 31.12.2014 taseessa 243 tuhatta euroa. Velan arvioidaan erääntyvän maksettavaksi vuoden 2016 aikana.

f) Aineelliset hyödykkeet

Aineellisten hyödykkeiden hankintamenot on oikaistu IAS 16 Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet -standardin mukaisiksi. Kiinteistöomaisuuteen kohdistuvien arvonkorotusten oikaisujen seurauksena aineellisen käyttöomaisuuden tasearvo 1.1.2014 pieneni 2 982 tuhatta euroa.

Yhteisten toimintojen yhdistely kasvatti aineellisten hyödykkeiden tasearvoa 31.12.2014 yhteensä 6 395 tuhatta euroa.

g) Laskennalliset verot

IFRS-standardien käyttöönotto lisäsi laskennallisia verosaamisia ja -velkoja. Alla on esitetty muutokset avaavaan taseeseen 1.1.2014 ja vertailuvuoden taseeseen 31.12.2014 sekä tilikauden 1.1.-31.12.2014 veroihin.

Laskennalliset verosaamiset

(1 000 euroa)	1.1.2014	31.12.2014
Työsuhde-etuudet	42	-
Rahoitusinstrumentit	147	170
Saamisryhmäkohtaiset arvonalentumiset	495	485
Saadut ennakkomaksut	-	48
Aineettomat hyödykkeet	-	204
Laskennalliset verosaamiset yhteensä	685	907

Laskennalliset verovelat

(1 000 euroa)	1.1.2014	31.12.2014
Työsuhde-etuudet	-	98
Rahoitusinstrumentit	25	162
Aineettomat hyödykkeet	412	1 034
Laskennalliset verovelat yhteensä	437	1 294

Tilikauden verot

(1 000 euroa)	1.1.-31.12.2014
Työsuhde-etuudet	-83
Rahoitusinstrumentit	-2
Saamisryhmäkohtaiset arvonalentumiset	-10
Saadut ennakkomaksut	48
Aineettomat hyödykkeet	-419
Tilikauden verot yhteensä	-466

h) Osuuspääoma

POP Pankki -ryhmään kuuluvien jäsenosuuspankkien osuus- ja lisäpääoman luokittelu IAS 32 Rahoitusinstrumentit: esittämistapa mukaisesti pienensi avaavan taseen 1.1.2014 osuuspääomaa yhteensä 85 310 tuhatta euroa ja vastaavasti lisäsi velkoja 85 310 tuhatta euroa. Velaksi luokitellulle osuuspääomalle maksettavat korot ja POP Bonuksina maksettavat ylijäämän palautukset 1 574 tuhatta euroa kirjattiin velaksi ja voittovarojen vähennykseksi.

31.12.2014 velaksi oikaistu osuus- ja lisäosuuspääoma oli yhteensä 83 703 tuhatta euroa. Tilikaudelle 1.1.–31.12.2014 jaksotettu korkokulu oli 1 404 tuhatta euroa ja se kirjattiin korkokuluksi ja siirtovelaksi. POP Bonuksina maksettavat ylijäämän palautukset 145 tuhatta euroa oikaistiin liiketoiminnan muiden kulujen lisäykseksi ja siirtovelaksi.

i) Työsuhde-etuudet

POP Pankki -ryhmällä on lisäeläkejärjestelyjä, jotka tulkitaan etuusjärjestelyiksi ja on käsitelty IAS 19 Työsuhde-etuudet -standardin mukaisesti. IFRS-tilinpäätöksessä esitetään velkaeränä järjestelyistä johtuvien velvoitteiden nykyarvo tilinpäätöspäivänä vähennettynä järjestelyyn kuuluvien varojen käyvällä arvolla. POP Pankki -ryhmän taseeseen kirjattu eläkevelka 1.1.2014 oli 210 tuhatta euroa.

Tilikaudella 1.1.–31.12.2014 oikaistiin tuloslaskelman henkilöstökuluja 413 tuhatta euroa pienemmiksi vastaamaan etuusjärjestelyistä aiheutuneiden kulujen jaksotusta. Tilikauden laajaan tulokseen kirjattiin etuusjärjestelyiden uudelleenmäärittämisestä johtuva voitto 285 tuhatta euroa. Tilikauden tulos parani yhteensä 331 tuhatta euroa ja oma pääoma kasvoi 391 tuhatta euroa. POP Pankki -ryhmän taseeseen 31.12.2014 kirjattiin eläkevaroiksi 550 tuhannen euron omaisuuserä.

j) Tilinpäätöksen yhdisteltävät yhteisöt

POP Pankki -ryhmän IFRS-tilinpäätöksen yhdisteltiin Pohjanmaan Osuuspankin Virossa golf-toimintaa harjoittavan tytäryrityksen Pajker AS:n ja White Beach Development AS:n muodostaman konsernin yhdistelty tilinpäätös. Lisäksi yhdisteltiin 8 kiinteistöyhteisöä yhteisenä toimintona IFRS 11 Yhteiset toiminnot -standardin mukaisesti suhteellisella yhdistelyllä.

Pajker-konsernin yhdistely pienensi 31.12.2014 sijoitusomaisuuden tasearvoa 3 418 tuhatta euroa ja lisäsi aineellisten hyödykkeiden tasearvoa 2 116 tuhatta euroa. Pajker-konsernin yhdistelyn vaikutus POP Pankki -ryhmän omaan pääomaan 31.12.2014 oli -3 280 tuhatta euroa. Yhdistelyn vaikutus tilikauden 1.1.–31.12.2014 tulokseen oli +172 tuhatta euroa.

Yhteisten toimintojen yhdistely kasvatti sijoitusomaisuuden ja aineellisten hyödykkeiden tasearvoa yhteensä 570 tuhatta euroa 31.12.2014. Yhdistelyn vaikutus POP Pankki -ryhmän omaan pääomaan oli -1 785 tuhatta euroa 31.12.2014.

k) Oma pääoma

IFRS-standardien käyttöönoton vaikutus POP Pankki -ryhmän omaan pääomaan on esitetty alla.

(1 000 euroa)	1.1.2014	31.12.2014
Osuuspääoman ja lisäosuuspääoman siirto osuuspääomasta velkoihin	-85 310	-83 703
Osuuspääomalle ja lisäosuuspääomalle jaksotetun koron oikaisu voittovaroista	-1 574	-1 550
Saamisryhmäkohtaisten arvonalentumisten oikaisu lainoista ja saamisista	-1 982	-1 941
Arvonkorotusten oikaisut sijoitusomaisuudesta	-1 336	-1 336
Arvonkorotusten oikaisut aineellisista hyödykkeistä	-2 982	-2 982
Työsuhde-etuudet	-168	391
Aineettomien hyödykkeiden oikaisut	1 647	3 380
Rahoitusinstrumenttien arvostusten oikaisut	-489	-31
Pajker-konsernin yhdistely	-3 242	-3 280
Kiinteistöyhteisöjen yhdistely tilinpäätöksen yhteisinä toimintoina	-1 798	-1 785
Oman pääoman muutos yhteensä	-97 234	-92 836

Pilari III mukaiset vakavaraisuustiedot

POP Pankkien yhteenliittymä muodostuu keskusyhteisöstä (POP Pankkiliitto osk), keskusyhteisön jäsenluottolaitoksista, jäsenluottolaitosten konsolidointiryhmiin kuuluvista yrityksistä ja sellaisista luottolaitoksista, rahoituslaitoksista ja palveluyrityksistä, joiden äänivallasta edellä mainitut yhteisöt yhdessä omistavat yli puolet. Tarkemmat tiedot konsolidointiryhmään kuuluvista yhteisöistä on ilmoitettu liitteessä 48.6.

Liitteissä 48.50-48.64 on esitetty EU:n Vakavaraisuusasetuksen N:o 575/2013 mukaiset tiedot POP Pankkien yhteenliittymän vakavaraisuudesta (ns. Pilari III tiedot). Tiedot perustuvat POP Pankkien yhteenliittymän vakavaraisuuteen, joten esitetyt tiedot eivät ole suoraan vertailukelpoisia muiden tasekirjassa julkaistujen POP Pankki -ryhmää koskevien lukujen kanssa.

Pilari III –julkistamisvaateita on esitetty myös riskienhallintaa ja vakavaraisuuden hallintaa käsittelevässä liitteessä 48.9 sekä hallinto- ja ohjausjärjestelmiä käsittelevässä liitteessä 48.8. Palkitsemista koskevat julkistamisvaateet on esitetty hallinto- ja ohjausjärjestelmiä koskevassa liitteessä 48.8 sekä henkilöstökuluja koskevassa liitteessä 48.17.

POP Pankkien yhteenliittymä ei julkista EU:n Vakavaraisuusasetuksen 439 artiklan mukaisia vastapuoliriskiä koskevia tietoja. Keskusyhteisön hallitus on olennaisuusarvioinnissa katsonut, että vastapuoliriskiä koskevat tiedot eivät ole olennaisia, koska niiden osuus riskipainotetuista varoista on erittäin pieni.

POP Pankkien yhteenliittymän luottoriskin pääomavaade lasketaan standardimenetelmällä ja operatiivisen riskin pääomavaade perusmenetelmällä. Markkinariskin pääomavaade lasketaan perusmenetelmällä valuuttapositionille.

LIITE 48.50: Vakavaraisuuden yhteenveto

(1 000 euroa)	2015	2014
Omat varat		
Ydinpääoma ennen vähennyksiä	461 631	438 967
Vähennykset ydinpääomasta	-6 089	-4 686
Ydinpääoma (CET1) yhteensä	455 542	434 281
Ensisijainen lisäpääoma ennen vähennyksiä	10 545	8 068
Vähennykset ensisijaisesta lisäpääomasta	0	0
Ensisijainen lisäpääoma (AT1)	10 545	8 068
Ensisijainen pääoma (T1 = CET1 + AT1)	466 087	442 349
Toissijainen pääoma ennen vähennyksiä	3 164	4 199
Vähennykset toissijaisesta pääomasta	0	0
Toissijainen pääoma (T2) yhteensä	3 164	4 199
Omat varat yhteensä (TC = T1 + T2)	469 251	446 548
Omien varojen vaade yhteensä	180 228	181 547
josta luottoriskin osuus	163 067	164 085
josta vastuun arvonokaisuriski (CVA)	288	487
josta markkinariskin osuus (valuuttakurssiriski)	1 991	2 333
josta operatiivisen riskin osuus	14 882	14 642
Luottolaitoslain mukainen kiinteä lisäpääomapuskuri (2,5%)	56 321	56 734
Ydinpääoma (CET1) suhteessa riskipainotettuihin eriin (%)	20,2 %	19,1 %
Ensisijainen pääoma (T1) suhteessa riskipainotettuihin eriin (%)	20,7 %	19,5 %
Omat varat yhteensä (TC) suhteessa riskipainotettuihin eriin (%)	20,8 %	19,7 %
Vähimmäisomavaraisuusaste		
Ensisijainen pääoma (T1)	466 087	442 349
Vastuut yhteensä	4 283 948	4 009 672
Vähimmäisomavaraisuusaste, %	10,9 %	11,0 %

LIITE 48.51: Omat varat erittäin

(1 000 euroa)		(A) Määrä julkistamispäivänä pankki	(B) Asetuksen (EU) n:o 575/2013 artikla, johon viitataan	(C) Määrät, joihin sovelletaan asetusta (EU) n:o 575/2013 edeltänyttä kohtelua, tai asetuksessa (eu) n:o 575/2013 säädetty jäljelle jäävä määrä
Ydinpääoma (CET1): instrumentit ja rahastot				
1	Pääomainstrumentit ja niihin liittyvät ylikurssirahastot	26 572	26 artiklan 1 kohta, 27, 28 ja 29 artikla, EPV:n luettelo 26 artiklan 3 kohta	-
	josta: osuuspääoma	8 668		-
	josta: POP Osuus	17 904		-
2	Kertyneet voittovarot	253 799	26 artiklan 1 kohdan c alakohta	-
3	Kertyneet muun laajan tuloksen erät (ja muut rahastot, kattaa myös realisoitumattomat voitot ja tappiot sovellettavien tilinpäätösstandardien nojalla)	146 110	26 artikla 1 kohta	-
3a	Yleisten pankkiriskien rahasto		26 artikla 1 kohta f alakohta	-
4	Asetuksen 484 artiklan 3 kohdassa tarkoitettu ehdot täyttävien erien määrä ja siihen liittyvät ylikurssirahastot, jotka poistetaan asteittain CET1 :stä	35 151	483 artiklan 2 kohta	15 065
	Julkisen sektorin pääomasijoitukset, joiden sallitaan jatkua 1.tammikuuta 2018 asti	-	483 artiklan 2 kohta	-
5	Vähemmistöosuudet (määrä, joka voidaan sisällyttää konsolidoituun ydinpääomaan (CET1))	-	84, 479 ja 480 artikla	-
5a	Riippumattoman tahon tarkastamat kesken tilikauden kertyneet voitot, joista on vähennetty kaikki ennakoitavissa olevat kulut tai osingot	-	26 artiklan 2 kohta	-
6	Ydinpääoma (CET1) ennen lakisäätteisiä oikaisuja	461 631		15 065
Ydinpääoma (CET1):lakisäätteiset oikaisut				
7	Muut arvonokaisut (negatiivinen määrä)	-	34 artikla, 105 artikla	-
8	Aineettomat hyödykkeet (joista on vähennetty niihin liittyvät verovelat) (negatiivinen määrä)	-6 089	36 artiklan 1 kohdan b alakohta, 37 artikla, 472 artiklan 4 kohta	-

10	Tulevista veronalaisista voitoista riippuvat laskennalliset verosaamiset, lukuun ottamatta niitä, jotka syntyvät väliaikaisten erojen seurauksena, (joista on vähennetty niihin liittyvät verovelat, jos 38 artiklan 3 kohdan ehdot täyttyvät) (negatiivinen määrä)	-	36 artiklan 1 kohdan c alakohta, 38 artikla, 472 artiklan 5 kohta	-
11	Käyvän arvon rahastoon sisältyvät erät, jotka liittyvät rahavirtojen suojauksista saatuihin voittoihin tai tappioihin	-	33 artiklan 1 kohdan a alakohta	-
12	Odotettujen tappioiden yhteismäärän laskennasta saatavat negatiiviset määrät	-	36 artiklan 1 kohdan d alakohta, 40 artikla, 159 artikla, 472 artiklan 6 kohta	-
13	Kaikki oman pääoman lisäykset, jotka johtuvat arvopaperistetuista omaisuuseristä (negatiivinen määrä)	-	32 artiklan 1 kohta	-
14	Käypään arvoon arvostettuihin velkoihin liittyvät voitot tai tappiot, jotka aiheutuvat laitoksen oman luottokelpoisuuden muutoksesta	-	33 artiklan b kohta	-
15	Etuuspohjaisen eläkerahaston varat (negatiivinen määrä)	-	36 artiklan 1 kohdan e alakohta, 41 artikla, 472 artiklan 7 kohta	-
16	Laitoksen suorat ja välilliset omistusosuudet omista ydinpääoman (CET1) instrumenteista (negatiivinen määrä)	-	36 artiklan 1 kohdan f alakohta, 42 artikla, 472 artiklan 8 kohta	-
17	Omistusosuudet finanssialan yhteisöjen ydinpääoman (CET1) instrumenteista, kun näillä yhteisöillä on laitoksen kanssa keskinäinen ristiinomistus, jolla pyritään lisäämään keinoitekoisesti laitoksen omia varoja (negatiivinen määrä)	-	36 artiklan 1 kohdan g alakohta, 44 artikla, 472 artiklan 9 kohta	-
18	Suorat ja välilliset omistusosuudet, jotka laitoksella on finanssialan yhteisöjen ydinpääoman (CET1) instrumenteista, kun laitoksella ei ole merkittävää sijoitusta näissä yhteisöissä (määrä, joka ylittää 10 prosentin raja-arvon ja josta on vähennetty hyväksyttävät lyhyet positiot) (negatiivinen määrä)	-	36 artiklan 1 kohdan h alakohta, 43, 45 ja 46 artikla, 49 artiklan 2 ja 3 kohta, 79 artikla, 472 artiklan 10 kohta	-
19	Suorat, välilliset ja synteettiset omistusosuudet, jotka laitoksella on finanssialan yhteisöjen ydinpääoman (CET1) instrumenteista, kun laitoksella on merkittävä sijoitus näissä yhteisöissä (määrä, joka ylittää 10 prosentin raja-arvon ja josta on vähennetty hyväksyttävät lyhyet positiot) (negatiivinen määrä)	-	36 artiklan 1 kohdan i alakohta, 43, 45 ja 47 artikla, 48 artiklan 1 kohdan b alakohta, 49 artiklan 1-3 kohta, 79 ja 470 artikla, 472 artiklan 11 kohta	-
21	Väliaikaisten erojen seurauksena syntyvät laskennalliset verosaamiset (määrä, joka ylittää 10 prosentin raja-arvon ja josta on vähennetty siihen liittyvät verovelat, jos 38 artiklan 3 kohdan ehdot täyttyvät) (negatiivinen määrä)	-	36 artiklan 1 kohdan c alakohta, 38 artikla, 48 artiklan 1 kohdan a alakohta, 470 artikla, 472 artiklan 5 kohta	-

22	Määrä, joka ylittää 15 prosentin raja-arvon (negatiivinen määrä)		48 artiklan 1 kohta	
23	josta: suorat ja välilliset omistussuhteet, jotka laitoksella on finanssialan yhteisöjen ydinpääoman (CET1) instrumenteista, kun laitoksella on merkittävä sijoitus näissä yhteisöissä		36 artiklan 1 kohdan i alakohta, 48 artiklan 1 kohdan b alakohta, 470 artikla, 472 artiklan 11 kohta	
26	Ydinpääomaan (CET1) tehtävät lakisääteliset oikaisut, jotka koskevat määrää, joihin sovelletaan vakavaraisuusasetusta edeltänyttä kohtelua	-		-
26a	Realisoitumattomiin voittoihin ja tappioihin liittyvät lakisääteliset oikaisut 467 ja 468 artiklan mukaisesti	-		-
	josta:...realisoitumattoman tappion suodatin 1	-	467 artikla	-
	josta:...realisoitumattoman voiton suodatin 1	-	468 artikla	-
26b	Määrä, joka vähennetään ydinpääomasta (CET1) tai lisätään siihen niiden ylimääräisten suodattimien ja vähennysten johdosta, joita edellytettiin ennen vakavaraisuusasetusta	-	481 artikla	-
27	Ensisijaisesta lisäpääomasta (AT1) tehtävät vähennykset, jotka ylittävät laitoksen ensisijaisen lisäpääoman (AT1) (negatiivinen määrä)	-	36 artiklan 1 kohdan j alakohta	-
28	Ydinpääomaan (CET1) tehtävät lakisääteliset oikaisut yhteensä	-6 089		-
29	Ydinpääoma (CET1)	455 542		15 065
	Ensisijainen lisäpääoma (AT1): instrumentit			
30	Pääomainstrumentit ja niihin liittyvät ylikurssirahastot	-	51 artikla, 52 artikla	-
31	josta: luokitellaan sovellettavien tilinpäätösstandardien mukaisesti omaksi pääomaksi	-		-
32	joista: luokitellaan sovellettavien tilinpäätösstandardien mukaisesti velaksi	-		-
33	Asetuksen 484 artiklan 4 kohdassa tarkoitettu ehdot täyttävien erien määrä ja siihen liittyvät ylikurssirahastot, jotka poistetaan asteittain AT1:stä	10 545	486 artiklan 3 kohta	4 519
	Julkisen sektorin pääomasijoitukset, joiden sallitaan jatkua 1. tammikuuta 2018 asti	-	486 artiklan 3 kohta	-
34	Tytäryritysten liikkeeseen laskemat ja kolmansien hallussa olevat ehdot täyttävät ensisijainen pääoma (T1), joka sisältyy konsolidoituun ensisijaiseen lisäpääomaan (AT1) (mukaan lukien vähemmistöosuudet, joita ei sisällytetty riville 5)	-	85, 86 ja 480 artikla	-
35	josta: tytäryritysten liikkeeseenlaskemat instrumentit, jotka poistetaan asteittain	-	486 artiklan 3 kohta	-
36	Ensisijaisen lisäpääoma (AT1) ennen lakisäätelisiä oikaisuja:	10 545		4 519

	Ensisijainen lisöpääoma (AT1): lakisäätöiset oikaisut			
37	Laitoksen suorat ja välilliset omistussuudet omista ensisijaisista lisöpääoman (AT1) instrumenteista (negatiivinen määrä)	-	52 artiklan 1 kohdan b alakohta, 56 artiklan a kohta, 57 artikla, 475 artiklan 2 kohta	-
38	Omistussuudet finanssialan yhteisöjen ensisijaisen lisöpääoman (AT1) instrumenteista, kun näillä yhteisöillä on laitoksen kanssa keskinäinen ristiinomistus, jolla pyritään lisäämään keinotekoisesti laitoksen omia varoja (negatiivinen määrä)	-	56 artiklan b kohta, 58 artikla, 475 artiklan 3 kohta	-
39	Suorat ja välilliset omistussuudet, jotka laitoksella on finanssialan yhteisöjen ensisijaisen lisöpääoman (AT1) instrumenteista, kun laitoksella ei ole merkittävää sijoitusta näissä yhteisöissä (määrä, joka ylittää 10 prosentin raja-arvon ja josta on vähennetty hyväksyttävät lyhyet positiot) (negatiivinen määrä)	-	56 artiklan c alakohta, 59, 60 ja 79 artikla, 475 artiklan 4 kohta	-
40	Suorat ja välilliset omistussuudet, jotka laitoksella on finanssialan yhteisöjen ensisijaisen lisöpääoman (AT1) instrumenteista, kun laitoksella on merkittävä sijoitus näissä yhteisöissä (määrä, joka ylittää 10 prosentin raja-arvon ja josta on vähennetty hyväksyttävät lyhyet positiot) (negatiivinen määrä)	-	56 artiklan d alakohta, 59, 60 ja 79 artikla, 475 artiklan 4 kohta	-
41	Ensisijaiseen lisöpääomaan (AT1) tehtävät lakisäätöiset oikaisut, jotka koskevat määriä, joihin sovelletaan vakavaraisuusasetusta edeltänyttä kohtelua ja siirtymäkauden kohtelua, ennen kuin ne poistetaan käytöstä asetuksen (EU) N:o 575/2013 mukaisesti (ts. vakavaraisuusasetuksen mukaiset jäljelle jäävät määrät)	-		-
41a	Ensisijaisesta lisöpääomasta (AT1) vähennettävät jäljelle jäävät määrät, jotka liittyvät ydinpääomasta siirtymäkaudella tehtäviin vähennyksiin asetuksen (EU) N:o 575/2013 472 artiklan mukaisesti	-	472 artikla, 472 artiklan 3 kohdan a alakohta, 472 artiklan 4 ja 6 kohta, 472 artiklan 8 kohdan a alakohta, 472 artiklan 9 kohta, 472 artiklan 10 kohdan a alakohta, 472 artiklan 11 kohdan a alakohta	-
41b	Ensisijaisesta lisöpääomasta (AT1) vähennettävät jäljelle jäävät määrät, jotka liittyvät toissijaisesta pääomasta (T2) siirtymäkaudella tehtäviin vähennyksiin asetuksen (EU) N:o 575/2013 475 artiklan mukaisesti	-	477 artikla, 477 artiklan 3 kohta, 477 artiklan 4 kohdan a alakohta	-
41c	Määrä, joka vähennetään ensisijaisesta lisöpääomasta (AT1) tai lisätään siihen niiden ylimääräisten suodattimien ja vähennysten johdosta, joita edellytettiin ennen vakavaraisuusasetusta	-	467, 468 ja 481 artikla	-
42	Toissijaisesta pääomasta (T2) tehtävät vähennykset, jotka ylittävät laitoksen toissijaisen pääoman (T2) (negatiivinen määrä)	-	56 artiklan e kohta	-
43	Ensisijaiseen lisöpääomaan (AT1) tehtävät lakisäätöiset oikaisut yhteensä	-		-
44	Ensisijainen lisöpääoma (AT1)	10 545		4 519

45	Ensisijainen pääoma (T1=CET1+AT1)	466 087		19 584
	Toissijainen pääoma (T2): Instrumentit ja varaukset			
46	Pääomainstrumentit ja niihin liittyvät ylikurssirahastot	-	62 ja 63 artikla	-
47	Asetuksen 484 artiklan 5 kohdassa tarkoitetut ehdot täyttävien erien määrä ja siihen liittyvät ylikurssirahastot, jotka poistetaan asteittain T2:sta	3 164	486 artiklan 4 kohta	1 356
	Julkisen sektorin pääomasijoitukset, joiden sallitaan jatkua 1. tammikuuta 2018 asti	-	483 artiklan 4 kohta	-
48	Tytäryritysten liikkeeseen laskemat ja kolmansien hallussa olevat ehdot täyttävät omien varojen instrumentit, jotka sisältyvät konsolidoituun toissijaiseen pääomaan (T2) (mukaan lukien vähemmistöosuudet ja ensisijaisen lisäpääoman (AT1) instrumentit, joita ei ole sisällytetty riville 5 tai 34)	-	87, 88 ja 480 artikla	-
49	josta: tytäryritysten liikkeeseenlaskemat instrumentit, jotka poistetaan asteittain	-	486 artiklan 4 kohta	-
50	Luottoriskioikaisut	-	62 artiklan c ja d kohta	-
51	Toissijainen pääoma (T2) ennen lakisäätteisiä oikaisuja	3 164		1 356
	Toissijainen pääoma (T2): lakisäätteiset oikaisut			
52	Laitoksen suorat ja välilliset omistusosuudet omista toissijaisen pääoman (T2) instrumenteista ja etuoikeudeltaan huonommista lainoista (negatiivinen määrä)	-	63 artiklan b kohdan i alakohta, 66 artiklan a kohta, 67 artikla, 477 artiklan 2 kohta	-
53	Omistusosuudet finanssialan yhteisöjen toissijaisen pääoman (T2) instrumenteista ja etuoikeudeltaan huonommista lainoista, kun näillä yhteisöillä on laitoksen kanssa keskinäinen ristiinominus, jolla pyritään lisäämään keinotekoisesti laitoksen omia varoja (negatiivinen määrä)	-	66 artiklan b kohta, 68 artikla, 477 artiklan 3 kohta	-
54	Suorat ja välilliset omistusosuudet, jotka laitoksella on finanssialan yhteisöjen toissijaisen pääoman (T2) instrumenteista ja etuoikeudeltaan huonommista lainoista, kun laitoksella ei ole merkittävää sijoitusta näissä yhteisöissä (määrä, joka ylittää 10 prosentin raja-arvon ja josta on vähennetty hyväksyttävät lyhyet positiot) (negatiivinen määrä)	-	66 artiklan c kohta, 69, 70 ja 79 artikla, 477 artiklan 4 kohta	-
54a	Josta uusia omistusosuuksia, joihin ei sovelleta siirtymäjärjestelyä	-		-
54b	Josta omistusosuuksia, jotka olivat olemassa jo ennen 1. tammikuuta 2013 ja joihin sovelletaan siirtymäjärjestelyä.	-		-
55	Suorat ja välilliset omistusosuudet, jotka laitoksella on finanssialan yhteisöjen toissijaisen pääoman (T2) instrumenteista ja etuoikeudeltaan huonommista lainoista, kun laitoksella on merkittävä sijoitus näissä yhteisöissä (määrä, josta on vähennetty hyväksyttävät lyhyet positiot) (negatiivinen määrä)	-	66 artiklan d kohta, 69 ja 79 artikla, 477 artiklan 4 kohta	-

56	Toissijaiseen pääomaan (T2) tehtävät lakisääteiset oikaisut, jotka koskevat määriä, joihin sovelletaan vakavaraisuusasetuksen edeltänyttä kohtelua ja siirtymäkauden kohtelua, ennen kuin ne poistetaan käytöstä asetuksen (EU) N:o 575/2013 mukaisesti (ts. vakavaraisuusasetuksen mukaiset jäljelle jäävät määrät)	-		-
56a	Toissijaisesta pääomasta (T2) vähennettävät jäljelle jäävät määrät, jotka liittyvät ydinpääomasta siirtymäkaudella tehtäviin vähennyksiin asetuksen (EU) N:o 575/2013 472 artiklan mukaisesti	-	472 artikla, 472 artiklan 3 kohdan a alakohta, 472 artiklan 4 ja 6 kohta, 472 artiklan 8 kohdan a alakohta, 472 artiklan 9 kohta, 472 artiklan 10 kohdan a alakohta, 472 artiklan 11 kohdan a alakohta	-
	josta riveittäin tarkennettavat erät, esim. olennaiset tilikauden kesken kertyneet nettotappiot, aineettomat hyödykkeet, puutteelliset varaukset odotettuihin tappioihin jne.	-		-
56b	Toissijaisesta pääomasta (T2) vähennettävät jäljelle jäävät määrät, jotka liittyvät ensisijaisesta lisäpääomasta (AT1) siirtymäkaudella tehtäviin vähennyksiin asetuksen (EU) N:o 575/2013 475 artiklan mukaisesti	-	475 artikla, 475 artiklan 2 kohdan a alakohta, 475 artiklan 3 kohta, 475 artiklan 4 kohdan a alakohta	-
	Josta riveittäin tarkennettavat erät, esim. ensisijaisen lisäpääoman (AT1) keskinäiset ristiinomistukset, suorat omistussuhteet, jotka laitoksella on muiden finanssialan yhteisöjen pääomasta, kun laitoksella ei ole merkittävää sijoitusta näissä yhteisöissä jne.	-		-
56c	Määrä, joka vähennetään toissijaisesta pääomasta (T2) tai lisätään siihen niiden ylimääräisten suodattimien ja vähennysten johdosta, joita edellytettiin ennen vakavaraisuusasetusta	-	467, 468 ja 481 artikla	-
57	Toissijaiseen pääomaan (T2) tehtävät lakisääteiset oikaisut yhteensä	-		-
58	Toissijainen pääoma (T2)	3 164		1 356
59	Pääoma yhteensä (TC=T1+T2)	469 251		20 940
59a	Riskipainotetut varat, jotka koskevat määriä, joihin sovelletaan vakavaraisuusasetusta edeltänyttä kohtelua ja siirtymäkauden kohtelua, ennen kuin ne poistetaan käytöstä asetuksen (EU) N:o 575/2013 mukaisesti (ts. vakavaraisuusasetuksen mukaiset jäljelle jäävät määrät)	-		-

60	Riskipainotetut varat yhteensä	2 252 853		-
	Vakavaraisuussuhteet ja puskurit			
61	Ydinpääoma (CET1) (prosenttiosuutena kokonaisriskin määrästä)	20,2 %	92 artiklan 2 kohdan a alakohta, 465 artikla	
62	Ensisijainen pääoma (T1) (prosenttiosuutena kokonaisriskin määrästä)	20,7 %	92 artiklan 2 kohdan b alakohta, 465 artikla	
63	Kokonaispääoma (prosenttiosuutena kokonaisriskin määrästä)	20,8 %	92 artiklan 2 kohdan c alakohta	
	Vakavaraisuussuhteet ja puskurit			
72	Suorat ja välilliset omistusosuudet, jotka laitoksella on finanssialan yhteisöjen pääomasta, kun laitoksella ei ole merkittävää sijoitusta näissä yhteisöissä (määrä, joka alittaa 10 prosentin raja-arvon ja josta on vähennetty hyväksyttävät lyhyet positiot)	15 619	36 artiklan 1 kohdan h alakohta, 45 ja 46 artikla 56 artiklan c kohta, 59 ja 60 artikla 66 artiklan c kohta, 69 ja 70 artikla	-
73	Suorat ja välilliset omistusosuudet, jotka laitoksella on finanssialan yhteisöjen ydinpääoman (CET1) instrumenteista, kun laitoksella on merkittävä sijoitus näissä yhteisöissä (määrä, joka alittaa 10 prosentin raja-arvon ja josta on vähennetty hyväksyttävät lyhyet positiot)	32 493	36 artiklan 1 kohdan i alakohta, 45 ja 48 artikla	-
	Ylärajat, joita sovelletaan varausten sisällyttämiseen toissijaiseen pääomaan (T2)			
76	Toissijaiseen pääomaan (T2) niiden riskien osalta sisällytetyt luottoriskinoikaisut, joihin sovelletaan standardimenetelmää (ennen ylärajan soveltamista)	-	62 artikla	-
77	Yläraja, luottoriskinoikaisujen sisällyttämiselle toissijaiseen pääomaan, kun noudatetaan standardimenetelmää	-	62 artikla	-
	Pääomainstrumentit, joihin sovelletaan asteittaisen poistamisen järjestelyjä (sovelletaan vain 1. tammikuuta 2013–1. tammikuuta 2022)			
80	Nykyinen yläraja ydinpääoman (CET1) instrumenteille, joihin sovelletaan asteittaisen poistamisen järjestelyjä	35 151	484 artiklan 3 kohta, 486 artiklan 2 ja 5 kohta	-
81	Ydinpääomasta (CET1) ylärajan takia vähennetty määrä (ylärajan ylittävä määrä lunastusten ja eräntymisten jälkeen)	15 065	484 artiklan 3 kohta, 486 artiklan 2 ja 5 kohta	-
82	Nykyinen yläraja ensisijaisen lisäpääoman (AT1) instrumenteille, joihin sovelletaan asteittaisen poistamisen järjestelyjä	10 545	484 artiklan 4 kohta, 486 artiklan 3 ja 5 kohta	-
83	Ensisijaisesta lisäpääomasta (AT1) ylärajan takia vähennetty määrä (ylärajan ylittävä määrä lunastusten ja eräntymisten jälkeen)	4 519	484 artiklan 4 kohta, 486 artiklan 3 ja 5 kohta	-

84	Nykyinen yläraja toissijaisen pääoman (T2) instrumenteille, joihin sovelletaan asteittaisen poistamisen järjestelyjä	3 164	484 artiklan 5 kohta, 486 artiklan 4 ja 5 kohta	-
85	Toissijaisesta pääomasta (T2) ylärajan takia vähennetty määrä (ylärajan ylittävä määrä lunastusten ja eräntymisten jälkeen)	1 356	484 artiklan 5 kohta, 486 artiklan 4 ja 5 kohta	-

LIITE 48.52: Omaan pääomaan luettavien instrumenttien keskeiset ominaisuudet

Komission täytäntöönpanoasetus (eu) n:o 1423/2013

		Lisäosuuspääoma	Osuuspääoma	POP Osuudet
1	Liikkeeseenlaskija	Jäsenosuuspankit	Jäsenosuuspankit	Jäsenosuuspankit
2	Yksilöllinen tunniste	Ei sovellu	Ei sovellu	Ei sovellu
3	Instrumenttiin sovellettava lainsäädäntö	Suomen lainsäädäntö	Suomen lainsäädäntö	Suomen lainsäädäntö
4	Vakavaraisuusasetuksen säännöt siirtymäkaudella	Ydinpääoma CET1	Ydinpääoma CET1	Ydinpääoma CET1
5	Vakavaraisuusasetuksen säännöt siirtymäkauden jälkeen	Ei sovellu	Ydinpääoma CET1	Ydinpääoma CET1
6	Käytettävissä yksittäisen yrityksen tasolla tai konsolidoinnin perusteella / alakonsolidointiryhmän tasolla / yksittäisen yrityksen tasolla ja konsolidoinnin perusteella / alakonsolidointiryhmän tasolla	Yksittäinen yritys ja konsolidoinnin perusteella/alakonsolidointiryhmän tasolla	Yksittäinen yritys ja konsolidoinnin perusteella/alakonsolidointiryhmän tasolla	Yksittäinen yritys ja konsolidoinnin perusteella/alakonsolidointiryhmän tasolla
7	Instrumentin laji	Asetus (EU) N:o 575/2013 artikla 484	Asetus (EU) N:o 575/2013 artikla 29	Asetus (EU) N:o 575/2013 artikla 29
8	Lakisääteiseen pääomaan kirjattu määrä (valuutta miljoonina viimeisimpänä raportointipäivänä)	48,9	8,7	17,9
9	Instrumentin nimellinen määrä	58,2	8,9	17,9
9a	Liikkeeseenlaskuhinta	100 %	100 %	100 %
9b	Lunastushinta	100 %	100 %	100 %
10	Kirjanpidollinen luokittelu	Osuuskunnan osuus	Osuuskunnan osuus	Osuuskunnan osuus
11	Alkuperäinen liikkeeseenlaskupäivä	Jatkuva	Jatkuva	Pankkikohtainen
12	Eräpäivätön vai päivätty	Eräpäivätön	Eräpäivätön	Eräpäivätön
13	Alkuperäinen maturiteetti	Ei maturiteettia	Ei maturiteettia	Ei maturiteettia
14	Liikkeeseenlaskijan toteuttama takaisinlunastus edellyttää valvontaviranomaisen ennakkohyväksyntää	Kyllä	Kyllä	Kyllä

15	Mahdollinen takaisinlunastuspäivä, ehdolliset takaisinlunastuspäivät ja lunastusmäärä	Osuuspankki maksaa lisäosuuden merkintähinnan palautuksen jäsenyyden päättyessä tai osuudenomistajan irtisanottua osuuden. Lisäosuusmaksu palautetaan 6 kuukauden kuluttua sen tilikauden päättymisestä, jonka perusteella palautus ensimmäisen kerran voidaan suorittaa. Jos irtisanottua lisäosuusmaksua ei ole voitu palauttaa kokonaisuudessaan, voi palautus tapahtua jälkipalautuksena, jos se on kolmen seuraavan tilinpäätöksen perusteella mahdollista.	Jäsenosuusmaksu palautetaan jäsenyyden päättyä osuuskuntalainen ja osuuspankeista ja muista osuuskuntamuotoisista luottolaitoksista annetun lain mukaisesti ja sanotuissa laeissa mainituin edellytyksin. Osuuspankilla on kuitenkin oikeus kieltäytyä jäsenosuusmaksujen palauttamisesta osuuspankin toiminnan aikana. Mikäli osuuspankki ei ole kieltäytynyt palauttamisesta, jäsenosuusmaksu voidaan palauttaa 12 kuukauden kuluttua sen tilikauden päättymisestä, jonka aikana jäsenyys on päättynyt. Ellei palautusta voida jonakin vuonna maksaa täysimääräisesti, maksamatta jäänyt osa maksetaan seuraavien tilinpäätösten perusteella käytettävissä olevista omista pääomista. Edellä määrätty oikeus maksamatta jääneen osan jälkipalautukseen päättyy kuitenkin viidennen seuraavan tilinpäätöksen jälkeen. Maksamatta jääneelle osalle ei makseta korkoa.	Osuuspankki maksaa POP Osuuden merkintähinnan palautuksen jäsenyyden päättyessä tai silloin, kun osuudenomistaja on irtisanonut POP Osuuden. Osuuspankilla on kuitenkin oikeus kieltäytyä POP Osuuksista suoritettujen maksujen palauttamisesta osuuspankin toiminnan aikana. Mikäli osuuspankki ei ole kieltäytynyt palauttamisesta POP Osuudesta suoritettu maksu voidaan palauttaa 12 kuukauden kuluttua sen tilikauden päättymisestä, jonka aikana POP Osuuden omistaja on irtisanonut osuuden. POP Osuuksista suoritettujen maksut palautetaan osuuskuntalaisia, osuuspankeista ja muista osuuskuntamuotoisista luottolaitoksista annetussa laissa ja näissä säännöissä säädettyin edellytyksin. Ellei palautusta voida jonakin vuonna maksaa täysimääräisesti, maksamatta jäänyt osa maksetaan seuraavien tilinpäätösten perusteella käytettävissä olevista omista pääomista. Edellä määrätty oikeus maksamatta jääneen osan jälkipalautukseen päättyy kuitenkin viidennen seuraavan tilinpäätöksen jälkeen. Maksamatta jääneelle osalle ei makseta korkoa.
16	Mahdolliset myöhemmät takaisinlunastuspäivät	Ks. kohta 15	Ks. kohta 15	Ks. kohta 15
17	Kiinteä tai vaihtuva osinko/kuponki	Vaihtuva	Vaihtuva	Vaihtuva
18	Kupongin korko ja siihen liittyvät indeksit	Osuuskunnan päätös	Osuuskunnan päätös	Osuuskunnan päätös
19	Dividend stopper -lausekkeen olemassaolo	Ei	Ei	Ei
20a	Täysin harkinnanvarainen, osittain harkinnanvarainen tai pakollinen (ajoituksen osalta)	Täysin harkinnanvarainen	Täysin harkinnanvarainen	Täysin harkinnanvarainen

20b	Täysin harkinnanvarainen, osittain harkinnanvarainen tai pakollinen (määrän osalta)	Täysin harkinnanvarainen	Täysin harkinnanvarainen	Täysin harkinnanvarainen
21	Step-up-ehdon tai muun lunastuskannustimen olemassaolo	Ei	Ei	Ei
22	Ei-kumulatiivinen tai kumulatiivinen	Ei-kumulatiivinen	Ei-kumulatiivinen	Ei-kumulatiivinen
23	Vaihdeettava tai sidottu	Sidottu	Sidottu	Sidottu
24	Jos instrumentti on vaihdettava, mitkä tekijät vaikuttavat ehtoon?	Ei sovellu	Ei sovellu	Ei sovellu
25	Jos instrumentti on vaihdettava, onko se vaihdettava kokonaisuudessaan vai osittain?	Ei sovellu	Ei sovellu	Ei sovellu
26	Jos instrumentti on vaihdettava, mikä on vaihtokurssi?	Ei sovellu	Ei sovellu	Ei sovellu
27	Jos instrumentti on vaihdettava, onko vaihto pakollinen vai valinnainen?	Ei sovellu	Ei sovellu	Ei sovellu
28	Jos instrumentti on vaihdettava, tarkenna, minkälaiseen instrumenttiin se voidaan vaihtaa?	Ei sovellu	Ei sovellu	Ei sovellu
29	Jos instrumentti on vaihdettava, tarkenna, minkä liikkeeseenlaskijan instrumenttiin se voidaan vaihtaa?	Ei sovellu	Ei sovellu	Ei sovellu
30	Kirjanpitoarvon alentamisen ominaisuudet	Kyllä	Kyllä	Kyllä
31	Jos kirjanpitoarvon alentaminen on mahdollista, mitkä tekijät laukaisevat sen?	Tappioiden kertyminen	Tappioiden kertyminen	Tappioiden kertyminen
32	Jos kirjanpitoarvon alentaminen on mahdollista, tehdäänkö se kokonaan vai osittain?	Kokonaan tai osittain	Kokonaan tai osittain	Kokonaan tai osittain
33	Jos kirjanpitoarvon alentaminen on mahdollista, onko se pysyvää vai väliaikaista?	Väliaikainen	Väliaikainen	Väliaikainen
34	Jos kirjanpitoarvon alentaminen on väliaikaista, kuvaile kirjanpitoarvon korotuksen mekanismi	Osuuspääoman korotuksen kautta	Osuuspääoman korotuksen kautta	Osuuspääoman korotuksen kautta

35	Hierarkkinen asema selvitystilassa (tarkenna instrumenttilaji, joka on välittömästi etuoikeudeltaan parempi)	Osuuspankin purkautuessa selvitystilan tai konkurssin kautta, kertyneet lisäosuusmaksut palautetaan ennen muita osuusmaksuja, tai jos varat eivät siihen riitä, se osa lisäosuusmaksuista, mikä kullekin suoritettujen lisäosuusmaksujen suhteen mukaisesti laskien tulee.	Osuuspankin purkautuessa palautetaan ensin lisäosuusmaksut, tämän jälkeen jäsenosuusmaksut ja POP Osuuksista suoritettut maksut yhtäläisellä etu-oikeudella.	Osuuspankin purkautuessa palautetaan ensin lisäosuusmaksut, tämän jälkeen jäsenosuusmaksut ja POP Osuuksista suoritettut maksut yhtäläisellä etu-oikeudella.
36	Vaativustenvastaiset ominaisuudet	Ei	Ei	Ei
37	Tarkenna mahdolliset vaativustenvastaiset ominaisuudet	Ei sovellu	Ei sovellu	Ei sovellu

LIITE 48.53: Omien varojen vähimmäismäärä

Luotto- ja vastapuoliriski

(1 000 euroa)	2015	2014
Vastuuryhmä	Omien varojen vähimmäismäärä	Omien varojen vähimmäismäärä
Saamiset valtioilta ja keskuspankeilta	112	-
Saamiset aluehallinnolta tai paikallisviranomaisilta	15	18
Saamiset julkisyhteisöiltä ja julkisilta laitoksilta	72	8
Saamiset laitoksilta	3 360	7 603
Saamiset yrityksiltä	47 448	46 483
Vähittäissaamiset	26 902	27 043
Kiinteistövakuudelliset saamiset	54 687	53 818
Maksukyvyttömyystilassa olevat vastuut	2 223	2 630
Erityisen suureen riskiin liittyvät vastuut	220	195
Vastuut katettujen joukkolainojen muodossa	378	10
Yhteistä sijoitustoimintaa harjoittavissa yrityksissä (CIU) oleviin osuuksiin tai osakkeisiin liittyvät saamiset	11 702	8 564
Oman pääoman ehtoiset vastuut	9 317	10 700
Muut erät	6 629	7 011
Luottoriski yhteensä	163 067	164 085
Vastuun arvonoinen riski (CVA)	288	487
Markkinariski (valuuttakurssiriski)	1 991	2 333
Operatiivinen riski	14 882	14 642
Omien varojen vähimmäismäärä yhteensä	180 228	181 547

LIITE 48.54: Kokonaisvastuiden keski- määräinen arvo tilikaudella vastuuryhmittäin

Luotto- ja vastapuoliriski

Vastuuryhmä (1 000 euroa)	2015	2014
Saamiset valtioilta ja keskuspankeilta	131 563	25 024
Saamiset aluehallinnolta ja paikallisviranomaisilta	7 006	3 295
Saamiset julkisyhteisöiltä ja julkisilta laitoksilta	500	-
Saamiset kansainvälisiltä organisaatioilta	145	-
Saamiset laitoksilta	418 605	447 002
Saamiset yrityksiltä	630 311	635 731
Vähittäissaamiset	464 842	581 319
Kiinteistövakuudelliset saamiset	1 963 754	1 911 977
Maksukyvyttömyystilassa olevat vastuut	32 723	41 913
E erityisen suureen riskiin liittyvät vastuut	1 622	1 256
Vastuut katettujen joukkolainojen muodossa	2 104	2 031
Yhteistä sijoitustoimintaa harjoittavissa yrityksissä (CIU) oleviin osuuksiin tai osakkeisiin liittyvät saamiset	216 373	143 936
Oman pääoman ehtoiset vastuut	71 334	75 531
Muut erät	88 985	102 467
Yhteensä	4 029 867	3 971 483

LIITE 48.55: Kokonaisvastuut riskipainoittain

Luotto- ja vastapuoliriski

Riskipaino (%) (1 000 euroa)	2015	2014
0	328 552	227 569
10	47 549	10 061
20	230 661	460 295
35	1 974 271	1 904 730
50	33 647	36 037
75	686 746	474 591
100	941 792	847 465
150	24 284	23 963
250	33 051	38 822
350	34	-
Yhteensä	4 300 587	4 023 533

LIITE 48.56: Kokonaisvastuiden maturiteettijakauma vastuuryhmittäin

Luotto- ja vastapuoliriski 31.12.2015

Vastuuryhmä (1 000 euroa)	Yhteensä	alle 3 kk	3–12 kk
Saamiset valtioilta ja keskuspankeilta	215 794	10 593	12 850
Saamiset aluehallinnolta ja paikallisviranomaisilta	54 018	784	4 800
Saamiset julkisyhteisöiltä ja julkisilta laitoksilta	4 007	-	-
Saamiset laitoksilta	193 595	94 756	25 092
Saamiset yrityksiltä	675 888	16 646	28 542
Vähittäissaamiset	686 742	13 232	22 089
Kiinteistövakuudelliset saamiset	1 994 040	15 940	24 424
Maksukyvyttömyystilassa olevat vastuut	34 298	13 961	1 329
Eriyisen suureen riskiin liittyvät vastuut	1 837	-	-
Vastuut katettujen joukkolainojen muodossa	33 420	-	-
Yhteistä sijoitustoimintaa harjoittavissa yrityksissä oleviin osuuksiin tai osakkeisiin liittyvät saamiset	241 189	-	-
Oman pääoman ehtoiset vastuut	67 724	-	-
Muut erät	98 035	17 578	-
Yhteensä	4 300 587	183 490	119 126

Vastuuryhmä (1 000 euroa)	1–5 vuotta	5–10 vuotta	yli 10 vuotta
Saamiset valtioilta ja keskuspankeilta	35 104	32 628	124 619
Saamiset aluehallinnolta ja paikallisviranomaisilta	3 341	19 745	25 348
Saamiset julkisyhteisöiltä ja julkisilta laitoksilta	-	-	4 007
Saamiset laitoksilta	4 335	1 081	68 331
Saamiset yrityksiltä	182 360	130 825	317 516
Vähittäissaamiset	148 140	159 826	343 455
Kiinteistövakuudelliset saamiset	205 563	374 469	1 373 644
Maksukyvyttömyystilassa olevat vastuut	4 009	4 992	10 008
Eriyisen suureen riskiin liittyvät vastuut	-	-	1 837
Vastuut katettujen joukkolainojen muodossa	33 420	-	-
Yhteistä sijoitustoimintaa harjoittavissa yrityksissä oleviin osuuksiin tai osakkeisiin liittyvät saamiset	-	-	241 189
Oman pääoman ehtoiset vastuut	-	-	67 724
Muut erät	36	-	80 421
Yhteensä	616 308	723 566	2 658 098

Luotto- ja vastapuoliriski 31.12.2014

Vastuuryhmä (1 000 euroa)	Yhteensä	alle 3 kk	3–12 kk
Saamiset valtioilta ja keskuspankeilta	27 144	1 281	1 932
Saamiset aluehallinnolta ja paikallisviranomaisilta	2 971	200	30
Saamiset julkisyhteisöiltä ja julkisilta laitoksilta	-	-	-
Saamiset laitoksilta	474 303	247 704	5 952
Saamiset yrityksiltä	633 488	17 683	36 115
Vähittäissaamiset	570 273	15 052	20 028
Kiinteistövakuudelliset saamiset	1 928 497	16 527	30 667
Maksukyvyttömyystilassa olevat vastuut	39 906	16 197	1 197
Erityisen suureen riskiin liittyvät vastuut	1 627	-	-
Vastuut katettujen joukkolainojen muodossa	1 306	-	1 306
Yhteistä sijoitustoimintaa harjoittavissa yrityksissä oleviin osuuksiin tai osakkeisiin liittyvät saamiset	169 922	-	-
Oman pääoman ehtoiset vastuut	76 066	-	-
Muut erät	98 664	19 694	-
Yhteensä	4 023 533	334 339	97 227

Vastuuryhmä (1 000 euroa)	1–5 vuotta	5–10 vuotta	yli 10 vuotta
Saamiset valtioilta ja keskuspankeilta	3 518	4 104	16 309
Saamiset aluehallinnolta ja paikallisviranomaisilta	317	1 344	1 080
Saamiset julkisyhteisöiltä ja julkisilta laitoksilta	-	-	-
Saamiset laitoksilta	16 695	2 295	201 657
Saamiset yrityksiltä	154 443	134 176	291 070
Vähittäissaamiset	118 049	136 163	280 980
Kiinteistövakuudelliset saamiset	196 896	360 690	1 323 718
Maksukyvyttömyystilassa olevat vastuut	5 414	5 976	11 122
Erityisen suureen riskiin liittyvät vastuut	-	-	1 627
Vastuut katettujen joukkolainojen muodossa	-	-	-
Yhteistä sijoitustoimintaa harjoittavissa yrityksissä oleviin osuuksiin tai osakkeisiin liittyvät saamiset	-	-	169 922
Oman pääoman ehtoiset vastuut	-	-	76 066
Muut erät	127	-	78 208
Yhteensä	495 460	644 748	2 451 759

LIITE 48.57: Kokonaisvastuut vastuuryhmittäin vastapuolittain

Luotto- ja vastapuoliriski 31.12.2015

Vastuuryhmä (1 000 euroa)	Yhteensä	Yksityiset	Yritykset	- josta PK -yritys- vastuut
Saamiset valtioilta ja keskuspankeilta	215 794	128 678	14 613	-
Saamiset aluehallinnolta ja paikallisviranomaisilta	54 018	-	13 778	-
Saamiset julkisyhteisöiltä ja julkisilta laitoksilta	4 007	-	-	-
Saamiset laitoksilta	193 595	346	275	-
Saamiset yrityksiltä	675 888	77 021	284 506	224 902
Vähittäissaamiset	686 742	329 651	152 782	95 632
Kiinteistövakuudelliset saamiset	1 994 040	1 566 441	191 140	133 553
Maksukyvyttömyystilassa olevat vastuut	34 298	12 955	15 146	-
Erityisen suureen riskiin liittyvät vastuut	1 837	-	1 165	-
Vastuut katettujen joukkolainojen muodossa	33 420	-	33 420	-
Yhteistä sijoitustoimintaa harjoittavissa yrityksissä oleviin osuuksiin tai osakkeisiin liittyvät saamiset	241 189	-	-	-
Oman pääoman ehtoiset vastuut	67 724	-	24 617	-
Muut erät	98 035	-	-	-
Yhteensä	4 300 587	2 115 094	731 441	454 086

Vastuuryhmä (1 000 euroa)	Maatalous	Muut
Saamiset valtioilta ja keskuspankeilta	17 657	54 846
Saamiset aluehallinnolta ja paikallisviranomaisilta	1 796	38 443
Saamiset julkisyhteisöiltä ja julkisilta laitoksilta	4 007	-
Saamiset laitoksilta	3	192 972
Saamiset yrityksiltä	269 124	45 237
Vähittäissaamiset	184 137	20 172
Kiinteistövakuudelliset saamiset	207 127	29 332
Maksukyvyttömyystilassa olevat vastuut	4 513	1 683
Erityisen suureen riskiin liittyvät vastuut	-	672
Vastuut katettujen joukkolainojen muodossa	-	-
Yhteistä sijoitustoimintaa harjoittavissa yrityksissä oleviin osuuksiin tai osakkeisiin liittyvät saamiset	-	241 189
Oman pääoman ehtoiset vastuut	38	43 070
Muut erät	-	98 035
Yhteensä	688 402	765 651

Luotto- ja vastapuoliriski 31.12.2014

Vastuuryhmä (1 000 euroa)	Yhteensä	Yksityiset	Yritykset	- josta PK -yritys- vastuut
Saamiset valtioilta ja keskuspankeilta	27 144	16 422	2 133	-
Saamiset aluehallinnolta ja paikallisviranomaisilta	2 971	-	977	-
Saamiset julkisyhteisöiltä ja julkisilta laitoksilta	-	-	-	-
Saamiset laitoksilta	474 303	548	513	-
Saamiset yrityksiltä	633 488	74 820	263 499	223 125
Vähittäissaamiset	570 273	283 524	129 883	99 182
Kiinteistövakuudelliset saamiset	1 928 497	1 498 607	192 757	134 500
Maksukyvyttömyystilassa olevat vastuut	39 906	14 559	17 246	-
Erityisen suureen riskiin liittyvät vastuut	1 627	-	147	-
Vastuut katettujen joukkolainojen muodossa	1 306	-	-	-
Yhteistä sijoitustoimintaa harjoittavissa yrityksissä oleviin osuuksiin tai osakkeisiin liittyvät saamiset	169 922	-	-	-
Oman pääoman ehtoiset vastuut	76 066	-	31 710	-
Muut erät	98 029	-	-	-
Yhteensä	4 023 533	1 888 482	638 865	456 808

Vastuuryhmä (1 000 euroa)	Maatalous	Muut
Saamiset valtioilta ja keskuspankeilta	3 000	5 589
Saamiset aluehallinnolta ja paikallisviranomaisilta	75	1 920
Saamiset julkisyhteisöiltä ja julkisilta laitoksilta	-	-
Saamiset laitoksilta	5	473 237
Saamiset yrityksiltä	255 664	39 504
Vähittäissaamiset	146 464	10 402
Kiinteistövakuudelliset saamiset	208 437	28 696
Maksukyvyttömyystilassa olevat vastuut	3 571	4 530
Erityisen suureen riskiin liittyvät vastuut	-	1 480
Vastuut katettujen joukkolainojen muodossa	-	1 306
Yhteistä sijoitustoimintaa harjoittavissa yrityksissä (CIU) oleviin osuuksiin tai osakkeisiin liittyvät saamiset	-	169 922
Oman pääoman ehtoiset vastuut	-	44 355
Muut erät	-	98 029
Yhteensä	617 216	878 970

LIITE 48.58: Merkityksellisten luottovastuiden maantieteellinen jakautuminen

Luotto- ja vastapuoliriski 31.12.2015

Vastuuryhmä (1 000 euroa)	Yhteensä	Suomi	Muut
Saamiset valtioilta ja keskuspankeilta	215 794	170 688	45 106
Saamiset aluehallinnolta ja paikallisviranomaisilta	54 018	54 018	-
Saamiset julkisyhteisöiltä ja julkisilta laitoksilta	4 007	4 007	-
Saamiset laitoksilta	193 595	170 691	22 904
Saamiset yrityksiltä	675 888	665 642	10 246
Vähittäissaamiset	686 742	685 260	1 482
Kiinteistövakuudelliset saamiset	1 994 040	1 990 921	3 119
Maksukyvyttömyystilassa olevat vastuut	34 298	34 265	34
Erityisen suureen riskiin liittyvät vastuut	1 837	1 837	-
Vastuut katettujen joukkolainojen muodossa	33 420	11 742	21 677
Yhteistä sijoitustoimintaa harjoittavissa yrityksissä oleviin osuuksiin tai osakkeisiin liittyvät saamiset	241 189	233 014	8 175
Oman pääoman ehtoiset vastuut	67 724	60 594	7 130
Muut erät	98 035	98 035	-
Yhteensä	4 300 587	4 180 714	119 873

Luotto- ja vastapuoliriski 31.12.2014

Vastuuryhmä (1 000 euroa)	Yhteensä	Suomi	Muut
Saamiset valtioilta ja keskuspankeilta	27 144	22 245	4 899
Saamiset aluehallinnolta ja paikallisviranomaisilta	2 971	2 928	43
Saamiset julkisyhteisöiltä ja julkisilta laitoksilta	-	-	-
Saamiset laitoksilta	474 303	470 758	3 545
Saamiset yrityksiltä	633 488	623 245	10 243
Vähittäissaamiset	570 273	569 191	1 082
Kiinteistövakuudelliset saamiset	1 928 497	1 925 480	3 017
Maksukyvyttömyystilassa olevat vastuut	39 906	39 857	49
Erityisen suureen riskiin liittyvät vastuut	1 627	1 627	-
Vastuut katettujen joukkolainojen muodossa	1 306	1 306	-
Yhteistä sijoitustoimintaa harjoittavissa yrityksissä oleviin osuuksiin tai osakkeisiin liittyvät saamiset	169 922	164 163	5 759
Oman pääoman ehtoiset vastuut	76 066	68 339	7 727
Muut erät	98 029	98 029	-
Yhteensä	4 023 533	3 987 168	36 365

LIITE 48.59: Kokonaisvastuuarvot vastuuryhmittäin suojaavien vakuuksien mukaan jaettuna

Luotto- ja vastapuoliriski 31.12.2015

Vastuuryhmä (1 000 euroa)	Yhteensä	Rahoitus- vakuudet	Reaali- vakuudet	Takaukset	Muut
Saamiset valtioilta ja keskuspankeilta	215 794	-	-	-	-
Saamiset aluehallinnolta ja paikallisviranomaisilta	54 018	-	-	-	-
Saamiset julkisyhteisöiltä ja julkisilta laitoksilta	4 007	-	-	-	-
Saamiset laitoksilta	193 595	-	-	-	-
Saamiset yrityksiltä	675 888	5 132	-	26 336	231
Vähittäisaamiset	686 742	8 962	-	92 702	1 023
Kiinteistövakuudelliset saamiset	1 994 040	-	1 991 922	-	-
Maksukyvyttömyystilassa olevat vastuut	34 298	113	17 892	489	77
Erityisen suureen riskiin liittyvät vastuut	1 837	-	-	-	-
Vastuut katettujen joukkolainojen muodossa	33 420	-	-	-	-
Yhteistä sijoitustoimintaa harjoittavissa yrityksissä oleviin osuuksiin tai osakkeisiin liittyvät saamiset	241 189	-	-	-	-
Oman pääoman ehtoiset vastuut	67 724	-	-	-	-
Muut erät	98 035	-	-	-	-
Yhteensä	4 300 587	14 207	2 009 814	119 527	1 330

Luotto- ja vastapuoliriski 31.12.2014

Vastuuryhmä (1 000 euroa)	Yhteensä	Rahoitus- vakuudet	Reaali- vakuudet	Takaukset	Muut
Saamiset valtioilta ja keskuspankeilta	27 144	-	-	-	-
Saamiset aluehallinnolta ja paikallisviranomaisilta	2 971	-	-	-	-
Saamiset julkisyhteisöiltä ja julkisilta laitoksilta	-	-	-	-	-
Saamiset laitoksilta	474 303	-	-	-	-
Saamiset yrityksiltä	633 488	5 457	-	27 271	-
Vähittäisaamiset	570 273	9 418	-	86 244	20
Kiinteistövakuudelliset saamiset	1 928 497	0	1 924 493	-	-
Maksukyvyttömyystilassa olevat vastuut	39 906	150	20 801	712	-
Erityisen suureen riskiin liittyvät vastuut	1 627	-	-	-	-
Vastuut katettujen joukkolainojen muodossa	1 306	-	-	-	-
Yhteistä sijoitustoimintaa harjoittavissa yrityksissä oleviin osuuksiin tai osakkeisiin liittyvät saamiset	169 922	-	-	-	-
Oman pääoman ehtoiset vastuut	76 066	-	-	-	-
Muut erät	98 029	-	-	-	-
Yhteensä	4 023 533	15 025	1 945 294	114 226	20

LIITE 48.60: Vakavaraisuudessa hyödynnetyt vakuudet

Vakavaraisuuslaskennassa hyödynnetään seuraavia EU:n vakavaraisuusasetuksen N:o 575/2013 määrittelemiä reaalivakuuksia: kiinteistöjä ja huoneiston hallintaan oikeuttavia osakkeita, talletuksia ja arvopapereita. Talletukset ja arvopaperit ovat säännösten tarkoittamia rahoitusvakuuksia. Rahoitusvakuudet on käsitelty kattavan menetelmän mukaisesti ja valvojan määrittämiä volatilitteettikorjauksia käyttäen.

Lisäksi luottoriskin standardimenetelmässä hyödynnetään EU:n Vakavaraisuusasetuksen määrittelemiä hyväksytyjä takaajia. Merkittävin yksittäinen takaaja on Suomen valtio. Luottojohdannaisia ei laskennassa ole hyödynnetty. Vakavaraisuuslaskennassa ei ole sovellettu tase-erien tai taseen ulkopuolisten erien netotusta.

LIITE 48.61: Varojen sidonnaisuuden aste

Varat 31.12.2015

	Sidottujen varojen kirjanpito- arvo	Sidottujen varojen käypä arvo	Sitomattomien varojen kirjanpito- arvo	Sitomattomien varojen käypä arvo
Laitoksen varat	29 141		4 035 079	
Oman pääoman ehtoiset rahoitusvälineet	-	-	309 270	309 368
Vieraan pääoman ehtoiset arvopaperit	29 141	29 209	288 664	286 403
Muut varat	-		3 437 145	

Saadut vakuudet 31.12.2015

(1 000 euroa)	Saattujen sidottujen vakuuksien tai liikkeeseen laskettujen vieraan pääoman ehtoisten arvopaperien käypä arvo	Vakuuskäyttöön soveltuvien saattujen vakuuksien tai liikkeeseen laskettujen vieraan pääoman ehtoisten arvopaperien käypä arvo
Laitoksen saamat vakuudet	-	-
Oman pääoman ehtoiset rahoitusvälineet	-	-
Vieraan pääoman ehtoiset arvopaperit	-	-
Muut saadut vakuudet	-	-
Liikkeeseen lasketut vieraan pääoman ehtoiset arvopaperit, paitsi omat katetut joukkolainat tai omaisuusvakuudelliset arvopaperit (ABS)	-	-

Sidotut varat/saadut vakuudet ja niihin liittyvät velat 31.12.2015

(1 000 euroa)	Vakuussidonnaisia omaisuuseriä vastaan saatu rahoitus (velat), ehdolliset velat tai lainatut arvopaperit	Varat, saadut vakuudet ja vieraan pääoman ehtoiset arvopaperit, paitsi vakuuskäytössä olevat katetut joukkolainat ja omaisuus- vakuudelliset arvopaperit
Tiettyjen rahoitusvelkojen kirjanpitoarvo	-	29 141

Tiedot varojen sidonnaisuuden merkityksestä

Pankki on käyttänyt vakuuksina taseeseen kirjattuja arvopapereita käyväältä arvoltaan 29 140 738,00 euroa. Tiedot koskevat tilannetta 31.12.2015.

Varat 31.12.2014

	Sidottujen varojen kirjanpito- arvo	Sidottujen varojen käypä arvo	Sitomattomien varojen kirjanpito- arvo	Sitomattomien varojen käypä arvo
Laitoksen varat	1 608		3 845 200	
Oman pääoman ehtoiset rahoitusvälineet	-	-	243 393	243 584
Vieraan pääoman ehtoiset arvopaperit	1 608	1 696	131 916	132 204
Muut varat	-		3 469 890	

Saadut vakuudet 31.12.2014

(1 000 euroa)	Saatujen sidottujen vakuuksien tai liikkeeseen laskettujen vieraan pääoman ehtoisten arvopaperien käypä arvo	Vakuuskäyttöön soveltuvien saatujen vakuuksien tai liikkeeseen laskettujen vieraan pääoman ehtoisten arvopaperien käypä arvo
Laitoksen saamat vakuudet	-	-
Oman pääoman ehtoiset rahoitusvälineet	-	-
Vieraan pääoman ehtoiset arvopaperit	-	-
Muut saadut vakuudet	-	-
Liikkeeseen lasketut vieraan pääoman ehtoiset arvopaperit, paitsi omat katetut joukkolainat tai omaisuusvakuudelliset arvopaperit (ABS)	-	-

Sidotut varat/saadut vakuudet ja niihin liittyvät velat 31.12.2014

(1 000 euroa)	Vakuussidonnaisia omaisuuseriä vastaan saatu rahoitus (velat), ehdolliset velat tai lainatut arvopaperit	Varat, saadut vakuudet ja vieraan pääoman ehtoiset arvopaperit, paitsi vakuuskäytössä olevat katetut joukkolainat ja omaisuusvakuudelliset arvopaperit
Tiettyjen rahoitusvelkojen kirjanpitoarvo	-	1 608

Tiedot varojen sidonnaisuuden merkityksestä

Pankki on käyttänyt vakuuksina taseeseen kirjattuja arvopapereita käyvästä arvostaan 1 696 110,00 euroa. Tiedot koskevat tilannetta 31.12.2014.

LIITE 48.62: Operatiivisen riskin laskelma

Operatiivisen riskin omien varojen vaade 31.12.2015

(1 000 euroa)	2015	2014	2013	Omien varojen vähimmäismäärä
Bruttotuotot yhteensä	100 821	97 612	-	
Tuottoindikaattori	15 123	14 642	-	14 882

Operatiivisen riskin omien varojen vaade 31.12.2014

(1 000 euroa)	2014	2013	2012	Omien varojen vähimmäismäärä
Bruttotuotot yhteensä	97 612	-	-	
Tuottoindikaattori	14 642	-	-	14 642

Tuottoindikaattori lasketaan EU:n vakavaraisuusasetuksen N:o 575/2013 mukaisen perusmenetelmän mukaisesti.

Omien varojen vähimmäismäärä = positiivisten vuotuisten tuottoindikaattorien summa / niiden vuosien lukumäärällä, joina tuottoindikaattori on ollut positiivinen.

POP Pankkien yhteenliittymän operatiivisen riskin omien varojen vähimmäismäärä on laskettu taloudellisessa lisäinformaatiossa tilikausilta 2015 ja 2014 esitettyjen tuloslaskelmien tietojen mukaisesti.

Operatiivisilla riskeillä tarkoitetaan sitä tappionvaaraa, joka pankeille saattaa aiheutua riittämättömistä tai puutteellisista sisäisistä prosesseista, henkilöstöstä, järjestelmistä tai ulkoisista tekijöistä.

LIITE 48.63: Vähimmäisomavaraisuusaste

31.12.2015

Vähimmäisomavaraisuusasteen täsmäytys taseeseen		(1 000 euroa)
1	Tilinpäätöksessä julkistettu taseen loppusumma	4 064 220
4	Rahoitusjohdanniisiin liittyvät oikaisut	688
6	Taseen ulkopuolisiin eriin liittyvät oikaisut	225 968
7	Muut oikaisut	-6 928
8	Vähimmäisomavaraisuusasteen kokonaisvastuut	4 283 948

Vähimmäisomavaraisuusasteen julkistaminen		
		Vähimmäisomavaraisuusasteen vastuiden arvo
Taseen vastuut (pl johdannaiset, arvopapereilla toteutettavat rahoitustoimet)		
1	Taseen vastuut (pl johdannaiset, arvopapereilla toteutettavat rahoitustoimet ja fidusiaariset varat, mutta ml vakuudet)	4 050 415
3	Taseen vastuut yhteensä (pl johdannaiset, arvopapereilla toteutettavat rahoitustoimet ja fidusiaariset varat)	4 050 415
Johdannaiset		
4	Johdannaiset: markkina-arvo	7 165
5	Johdannaiset: korotetun käyvän arvon menetelmä	400
11	Johdannaiset yhteensä	7 565
Muut taseen ulkopuoliset vastuut		
17	Taseen ulkopuoliset vastuut nimellismäärältään	225 968
19	Muut taseen ulkopuoliset vastuut	225 968
Pääoma ja kokonaisvastuut		
20	Ensisijainen pääoma	466 087
21	Kokonaisvastuut	4 283 948
Vähimmäisomavaraisuusaste		
22	Vähimmäisomavaraisuusaste	10,9 %
EU-23	Siirtymäsäännösten mukaiset valinnat ja taseesta pois otetut fidusiaariset varat	45 696

Taseen vastuiden jaottelu (pl johdannaiset, arvopapereilla toteutettavat rahoitustoimet ja vapautetut vastuut)

		Vähimmäis- omavaraisuus- asteen vastuiden arvo
EU-1	Taseen vastuut yhteensä (pl johdannaiset, arvopapereilla toteutettavat rahoitustoimet ja vapautetut vastuut), joista:	4 050 415
EU-3	Kaupankäyntivaraston ulkopuoliset vastuut, joista:	4 050 415
EU-4	Katetut joukkovelkakirjat	33 420
EU-5	Valtiovastuiksi katsotut vastuut	371 389
EU-6	Aluehallintojen, kansainvälisten kehityspankkien, kansainvälisten organisaatioiden, julkisyhteisöjen ja julkisoikeudellisten laitosten vastuut, joita ei katsota valtiovastuiksi	4 507
EU-7	Laitokset	178 706
EU-8	Kiinteistövuoksuvelloiset vastuut	1 950 129
EU-9	Vähittäisvastuut	461 144
EU-10	Saamiset yrityksiltä	618 704
EU-11	Maksukyvyttömyystilassa olevat vastuut	24 581
EU-12	Muut vastuut (kuten oman pääoman ehtoiset vastuut ja muut vastuut, jotka eivät koske luottovelvoitetta)	407 835

31.12.2014

Yhteenveto vähimmäisomavaraisuusasteen kokonaisvastuiden täsmäyttämistä tilinpäätöksessä julkistettavaan taseeseen		(1 000 euroa)
1	Tilinpäätöksessä julkistettu taseen loppusumma	3 846 808
4	Rahoitusjohdannaisiin liittyvät oikaisut	3 619
6	Taseen ulkopuolisiin eriin liittyvät oikaisut	164 479
7	Muut oikaisut	-5 234
8	Vähimmäisomavaraisuusasteen kokonaisvastuut	4 004 987

Vähimmäisomavaraisuusasteen julkistaminen		
		Vähimmäisomavaraisuusasteen vastuiden arvo
Taseen vastuut (pl johdannaiset, arvopapereilla toteutettavat rahoitustoimet)		
1	Taseen vastuut (pl johdannaiset, arvopapereilla toteutettavat rahoitustoimet ja fidusiaariset varat, mutta ml vakuudet)	3 833 810
3	Taseen vastuut yhteensä (pl johdannaiset, arvopapereilla toteutettavat rahoitustoimet ja fidusiaariset varat)	3 833 810
Johdannaiset		
4	Johdannaiset: markkina-arvo	10 808
5	Johdannaiset: korotetun käyvän arvon menetelmä	575
11	Johdannaiset yhteensä	11 383
Muut taseen ulkopuoliset vastuut		
17	Taseen ulkopuoliset vastuut nimellismäärältään	164 479
19	Muut taseen ulkopuoliset vastuut	164 479
Pääoma ja kokonaisvastuut		
20	Ensisijainen pääoma	442 349
21	Kokonaisvastuut	4 009 672
Vähimmäisomavaraisuusaste		
22	Vähimmäisomavaraisuusaste	11,0 %
EU-23	Siirtymäsäännösten mukaiset valinnat ja taseesta pois otetut fidusiaariset varat	54 173

Taseen vastuiden jaottelu (pl johdannaiset, arvopapereilla toteutettavat rahoitustoimet ja vapautetut vastuut)

		Vähimmäis- omavaraisuus- asteen vastuiden arvo
EU-1	Taseen vastuut yhteensä (pl johdannaiset, arvopapereilla toteutettavat rahoitustoimet ja vapautetut vastuut), joista:	3 833 810
EU-3	Kaupankäyntivaraston ulkopuoliset vastuut, joista:	3 833 810
EU-4	Katetut joukkovelkakirjat	1 306
EU-5	Valtiovastuiksi katsotut vastuut	133 347
EU-6	Aluehallintojen, kansainvälisten kehityspankkien, kansainvälisten organisaatioiden, julkisyhteisöjen ja julkisoikeudellisten laitosten vastuut, joita ei katsota valtiovastuiksi	500
EU-7	Laitokset	476 472
EU-8	Kiinteistövakuudelliset vastuut	1 928 497
EU-9	Vähittäisvastuut	480 759
EU-10	Saamiset yrityksiltä	612 577
EU-11	Maksukyvyttömyystilassa olevat vastuut	28 938
EU-12	Muut vastuut (kuten oman pääoman ehtoiset vastuut ja muut vastuut, jotka eivät koske luottovelvoitetta)	171 413

LIITE 48.64: Kaupankäyntivaraston ulkopuoliset osakeomistukset

2015

Osakejakauma (1 000 euroa)	Markkina-arvo	Tasearvo
Listatut osakkeet	16 546	16 546
Listamattomat osakkeet	50 670	50 572
Yhteensä	67 216	67 119

Osakkeiden hajautettu jakauma (1 000 euroa)	31.12.15
Listatut osakkeet	16 546
Toiminnalle välttämättömät	48 418
Tytäryhtiö- ja omistusyhteisyriyösosakkeet	335
Muut listaamattomat osakkeet	1 819
Yhteensä	67 119

Myyntien voitot ja tappiot (1 000 euroa)	Voitto	Tappio	Yhteensä
Osake/Osuus	9 078	-2 067	7 011

Osakkeiden käyvän arvon rahasto (1 000 euroa)	EUR	EUR
Käyvän arvon rahaston saldo 1.1.2015 (brutto)		500
Käyvän arvon lisäykset	29 659	
Käyvän arvon vähennykset	-20 519	
Käyvän arvon rahastosta tuloslaskelmaan siirretyt	-6 321	
Käyvän arvon rahaston muutokset yhteensä 1.1–31.12.2015		2 819
Käyvän arvon rahaston saldo 31.12.2015 (brutto)		3 318

2014

Osakejakauma (1 000 euroa)	Markkina-arvo	Tasearvo
Listatut osakkeet	20 370	20 370
Listamattomat osakkeet	54 684	54 579
Yhteensä	75 054	74 948

Osakkeiden hajautettu jakauma (1 000 euroa)	31.12.14
Listatut osakkeet	20 370
Toiminnalle välttämättömät	46 753
Tytäryhtiö- ja omistusyhteisyritysosakkeet	6 486
Muut listamattomat osakkeet	1 339
Yhteensä	74 948

Myyntien voitot ja tappiot (1 000 euroa)	Voitto	Tappio	Yhteensä
Osake/Osuus	6 180	-1 473	4 708

Osakkeiden käyvän arvon rahasto (1 000 euroa)	EUR	EUR
Käyvän arvon rahaston saldo 1.1.2014 (brutto)		-1 402
Käyvän arvon lisäykset	19 873	
Käyvän arvon vähennykset	-14 142	
Käyvän arvon rahastosta tuloslaskelmaan siirretyt	-3 830	
Käyvän arvon rahaston muutokset yhteensä 1.1–31.12.2014		1 902
Käyvän arvon rahaston saldo 31.12.2014 (brutto)		500

ALLEKIRJOITUKSET

POP Pankki -ryhmän yhdistellyn tilinpäätöksen allekirjoitukset

Olemme hyväksyneet lain talletuspankkien yhteenliittymästä tarkoittaman POP Pankki -ryhmän yhdistellyn tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen 31.12.2015 päätyvältä tilikaudelta. Toimintakertomus ja tilinpäätös annetaan tiedoksi POP Pankkiliitto osk:n osuuskunnan kokoukselle 21.4.2016.

Helsingissä, 29. helmikuuta 2016

POP PANKKILIITTO OSK:N HALLITUS

Soile Pusa
hallituksen puheenjohtaja

Petri Jaakkola
hallituksen varapuheenjohtaja

Ari Heikkilä
hallituksen jäsen

Juha Niemelä
hallituksen jäsen

Teemu Teljosuo
hallituksen jäsen

Hannu Tuominiemi
hallituksen jäsen

Tilinpäätösmerkintä

Suoritetusta tilintarkastuksesta on tänään annettu kertomus.

Espoo, 7. maaliskuuta 2016

KPMG OY AB

Johanna Gråsten

KHT

TILINTARKASTUSKERTOMUS

POP Pankkiliitto osk:n jäsenille

Olemme tilintarkastaneet lain talletuspankkien yhteenliittymästä tarkoittaman POP Pankki -ryhmän yhdistellyn tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen tilikaudelta 1.1.-31.12.2015. Tilinpäätös sisältää yhdistellyn taseen ja liitetiedot.

Hallituksen ja toimitusjohtajan vastuu

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat yhdistellyn tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimisesta ja siitä, että yhdistelty tilinpäätös antaa oikeat ja riittävät tiedot EU:ssa käyttöön hyväksytyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) mukaisesti tilinpäätöksen liitetiedoissa kuvatulla tavalla ja että toimintakertomus antaa oikeat ja riittävät tiedot Suomessa voimassa olevien toimintakertomuksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti.

Tilintarkastajan velvollisuudet

Velvollisuutenamme on antaa suorittamamme tilintarkastuksen perusteella lausunto yhdistellystä tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta. Tilintarkastuslaki edellyttää, että noudatamme ammattieettisiä periaatteita. Olemme suorittaneet tilintarkastuksen Suomessa noudatettavan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Hyvä tilintarkastustapa edellyttää, että suunnittelemme ja suoritamme tilintarkastuksen hankkiaksemme kohtuullisen varmuuden siitä, onko tilinpäätöksessä tai toimintakertomuksessa olennaista virheellisyttä.

Tilintarkastukseen kuuluu toimenpiteitä tilintarkastusevidenssin hankkimiseksi tilinpäätökseen ja toimintakertomukseen sisältyvistä luvuista ja niissä esitettävistä muista tiedoista. Toimenpiteiden valinta perustuu tilintarkastajan harkintaan, johon kuuluu väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvan olennaisen virheellisuuden riskien arvioiminen. Näitä riskejä arvioidessaan tilintarkastaja ottaa huomioon sisäisen valvonnan, joka on yhtiössä merkityksellistä oikeat ja riittävät tiedot antavan tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimisen kannalta. Tilintarkastaja arvioi sisäistä valvontaa pystyäkseen suunnittelemaan olosuhteisiin nähden asianmukaiset tilintarkastustoimenpiteet mutta ei siinä tarkoituksessa, että hän antaisi lausunnon

yhtiön sisäisen valvonnan tehokkuudesta. Tilintarkastukseen kuuluu myös sovellettujen tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden asianmukaisuuden, toimivan johdon tekemien kirjanpidollisten arvioiden kohtuullisuuden sekä tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen yleisen esittämistavan arvioiminen. Tarkastuksen yhteydessä olemme perehtyneet POP Pankki -ryhmään yhdisteltyjen yhteisöjen noudattamiin tilinpäätösperiaatteisiin sekä tilintarkastuskertomuksiin, jotka on annettu POP Pankki -ryhmän yhdistellyn tilinpäätöksen tarkastamista varten.

Käsityksemme mukaan olemme hankkineet lausuntonne perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuva tilintarkastusevidenssiä.

Lausunto yhdistellystä tilinpäätöksestä

Lausuntonamme esitämme että tilinpäätös antaa EU:ssa käyttöön hyväksytyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) mukaisesti oikeat ja riittävät tiedot POP Pankki -ryhmän taloudellisesta asemasta sekä sen toiminnan tuloksesta ja rahavirroista.

Lausunto toimintakertomuksesta

Lausuntonamme esitämme, että toimintakertomus antaa Suomessa voimassa olevien toimintakertomuksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti oikeat ja riittävät tiedot POP Pankki -ryhmän toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Toimintakertomuksen ja yhdistellyn tilinpäätöksen tiedot ovat ristiriidattomia.

Espoo 7. maaliskuuta 2016

KPMG OY AB

Johanna Gråsten
KHT